

Begroting 2026 en meerjarenraming 2027- 2029

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Algemeen	6
Voorwoord	7
Leeswijzer.....	10
00 Bestuur en ondersteuning	13
0.1 Bestuur.....	13
Bestuur	13
Rekenkamer.....	15
Bestuurlijke samenwerking	15
0.2 Burgerzaken	16
01 Veiligheid	24
1.1 Crisisbeheersing en brandweer.....	24
1.2 Openbare orde en veiligheid	24
02 Verkeer, vervoer en waterstaat	31
2.1 Verkeer en vervoer.....	31
Verkeer	31
Wegen.....	33
Openbare verlichting	34
Kabels en leidingen	34
2.5 Openbaar vervoer	35
03 Economie	39
3.1 Economische ontwikkeling	39
Lokaal Economisch Programma.....	39
Economische samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven, Metropoolregio en Brainport.....	40
3.4 Recreatie en toerisme	41
04 Onderwijs	45
4.1 Brede scholen	45
4.2 Onderwijshuisvesting	47
4.3 Lokaal onderwijsbeleid	47
4.4 Leerlingenvervoer	49
4.5 Leerplicht	50
05 Sport, cultuur en recreatie.....	55
5.1-5.2 Sport en bewegen	55
5.3 Cultuur	57
5.6 Media	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.7 Openbaar groen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
06 Sociaal domein	66
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (CMD / PlusTeam)	66
Samenkracht en burgerparticipatie (CMD/PlusTeam)	66
Wijkcentra	68
Inburgering.....	69
6.3 Inkomensregelingen	70
6.3.1 Minimabeleid.....	70
6.4 Begeleide participatie.....	71
6.6 WMO-beleid	72
6.7 Maatwerkdienstverlening 18-	74
Maatwerkdienstverlening 18-.....	74
Jeugd- en jongerenwerk	75
07 Volksgezondheid en milieu	88
7.1 Volksgezondheid	88
7.2 Riolering (riool/water/klimaat)	89
7.3 Afval.....	90

7.4 Duurzaamheid en Milieu	91
08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	98
8.1 Ruimtelijke ordening	98
Opstellen van een integrale ruimtelijke Visie Noordrand gemeente Waalre	98
Samenwerking binnen het Stedelijke gebied Eindhoven en Metropoolregio Eindhoven (Brainport)	99
Ontwikkeling van gemeentebreed Omgevingsplan	100
Ontwikkeling Buitengebied	100
8.3 Wonen en Bouwen	102
Wonen	102
Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)	104
Paragrafen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Paragraaf A Lokale heffingen	111
Paragraaf B weerstandsvermogen en risicobeheersing	119
Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen	129
1. Wegen	129
2. Stedelijk Water & Riolering	131
3. Openbaar Groen	134
4. Openbare verlichting	135
5. Gemeentelijke gebouwen	136
Paragraaf D Financiering	136
1. Landelijke wet- en regelgeving	137
2. Lokale regelgeving	139
Paragraaf E Bedrijfsvoering	142
1. Organisatie (algemeen)	142
2. Personeel	143
3. Financiën & Control	143
4. Communicatie	145
5. ICT en informatievoorziening	146
6. Informatiebeveiliging	148
7. Privacy	149
8. Juridische kwaliteitszorg	151
9. Dienstverlening	151
10. Rechtmatigheidsverantwoording	152
11. Frauderisico analyse	152
Paragraaf F Verbonden partijen	154
Paragraaf G Grondbeleid	171
1. Visie en beleid	172
2. Particuliere initiatieven	184
3. Risico's van grondeigendom	186
Paragraaf H. Horizontale verantwoording	188
Paragraaf I. Specificatie baten en lasten gemeenteraad en griffie	192
Paragraaf J Wet Open Overheid (WOO)	193
Financiële begroting	194
1. Overzicht van baten en lasten per taakveld	194
1.1 Totaaloverzicht van baten en lasten per taakveld	194
1.2 Algemene dekking	195
1.3 Overhead	197
1.4 Vennootschapsbelasting	198
1.5 Onvoorzien	199
2. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting	199
2.1 Totstandkoming begroting 2026	199
2.2 Resultaat van de begroting 2026 e.v.	199
2.3 Geprognosticeerde balans	209
2.4 Berekening EMU-saldo	210
2.5 Investeringsplannen 2026 -2029	211

2. 6 Overzicht reserves en voorzieningen	212
2.7 Toelichting mutaties reserves en voorzieningen	214
Bijlagen	223
Kerngegevens	224

Algemeen

Voorwoord

Koersvast kiezen

Dit begrotingsjaar is de afsluiting van de bestuursperiode 2022-2026 en een verkiezingsjaar. Deze periode was een nieuwe start na turbulente jaren voor college, raad en organisatie. We hebben in de afgelopen periode een nieuwe toon gezet. We hebben bewust ingezet op een constructieve en productieve sfeer in de gemeenteraad. Deze sfeer in de gemeenteraad in de huidige bestuursperiode heeft veel gebracht. Ondanks politieke verschillen hebben we gezamenlijk kunnen werken aan het raadsprogramma "Toekomst voor Waalre" en daarmee aan concrete oplossingen voor onze inwoners. Deze collegiale benadering heeft geleid tot weloverwogen besluitvorming en effectief bestuur, ook in tijden van onzekerheid. De komende jaren zullen we deze manier van werken voort moeten zetten nu het steeds moeilijker wordt om duidelijkheid te krijgen vanuit de regering over financiën en een koersvast beleid. Realiteit noodzaakt ons nu om balans te vinden tussen continuïteit van gemeentelijk beleid, eerlijkheid over uitdagingen en het vermijden van grote nieuwe toezeggingen.

Kwaliteiten van onze gemeente

Onze gemeente onderscheidt zich door haar groene karakter- van de uitgestrekte beekdalen, natuurgebieden tot de groende dooradering in onze woonwijken. Deze groene kwaliteiten zijn niet alleen waardevol voor biodiversiteit en klimaat, maar vormen ook de basis voor leefbaarheid en welzijn van onze inwoners. We koesteren dit groene erfgoed en ontwikkelen het verder als natuurlijke buffer tegen klimaatverandering en een bron van ontspanning en gezondheid. De nabijheid van de stad biedt ons waardevolle stedelijke voorzieningen naast de kleinschaligheid van het wonen in onze dorpen. Dat is een aanvulling op de kwaliteit van het wonen in Waalre. En de mogelijkheid om zelfstandig te blijven met het beste van twee kanten van de medaille: groen en rustig wonen met stedelijke voorzieningen op korte afstand.

Onze gemeente vormt de levensader voor de zelfstandigheid van onze inwoners. Of het nu gaat om toegankelijke voorzieningen, ondersteuning bij participatie, of het behoud van lokale dienstverlening - we zorgen ervoor dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven functioneren in hun vertrouwde omgeving. Dit vraagt om slimme combinaties van formele zorg en informele ondersteuning.

Samenspel met inwoners en in de regio wordt belangrijker

Uit de herijking van de Kracht van Waalre blijkt dat er veel bereidheid is om samen te werken met de gemeente, ook verantwoordelijkheid te dragen en zaken over te nemen. We zien steeds meer dat goede oplossingen ontstaan in samenwerking met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. De gemeente kan niet alles alleen. Door actief de dialoog aan te gaan en ruimte te maken voor initiatieven uit de samenleving, ontstaat er een dynamiek waarin we samen sterker staan. Deze participatieve aanpak vormt de basis voor duurzame en gedragen beleidskeuzes. Uitdagingen zoals klimaatadaptie, woningtekort, mobiliteit en economische ontwikkeling overstijgen gemeentegrenzen. Regionale samenwerking is niet langer een optie maar een noodzaak. We investeren daarom in sterke regionale verbindingen en zoeken actief naar kansen voor een gezamenlijke aanpak van complexe vraagstukken.

Goed bestuur vraagt om partnerschap - tussen college, raad en organisatie, tussen verschillende bestuurslagen en met inwoners en maatschappelijke partners. We zoeken bewust naar verbinding en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit betekent open communicatie, wederzijds respect en bereidheid om samen te zoeken naar de beste oplossingen, ook wanneer dat vraagt om compromissen en flexibiliteit.

Veiligheid en vertrouwen

Vertrouwen is een belangrijk onderdeel van de democratie en de samenleving. We werken elke dag aan het behouden en versterken van het vertrouwen van onze inwoners door betrouwbaar, integer en transparant te handelen in onze bestuurlijke verantwoordelijkheden. Dit betekent doen wat we beloven, helder communiceren over onze keuzes en ruimte maken voor kritiek en dialoog. Vertrouwen verdient je door consequent te zijn in woord en daad. Daarbij hoort ook je veilig voelen bij die (lokale) overheid en een veilige plek voor iedereen. Veiligheid is een fundamenteel recht en vormt de basis voor alle bovenstaande ontwikkelingen in onze gemeente. We zorgen voor een leefomgeving waarin mensen zich thuis voelen, kinderen zorgeloos en spelenderwijs kunnen opgroeien en ondernemers kunnen floreren. Dit gaat verder dan fysieke veiligheid – het omvat ook sociale veiligheid, rechtszekerheid en het vertrouwen dat de gemeente er is wanneer dat nodig is. Ook wanneer de sociale samenhang verandert en steeds meer inwoners alleen wonen. Daardoor kunnen eenzaamheid en losraken van de samenleving makkelijker voorkomen. De gemeente en samenleving staan samen aan de lat voor een inclusieve samenleving waarin iedereen wordt gezien en erbij hoort.

Onze organisatie vormt de ruggengraat van de gemeente. De moderne ambtenaar is veelzijdig, denkt mee met inwoners, schakelt flexibel tussen verschillende rollen en werkt vanuit vakmanschap en betrokkenheid. We investeren in onze mensen omdat kwalitatieve dienstverlening begint bij gemotiveerde en bekwame medewerkers die trots zijn op hun bijdrage aan het gemeenschappelijk belang en vertrouwen.

Uitdagingen op gebied van keuzes

Om dat allemaal te blijven doen vragen we u om keuzes te maken die daaraan recht doen. Deze begroting vraagt opnieuw om stevig denkwerk en uw wijsheid daarbij. Met onze beperkte middelen en de groeiende maatschappelijke behoeften moeten we scherp prioriteren. We kiezen ervoor transparant te zijn over deze dilemma's en leggen onze afwegingen helder uit aan inwoners en raad. Niet alles kan tegelijk, maar wat we doen, doen we goed. Een constructieve aanpak en realistische verwachtingen die passen bij het huidige politieke klimaat. De noodzaak tot samenwerking op alle niveaus is nodig om de uitdagingen van deze tijd aan te gaan. Aan de basis staat de bereidheid tot bestuurlijk partnerschap. En wij willen staan voor kwaliteit, verbinding en gezond samenspel. Deze thema's benadrukken en versterken zowel de realistische uitdagingen als het beeld van een gemeente die zowel haar unieke kwaliteiten koestert als stevig is geworteld in moderne bestuurlijke principes en verantwoordelijkheden naar haar inwoners toe. De langdurige bestuurlijke onzekerheid vanuit het Rijk dwingt gemeenten - en dus ook Waalre - om zelf naar voren te stappen en verantwoordelijkheid te blijven nemen voor de behoeften van hun inwoners. Om dat te kunnen doen is het onder de huidige omstandigheden zowel een voorwaarde als een uitdaging om daarbij betrouwbaar te zijn en financieel gezond te blijven. Dit perspectief maakt dat samenwerken nog meer aan de orde is en we de kracht van onze samenleving meer gaan benutten. En gelukkig blijken onze inwoners vanuit De Kracht van Waalre daartoe ook bereid. We kunnen het niet meer alleen, we hebben onze inwoners en maatschappelijke partners nodig om samen naar oplossingen te zoeken.

We gaan ons daarvoor bestuurlijk verder ontwikkelen en vooral inzetten op controle op de maatschappelijke meerwaarde die wordt gegenereerd. Meer loslaten, vertrouwen hebben en taken delen en verdelen. Samenwerken en samenspel zijn hiervoor van belang.

Het blijft belangrijk om ook voor de langere termijn (langer dan één of twee bestuursperiodes) investeringsruimte te organiseren. Onze solvabiliteit staat steeds meer onder druk door grote investeringen die nodig zijn. Denk daarbij aan

onderwijsvoorzieningen en de wijkgerichte aanpak die de komende decennia veel vragen op het gebied van inzet en middelen. Structureel meer inkomsten genereren kan alleen als we meer woningen en bedrijventerreinen realiseren. Wanneer dat niet kan of lukt dan zijn we genoodzaakt naar onze uitgaven te kijken. En om keuzes te maken en bezuinigingen door te voeren op andere terreinen. Evenwicht en balans tussen uitgaven en inkomsten is de basis voor onze financiële gezondheid. Met deze begroting hebben we dat voor de komende jaren ingevuld.

Leeswijzer

De programmabegroting bestaat volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

In de begroting 2026 zijn ten opzichte van eerdere jaren een aantal aanpassingen gemaakt. Zo zijn er meer digitale links toegevoegd om een directe koppeling te leggen met bestaande wetgeving en eerder genomen besluiten. Ook is er op verschillende vlakken een poging gedaan om herhaling te verminderen en waar mogelijk het aantal acties ('Wat gaan we daarvoor doen') terug te brengen naar een overzichtelijk aantal, zonder afbreuk te doen aan de diversiteit en omvang van de taken die we als gemeente uitvoeren. Tot slot hebben de BBV indicatoren een plaats gekregen binnen de Programma's, waarover in de alinea 'Beleidsindicatoren' nog aanvullende informatie gedeeld wordt.

Programmaplan 2026

Het programmaplan bestaat uit 9 programma's. In het programmaplan wordt antwoord gegeven op drie W-vragen:

- 'Wat willen we bereiken?'
- 'Wat gaan we daarvoor doen?'
- 'Wat mag het kosten?'

Deze plannen zijn gebaseerd op het Raadsprogramma met het daarbij behorende uitvoeringsprogramma. De kern van deze beschrijving is dat we één op één de relatie kunnen leggen tussen "wat willen we bereiken" in de begroting en "wat hebben we bereikt" in de jaarrekening.

Elk programma is onderverdeeld in één of meerdere taakvelden. Bij de nummering kan het voorkomen dat dit niet netjes doorloopt omdat wij de landelijk gehanteerde nummers gebruiken. Nummers zoals "0.63 Parkeerbelasting" en "2.3 recreatieve havens" worden door ons niet gebruikt en ontbreken daarom.

Doorberekening salariskosten en overhead

Salariskosten die direct aan een taakveld kunnen worden toegerekend zijn opgenomen in de lasten bij het betreffende taakveld. Salariskosten overhead worden volledig toegerekend aan het taakveld 0.4 overhead. Naast de salariskosten overhead worden ook de materiële kosten overhead aan taakveld 0.4 toegerekend. Een eventueel te verklaren verschil tussen aangepaste begroting 2025 (per 1 juli 2025) en begroting 2026 betreft dan een verschil in uitgaven of inkomsten. Daar waar het nodig is, voor de berekening van kostendekkende tarieven (grondexploitatie, afval en riool), worden overheadkosten incidenteel nog wel toegerekend aan de betreffende taakvelden.

Beleidsindicatoren (BBV indicatoren)

In deze begroting zijn de verplichte beleidsindicatoren opgenomen (BBV indicatoren). Periodiek leveren landelijke bronhouders van deze indicatoren de meest recente informatie aan via waarstaatjegemeente.nl zodat gemeenten deze kunnen verwerken in de programmabegroting en jaarrekening. In deze begroting 2026 zijn de cijfers van medio 2025 gebruikt. We merken op dat een aantal indicatoren niet recent door de bronhouder zijn geactualiseerd, waardoor deze indicatoren niet gevuld zijn.

Indicatoren zijn vaak pas interessant wanneer de ontwikkeling wordt beschouwd over de tijd. Daarom zijn ook de gegevens uit 2023 en 2024 opgenomen.

De cijfers van de gemeente Waalre worden vergeleken met het gemiddelde van 5 vergelijkbare gemeenten (gebaseerd op [AMIGO](#): Algoritmische Matchmaker voor Ideale Gemeentelijke Oriëntatie). Deze 5 gemeenten zijn: Veldhoven, Son en Breugel, Nuenen en Gerwen en Nederwetten, Vught, en Oisterwijk (op basis van het AMIGO algoritme van januari 2025, en in afstemming met de Auditcommissie). En de cijfers worden vergeleken met Nederlandse gemeenten < 25.000 inwoners.

In overleg met de Auditcommissie hebben we voor de indicatoren van het Sociaal domein, waar mogelijk, een ambitie geformuleerd. En ook, waar mogelijk, met een kleur aangegeven hoe we als gemeente Waalre scoren ten opzichte van het gemiddelde van de 5 vergelijkbare (AMIGO) gemeenten. Wanneer we binnen de bandbreedte van 10% onder en 10% boven het gemiddelde zitten is de indicator licht groen, wanneer we onder de bandbreedte zitten is de indicator rood, en wanneer we boven de bandbreedte zitten is de indicator hard groen. Het sociaal domein is hiervoor als eerste test gebruikt om te ervaren of deze werkwijze bevalt. Daarnaast zijn voor het sociaal domein aanvullende indicatoren toegevoegd, en is dezelfde werkwijze hier toegepast.

Tot slot, in de Begroting 2026 hebben we de BBV indicatoren direct onder het Programma geplaatst waar de indicatoren betrekking op hebben en niet meer in een apart hoofdstuk. Daarmee is de link tussen de indicatoren en de diversie Programma's beter zichtbaar.

Paragrafen

De paragrafen geven conform het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) een dwarsdoorsnede van de programmabegroting ten aanzien van een aantal bedrijfsvoeringsaspecten gerelateerd aan financiën.

- Paragraaf A. Lokale heffingen bevat geraamde inkomsten uit lokale heffingen, beleid ten aanzien van lokale heffingen, inzicht in kostendekkendheid van de tarieven voor riool- en afvalstoffenheffing, duiding van de lokale lastendruk en inzicht in het kwijtscheldingsbeleid.
- Paragraaf B. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing geeft inzicht in de financiële risico's die Waalre loopt, de benodigde weerstandscapaciteit om deze risico's af te dekken en het beschikbare weerstandsvermogen. Conform de eis vanuit Provincie en accountant is het weerstandsvermogen beoordeeld met een norm. Daarnaast wordt de financiële positie van Waalre geduid met behulp van 5 verplichte financiële kengetallen.
- Paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen gaat in op het beleid en benodigde middelen voor onderhoud van o.a. wegen, riolering, openbaar groen en gebouwen.
- Paragraaf D. Financiering geeft inzicht in de kaders voor de financiering van de activiteiten van de gemeente Waalre. Er wordt onder andere ingegaan op de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de eventuele investeringsbehoefte.
- Paragraaf E. Bedrijfsvoering geeft de stand van zaken en ambities weer op het gebied van huisvesting, personeel en organisatie, communicatie, financiën en control en andere bedrijfsvoerings- en dienstverleningsaspecten.
- Paragraaf F. Verbonden partijen maakt inzichtelijk in welke partijen Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, wat het doel hiervan is, wat de financiële positie is van de partijen waar Waalre een belang in heeft, welk risico Waalre loopt en hoe dit risico is afgedekt.
- Paragraaf G. Grondbeleid geeft inzicht in de actuele stand van zaken van het grondbeleid en de grondexploitaties.
- Paragraaf H. Horizontale verantwoording komen de ontwikkelingen aan bod op het gebied van horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht.
- Paragraaf I geeft inzicht in de raming van baten en lasten voor gemeenteraad, raadsgriffie, accountantsdiensten en de rekenkamercommissie.
- Tot slot gaat paragraaf J in op de Wet Open Overheid (WOO). In deze paragraaf gaan we in op de doelen die we hebben gesteld ten aanzien van de WOO in 2026.

Financiële begroting

In de financiële begroting nemen we de bij de Kadernota 2026 vastgestelde uitgangspunten op. Daarnaast staat hier een samenvatting van de baten en lasten per programma, presenteren we een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma en een overzicht van de reserves en voorzieningen.

Bijlagen

In de bijlagen bij deze begroting zijn de kerngegevens van de Gemeente Waalre toegevoegd.

00 Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur

Bestuur

Inleiding Bestuur

Dit thema gaat over de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, de griffie en de bestuurlijke samenwerking in de regio. Ook gaat het over de ondersteuning die de gemeenteraad krijgt van de rekenkamercommissie.

Een kleine gemeente als Waalre staat direct vanuit bestuur en organisatie in verbinding met de gemeenschap. We vormen samen een netwerk dat ervoor zorgt dat we in Waalre plezierig wonen en leven. Iedereen doet mee. In 2026 wordt een inclusiviteitsagenda opgesteld. Zelfstandigheid is belangrijk voor de inwoners. Daarvoor is samenwerking met inwoners, maatschappelijke partners en andere gemeenten in de regio nodig. Dat levert meerwaarde op. Daar waar we het zelf kunnen doen we het zelf. Is het efficiënter in de samenwerking, dan doen we het samen.

De huidige grote opgaven op het gebied van klimaat, energie en de schaa sprong kunnen wij niet alleen oplossen. Daarom zetten we de komende jaren in op een verdere ontwikkeling van participatie en regionale samenwerking. De gemeente stimuleert en maakt meer gebruik van de kennis en de kracht die in de samenleving aanwezig is, om dingen zelf te organiseren. Door samen te werken en gebruik te maken van de kennis in de samenleving, kunnen we keuzes maken die beter afgestemd zijn op de behoeften die er leven. We geven op deze manier invulling aan de visie De Kracht van Waalre 2025.

Onze regio is uniek in Nederland: nergens is de economische groei zo groot. De komende jaren hebben wij een grote opgave te vervullen, om de ambities op gebied van wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen uit te werken in concrete plannen. Het Rijk investeert enorm in onze regio en onze aandacht gaat voornamelijk uit naar het aandeel dat Waalre daarin moet leveren. We blijven investeren in onze lokale democratie. Daarnaast zetten we ons in om onze dienstverlening goed te organiseren.

Om de uitdagingen aan te (blijven) kunnen, zijn wij actief bezig met de veranderende rol van de overheid in de maatschappij. In de herijking van de Kracht van Waalre in 2025 kregen we input om daar een nieuwe impuls aan te geven. We worden steeds internationaler. Steeds meer mensen vanuit de hele wereld vestigen zich in de regio en in onze gemeente. Dit betekent iets voor onze dienstverlening, de sociale cohesie in onze buurten en wijken en het verenigingsleven. Het heeft ook invloed op onze bestuurlijke rollen. Dat geldt ook voor de grote ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en robotisering. Voor de ambtelijke organisatie staan samenwerking, netwerken, flexibiliteit, talentontwikkeling en vernieuwende werkmethoden centraal.

Ons uitgangspunt blijft een optimale leefwereld voor inwoners, bedrijven en instellingen. In iedere opgave spelen diverse belangen een rol. We hebben respect voor ieders belang en brengen individuele belangen zoveel mogelijk in balans met het collectieve belang. We blijven de onderlinge betrokkenheid van mensen, bedrijven en organisaties stimuleren. De sociale cohesie brengt uitdagingen met zich mee in onze steeds internationalere maatschappij. Onze cultuur vermengt zich met andere waarden. Het belangrijkste blijft verbinding, samenwerking en vertrouwen in elkaar en in de overheid. Daar blijven we ons voor inzetten.

De gemeente Waalre (raad, college en organisatie) is een betrouwbare partner. Iedereen in Waalre kan erop vertrouwen dat de gemeente in overleg en samen met alle betrokkenen de opgaven oppakt en realiseert. We kijken daarbij ook naar de eigen mogelijkheden, creativiteit en verantwoordelijkheid van inwoners en hun netwerk. Wanneer inwoners weten wat we doen en weten waarom we het doen, draagt dit bij aan het vertrouwen in elkaar.

Wat willen we bereiken?

We blijven een zelfstandige gemeente

We leggen taken en verantwoordelijkheden daar neer, waar ze het meeste voordeel voor onze inwoners opleveren. Soms doen we dit samen met de inwoners, soms zelf en soms samen met andere overheden, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven. We werken steeds meer samen, omdat de opgaven daarom vragen (complexer en meer integraal) en we zo over meer kennis en expertise kunnen beschikken. Een andere ontwikkeling is dat steeds meer zaken door inwoners zelf worden opgepakt en de gemeente een faciliterende rol aanneemt. Deze beweging ondersteunen we. Wat we doen en kunnen doen, sluit hierdoor beter aan bij wat onze inwoners willen. We willen naast elkaar staan in goed evenwicht en met respect voor elkaar samen de uitdagingen aangaan.

Deze ontwikkeling vraagt om het stellen van heldere kaders. Met heldere kaders kan ook de raad zijn controlerende taak goed uitvoeren en het debat op hoofdlijnen voeren. De besluitvorming van de raad biedt ruimte aan (organisaties van) inwoners om invloed te hebben op de plannen van de gemeente. De raad geeft met de kaders het college opdracht om zaken voor te bereiden en uit te voeren. En het college houdt de raad op de hoogte van de uitvoering. Raad, college en ambtelijke organisatie vullen elkaar aan bij het opstellen en uitvoeren van beleid. We maken alleen extra regels of beleid wanneer dit nodig is.

Wat gaan we daarvoor doen?

De bestuurskracht van Waalre is versterkt in lijn met de actualisatie van de notitie "De Kracht van Waalre".

In de nieuwe bestuursperiode 2026-2030 zetten we hier verdere stappen in.

We werken samen in de regio.

We werken samen in het [Stedelijk Gebied Eindhoven](#) en in de [Metropoolregio Eindhoven](#) aan de samenwerkingsafspraken voor de periode 2023 – 2026.

Met de schaa sprong intensiveren wij de regionale samenwerking en versnellen we projecten.

We blijven regionale samenwerkingen goed monitoren en wegen onze uitgaven af.

Rekenkamer

Inleiding Rekenkamer

De aanbevelingen die uit de onderzoeken van de rekenkamer komen zijn verbeterpunten voor de organisatie, het college en de raad. De verbeterpunten kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de organisatie, van de dienstverlening en van het bestuur.

Wat willen we bereiken?

De rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek naar het beleid van de gemeente en het werk van het gemeentebestuur.

De rekenkamer ondersteunt de Waalrese gemeenteraad bij zijn controlerende taak.

Wat gaan we daarvoor doen?

De ambtelijke organisatie faciliteert de rekenkamer in het uitvoeren van de onderzoeken

Dit doen we door ambtelijke capaciteit beschikbaar te stellen voor het beantwoorden van de vragen van de rekenkamer en door het geven van informatie.

Bestuurlijke samenwerking

Inleiding Bestuurlijke samenwerking

Door bestuurlijke samenwerking kunnen we effectiever en efficiënter werken en grote (gemeente-overstijgende) thema's uitvoeren, die we alleen niet aankunnen. De directe gevolgen voor onze inwoners verschillen per samenwerkingsverband. In het algemeen kunnen we zeggen dat de regionale samenwerking ervoor zorgt dat de gemeente dienstverlening en voorzieningen van hoog niveau kan blijven bieden. Verder profiteren onze inwoners van een sterke regio, die goed bereikbaar is, met een goed woon- en werkklimaat en veel voorzieningen van hoge kwaliteit. Waalre blijft hoog scoren op de ladder van beste woongemeenten in Nederland en Brabant.

Wat willen we bereiken?

We leggen taken en verantwoordelijkheden daar neer waar ze de grootste kwaliteit voor onze inwoners opleveren.

Dat betekent dat we een aantal taken in een (regionaal) samenwerkingsverband uitvoeren.

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken samen in de regio.

We werken samen in het [Stedelijk Gebied Eindhoven](#) en in de [Metropoolregio Eindhoven](#) aan de samenwerkingsafspraken voor de periode 2023 – 2026.

Met de schaa sprong intensiveren wij de regionale samenwerking en versnellen we projecten. We blijven regionale samenwerkingen goed monitoren en wegen onze uitgaven af.

We nemen deel aan de K80 samenwerking.

We zijn een actieve deelnemer (ambtelijk en bestuurlijk) aan de K80 samenwerking. Wij delen inzichten en ervaringen. Deelname aan de K80 levert ons ook meer inzicht op, naast inspiratie voor verbeteringen. Ook trekken we als kleine gemeente samen met andere K80-gemeenten op in coalities.

0.2 Burgerzaken

Inleiding Burgerzaken

In 2026 blijft Burgerzaken inzetten op toegankelijke en betrouwbare dienstverlening. We voeren onze wettelijke taken zorgvuldig uit en verbeteren onze digitale producten. Tegelijkertijd blijft persoonlijk contact mogelijk in het Huis van Waalre.

De implementatie van een nieuwe burgerzakenapplicatie zorgt voor efficiëntere processen en betere aansluiting op wet- en regelgeving. Ook blijven we investeren in de kwaliteit van de Basisregistratie Personen en de aanpak van identiteits- en adresfraude.

Met deze stappen zorgen we voor een moderne, klantgerichte dienstverlening die past bij de behoeften van onze inwoners.

Wat willen we bereiken?

Betrouwbare en kwaliteitsvolle dienstverlening op het gebied van burgerzaken die aansluit bij de wensen van onze inwoners

Team Burgerzaken streeft naar een dienstverlening die betrouwbaar, zorgvuldig en van hoge kwaliteit is. Dit betekent dat inwoners kunnen rekenen op correcte en tijdige afhandeling van hun aanvragen. De dienstverlening is niet alleen professioneel en volgens geldende wet- en regelgeving, maar ook afgestemd op de behoeften en verwachtingen van de inwoners. Door goed te luisteren, helder te communiceren en continu te verbeteren, wil Burgerzaken bijdragen aan een positieve ervaring voor elke inwoner die contact heeft met de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

De dienstverlening wordt afgestemd op de verschillende doelgroepen. Daarbij is ruimte voor persoonlijk contact in het Huis van Waalre.

Om de dienstverlening zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de behoeften van inwoners, kiest de gemeente Waalre ervoor om maatwerk te bieden. Dit betekent dat we rekening houden met de diversiteit onder inwoners – jong en oud, digitaal vaardig of minder vaardig, met uiteenlopende wensen en omstandigheden. Door de dienstverlening hierop af te stemmen, voorkomen wij dat inwoners buiten de boot vallen of onnodige drempels ervaren.

Een belangrijk onderdeel van deze aanpak is het bieden van persoonlijk contact in het Huis van Waalre. Hier kunnen inwoners terecht voor ondersteuning, uitleg of een gesprek op maat. Dit persoonlijke contact draagt bij aan vertrouwen, duidelijkheid en een gevoel van betrokkenheid. Het maakt de dienstverlening niet alleen efficiënter, maar ook menselijker.

De kwaliteit van de Basisregistratie Personen voldoet aan alle eisen.

De gemeente Waalre zorgt ervoor dat de kwaliteit van de Basisregistratie Personen (BRP) voldoet aan alle wettelijke eisen en richtlijnen. Dit betekent dat persoonsgegevens van inwoners – zoals naam, adres, geboortegegevens en nationaliteit – correct, actueel en volledig zijn geregistreerd. Een betrouwbare BRP is essentieel voor een goede dienstverlening, omdat veel gemeentelijke en landelijke processen hierop steunen. Door te investeren in nauwkeurige gegevensverwerking en regelmatige controles dragen wij bij aan een efficiënte en foutloze afhandeling van aanvragen en communicatie met inwoners

Het uitvoeren van de wettelijke taken voor het verstrekken van reisdocumenten en rijbewijzen, het bijhouden van de Basisregistratie Personen (BRP), nationaliteitswetgeving, burgerlijke stand, huwelijken en het organiseren van verkiezingen.

De gemeente Waalre voert een breed scala aan wettelijke taken uit binnen het domein van Burgerzaken. Dit omvat onder andere het verstrekken van reisdocumenten en rijbewijzen, het zorgvuldig bijhouden van de Basisregistratie Personen (BRP), het toepassen van de nationaliteitswetgeving en het registreren van levensgebeurtenissen in de burgerlijke stand, zoals geboorten, huwelijken en overlijdens. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor de organisatie van verkiezingen. Door deze taken nauwkeurig en volgens de geldende wet- en regelgeving uit te voeren, waarborgt de gemeente de rechtszekerheid van haar inwoners en draagt zij bij aan een goed functionerende democratie en overheid.

We verbreden de kennis van de medewerkers en zij blijven op de hoogte van actuele wet- en regelgeving.

Om een hoogwaardige en betrouwbare dienstverlening te kunnen blijven bieden, investeert de gemeente Waalre in de voortdurende ontwikkeling van haar medewerkers. Dit betekent dat zij actief hun kennis verbreden en op de hoogte blijven van actuele wet- en regelgeving binnen het vakgebied Burgerzaken. Met opleidingen, trainingen en kennisdeling binnen het team zorgen we ervoor dat medewerkers deskundig, wendbaar en goed voorbereid zijn op veranderingen in wetgeving en maatschappelijke ontwikkelingen. Dit draagt direct bij aan een professionele en toekomstbestendige dienstverlening voor alle inwoners.

We organiseren de verkiezingen voor de Gemeenteraad op 18 maart 2026

De gemeente Waalre organiseert op 18 maart 2026 de verkiezingen voor de gemeenteraad. Team Burgerzaken zorgt voor een goed verloop van het verkiezingsproces, met aandacht voor toegankelijkheid, betrouwbaarheid en een correcte stemopneming. Daarnaast ondersteunt het team de lokale politieke partijen bij de kandidaatstelling, door hen te begeleiden en te informeren over de wettelijke procedures. Zo draagt de gemeente bij aan een transparant en zorgvuldig democratisch proces.

In samenwerking met Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) controleren we, op basis van signalen en meldingen, de bewoning op adressen in Waalre. Indien nodig stellen we een adresonderzoek in.

De gemeente Waalre werkt samen met de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) om de juistheid van adresgegevens in de Basisregistratie Personen (BRP) te waarborgen. Op basis van signalen en meldingen controleren we of de bewoning op bepaalde adressen klopt. Indien nodig stellen we een adresonderzoek in. Dit is belangrijk om misbruik van voorzieningen te voorkomen en om te zorgen dat inwoners op het juiste adres staan ingeschreven. Een betrouwbare adresregistratie is essentieel voor een goede dienstverlening en een rechtvaardige uitvoering van wet- en regelgeving.

We geven ten opzichte van voorgaande jaren een hoog aantal reisdocumenten uit. Ook de komende jaren blijft dit aantal hoog.

De gemeente anticipeert hierop door processen verder te optimaliseren en actieve monitoring. Daarnaast informeren we inwoners proactief over de verloopdatum van het reisdocument en de te verwachten drukte in bepaalde periodes.

De aanbevelingen van de zelfevaluatie BRP en reisdocumenten volgen we op. Dit betekent dat we in 2026 voorbereidingen treffen om in 2027 het archief van Burgerzaken te digitaliseren.

De gemeente Waalre volgt de aanbevelingen op uit de recente zelfevaluatie van de Basisregistratie Personen (BRP) en de uitgifte van reisdocumenten. We starten met de voorbereidingen om het archief van Burgerzaken te digitaliseren, zodat informatie sneller toegankelijk is en de archivering efficiënter en toekomstbestendig wordt ingericht.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0.1 Bestuur	2.800	2.777	2.406	2.369	2.365	2.376
0.10 Mutaties reserves	1.070	205	742	1.095	935	907
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.430	-12	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	625	682	686	762	687	616
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	28	38	30	33	33	44
Totaal Lasten	5.953	3.690	3.864	4.259	4.020	3.943
Baten						
0.1 Bestuur	31	10	8	8	8	8
0.10 Mutaties reserves	1.119	611	398	296	456	398
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	352	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	447	398	424	468	430	294
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	47	41	39	39	39	39
Totaal Baten	1.643	1.411	869	811	932	738
Gerealiseerd resultaat	4.309	2.280	2.995	3.448	3.088	3.205

Toelichting

Vergelijking van de begroting 2025 met 2026 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

0.1 Bestuur (voordeel € 371.000)

- € 37.000 nadeel
 - Indexering gemeentelijke bijdrage BIZOB
- € 10.000 nadeel
 - Voor collegevorming is in 2026 eenmalig een bedrag opgenomen.
- € 11.000 nadeel
 - Voor burgerparticipatie is in 2026 meer begroot dan in 2025.
- € 18.000 voordeel
 - Totale kosten MRE in 2026 € 18.000 lager als gevolg van eenmalige bijdrage in 2025 van € 25.000 aan het VNG jaarcongres.
- € 67.000 voordeel
 - Een deel van de kosten BIZOB voor jeugdzorg wordt op andere post verantwoord.
- € 22.000 voordeel
 - In 2025 hebben we eenmalig extra kosten geraamd voor een nieuwe accountant. In 2026 is dit niet nodig.
- € 75.000 voordeel
 - Als gevolg van rentedaling en overige mutaties hoeft er in 2026 minder te worden toegevoegd aan de voorziening pensioenen wethouders.
- € 216.000 voordeel
 - In 2025 is er bij de 1e turap € 216.000 toegevoegd aan de voorziening personele verplichtingen. Dit is niet nodig in 2026
- € 30.000 voordeel
 - De kosten voor de W.O.O. (Wet open Overheid) zijn in 2026 meer verdeeld over andere posten in de begroting.

Toelichting meerjarenramingen:

- Budget burgerpeiling is om de drie jaar € 13.000 (2026 en 2029).
- Daling rentetoevoeging aan voorziening pensioenen oud wethouders als gevolg van onttrekkingen.
- De in 2026 geraamde € 10.000 voor begeleiding kosten collegevorming is niet geraamd voor 2027 - 2029.

0.2 burgerzaken (nadeel € 4.000)

- € 55.000 nadeel
 - In dit overzicht zijn voor 2025 nog geen kosten voor verkiezingen geraamd (dit volgt bij de 2e turap 2025). Voor 2026 is voor verkiezingen € 55.000 geraamd.
- € 43.000 voordeel
 - Voordeel salariskosten door een andere verdeling van kosten.
- € 8.000 voordeel
 - De afdracht van de rijksleges dalen met € 8.000.

Toelichting meerjarenramingen:

- Voor de komende jaren wordt een fluctuatie verwacht van reisdocumenten, voornamelijk in het jaar 2027, hierdoor liggen zowel de uitgaven als de inkomsten in dit jaar hoger.
- In de begroting is rekening gehouden met de verkiezingsjaren, dit betekent dat er voor 2027 meer verkiezingskosten zijn geraamd voor twee verkiezingen.
- In 2027 is eenmalig een budget van € 45.000 geraamd voor het digitaliseren van het archief van burgerzaken.

0.3 beheer overige gebouwen en gronden (voordeel € 8.000)

- € 8.000 voordeel
 - Voordeel als gevolg van lagere kosten onderhoud woningen.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen verschil van betekenis.

0.10 mutaties reserves (nadeel € 537.000)

- € 25.000 nadeel
 - De storting in de reserve bereikbaarheidsagenda laat een oplopende lijn zien dus een hogere storting in 2026.
- € 132.000 nadeel
 - Er wordt in 2026 een storting gedaan t.l.v. reserve bruggen in de kapitaaldeckingsreserve bruggen van €132.000. (zie hiervoor ook baten bij mutatie reserves)
- € 260.000 nadeel
 - Bij de vaststelling van de begroting 2025 is besloten om een hogere algemene uitkering voor 2026 van €260.000 te storten in de reserve sociaal domein.
- € 150.000 nadeel
 - Voor het op peil brengen van de solvabiliteitsratio wordt het begrotingssaldo van 2026 van € 150.000 gestort in de vrije reserve.
- € 30.000 voordeel
 - De storting in de reserve bruggen kan met € 30.000 omlaag

Toelichting meerjarenramingen:

Mutaties in de storting en onttrekking aan/uit reserves ten gunste/laste van de exploitatie door afbouw/opbouw van reserves, afloop dekking kapitaallasten en dekking eenmalige lasten uit reserves en storting in de vrije reserve voor het omhoog brengen van de solvabiliteitsratio.

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten (nadeel € 12.000)

- € 12.000 nadeel
 - In 2025 stond hier het voordelige saldo van de 1e begrotingswijziging 2025 gepresenteerd.

Toelichting verschillen baten:

0.1 Bestuur (nadeel € 2.000)

- Geen verschil van betekenis

0.2 burgerzaken (voordeel € 26.000)

- € 26.000 voordeel
 - Er is een voordeel vanaf 2026 van € 26.000 als gevolg van hogere opbrengst leges.

Toelichting meerjarenramingen:

- De opbrengsten van de leges fluctueren als gevolg van raming aantal documenten burgerzaken.

0.3 beheer overige gebouwen en gronden (nadeel € 2.000)

- Geen verschil van betekenis

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen verschil.

0.10 mutaties reserves (nadeel € 213.000)

- € 132.000 voordeel
 - Er wordt in 2026 een storting gedaan t.l.v. reserve bruggen in de kapitaaldeckingsreserve bruggen van €132.000 (zie hiervoor ook lasten bij mutatie reserves). Dit is hier een voordeel.
- € 223.000 nadeel
 - Een onttrekking uit de reserve overlopende posten in 2025 vindt niet plaats in 2026. Dit geeft een nadeel van €223.000 voor 2026 t.o.v. 2025.
- € 122.000 nadeel
 - Voor een totaalbedrag van € 121.000 zijn er in 2026 ten gunste van de exploitatie lagere onttrekkingen uit verschillende reserves t.o.v. 2025.

Toelichting meerjarenramingen:

Als gevolg van mutaties in de vrijval reserve bruggen fluctueert het saldo.

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten (nadeel € 352.000)

- € 352.000 nadeel
 - In 2025 stond hier het voordelige saldo van de begroting gepresenteerd.

BBV indicatoren Bedrijfsvoering

Indicator	Omschrijving	Gemeente / referentie	2023 (jaarrekening)	2024 (jaarrekening)	2025 (begroting)	2026 (begroting)
Formatie	Het aantal FTE per 1.000 inwoners	Waalre	6,83	6,98	7,15	7,29
Formatie	Het aantal FTE per 1.000 inwoners	(5) Amigo gemeenten	-	-	7,13	-
Formatie	Het aantal FTE per 1.000 inwoners	Gemeenten < 25.000 inwoners	-	-	-	-
Bezetting	Het aantal FTE per 1.000 inwoners	Waalre	5,67	6,42	6,69	6,31
Bezetting	Het aantal FTE per 1.000 inwoners	(5) Amigo gemeenten	-	-	6,55	-
Bezetting	Het aantal FTE per 1.000 inwoners	Gemeenten < 25.000 inwoners	7,4	-	-	-
Apparaatskosten	Middelen voor personeel, huisvesting, materieel, automatisering e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken	Waalre	698	757	751	892
Apparaatskosten	Middelen voor personeel, huisvesting, materieel, automatisering e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken	(5) Amigo gemeenten	-	-	812	-
Apparaatskosten	Middelen voor personeel, huisvesting, materieel, automatisering e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken	Gemeenten < 25.000 inwoners	-	-	-	-
% externe inhuur	Kosten externe Inhuur als % van totale loonsom	Waalre	32,88	25,22	26,91	14,54
% externe inhuur	Kosten externe Inhuur als % van totale loonsom	(5) Amigo gemeenten	-	-	14,85	-
% externe inhuur	Kosten externe Inhuur als % van totale loonsom	Gemeenten < 25.000 inwoners	19,1	-	-	-
Overhead	Het % overhead kosten ten opzichte van de totale lasten	Waalre	15,26	14,11	15,25	15,69
Overhead	Het % overhead kosten ten opzichte van de totale lasten	(5) Amigo gemeenten	-	-	13,08	-
Overhead	Het % overhead kosten ten opzichte van de totale lasten	Gemeenten < 25.000 inwoners	-	-	-	-

Toelichting apparaatskosten: deze indicator is anders berekend dan voorgaande jaren. Daardoor valt deze hoger uit. De berekening is nu conform de specifieke toelichting op deze indicator zoals de BBV voorschrijft.

Toelichting % externe inhuur: deze indicator valt lager uit door een aangepaste berekening. Uitgaven worden nu op basis van de geraamde inhuur in de begroting berekend.

01 Veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Inleiding Crisisbeheersing en brandweer

De organisatie van de brandweezorg gaat over het treffen van maatregelen om brand te voorkomen en te beperken. De uitvoering van brandweezorg en het geven van voorlichting, advisering en de uitvoering van controles blijven hierbij belangrijk. Voor de rampenbestrijding is een regionale crisisorganisatie ingericht, die beschikt over alle noodzakelijke kennis.

Er is ook een lokale crisisorganisatie. De 21 gemeenten uit de regio (Bevolkingszorg) werken hierin vanuit verschillende vakgebieden met de hulpdiensten samen.

Onze organisatie moet over goed getrainde medewerkers beschikken. Op grote rampen en crises moet op de juiste manier worden gereageerd en geacteerd, om schade zoveel mogelijk te beperken.

1.2 Openbare orde en veiligheid

Inleiding Openbare orde en veiligheid

Op regionaal niveau werken 32 gemeenten in Oost-Brabant samen aan veiligheid. Iedere vier jaar wordt het Regionaal Veiligheidsplan Oost-Brabant (RVP) vastgesteld door de burgemeesters, het Openbaar Ministerie (OM) en de politie. Het RVP is tot stand gekomen met input van deze (en andere) partners, Programmaraden en bestuurlijke werkgroepen. Daarbij maken we gebruik van (criminaliteits-)cijfers, de landelijke veiligheidsmonitor en andere gegevens. In het RVP zijn 5 prioriteiten benoemd, waarvoor geldt dat een gezamenlijke, integrale aanpak meerwaarde heeft of noodzakelijk is.

Daarnaast is door de acht Kempengemeenten in samenwerking met de politie, het OM en andere partners als de veiligheidsregio, het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) en het Zorg- en veiligheidshuis een Integraal Veiligheidsplan De Kempen 2023-2026 (IVP) opgesteld. De prioriteiten van het IVP en RVP sluiten op elkaar aan.

Het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 van Basisteam de Kempen kent de volgende strategische doelstelling:

"Sturen op een solide en effectieve veiligheidsbeleid, waarbij wordt samengewerkt tussen gemeenten, partners en inwoners daar waar dat meer veiligheid oplevert."

Het Integraal Veiligheidsbeleid is gericht op:

- Recht op veiligheid en lichamelijke integriteit;
- Minder criminaliteit en overlast;
- Veiligheidsgevoel van burgers;
- Zelfredzaamheid en samenredzaamheid;
- Verminderen en bestrijden van verstoringen van de openbare orde.

Daarbij is bijzondere aandacht voor de volgende geprioriteerde veiligheidsthema's:

- Zorg en veiligheid: problematiek rondom personen met onbegrepen gedrag, woonoverlast, huiselijk geweld, kindermishandeling en nazorg ex-gedetineerden.
- Jeugd: problematiek rondom jeugdigen met overlastgevend en/of crimineel gedrag.
- Gedigitaliseerde criminaliteit: weerbare en veilige informatiesystemen, weerbaarheid inwoners en ondernemers tegen digitale criminaliteit en online aangejaagde ordeverstoringen.
- Maatschappelijke onrust: polarisatie, extremisme, radicalisering en de ontwrichting van onze samenleving.
- Ondernijning: mensenhandel/arbeidsuitbuiting, drugs, witwassen, maatschappelijke en bestuurlijke weerbaarheid.
- High Impact Crimes (HIC): woninginbraken, straatroven en overvallen.
- Fysieke veiligheid: brandveiligheid en crisisbeheersing.

Wat willen we bereiken?

Wij willen een veilige woonomgeving en een gevoel van sociale veiligheid blijven bieden voor onze inwoners.

Hierbij hebben we specifiek aandacht voor onze jeugd om onze jongeren veilig en kansrijk op te laten groeien in onze gemeente.

Het thema veiligheid wordt steeds complexer en vraagt steeds meer van de gemeentelijke organisatie. Partners en inwoners zijn van groot belang om hier echt zaken in te verbeteren. Speerpunt in de samenwerking is het vinden van de juiste balans tussen preventie, vroegsignalering en repressie. De zorg voor een veilige woonomgeving is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners en overheidsinstanties. Inzet van buurtnetwerken, het investeren in voorlichting op diverse veiligheidsthema's en het vergroten van de meldingsbereidheid dragen bij aan het gezamenlijke doel: een veilige en leefbare woonomgeving.

Gelet op alle ontwikkelingen (en dreigingen) in de wereld moeten we steeds meer en beter voorbereid zijn op crises. Dat doen we in samenwerking met de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost. Ook is het van belang dat onze inwoners en bedrijven zelfredzaam en veerkrachtig zijn.

Leefbaarheid kan aangetast worden door verschillende soorten escalaties. We willen escalaties zoveel mogelijk voorkomen door vroegsignalering in netwerkverband, met interne en externe partners (onder andere boa's, CMD, PlusTeam, politie, Openbaar Ministerie, woningcorporaties, wijk-GGD en huisartsen). We behouden de integrale aanpak zorg en veiligheid die de afgelopen jaren zijn meerwaarde heeft laten zien en versterken deze aanpak. Aantastingen, bedreigingen en onveilige situaties die de openbare orde (kunnen) verstoren pakken we aan door de inzet van bestuurlijke bevoegdheden. Voorbeelden zijn de last onder dwangsom, last onder bestuursdwang, het afgeven van een gebiedsverbod en sluitingsbevoegdheden van panden met drugs ingevolge de Wet Damocles of bij ernstige overlast de Wet Victoria. Vaak gaat het dan om gecombineerde inzet van het bestuursrecht en het strafrecht. De aanpak van ondermijnende criminaliteit en gedigitaliseerde criminaliteit blijven met hoge prioriteit op onze agenda staan. Het creëren van bewustzijn omtrent ondermijning en gedigitaliseerde criminaliteit is daarbij cruciaal voor een gedegen aanpak. Door het voorlichting en training blijven zowel de ambtelijke organisatie van de gemeente, inwoners als alle partners van deze thema's op de hoogte. Dat maakt dat signalen sneller worden

herkend, tijdig gemeld en opgepakt. Verhoging van de meldingsbereidheid kan uiteindelijk bijdragen aan daling van het aantal slachtoffers op deze gebieden.

We vinden het belangrijk dat onze jeugd veilig en kansrijk kan opgroeien. Samen met de andere Kempengemeenten zien we een gemeentelijke opgave om de kansen en het welzijn van jeugdigen te vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen?

High impact crime: we gaan investeren in beperking van de slachtofferkans, vergroting van de pakkans van daders en verhoging aangiftebereidheid onder slachtoffers. Actief bevorderen van buurtapps is van grote waarde.

In samenwerking met de politie en het buurtpreventienetwerk wil de gemeente het aantal slachtoffers van woninginbraken beperken. Dit doen we door voorlichting via de beschikbare mediakanalen en door meer de aanwezig te zijn in de wijken te bevorderen.

We organiseren speciale (ouderen-)bijeenkomsten om inwoners voor te lichten over oplichting door middel van bijvoorbeeld digitale criminaliteit.

Verbinding zorg en veiligheid: we gaan investeren in een sluitende zorg- en veiligheidsketen. Er wordt vooral aandacht besteed aan preventie, vroeg signalering en inrichting van procesregie bij complexe casuïstiek.

Bij zeer complexe casuïstiek (of met een strafrechtelijke component) werken wij samen met het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost.

We gaan ervoor zorgen dat casuïstiek zowel vanuit veiligheid als vanuit het CMD behandeld en getoetst wordt volgens de Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE) methodiek.

We willen in 2025 binnen de gemeentelijke organisatie (CMD en veiligheid) werken aan de hand van het AVE model. Casuïstiek wordt aan dit model getoetst.

We zorgen ervoor dat we voldoen aan de minimale eisen van het programma 'Brabantse norm weerbare overheid'.

De Brabantse norm weerbare overheid is een handreiking voor Brabantse overheden waarin een gezamenlijk basisniveau wordt gesteld. Deze Brabantse norm kent vijf thema's:

- Bewustwording en organisatie;
- Informatiepositie en informatiebeveiliging;
- Beleid en handhaving;
- Integriteit en veilige werkomgeving;
- Communicatie.

We gaan verder op de ingezette koers om te voldoen aan de minimale eisen. Normen die we nog niet halen verdienen extra aandacht, met name onze informatiepositie.

We vergroten de weerbaarheid van de inwoners van bedrijven in onze gemeente en de interne organisatie ten aanzien van ondermijnende criminaliteit

We maken onze inwoners bewust van de risico's die ondermijnende en digitale criminaliteit met zich meebrengen. In samenwerking met partners, waaronder de politie en het RIEC Oost-Brabant, krijgen inwoners voorlichting over de maatregelen die zij zelf kunnen treffen om de kans hierop te verkleinen. Ook leren inwoners hoe zij signalen van ondermijnende criminaliteit kunnen herkennen en melden. De medewerkers van onze gemeente krijgen met name trainingen in het herkennen van signalen van ondermijnende criminaliteit. Daarbij is specifiek aandacht voor de risico's van criminele beïnvloeding op onze bedrijfsprocessen.

Trends en ontwikkelingen communiceren wij via de beschikbare mediakanalen van gemeente en partners.

We gaan samen met de andere Kempen-gemeenten de jeugdopgave verder door ontwikkelen om de jeugdigen in onze gemeenten kansrijk te laten opgroeien

Hierin pakt de gemeente Waalre een regierol op, samen met de gemeenten Veldhoven en Best. Binnen de jeugdopgave prioriteren we de volgende zes thema's:

1. Aanpak van digitale criminaliteit door jongeren;
2. Aanpak van jonge aanwas in ondermijning;
3. Participatie en advisering ten aanzien van schoolveiligheid;
4. Aanpak van jeugdgroepen;
5. Verbeteren van het informatiebeeld op jeugdcriminaliteit;
6. Samenwerking met (zorg)partners.

Op deze thema's worden specifieke acties ingezet, die gericht kunnen zijn op preventie, zorg, hulp en repressie. We besteden bijvoorbeeld specifiek aandacht aan de rol van de ouders. Om ouders beter in staat te stellen signalen te herkennen, worden voor ouders van kinderen in groep 8 voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd.

Ondermijning en georganiseerde criminaliteit: De gezamenlijke aanpak wordt aangestuurd door het basisteam onder leiding van de basisteamprogrammaleider ondermijning

We hebben aandacht voor de weerbaarheid van kwetsbare doelgroepen en sectoren en bieden ondersteuning aan mensen in kwetsbare positie, als het gaat om verhuur van leegstaande gebouwen (preventie). Risicovolle locaties worden gecontroleerd door het Kempen Interventie Team (handhaving). Daarnaast pakken we samen met de partners van het RIEC criminaliteit aan door strafrechtelijk op te treden. Dat vullen wij aan met bestuursrechtelijke en fiscale maatregelen.

Op het gebied van fysieke veiligheid en crisisbeheersing gaan we aan de slag met zowel de lokale crisisorganisatie als met de weerbaarheid van onze inwoners.

Concreet worden hiervoor de volgende acties ondernomen:

- Wij zorgen ervoor dat alle communicatiemedewerkers opgeleid en inzetbaar zijn als medewerker communicatie (crisiscommunicatie) voor regionale crisisorganisatie van de VRBZO (Bevolkingszorg).
- Wij verhogen het kwaliteitsniveau van de lokale crisisorganisatie van Waalre, zodat we voldoen aan de norm Uniform Kwaliteitsniveau Bevolkingszorg. Medewerkers worden getraind en nemen deel aan oefeningen, zodat de lokale crisisorganisatie van Waalre op het gewenste niveau blijft functioneren. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat bereikbaarheid van de gemeente Waalre in het kader van veiligheid en rampenbestrijding door het piketteam gewaarborgd wordt.
- Wij geven voorlichting aan onze inwoners, zodat zij paraat en zelfredzaam zijn voor de eerste periode (minimaal 72 uur tot een week) ingeval van een crisis.
- Wij richten voor (en zover mogelijk in samenwerking met) inwoners drie noodsteunpunten in binnen de gemeente.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.074	1.171	1.214	1.263	1.289	1.289
1.2 Openbare orde en veiligheid	589	448	455	455	455	463
Totaal Lasten	1.663	1.619	1.670	1.719	1.744	1.752
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	75	77	79	79	79	79
1.2 Openbare orde en veiligheid	2	0	0	0	0	0
Totaal Baten	77	77	79	79	79	79
Gerealiseerd resultaat	1.585	1.542	1.590	1.639	1.665	1.672

Toelichting

Vergelijking van de begroting 2026 met de bijgestelde begroting 2025 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

1.1 Crisisbeheer en brandweer (€ 43.000 nadeel)

- € 43.000 nadeel
 - In de begroting 2026 van de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een indexering van 3,95% toegepast, voor de gemeente Waalre betekent dit een nadeel van € 43.000

Toelichting meerjarenramingen:

- Naar aanleiding van de bestuurlijke opdracht van de VRBZO, neemt de bijdrage aan deze verbonden partij toe (dit gebeurt stapsgewijs, waarbij de VRBZO ook eigen reserves aanspreekt)

1.2 Openbare orde en veiligheid (€ 7.000 nadeel)

- € 9.000 nadeel
 - Hogere salariskosten op openbare orde en veiligheid door indexering
- € 9.000 nadeel
 - Diverse kleine verhogingen van bijdrage aan overige overheden/gemeente (waaronder indexering RIEC, Zorg- en Veiligheidshuis, Kempen Interventie Team, Veiligheidsfonds en Dierenopvang)
- € 11.000 voordeel
 - Door beëindiging van het contract met een externe partij per 1 april 2025 waarmee in de weekenden, avonden en nachten extra formatie (bovenop de reguliere formatie) voor toezicht en handhaving beschikbaar was.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden

Toelichting verschillen baten:

1.1 Crisisbeheer en brandweer (€ 2.000 voordeel)

- € 2.000 voordeel
 - Geen verschil van betekenis

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden

BBV indicatoren Veiligheid

Indicator	Omschrijving	Gemeente / referentie	2023	2024	2025
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	Waalre	2,8	1,7	
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	1,6	1,4	
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	Gemeenten < 25.000 inwoners	1,0	0,8	
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Waalre	1,1	1,4	
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	1,2	1,5	
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Gemeenten < 25.000 inwoners	1,1	1,1	
Gewelds-misdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Waalre	1,4	1,7	
Gewelds-misdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	2,4	2,5	
Gewelds-misdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Gemeenten < 25.000 inwoners	2,6	2,6	
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	Waalre	4,2	3,1	
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	4,3	3,4	
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	Gemeenten < 25.000 inwoners	4,0	3,6	
Verwijzing halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	Waalre	10,0	12,0	
Verwijzing halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	8,8	9,8	
Verwijzing halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	Gemeenten < 25.000 inwoners	9,0	9,0	

02 Verkeer, vervoer en waterstaat

2.1 Verkeer en vervoer

Verkeer

Inleiding Verkeer

De focus in het verkeerssysteem ligt op leefbaarheid, duurzaamheid en veiligheid. Waalre is een groene gemeente waardoor wonen, werken en recreëren erg aantrekkelijk is in onze gemeente. We zetten in op gezonde en duurzame mobiliteit, goede bereikbaarheid en toegankelijkheid voor iedereen.

Wat willen we bereiken?

Het op een duurzame manier verbeteren van de bereikbaarheid, de verkeersveiligheid, de luchtkwaliteit en de leefomgeving alsmede een mobiliteitstransitie van autogebruik naar openbaar vervoer, lopen en fietsen.

Gezonde en duurzame mobiliteit staat in onze gemeente voorop. Daarom hanteren wij het STOMP-principe, wat staat voor Stappen, Trappen, OV, MaaS (Mobility As A Service) en Privé-auto). Daarnaast zetten we in op bereikbaarheid, veiligheid en toegankelijkheid voor iedereen. Van jong tot oud: iedereen moet zorgeloos de weg op kunnen, waarbij weggebruikers rekening houden met elkaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het kader van mensgerichte aanpak verkeersveiligheid worden verkeersveiligheids-acties en verkeersonderwijs op basisscholen ondersteund. Hierbij zijn afspraken gemaakt over veilige schoolroutes en schoolomgevingen.

Wij stimuleren alle basisscholen in Waalre om aan te sluiten bij het Brabants Verkeersveiligheidslabel (BVL). Met educatieprogramma's zorgen we voor een veilige verkeersdeelname van kinderen in onze gemeente. Dan gaat het bijvoorbeeld om behendigheidstrainingen en dodehoektrainingen. Daarnaast monitoren we de verkeersveiligheid in de schoolomgevingen. In het mobiliteitsplan is onze inzet opgenomen om op routes richting basisscholen oversteekvoorzieningen veilig in te richten.

In verband met de kwetsbaarheid van oudere fietsers wordt extra aandacht besteed aan deze specifieke doelgroep middels gerichte communicatie.

Hiertoe nemen we deel aan het programma Doortrappen. Dit is een initiatief van het ministerie om oudere fietsers langer veilig te laten fietsen.

We richten de Heikantstraat opnieuw in.

De Heikantstraat wordt heringericht conform de richtlijnen van het CROW. We leggen plateaus aan en verlagen de snelheidslimiet naar 30 km/u binnen de bebouwde kom. In het integraal ontwerp voor de reconstructie zijn ook de disciplines groen, wegen, water en openbare verlichting opgenomen.

We richten de Gestelsestraat opnieuw in.

De Gestelsestraat Zuid, tussen de Eindhovenseweg en de Schoonoordstraat, richten we opnieuw in volgens de CROW-richtlijnen voor 30 km/u. Het wordt een eenrichtingsstraat in noordelijke richting. De parkeercapaciteit in de straat wordt vergroot en er wordt een as-verspringing gerealiseerd om de snelheid van gemotoriseerd verkeer te vertragen. Ook zorgen we voor meer groen. De waterproblematiek in deze straat pakken we aan door de aanleg van een hemelwaterriool en het holle profiel van de weg.

We gaan oriënteren op de wijkaanpak.

In het uitvoeringsprogramma "Met elkaar op weg naar de toekomst" is opgenomen dat we in 2027 aan de slag gaan met integrale wijkinrichting, de zogenaamde wijkaanpak. Met een wijkplan brengen we diverse grotere opgaven in de wijk samen in een integraal plan. Hierbij spelen strategische opgaven op het gebied van onder andere mobiliteit, klimaatadaptatie, energietransitie, sociale cohesie, bewegen in de openbare ruimte en regulier onderhoud een belangrijke rol. Wij zijn in 2025 begonnen met de oriëntatie, door een prioritering van de wijken op te stellen met bijhorend financieringsplan. In 2026 volgt het opstellen van een wijkplan, conform de prioritering van de wijken. De voorbereiding van de wijkaanpak houdt rekening met de start van de uitvoering in 2028. Uiteraard voeren we tot die tijd wel noodzakelijk onderhoud uit, zodat de openbare ruimte schoon, heel en veilig blijft.

We zetten verdere stappen met betrekking tot het vraagstuk van buurtschap het Loon en omgeving.

Het vraagstuk in buurtschap Loon pakken we verder op, in relatie tot sluipverkeer en stof- en wateroverlast. Samen met alle betrokkenen zoals bewoners, ondernemers en agrariërs zetten we in op een breed gedragen ontwerp en oplossing.

We werken regionaal samen op het gebied van mobiliteit.

Op regionaal niveau is mobiliteit een belangrijk onderwerp, met name in relatie tot de schaa sprong. Als gemeente zetten wij in op de regionale vertegenwoordiging inzake de mobiliteit. Hiervoor participeren we in de volgende overlegstructuren:

- Deelname aan de deelregionale overlegstructuur A2;
- Deelname aan de regionale overlegstructuur TOVER;
- We hebben blijvend aandacht voor de regionale mobiliteitsagenda en Brainport Bereikbaar, in relatie tot onder andere de regionale werkgeversaanpak;
- Ambtelijk en bestuurlijk wordt in de (deel)regio ingezet op het permanent goed functioneren van de hoofdinfrastructuur (A2, A67, nieuwe N69 en zuidelijke route Valkenswaard);
- Wij nemen proactief deel aan het opzetten van het MMMP en KTM2 proces. De fietsroute F2 Weert-Eindhoven (als onderdeel van KTM 2) oriënteren we in deelregionaal verband;
- Signalen van onze inwoners met betrekking tot Eindhoven Airport verzamelen we en brengen we in tijdens het vooroverleg voor het Luchthaven Eindhoven Overleg (LEO), waarin wij vertegenwoordigd zijn door de gemeente Eersel.

Wegen

Inleiding Wegen

Een goed functionerend wegennet (voor automobilisten, fietsers, wandelaars etc.) is noodzakelijk voor de bereikbaarheid en voor de veiligheid van iedereen die deelneemt aan het verkeer. We streven er naar dat de tevredenheid van inwoners over kwaliteit van wegen en trottoirs groeit.

Wat willen we bereiken?

Het in stand houden, verbeteren en waar nodig vernieuwen van de infrastructuur om de kwaliteit van de openbare ruimte een impuls te geven.

De leidraad voor een kwalitatief goede staat van ons wegennet is ons Wegenbeheerplan 2019-2028, dat is vastgesteld door de gemeenteraad. In dit beheerplan is vastgelegd dat gemeente Waalre het niveau B (CROW publicatie 288) hanteert, wat neerkomt op een basisniveau van verantwoord beheer.

Om de kwaliteit van onze wegen, stoepen, fietspaden etc. te beoordelen voeren we eenmaal in de twee jaar een globale visuele inspectie uit van alle verhardingen in onze gemeente. De inspectie laat ons aan de hand van shadebeelden zien waar onderhoud noodzakelijk is of waar dit op termijn te verwachten valt. Aan de hand van de inspectieresultaten stellen we een onderhoudsplan op, waarmee we budget en beheerniveaus op elkaar afstemmen en noodzakelijk onderhoud plannen.

Bij het opstellen van de planning houden we rekening met andere te realiseren ambities, zoals omschreven in het mobiliteitsplan, klimaatafspraken, toegankelijkheid i.v.m. vergrijzing, de wijkaanpak etc.

Wat gaan we daarvoor doen?

We voeren onderhoud uit aan bruggen op basis van het meerjarig onderhoudsplan.

In 2026 voeren we klein onderhoud uit aan de volgende bruggen:

- Fiets/voetgangersbrug Christoffelpad (KW4)
- Verkeersbrug Wilheminalaan (KW5)
- Verkeersbrug Onze Lieve Vrouwedijk (KW8)
- Verkeersbrug Dommelseweg (KW12)
- Brug Diepenvoorde (KW18).

Groot onderhoud voeren we uit aan de volgende brug:

- Verkeersbrug Brabantiaalaan (KW2).

We voeren onderhoudsmaatregelen uit op basis van het geactualiseerde onderhoudsplan.

De onderhoudsmaatregelen bestaan uit asfalt- en elementenonderhoud en betreffen zowel klein als groot onderhoud.

- Elementenonderhoud in de wijken Ekenrooi noord en zuid en Waalre dorp.
- Asfaltonderhoud aan de Kransen, Bolderiklaan, Azalealaan en Ekenrooi zuid.

Openbare verlichting

Inleiding Openbare verlichting

Goede verlichting van het Waalrese wegennet zorgt voor sociale veiligheid en verkeersveiligheid voor de weggebruikers. Verduurzaming van de verlichting draagt daarnaast bij aan een beter leefmilieu en kostenreductie.

Wat willen we bereiken?

Zorgen voor kwalitatief hoogwaardige en duurzame openbare verlichting om de (sociale) veiligheid te verhogen en lichtvervuiling en lichthinder tot een minimum te beperken.

Wij streven er naar om energie te besparen en de energielasten van de openbare verlichting te verlagen. Dat doen we door het toepassen van energiezuinige verlichting en slimme dimregimes. Het streven is dat in 2030 minimaal 60% van de openbare verlichting in Waalre is verduurzaamd door het toepassen van LED-verlichting. Op dit moment is zo'n 55% van de openbare verlichting voorzien van LED-lampen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Voor het verder verduurzamen van de openbare verlichting stellen we een uitvoeringsplan op.

Het verduurzamen van de openbare verlichtingsinstallatie doen we door het vervangen van armaturen met conventionele lichtbronnen door armaturen met LED-verlichting. Oude stalen masten met roestvorming vervangen we door nieuwe masten, om valgevaar te voorkomen. Hierbij passen we meteen slimme dimregimes toe, waarmee we besparen op energie- en exploitatielasten.

Met de wijkaanpak stellen we een integraal plan op. Zo wordt het toepassen van LED-verlichting in wijken over de gehele gemeente uitgerold. Ook bij overige grote projecten wordt de openbare verlichting meteen van LED-armaturen voorzien, om werk met werk te maken.

Kabels en leidingen

Inleiding Kabels en leidingen

We willen de overlast bij het aanleggen of vervangen van kabels en leidingen zoveel mogelijk beperken. Dat doen we door de werkzaamheden goed te coördineren en goed samen te werken met betrokken stakeholders. Daarbij geven we ruimte aan de netbeheerders en combineren we werkzaamheden waar nodig. Het doel is immers dat de netbeheerders een zo goed mogelijk netwerk van openbare nutsvoorzieningen aan kunnen bieden.

Wat willen we bereiken?

De overlast voor inwoners bij de aanleg en het onderhoud zo laag mogelijk houden door regie te voeren op de uitvoering van de ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen).

De gemeente voert periodiek overleg met netbeheerders over netuitbreidingen en onderhoudswerkzaamheden in relatie tot infrawerken. Dit doen we door samen met de grote netbeheerders (Brabant Water en Enexis) eenmaal per kwartaal de projecten waar mogelijk af te stemmen.

Daarnaast voeren wij op projectniveau aanvullend coördinatieoverleg. In dit overleg kan bijvoorbeeld de verzwarening van het elektriciteitsnet worden afgestemd op reeds geplande werkzaamheden, zoals reconstructies.

Door het faciliteren van onderhoud door nutsbedrijven beperken we samen het aantal storingen. Door een goede en snelle afhandeling bij vergunningen, meldingen en klachten houden we de kosten zo beperkt mogelijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vergunningen verlenen en toezicht houden op het gebied van kabels en leidingen

Wij coördineren de projecten van de nutsbedrijven en houden toezicht op een correcte uitvoering, die voldoet aan de verleende vergunningen en instemmingsbesluiten. Dit gebeurt in intensieve samenwerking met betrokken nutsbedrijven, aannemers en ontwikkelaars.

Strategische planning van de energietransitie stemmen we, waar mogelijk, af met de wijkaanpak.

De Verordening Ondergrondse Infrastructuur 2018 (VOI) wordt in regionaal verband geactualiseerd en geïmplementeerd.

In regionaal verband is een werkgroep opgericht om de Verordening Ondergrondse Infrastructuur uit 2018 te actualiseren. De gemeente Deurne is namens de regio regievoerder. Naar verwachting kan de nieuwe VOI in 2026 ter vaststelling bij de raad aangeboden worden.

2.5 Openbaar vervoer

Inleiding openbaar vervoer

Wij streven naar een kwalitatief hoogwaardig OV-netwerk, dat aansluit op behoeften en wensen van onze inwoners. Ook willen wij het gebruikersgemak vergroten, zodat meer inwoners gebruik maken van deze voorzieningen.

Wat willen we bereiken?

Het openbaar vervoer als efficiënt alternatief voor de auto voor verplaatsingen over grotere afstanden en voor mensen die minder mobiel zijn.

Het openbaar vervoer is voor veel mensen belangrijk. Denk bijvoorbeeld aan schoolgaande jeugd, mensen die minder mobiel zijn of als alternatief voor de auto. Richting de provincie zetten we in op de verdere optimalisatie van het openbaar vervoer.

Wat gaan we daarvoor doen?

We onderzoeken of en hoe we het Openbaar vervoer tussen dorpen en wijken naar overstapplekken (hubs) kunnen handhaven en verbeteren. Uitgangspunt daarbij is een duurzaam en flexibel openbaar vervoerssysteem.

Naast de reguliere busdiensten zetten we in op vraaggestuurd OV. Reizigers kunnen hun ritten van tevoren boeken of op verzoek worden opgehaald op een afgesproken locatie.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	2.451	2.853	2.950	3.126	3.179	3.337
2.5 Openbaar vervoer	13	13	0	0	0	0
Totaal Lasten	2.464	2.866	2.950	3.126	3.179	3.337
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	124	42	102	83	83	83
2.5 Openbaar vervoer	13	13	0	0	0	0
Totaal Baten	137	55	102	83	83	83
Gerealiseerd resultaat	2.327	2.811	2.848	3.043	3.096	3.254

Toelichting

Vergelijking van de bijgestelde begroting 2025 met 2026 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

2.1 Verkeer en vervoer (nadeel € 97.000)

- € 33.000 nadeel
 - Door een aangepaste verdeling van taken binnen team openbare ruimte en indexering ontstaat hier een nadeel op de salariskosten.
- € 42.000 nadeel
 - Stijging kapitaallasten door nieuwe investeringen en toerekening rente.
- € 59.000 voordeel
 - Door verlaging van incidenteel budget op beheer en onderhoud aan wegen en verhardingen.
- € 33.000 nadeel
 - De bijdrage aan de brainportdeal voor korte termijn verkeersmaatregelen is verhoogd.
- € 18.000 nadeel
 - Stijging incidentele kosten inhuur voor het uitvoeren van werkzaamheden aan het MS tracé.
- € 38.000 nadeel
 - Verhoging budget om schade aan straatwerk te herstellen.
- € 17.000 voordeel
 - Lagere lasten voor energie door nieuwe contractafspraken.
- € 10.000 nadeel
 - Door aanpassing van het budget voor schadeloosstelling.
- € 1.000 voordeel
 - Overige kleine verschillen.

Toelichting verschillen meerjarenramingen:

- Jaarlijkse stijging kapitaallasten (incl. toerekening rente) als gevolg van investeringen o.b.v. het wegenbeheersplan.
- De bijdrage voor de A2 randweg is volgens planning van de Brainportregio per 2029 structureel verhoogd met € 108.000

2.5 Openbaar vervoer (voordeel € 13.000)

- € 13.000 voordeel
 - Het project OV ambassadeurs is afgerond.

Toelichting verschillen Baten:

2.1 Verkeer en vervoer (voordeel € 60.000)

- € 55.000 voordeel
 - Verhoging structurele bijdragen om schade en herstel aan straatwerk uit te voeren.
- € 5.000 voordeel
 - Verhoging bijdrage provincie voor verkeerseducatie.

2.5 Openbaar vervoer (nadeel € 13.000)

- € 13.000 nadeel
 - De bijdrage voor het project OV ambassadeurs is gestopt omdat het project is afgerond.

Toelichting verschillen meerjarenramingen:

- Geen verschillen

03 Economie

3.1 Economische ontwikkeling

Lokaal Economisch Programma

Inleiding Lokaal Economisch Programma

In de notitie '[Lokaal Economische Speerpunten 2023-2030](#)' hebben wij samen met het bedrijfsleven (Overlegplatform Economische Zaken) de koers voor komende jaren bepaald. Voor ondernemers en inwoners is duidelijk hoe Waalre zich in de toekomst economisch ontwikkelt. Bedrijven en voorzieningen zijn cruciaal voor de vitaliteit en toekomst van de gemeente. Inwoners profiteren van de werkgelegenheid en het voorzieningenniveau.

Wat willen we bereiken?

Het behouden en versterken van een vitale economie in Waalre.

In samenwerking met ondernemers werken we aan de versterking van de centra in Aalst en Waalre-dorp en de (her)ontwikkeling van de nieuwe en bestaande bedrijventerreinen en kantoorlocaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

Er wordt gewerkt aan de versterking van de aantrekkelijkheid van de centra van Aalst en Waalre-dorp.

Samen met ondernemers (winkeliers en vastgoedeigenaren) en inwoners zorgen we voor toekomstbestendige en vitale dorpscentra. Dit hebben we vastgelegd in de [Centrumvisie Waalre-dorp](#), de [Visie vitaal dorpshart Aalst 2.0](#) en diverse beeldkwaliteitsplannen.

De herinrichting van de openbare ruimte van dorpshart Aalst is afgerond in een compact, groen, zichtbaar en levendig centrum. We zijn in gesprek met diverse initiatiefnemers over de realisatie van diverse bouwprojecten. Ook buiten de centrumzone worden panden getransformeerd, met name naar 'wonen'.

In het centrum van Waalre-dorp worden diverse bouwprojecten voorbereid of gestart, denk aan locaties Wolderse Wever, café de Doelen, Molenstraat 5.

De gemeente biedt ook ondersteuning bij de uitvoering van het meerjarenplan Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Den Hof, periode 2023-2027. Dit omvat de inning van de BIZ-bijdragen, subsidieverlening en regelmatig overleg met de Stichting BIZ Den Hof, die evenementen en activiteiten in het dorpshart van Aalst organiseert.

Via de bedrijfscontactfunctionaris onderhouden we contact met het Waalres bedrijfsleven.

We hebben regelmatig overleg met het Overlegplatform EZ, het Ondernemerscontact Waalre, JONG! Waalre, Winkeliers Waalre Dorp en BIZ Den Hof. Zo brengen we behoeften en wensen in beeld en weten we wat er speelt. Ook leggen we regelmatig individuele bedrijfsbezoeken af.

We werken aan de (her-) ontwikkeling van bestaande en nieuwe werklocaties (bedrijventerreinen en kantoorlocaties).

In de Visie Noordrand Waalre wordt het gebied integraal bekeken, inclusief de werklocaties bedrijventerrein Het Broek Noord, HTC- Waalre, industrieterrein de Voldijn en werklocatie Ekenrooi-Noord (inclusief locatie Newton).

Na vaststelling van het stedenbouwkundig plan voor Waalre-Noord, fase 3 (eind 2025) worden de ruimtelijke procedures gestart. De hierin opgenomen uitbreiding van bedrijventerrein Het Broek is beperkt van omvang.

We zijn met HTC Eindhoven in overleg over de invulling van de gronden ten zuiden van de A2.

We verkennen een gedeeltelijke transformatie van het bestaande bedrijventerrein De Voldijn, naar woon- werkgebied. Daarbij kijken we ook naar de eventuele uitplaatsingsmogelijkheden voor bepaalde bedrijven, die nu op dit bedrijventerrein gevestigd zijn.

We onderzoeken samen met een initiatiefnemer de ontwikkelingsmogelijkheden van de nieuwe werklocatie Ekenrooi-Noord, inclusief de Newton-locatie. Hierbij bepalen wij ook het profiel van Ekenrooi-Noord.

Economische samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven, Metropoolregio en Brainport

Inleiding Economische samenwerking binnen het stedelijk gebied Eindhoven, Metropoolregio en Brainport

In de Samenwerkingsagenda Stedelijk Gebied Eindhoven 2022-2026, het Samenwerkingsakkoord 2023-2026 van de Metropoolregio Eindhoven en het Meerjarenplan Brainport in Balans (2025-2032) is afgesproken welke thema's en projecten regionaal worden opgepakt. Ondernemers en inwoners profiteren in de Brainportregio van het excellente vestigingsklimaat voor bedrijven, de werkgelegenheid en een aantrekkelijke woonomgeving met veel voorzieningen van hoge kwaliteit.

Wat willen we bereiken?

De regio Zuidoost-Brabant wil haar positie als één van de best presterende regio's van Nederland en één van de meest technologisch innovatieve regio's van Europa behouden en versterken.

Lokaal werken we onder andere aan het verder verstevigen van de positie van ons bedrijfsleven en het bieden van een aantrekkelijke leefomgeving voor werknemers in de gehele Brainportregio. De komende jaren vindt een schaa sprong plaats, als gevolg van de groei van het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) met naar verwachting 72.000 extra arbeidsplaatsen en meer dan 100.000 inwoners. Met het project Beethoven wordt de schaa sprong nog verder geïntensiveerd. Dit legt een grote druk op het ruimtegebruik (wonen, werken, voorzieningen, mobiliteit, recreatie, klimaatadaptatie, ecologie, energietransitie en milieu). Vanuit het thema Ruimte wordt voor het SGE de integrale strategie bepaald en gemonitord.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het thema Economie uit zowel de Samenwerkingsagenda Stedelijk Gebied Eindhoven 2022-2026 als uit het Samenwerkingsakkoord 2023-2026 van de Metropoolregio Eindhoven, gaan gaan we (deels) uitvoeren.

We geven uitvoering aan de acties en projecten uit het jaarprogramma 2026 van het Stedelijk Gebied Eindhoven en van de Metropoolregio Eindhoven. Zo gaan we aan de slag met de afspraken uit de Regionale Programmering Werklocaties, actualiseren we de kantorenbrief, continueren we 9voor1, geven uitvoering aan de detailhandelsvisie SGE en zorgen we ervoor dat voorzieningen (basis, regionaal en top) met de schaa sprong meegroeien. Met het regionaal Stimuleringsfonds versterken we het innovatieve ecosysteem.

De programmeringsafspraken bedrijventerreinen binnen de Metropoolregio Eindhoven worden regelmatig geactualiseerd.

Binnen de MRE zijn adaptieve programmeringsafspraken (Regionale Programmering Werklocaties) gemaakt. Tijdens de Omgevingsdagen worden die afspraken regelmatig geactualiseerd.

In de Uitvoeringsagenda van deze programmering hebben de partners in MRE veel vervolgacties opgenomen. In eerste instantie zijn vijf prioritaire acties uitgewerkt:

1. locaties grootschalige logistiek;
2. beoordelingssystematiek regionale meerwaarde;
3. streefpercentage voor ruimtewinst door intensivering;
4. uitwerken gezamenlijk uitgifteprotocol;
5. opzetten monitoringssysteem.

Na deze vijf worden ook de andere acties opgepakt.

In '9voor1' worden huisvestingsvraagstukken van bedrijven gezamenlijk behandeld, waardoor de meest passende locaties in de regio zijn aangeboden. Zo behouden en trekken wij bedrijven aan voor de regio.

De gemeente Waalre vervult ook in 2026 de secretarisrol bij 9voor1. Jaarlijks stellen we de Vastgoedmonitor bedrijfshuisvesting op en rapporteren over de werkzaamheden van 9voor1 in het jaarverslag. We zijn we ook actief lid van de Regionale Adviescommissie Detailhandel (RACD) van het Stedelijk Gebied Eindhoven.

3.4 Recreatie en toerisme

Inleiding Recreatie en toerisme

In de vastgestelde [Visie Recreatie en Toerisme](#) uit 2021 hebben wij de ambitie vastgelegd: 'het versterken en verbeteren van de basisvoorzieningen en het doorontwikkelen van het recreatief product, passend bij de gemeente Waalre'. In tweejaarlijkse uitvoeringsprogramma's benoemen wij concreet projecten en acties waaraan gewerkt wordt.

Waalre is een groene woongemeente waar het voor iedereen fijn wonen is. Recreatie en toerisme zetten we op kleinschalige, toegankelijke en uitnodigende wijze in, om zo bij te dragen aan de brede welvaart.

Wat willen we bereiken?

Het regionaal positioneren van Waalre als de 'groene' schakel en toegangspoort tussen (de zuidzijde van) het Stedelijk Gebied Eindhoven en grotere, groene, recreatieve gebieden zoals 'de Kempen' en 'transnationaal park De Groote Heide'.

Het vergroten van de aantrekkelijkheid van het Waalres buitengebied voor recreatie en toerisme; voor de inwoners van Waalre en het Stedelijk Gebied Eindhoven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Projecten van het uitvoeringsplan Recreatie en Toerisme 2026-2027 worden opgepakt of afgerond.

We werken fasegewijs (met tweejaarlijkse uitvoeringsprogramma's) aan de uitwerking van de Visie Recreatie en Toerisme (R&T). Denk aan de verbeteringen van de recreatieve fietspaden Gildeboschweg/De Frooyen en Timmereind en van andere recreatieve routes (wandel, mtb, ruiter). Ook de vervanging van de fysieke infoborden in het gebied Dommeldal de Hogt door een digitaal platform (via QR-codes/smartphone) staat op het programma. Daarnaast participeert de gemeente Waalre in het Van Gogh Nationaal Park. We kijken met welke projecten we aanhaken en kunnen profiteren van het Nationaal Park.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	121	131	131	131	130	130
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	62	51	45	45	45	45
3.4 Economische promotie	32	23	23	23	23	23
Totaal Lasten	214	204	199	198	198	197
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling	3	2	2	2	2	2
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	41	46	42	42	42	42
3.4 Economische promotie	251	250	330	330	330	330
Totaal Baten	294	298	374	374	374	374
Gerealiseerd resultaat	-80	-94	-174	-175	-176	-176

Toelichting

Vergelijking van de bijgestelde begroting 2025 met 2026 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

3.1 Economische ontwikkeling

- Geen verschillen.

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen (voordeel € 5.000)

- € 4.000 voordeel
 - De subsidie aan de Stichting Bedrijveninvesteringszone den Hof is verlaagd, per saldo neutraal zie ook de toelichting bij de baten.
- € 1.000 voordeel
 - Overige kleine verschillen.

3.4 Economische promotie

- Geen verschillen.

Toelichting verschillen meerjarenramingen:

- Geen verschillen

Toelichting verschillen baten:

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen (nadeel € 4.000)

- € 4.000 nadeel
 - De BIZ-bijdrages van ondernemers en eigenaren voor de bedrijveninvesteringszone den Hof zijn lager, per saldo neutraal zie ook de toelichting bij de lasten.

3.4 Economische promotie (voordeel € 80.000)

- € 80.000 voordeel
 - Door stijging van het tarief voor de toeristenbelasting is de opbrengst toeristenbelasting verhoogd.

Toelichting verschillen meerjarenramingen:

- Geen verschillen

BBV indicatoren Economie

Indicator	Omschrijving	Gemeente / referentie	2023	2024	2025
Functiemenging	de verhouding tussen banen en woningen. 0 % is alleen wonen, 100 % alleen werken	Waalre	42,1	-	-
Functiemenging	de verhouding tussen banen en woningen. 0 % is alleen wonen, 100 % alleen werken	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	57,14	-	-
Functiemenging	de verhouding tussen banen en woningen. 0 % is alleen wonen, 100 % alleen werken	Gemeenten < 25.000 inwoners	49,8	-	-
Vestigingen van bedrijven	Het aantal vestigingen (incl. ZZP-ers) per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar	Waalre	195,2	-	-
Vestigingen van bedrijven	Het aantal vestigingen (incl. ZZP-ers) per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	198,22	-	-
Vestigingen van bedrijven	Het aantal vestigingen (incl. ZZP-ers) per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar	Gemeenten < 25.000 inwoners	187,3	-	-

04 Onderwijs

4.1 Brede scholen

Inleiding Brede scholen

Brede scholen vormen een belangrijk fundament in onze gemeentelijke inzet voor kansengelijkheid, preventie en samenwerking rondom jeugd. In onze gemeente ervaren ouders dat scholen en jeugdpartners, zoals het Centrum voor Maatschappelijke Dienstverlening (CMD), goed samenwerken in de ondersteuning van kinderen en jongeren. Deze samenwerking zorgt ervoor dat passend onderwijs en jeugdhulp elkaar versterken, met als resultaat dat jongeren en hun ouders tijdig de juiste hulp ontvangen.

Ook in de vroege ontwikkelfase wordt ingezet op een doorgaande lijn. Peuters volgen op de kinderopvang een methodisch ontwikkelingsgericht programma, dat naadloos aansluit op het onderwijs in de onderbouw van de basisschool. Dit bevordert een soepele overgang naar het primair onderwijs en vergroot de ontwikkelkansen van jonge kinderen.

Scholen vervullen daarnaast een belangrijke rol als vroegsignaleerders. Door hun signalerende functie en het structurele overleg met de gemeente, wordt hulp snel en effectief ingezet. Hierdoor is er minder vaak behoefte aan zwaardere vormen van jeugdhulp. Deze integrale aanpak binnen de brede school draagt bij aan een gezonde, veilige en stimulerende omgeving waarin kinderen en jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Wat willen we bereiken?

Een soepele overgang van de ene ontwikkelingsfase naar de andere om achterstand of uitval te voorkomen.

Een goede samenwerking tussen ketenpartners rondom kind en gezin is essentieel voor het tijdig signaleren van kinderen en gezinnen die extra ondersteuning nodig hebben. Door vroeg in te zetten op preventie en een laagdrempelig aanbod bij lichte ondersteuningsbehoeften, wordt complexere casuïstiek in een later stadium voorkomen. Deze aanpak draagt bij aan een soepele overgang tussen ontwikkelingsfasen — van peuter naar kleuter, van basisschool naar voortgezet onderwijs — en voorkomt dat kinderen uitvallen of achterstanden oplopen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We geven samen met gecontracteerde partners vorm aan kwalitatief goed VVE-aanbod

Met een sluitende aanpak in de samenwerking tussen gemeente, consultatiebureau, kinderopvang, GGD en onderwijs komen alle doelgroepkinderen (kinderen met een 'VVE-indicatie' van het consultatiebureau) in beeld. Daarna wordt toeleiding tot VVE aanbod georganiseerd.

Er is een doorgaande lijn tussen de 'voorschool' (VVE-gecertificeerd kinderdagverblijf) en groep één van de basisscholen. Voor alle leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte vindt een warme overdracht plaats.

De GGD monitort als toezichthouder de kwaliteit van het aanbod volgens de Wet kinderopvang. De gemeente is verantwoordelijk voor de handhaving en legt verantwoording af aan de onderwijsinspectie in een jaarverantwoording. Voor de beleidsregels gemeentelijke taken uitvoering Wet kinderopvang gemeente Waalre, 2019 klik hier.

Tot op heden konden in Waalre alle kinderen in de leeftijd 2,5-4 jaar (ongeacht het inkomen van ouders, en hun recht op kinderopvangtoeslag) gebruik maken van voorschoolse educatie via het peuteraanbod. Vanaf 2026 worden er geen nieuwe aanmeldingen meer aangenomen voor dit aanbod. Kinderen die nu al gebruik maken van deze preventieve regeling kunnen dit blijven doen, totdat zij uitstromen richting onderwijs. Tot aan 2029 wordt deze regeling uitgefaseerd.

Wat willen we bereiken?

We werken aan een gemeentelijke kwaliteitscyclus voor VVE met onze samenwerkingspartners.

De kwaliteit en aanpak van het onderwijsachterstandenbeleid en het VVE-aanbod worden gemonitord via een gesprekkencyclus met alle betrokken ketenpartners, zoals onderwijs, kinderopvang, het consultatiebureau en de GGD.

Wat gaan we daarvoor doen?

We monitoren en bewaken kwaliteit door samen met scholen en kinderopvang invulling te geven aan een gesprekscyclus

Een van de taken van de gemeente is het monitoren van de kwaliteit van de kinderopvang. In het verleden werd dit gedaan aan de hand van een kostbaar ingekochte tool. Een vragenlijst werd door een extern bureau afgenomen bij de betrokken ketenpartners en daarna omgezet naar een rapportage. We gaan hier een nieuwe vorm voor ontwikkelen. Samen met scholen en kinderopvang willen we de kwaliteitscyclus vangen in een gesprekkencyclus. Daarbij is het resultaat belangrijker dan het instrument zelf.

4.2 Onderwijshuisvesting

Inleiding Onderwijshuisvesting

De duurzame schoolgebouwen in de gemeente Waalre bieden genoeg ruimte voor passend onderwijs en een gezonde, frisse leeromgeving voor de kinderen. Er zijn voldoende keuzemogelijkheden om als ouder te kiezen voor de meest passende school in de buurt.

Wat willen we bereiken?

Goede duurzame huisvesting om het brede-school-concept mogelijk te maken.

Door een multifunctionele inzet van de schoolgebouwen willen we de ontmoeting tussen verschillende groepen makkelijker maken, verschillende manieren van leren faciliteren en wijkgebonden activiteiten mogelijk maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Er zijn heldere afspraken gemaakt met de schoolbesturen over de uitvoering van het onderhoud aan de scholen en over het multifunctioneel inzetten van de gebouwen.

We blijven in gesprek over de zaken zijn vastgelegd in het IHP. Dit gebeurt met de schoolbesturen in het Op Overeenstemming Gerichte Overleg (OOGO).

We geven uitvoering aan de projecten uit het Integraal Huisvestingsplan (IHP), waaronder duurzame nieuwbouw van 2 basisscholen.

In 2026 start de concrete planontwikkeling voor nieuwbouw van één van de nieuwe basisscholen.

4.3 Lokaal onderwijsbeleid

Inleiding Lokaal onderwijsbeleid

Met het lokaal onderwijsbeleid werken wij in onze gemeente aan een sterke, samenhangende ondersteuningsstructuur rondom kinderen en gezinnen. Ouders met een hulpvraag ervaren dat zij niet van het kastje naar de muur worden gestuurd, maar juist zelf de regie houden en passende hulp ontvangen. Dit maken wij mogelijk door de intensieve samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, het CMD, het PlusTeam, huisartsen, jeugdgezondheidszorg en andere jeugdpartners.

Daarnaast is er in Waalre een breed en structureel aanbod voor kinderen met een taalachterstand, zoals schakelklassen, taalklassen en VVE-programma's. Deze voorzieningen zorgen ervoor dat kinderen extra ondersteuning krijgen en beter kunnen meekomen met hun leeftijdsgenoten. Zo draagt het lokaal onderwijsbeleid bij aan gelijke kansen voor ieder kind, vanaf de vroegste ontwikkelfase.

De gemeente Waalre verstrekt subsidie voor peuterspeelzaalwerk van doelgroep peuters (VVE-indicatie) en voor reguliere peuters. De subsidieverstreking voor de laatste groep is niet wettelijk verplicht. Deze peuters mochten toch een dag in de week naar het peuterspeelzaalwerk op kosten van de gemeente. Vanaf 2026 vindt een stevige tariefsverhoging plaats voor peuterspeelzaalwerk. Dat was voor ons de aanleiding tot het afbouwen van de subsidie voor het niet-wettelijk verplichte gedeelte van het peuterspeelzaalwerk.

Wat willen we bereiken?

Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd en een positief opvoed- en opgroei-klimaat.

De ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) sluit aan bij de ondersteuning die de gemeente biedt met de Jeugdwet en de Wmo.

Wat gaan we daarvoor doen?

We investeren in het ontwikkelen van structurele afstemming met en tussen stakeholders in de keten

Het onderwijsachterstandenbeleid maakt integraal onderdeel uit van het jeugdbeleid 2020-2024 en we voeren dit beleid uit. We verlengen het beleid met een jaar en stellen in 2026 een nieuw beleid op.

Ondersteuningsplannen Passend Onderwijs van het samenwerkingsverband Passend Onderwijs stemmen we af met de deelnemende gemeenten en scholen.

Onderwijs en gemeente gaan met elkaar in overleg en bakenen de verantwoordelijkheden af. Dit sluit aan bij de speerpunten vanuit de Taskforce Sociaal Domein.

We praten met ouders en niet over hen. De regie over inzet van ondersteuning ligt ook bij de ouders. Dat is in lijn met het uitgangspunt dat ouders primair verantwoordelijk zijn voor het opgroeien en de opvoeding van hun kinderen.

We signaleren ondersteuningsvragen snel en pakken deze op door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het voorliggend veld.

We ontwikkelen beleid om structureel invulling te geven aan preventieve acties op het gebied van kansrijke start

Om taalachterstanden te voorkomen maken we gebruik van interventies als preventieve logopedie, taalklas, schakelklas en VVE.

We investeren in de verbinding tussen stakeholders en aanbieders op het gebied van Kansrijke Start en verkennen de mogelijkheden voor het ontwikkelen van een lokale coalitie.

4.4 Leerlingenvervoer

Inleiding Leerlingenvervoer

Ons beleid is dat het leerlingenvervoer ook op lange termijn beschikbaar blijft voor leerlingen die hier echt op zijn aangewezen. Ouders en scholen zijn positief over de uitvoering van het vervoer. Tegelijkertijd zetten we als gemeente in op het vergroten van de zelfstandigheid van kinderen en jongeren. We stimuleren ouders om, waar mogelijk, hun kinderen te ondersteunen in het zelfstandig reizen van en naar school. Dit draagt bij aan het zelfvertrouwen van kinderen en vergroot hun mogelijkheden om zelfstandig deel te nemen aan activiteiten in hun eigen omgeving.

Door deze dubbele inzet – het waarborgen van passend vervoer én het bevorderen van zelfstandigheid – zorgen we ervoor dat het leerlingenvervoer toekomstbestendig blijft en aansluit bij de ontwikkelbehoeften van kinderen.

Wat willen we bereiken?

Het leerlingenvervoer blijft toegankelijk voor leerlingen die dit nodig hebben.

We richten beleid en afspraken gericht op het leerlingenvervoer zo in, dat we met de beschikbare middelen alle kinderen en gezinnen ondersteunen die afhankelijk zijn van het leerlingenvervoer voor het bereiken van hun passende onderwijsplek.

Wat gaan we daarvoor doen?

We zijn structureel in overleg met stakeholders binnen de keten met als doel kwaliteit te monitoren en te bewaken

Om het leerlingenvervoer voor iedereen toegankelijk te houden, hebben we de [verordening](#) opnieuw tegen het licht gehouden.

We gebruiken een handelingskader voor het toepassen van de verordening. In afstemming met ketenpartners en de adviesraad toetsen we de kwaliteit geregeld aan de praktijk. We stellen de beleidsregels bij waar nodig.

De gemeenten Waalre en Eindhoven hebben een meerjarig contract met een toezichthouder voor het leerlingenvervoer. Deze toezichthouder ziet toe op de juiste uitvoering van het contract leerlingenvervoer.

Samen met de regiogemeenten van Taxbus gaan we verder onderzoek doen naar mogelijkheden tot integratie of samenwerking van het leerlingenvervoer en het Wmo-vervoer (Taxbus) met het openbaar vervoer.

We stimuleren zelfstandig reizen van leerlingen, als zij dit kunnen leren en als het haalbaar is. We informeren ouders over best practices in Waalre. We vragen actief bij scholen op welke leerlingen zelfstandig kunnen leren reizen.

We voeren structureel overleg met de Adviesraad Leerlingenvervoer Waalre en de toezichthouder voor het leerlingenvervoer. Daarnaast is er structureel overleg met de vervoersbedrijven, de toezichthouder en de gemeente Eindhoven.

Wat willen we bereiken?

Leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen gaan, kunnen gebruik maken van het leerlingenvervoer.

Dit geldt alleen als duidelijk is dat de ouders/verzorgers dit vervoer niet zelf kunnen uitvoeren. De regels hiervoor staan in de Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Waalre 2025. Onder de noemer "gewoon waar mogelijk en speciaal waar nodig" willen we leerlingen helpen om zelfstandig te leren reizen naar en van school. Voorwaarde is dat ze dit (met ondersteuning) kunnen leren en dat het haalbaar is.

Wat gaan we daarvoor doen?

In ons beleid, ons aanbod en in onze contacten met ouders en ketenpartners stimuleren we de groei naar meer zelfstandigheid en zelfredzaamheid van de leerlingen in het leerlingenvervoer.

De beleidsregels bekostiging leerlingenvervoer gemeente Waalre 2025 bieden medewerkers van het CMD de tools om in samenwerking met ouders, de leerlingen te begeleiden richting meer zelfredzaamheid in de schoolgang. Zo is er onder andere aanbod gericht op reizen met het openbaar vervoer (zo nodig met begeleiding) en aanbod voor zelfstandig leren fietsen. Als stimulerende maatregel is ook de aanschaf van een elektrische fiets een mogelijkheid.

Bij iedere aanvraag is het uitgangspunt dat de verantwoordelijkheid voor het vervoer van kinderen van en naar school primair bij de ouders ligt. Het CMD onderzoekt eerst de eigen mogelijkheden van ouders en het kind. Pas wanneer alle eigen middelen zijn uitgesloten komt leerlingenvervoer in beeld. Daarbij wordt vervolgens uitgegaan van het minimaal vereiste aanbod. Het doel is om zoveel mogelijk autonomie en zelfstandigheid te behouden voor de leerling en de ouders.

4.5 Leerplicht

Inleiding Leerplicht

Binnen het lokaal jeugdbeleid vervult de leerplichtambtenaar een belangrijke rol in het signaleren en ondersteunen van jongeren die dreigen uit te vallen. Ouders kunnen snel terecht met vragen over leerplicht, waarbij niet alleen wordt gekeken naar wettelijke kaders, maar ook naar de specifieke ondersteuningsbehoeften van het kind. Door de verbinding tussen leerplicht en zorg wordt breder gekeken naar de totale ontwikkeling van de jongere.

Preventie staat centraal in de uitvoering van het leerplichtbeleid. Leerplichtfunctionarissen staan structureel en actief in verbinding met ouders en betrokken organisaties zoals de GGD, scholen, het samenwerkingsverband, zorgpartners en de gemeente. Deze samenwerking maakt het mogelijk om vroegtijdig passende ondersteuning te bieden en schooluitval te voorkomen.

Wat willen we bereiken?

Voorkomen en bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten.

Er is een regionale aanpak om het risico op verzuim en vroegtijdig schoolverlaten snel te signaleren en terug te dringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Door afstemming en samenwerking met stakeholders in de keten leerplicht en kwaliteitszorg optimaliseren we het aanbod rondom kinderen om zo schoolverzuim terug te dringen

De leerplichtambtenaren in de regio Zuidoost Brabant nemen meldingen van schoolverzuim in behandeling en leveren een bijdrage aan het voorkomen en bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten.

Voor een link naar de Leerplichtwet [klik hier](#).

Regiogemeenten werken samen om ervoor te zorgen dat er geen kinderen buiten de boot vallen door wachtlijsten op scholen.

Bestuurlijk geven we richting aan de uitvoering van de leerplicht, in de bestuurscommissie leerplicht van de GGD.

In het portefeuillehoudersoverleg onderwijs met de 21 gemeenten van Zuidoost Brabant wordt onder meer het onderwijs aan nieuwkomers en de aansluiting jeugdhulp-onderwijs afgestemd.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
4.1 Openbaar basisonderwijs	74	74	100	100	100	100
4.2 Onderwijshuisvesting	1.263	692	708	711	711	996
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	572	611	636	586	538	502
Totaal Lasten	1.909	1.377	1.444	1.398	1.349	1.597
Baten						
4.2 Onderwijshuisvesting	321	306	334	334	334	334
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	85	86	64	64	64	64
Totaal Baten	406	392	398	398	398	398
Gerealiseerd resultaat	1.503	985	1.046	999	950	1.199

Toelichting

Vergelijking van de bijgestelde begroting 2025 met 2026 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

4.1 Openbaar basisonderwijs (nadeel € 25.000)

- € 25.000 nadeel
 - De bijdrage voor het gebruik van de gymlokalen Hoeveland is naar boven bijgesteld vanwege toename van het gebruik door basisschool "de wilderen".

4.2 Onderwijshuisvesting (nadeel € 16.000)

- € 25.000 nadeel
 - De kosten OZB en onderhoud stijgen door indexeringen.
- € 9.000 voordeel
 - Daling kapitaallasten op investeringen en toerekening rente.

Toelichting verschillen meerjarenramingen:

- Jaarlijkse stijging kapitaallasten (incl. toerekening rente) als gevolg van investeringen.
- De huurlasten voor de huur van noodlokalen i.v.m. de bouw van een nieuwe school zijn in 2029 opgenomen met € 210.000.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (nadeel € 26.000)

- € 5.000 nadeel
 - Hogere salariskosten door indexering.
- € 13.000 nadeel
 - Incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het project storm.
- € 51.000 nadeel
 - De bijdrage voor kinderopvang is structureel verhoogd vanwege indexeringen en tariefsverhogingen.
- € 22.000 voordeel
 - Budget voor het nationaal onderwijsprogramma afgeraamd omdat vanuit het Rijk geen middelen meer beschikbaar zijn. Zie ook de baten.
- € 13.000 nadeel
 - Structureel budget, beschikbaar gesteld voor de aanschaf van elektrische fietsen voor leerlingvervoer.
- € 38.000 voordeel
 - Het budget voor leerlingvervoer is structureel naar beneden bijgesteld door een andere manier van beschikken waardoor de populatie (en daarmee de afname) wat kleiner is geworden.

- €4.000 nadeel
 - Overige kleine verschillen

Toelichting verschillen meerjarenramingen:

- De kosten voor de lopende contracten voor kinderopvang nemen vanaf 2027 jaarlijks af.

Toelichting verschillen baten:

4.2 Onderwijshuisvesting (voordeel € 28.000)

- € 28.000 voordeel
 - De huurinkomsten berekend aan basisscholen zijn door indexering verhoogd.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (nadeel € 22.000)

- € 22.000 nadeel
 - Budget voor het nationaal onderwijsprogramma afgeraamd omdat vanuit het Rijk geen middelen meer beschikbaar zijn. Zie ook de lasten.

Toelichting verschillen meerjarenramingen:

- Geen verschillen

BBV indicatoren Onderwijs

Indicator	Omschrijving	Gemeente / referentie	2023	2024	2025
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school	Waalre	6,1	6,7	-
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	7,1	10,34	-
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school	Gemeenten < 25.000 inwoners	6,1	8,5	-
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	Waalre	9	9	-
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	11,8	14	-
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	Gemeenten < 25.000 inwoners	21	21	-
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het % van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat	Waalre	1,9%	1,2%	-
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het % van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	1,78%	1,62%	-
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het % van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat	Gemeenten < 25.000 inwoners	1,9%	1,8%	-

05 Sport, cultuur en recreatie

5.1-5.2 Sport en bewegen

Inleiding Sport en bewegen

We ondersteunen een gezonde leefstijl, ruimte om te sporten, bewegen, spelen, ontmoeten en leefbaarheid in wijken en buurten voor alle inwoners. Dit doen we samen met inwoners, verenigingen en andere maatschappelijke partners.

Wat willen we bereiken?

Door het faciliteren en stimuleren van sport en bewegen leveren wij een bijdrage aan een gezonde leefstijl voor onze inwoners. Het speelt daarmee een belangrijke rol in preventie. Tevens werken we met sport en bewegen aan een vitale samenleving.

Door sport en bewegen kunnen onze inwoners zichzelf ontplooiën en hun talenten ontdekken. Dit kan bij een vereniging, via gymlessen op school of in de openbare ruimte. We willen de mogelijkheden voor sport en bewegen laagdrempelig en toegankelijk houden met een veilige openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen, spelen en ontmoeten. Voor iedereen in onze inclusieve gemeenschap.

Wat gaan we daarvoor doen?

De sportaccommodaties en sportvoorzieningen worden duurzaam en multifunctioneel op- en ingezet.

We stimuleren toekomstbestendige (sport)verenigingen, multifunctionele sportaccommodaties en samenwerking tussen verenigingen. We verduurzamen de gemeentelijke sportaccommodaties en stimuleren verenigingen ook hun accommodaties te verduurzamen. We houden beide grote gemeentelijke buitensportaccommodaties open door noodzakelijk onderhoud te garanderen. De verkenning naar een gezamenlijke buitensportlocatie heeft uitgewezen dat een multifunctioneel sportpark op ruimtelijke en financiële gronden niet haalbaar is. De verkenning is daarmee afgerond. Dat betekent dat we het onderhoud op beide sportparken (groen en gebouwen) continueren.

Op participatieve wijze, met inwoners en belanghebbenden, stellen we een visie sport en bewegen op.

In het licht van de bezuinigingen is besloten het realiseren van een visie op sport en bewegen niet uit te besteden in 2024. We zijn inmiddels ambtelijk gestart met het participatietraject om zelf, op een pragmatische manier, te komen tot een visie op sport, bewegen en spelen. Het doel is om deze in 2026 af te ronden.

Samen met Waalrese partners werken we aan de uitvoering, van de in het Leefstijlakkoord gemaakte afspraken. Evaluatie, monitoring en borging worden meegenomen.

In samenwerking met partners werken we aan een flink aantal ambities en afspraken uit het [Leefstijlakkoord](#). Een deel daarvan is gerealiseerd en een ander deel heeft een doorlopend of terugkerend karakter.

Waardering aan (jonge) vrijwilligers spreken we uit via de vrijwilligerspenning en het Wij Waalre Club Talent.

Ook in 2026 organiseren we de vrijwilligersavond waarbij we de vrijwilligers, waaronder clubtalenten, in het zonnetje zetten voor hun jarenlange inzet voor hun vereniging of stichting. Het is belangrijk om deze waardering uit te blijven spreken. Vrijwilligerswerk is niet vanzelfsprekend en het aantal vrijwilligers loopt (landelijk) terug.

We stimuleren sporten, bewegen en spelen voor alle inwoners

De Urban Sports Regio Deal is toegekend en vormt een belangrijke impuls voor het versterken van sportieve en sociale ontwikkeling in de regio. We zijn het participatietraject met inwoners, jongeren en relevante stakeholders gestart om te onderzoeken waar en in welke vorm urban sportsvoorzieningen gerealiseerd kunnen worden. Dit traject brengt ook de haalbaarheid en verwachte kosten in kaart, zodat we tot een gedragen en uitvoerbaar plan komen. De uitkomsten van dit traject vormen de basis voor verdere besluitvorming en investeringen binnen de deal.

In het kader van een gezonde en duurzame leefomgeving (o.a. laagdrempelige beweeg-, sport- en ontmoetingsplekken) is het sociaal domein nauw betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen en herinrichtingen van de openbare ruimte. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen de afdelingen sport en openbare ruimte om wensen/mogelijkheden/kansen te bespreken.

De beweegcoach Uniek Sporten zorgt ervoor dat sporters met een beperking en uniek sportaanbod elkaar weten te vinden. De coach brengt vraag en aanbod op het gebied van sporten en bewegen bij elkaar. Dat wil zeggen dat met inwoners, die een drempel ervaren om te gaan sporten of bewegen, wordt gekeken welke sport zij kunnen en willen beoefenen. Vervolgens worden ze in contact gebracht met de desbetreffende vereniging. Dat is in Waalre of in een van de omliggende gemeenten, als die activiteit niet in Waalre wordt georganiseerd.

De sportaanjager (verenigingscontactfunctionaris) werkt aan sportstimulering, inclusief sporten en bewegen, toekomstbestendigheid van sport- en beweegaanbieders en hun onderlinge samenwerking.

Kinderen uit minimagezinnen ontvangen financiële ondersteuning voor sportactiviteiten volgens de overeenkomst met het Jeugdfonds Sport Brabant. De regeling voor volwassenen via het Volwassenenfonds is met positief resultaat geëvalueerd dus daar gaan we mee door.

Binnen het thema voorzieningen en evenementen van het Stedelijk Gebied Eindhoven werken we aan de doelstellingen uit de samenwerkingsagenda, de acties uit het uitvoeringsprogramma GROOTS! en de nog vast te stellen acties uit het jaarprogramma 2026

We geven uitvoering aan het jaarplan 2026 van het thema Voorzieningen & Evenementen. We haken daarbij aan op de ontwikkelingen binnen de MRE in relatie tot de schaa sprong (basisvoorzieningen, regionale voorzieningen en topvoorzieningen).

5.3 Cultuur

Inleiding Cultuur

Cultuur is belangrijk voor individuen en de samenleving als geheel. Het draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling, welzijn en sociale cohesie.

Wat willen we bereiken?

Het is belangrijk dat de inwoners van Waalre voldoende mogelijkheden hebben om zich te ontplooien en te ontdekken waar ze goed in zijn.

Dat kan door te sporten en bewegen. Maar ook door muziek te maken, te dansen, toneel te spelen of op een andere manier creatief te zijn: in verenigingsverband of zelfstandig. Er is een samenhangend aanbod. We willen de mogelijkheden voor bewegen, sport en cultuur laagdrempeliger en toegankelijker maken. Sport- en cultuurvoorzieningen moeten voor iedereen in onze inclusieve gemeenschap bereikbaar en toegankelijk zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met culturele verenigingen maken we heldere (prestatie)afspraken over de besteding van de gemeentelijke subsidie.

We helpen organisaties met activiteiten op het gebied van kunst en cultuur.

We verstrekken [subsidies](#) om maatschappelijke en culturele activiteiten mogelijk te maken.

In Waalre zorgen we ervoor dat kinderen en volwassenen laagdrempelig kunnen deelnemen aan culturele activiteiten

In Waalre zorgen we ervoor dat scholen duurzaam aandacht besteden aan [kunst en cultuuraanbod](#).

Kinderen uit gezinnen met een laag inkomen kunnen gebruik maken van [Stichting Leergeld](#) en het [Jeugdfonds sport en cultuur](#).

Volwassenen met een laag inkomen kunnen gebruik maken van het [volwassenenfonds](#).

5.6 Media

Inleiding Media

De media- en bibliotheekvoorzieningen hebben een belangrijke rol voor de inwoners van Waalre. Ze bevorderen gelijke toegang tot informatie, stimuleren leesvaardigheid en digitale geletterdheid, en dragen bij aan persoonlijke ontwikkeling en sociale cohesie.

Wat willen we bereiken?

De lokale omroep (een wettelijke verplichting) houdt Waalrenaren op de hoogte van lokaal nieuws in Waalre en omgeving.

Een lokale omroep verzorgt het publieke media-aanbod voor Waalre. Het voorziet in de behoefte van inwoners van de gemeente op het gebied van nieuws en informatie uit de nabije woon- en leefomgeving. Daarnaast vervult de lokale omroep een waakhondfunctie voor de lokale politiek en het bestuur. De omroep heeft een verbindende functie binnen de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het commissariaat voor de media heeft Studio040 aangewezen als lokale omroep voor Waalre

In 2024 heeft het Commissariaat voor de Media Studio040 van 18 december 2023 tot en met 18 december 2028 voor 5 jaar benoemd als lokale omroep voor Waalre.

Wat willen we bereiken?

De bibliotheek zorgt voor leesbevordering, taalontwikkeling en mediawijsheid bij kinderen op basisscholen en volwassenen.

Volgens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Bibliotheekconvenant 2024–2027 vervullen openbare bibliotheken een cruciale rol in de samenleving. Ze zijn al lang niet meer alleen uitleenpunten voor boeken, maar multifunctionele centra met maatschappelijke taken. Hier zijn de belangrijkste functies zoals erkend door VNG en vastgelegd in het convenant:

- Kennis & Informatie: Bibliotheken bieden toegang tot boeken, digitale bronnen, en organiseren informatiebijeenkomsten over thema's als gezondheid, duurzaamheid en vrijwilligerswerk.
- Educatie & Ontwikkeling: Ze ondersteunen een leven lang leren, met taalcursussen, lessen mediawijsheid en platforms voor persoonlijke ontwikkeling.
- Leesbevordering: Door initiatieven zoals 'de Bibliotheek op school', voorleesmiddagen en leesclubs stimuleren ze lezen, vooral onder jongeren.
- Digitale Inclusie: Via Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) helpen ze burgers met digitale vaardigheden en toegang tot overheidsdiensten.
- Ontmoeting & Dialoog: Bibliotheken zijn plekken voor debat, sociale interactie en culturele activiteiten zoals themacafés, quizzen en verkiezingsdebatten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het Informatiepunt Digitale overheid van de bibliotheek helpt inwoners met digitale aanvragen bij de overheid.

Het informatiepunt digitale overheid in de bibliotheek biedt laagdrempelige ondersteuning aan inwoners die moeite hebben met digitale overheidsdiensten. Inwoners kunnen hier terecht voor hulp bij het aanvragen van bijvoorbeeld toeslagen, DigiD, gemeentelijke regelingen of zorgvoorzieningen. Medewerkers nemen de tijd om mee te denken en zorgen ervoor dat inwoners zich geholpen en zelfredzaam voelen. Zo draagt dit initiatief bij aan digitale inclusie en versterkt het de regie van inwoners op hun eigen leven.

We voldoen aan de wettelijke zorgplicht zodat inwoners toegang hebben tot een volwaardige bibliotheekvoorziening

De wettelijke zorgplicht voor bibliotheken is een recente ontwikkeling in het Nederlandse bibliotheekbeleid, zoals vastgesteld door de VNG en de rijksoverheid. Deze zorgplicht vervangt de eerdere "bevorderingstaak" en betekent dat gemeenten vanaf 2025 wettelijk verplicht zijn om te zorgen voor een volwaardige openbare bibliotheekvoorziening.

Wat houdt de zorgplicht in?

- Minimaal één fysieke bibliotheekvestiging per gemeente: Elke gemeente moet ten minste één vestiging hebben met een fysieke collectie.
- Professionele personeelsbezetting en minimale openingstijden: De bibliotheek moet minimaal 15 uur per week geopend zijn en bemand worden door professioneel personeel.
- Meerjarenplan verplicht: Gemeenten moeten samen met de lokale bibliotheek elke vier jaar een meerjarenplan opstellen waarin staat hoe zij invulling geven aan de zorgplicht.
- Toegankelijkheid voor alle inwoners: Elke inwoner moet binnen redelijke afstand toegang hebben tot een volwaardige bibliotheek.

Wij voldoen als gemeente aan onze wettelijke zorgplicht, door te zorgen voor een volwaardige en toegankelijke bibliotheekvoorziening voor alle inwoners. Met de bibliotheek zijn meerjarige contractafspraken gemaakt en is een gezamenlijk meerjarenplan opgesteld. Samen met de bibliotheek bekijken we periodiek welk aanbod we kunnen voortzetten en waar bijsturing nodig is, zodat de bibliotheek blijft aansluiten bij de behoeften van onze inwoners.

5.7 Openbaar groen

Inleiding Openbaar groen

De groene uitstraling is een noodzakelijk en herkenbaar onderdeel van de gemeente Waalre. Die uitstraling willen we behouden en waar mogelijk versterken. Met de uitvoering van het contract Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR) versterken we ook de biodiversiteit en de kwaliteit van de openbare ruimte. Dat draagt weer bij aan de leefbaarheid. Het karakter van Waalre als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving blijft hierdoor behouden.

Wat willen we bereiken?

De groene uitstraling als herkenbaar onderdeel van de gemeente Waalre behouden en waar dat kan versterken.

Met de groene uitstraling positioneren we Waalre als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving. In samenspraak met bewoners komen we tot een integrale en duurzame aanpak van de openbare ruimte. Dat gaat het om behoud of zo mogelijk versterking van de kwaliteit van het openbaar groen en vergroting van de biodiversiteit; ook in het kader van klimaatadaptatie en gezondheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Er wordt invulling gegeven aan de thema's en ambities uit het Beleid- en Beheerplan Groen en Bomen (2019-2029).

Het integraal beheer van de openbare ruimte (IBOR) wordt uitgevoerd op basis van een beheerteamcontract. Hierin werken de gemeente en de aannemer en (eventueel) adviseurs samen aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Binnen deze samenwerking zijn wederzijdse verwachtingen en duidelijke afspraken opgenomen die belangrijk zijn om te komen tot een zo goed mogelijk resultaat. Samenwerking en vertrouwen staan daarin voorop. Daarnaast heeft het een positief effect op efficiency, effectiviteit en kosten.

Naast regulier beheer en onderhoud werkt het beheerteam aan de verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte. Dat gebeurt aan de hand van de thema's die onderdeel zijn van de ambities en ontwikkelingen binnen de gemeente Waalre zoals biodiversiteit, klimaat, duurzaamheid en efficiënt beheer. Ieder jaar worden hiervoor in een jaarplan één of meerdere projecten uitgewerkt.

Het vervangingsplan (2022-2027) voor het vervangen van groen en bomen wordt in samenspraak met bewoners voorbereid en uitgevoerd.

Op basis van het prioriteringsplan voor de vervanging van groen en bomen bereiden we de volgende fase van het groenvervangingsplan voor en daarna uitgevoerd.

Particuliere bomen genieten bescherming door de Groene Kaart (kapbeleid) en worden met subsidie in stand gehouden.

Met uitzondering van waardevolle boomvlakken gaan wij alle individuele particuliere bomen op de Groene Kaart in 2026 opnieuw beoordelen. De eigenaren worden hierover geïnformeerd. Eigenaren van een boom op de Groene Kaart kunnen in aanmerking komen voor een tegemoetkoming in de onderhoudskosten. Hiermee stimuleren we het behoud van waardevolle particuliere bomen in onze gemeente.

In samenwerking met het IVN en de basisscholen wordt de Boomfeestdag georganiseerd.

Deze dag wordt georganiseerd om kinderen op een ludieke wijze kennis te laten maken met de natuur en het nut hiervan.

In het kader van bos- en natuurbeheer wordt met diverse werkgroepen samengewerkt zoals bijvoorbeeld met de IVN Natuurwerkgroep voor bos- en natuurbeheer.

In het kader van burgerparticipatie in het Beheerplan voor bos- en natuurterreinen heeft de natuurwerkgroep van het IVN een bijzondere positie binnen het bosbeheer. Onder leiding van Bosgroep Zuid Nederland voert de natuurwerkgroep onder meer beheermaatregelen uit voor vennen en heideterreinen.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	137	196	157	157	157	157
5.2 Sportaccommodaties	1.846	1.938	1.942	1.939	1.976	1.921
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	139	97	107	107	107	85
5.5 Cultureel erfgoed	9	14	13	34	13	13
5.6 Media	363	479	496	396	396	396
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.040	2.129	2.221	2.097	2.099	2.140
Totaal Lasten	4.534	4.854	4.937	4.730	4.747	4.712
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	100	171	69	69	69	69
5.2 Sportaccommodaties	1.019	1.053	1.065	1.065	1.065	1.065
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	86	11	11	11	11	0
5.6 Media	22	17	17	17	17	17
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	50	15	40	15	15	15
Totaal Baten	1.276	1.266	1.202	1.177	1.177	1.166
Gerealiseerd resultaat	3.258	3.587	3.735	3.553	3.571	3.546

Toelichting

Vergelijking van de bijgestelde begroting 2025 met 2026 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

5.1 Sportbeleid en activering (voordeel € 39.000)

- € 5.000 nadeel
 - Hogere salariskosten als gevolg van indexeringen.
- € 35.000 voordeel
 - Incidenteel voordeel voor 2025 voor het aanpassen van huur- en exploitatieovereenkomsten sporthallen.
- € 8.000 voordeel
 - Diverse kleine wijzigingen in de uitgaven van de spuk breed.

5.2 Sportaccommodaties (nadeel € 4.000)

- € 12.000 nadeel
 - Door prijsstijgingen stijgen de onderhoudskosten van de sporthallen.
- € 29.000 nadeel
 - De exploitatieovereenkomst van het beheer van de sporthallen is in 2026 hoger. (zie ook baten ontvangen huren)
- € 29.000 nadeel
 - Stijging kosten groenonderhoud sportparken Aalst en Waalre als gevolg van achterstallig onderhoud.
- € 12.000 nadeel
 - De kosten van belastingen, verzekeringen, onderhoud en rente stijgen voor sportpark Aalst met € 12.000.
- € 15.000 voordeel
 - Lagere energielasten sporthallen 2026.
- € 50.000 voordeel
 - Lagere afschrijvingslasten 2026 tov 2025 als gevolg van extra afschrijvingen kunstgrasveld hockey.
- € 13.000 voordeel
 - Lagere energielasten sportpark Aalst en Waalre in 2026. (zie ook baten doorberekening energielasten)

Toelichting meerjarenramingen:

- Fluctuaties in kosten onderhoud sportparken door werkzaamheden die om de paar jaar uitgevoerd moeten worden.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (nadeel € 10.000)

- € 9.000 nadeel
 - Door verhoging van subsidies aan muzikale vorming.
- € 1.000 nadeel
 - Diverse kleine verschillen.

Toelichting meerjarenramingen:

Geen verschil van betekenis

5.5 Cultureel erfgoed (voordeel € 1.000)

- € 1.000 voordeel
 - Geen verschil van betekenis.

5.6 Media (nadeel € 17.000)

- € 17.000 nadeel
 - Bibliotheek: Indexering € 17.000.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (nadeel € 92.000)

- € 14.000 nadeel
 - Hogere salariskosten als gevolg van indexeringen en wijzigingen van taken.
- € 27.000 nadeel
 - Budget incidenteel verhoogd vanwege nieuwe vangkraal diepenvoorde € 22.000 en een structureel deel vanwege indexeringen.
- € 50.000 nadeel
 - Verhoging budget uitbesteding beheer en onderhoud groen vanwege areaaluitbreiding.
- € 1.000 nadeel
 - Geen verschil van betekenis.

Toelichting meerjarenramingen:

- Stijging van lasten door hogere afschrijvingslasten (incl. rente) op onze investeringen.

Toelichting verschillen baten:

5.1 Sportbeleid en activering (nadeel € 102.000)

- € 21.000 nadeel
 - Bij de 1e turap 2025 is een eenmalige bijdrage voor de brede spuk van € 21.000 meegenomen.
- € 81.000 nadeel
 - Bij het krediet van het kunstgrasveld Hockey is in 2025 eenmalig de bijdrage van de spuk sport op deze post verantwoord.

5.2 Sportaccommodaties (nadeel € 12.000)

- € 13.000 nadeel
 - Lagere doorberekening energiekosten aan buitensportaccommodaties. (zie ook lasten)
- € 25.000 voordeel

- De te ontvangen huren voor de sporthallen worden in 2026 € 25.000 hoger.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

- Geen verschil van betekenis.

5.5 Cultureel erfgoed

- Geen verschil van betekenis.

5.6 Media

- Geen verschil van betekenis.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (voordeel € 25.000)

- € 25.000 voordeel
 - Het betreft een incidentele vergoeding voor detachering van een medewerker.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen verschil van betekenis.

BBV indicatoren Sport, cultuur en recreatie

Indicator	Omschrijving	Gemeente / referentie	2022	2023	2024	2025
Niet wekelijkse sporters (1x per 4 jaar enquête)	Het percentage inwoners vanaf 19 jaar dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners vanaf 19 jaar	Waalre	39,2%	-	34,2%	-
Niet wekelijkse sporters (1x per 4 jaar enquête)	Het percentage inwoners vanaf 19 jaar dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners vanaf 19 jaar	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	42,5%	-	39,3%	-
Niet wekelijkse sporters (1x per 4 jaar enquête)	Het percentage inwoners vanaf 19 jaar dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners vanaf 19 jaar	Gemeenten < 25.000 inwoners	47,9%	-	44,1%	-

06 Sociaal domein

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (CMD / PlusTeam)

Samenkracht en burgerparticipatie (CMD/PlusTeam)

Inleiding Samenkracht en burgerparticipatie

In een tijd waarin maatschappelijke vraagstukken steeds complexer worden, is het van groot belang dat we als gemeente niet alleen vóór, maar vooral mét onze inwoners werken aan oplossingen. Samenkracht – de kracht van inwoners, organisaties en overheid samen – vormt de basis voor een veerkrachtige en inclusieve samenleving. Burgerparticipatie is daarbij geen doel op zich, maar een essentieel middel om beleid beter te laten aansluiten bij de leefwereld van onze inwoners. Door inwoners actief te betrekken bij het vormgeven van hun eigen leefomgeving, versterken we het vertrouwen, benutten we lokale kennis en vergroten we het draagvlak voor gemeentelijk beleid.

We zien de afgelopen jaren een stijgende trend in de zorgkosten voor jeugd en Wmo. Met de Taskforce Sociaal Domein kijken we kritisch naar deze kosten en worden maatregelen genomen om deze te beheersen. Vast staat dat we de kosten kunnen dempen door preventie, ofwel het voorkomen dat inwoners aanspraak maken op de Jeugdwet of Wmo. Een extra impuls is wenselijk, bovenop het reeds bestaande aanbod van preventieve maatregelen. We moeten kansen op dit terrein aangrijpen op het moment dat die zich aandienen. Voor dit onderwerp is een budget van € 100.000 opgenomen in de begroting. Dit is budgetneutraal, aangezien de budgetten voor de Wmo en Jeugdwet met € 100.000 zijn teruggebracht.

Wat willen we bereiken?

Inwoners weten zelf de weg te vinden met hun hulpvraag en ontvangen waar nodig passende ondersteuning.

De Toegang, in de vorm van het Centrum Maatschappelijke Dienstverlening, is zichtbaar, vindbaar en laagdrempelig voor inwoners. Naast familie en vrienden, stellen inwoners gemakkelijk vragen bij school, aan de jeugdgezondheidszorg, aan vrijwilligers van bijvoorbeeld Goed voor Mekaar Waalre of in de gemeenschapshuizen. Inwoners weten waar zij terecht kunnen en zij weten op een natuurlijke manier het CMD te vinden voor informatie, advies en ondersteuning op het gebied van Jeugd, Wmo, leerplicht, minimaregelingen, werk en inkomen, schuldhulpverlening en mantelzorg. Het CMD wordt gezien als laagdrempelige voorziening, vergelijkbaar met bijvoorbeeld het consultatiebureau.

We gaan hierbij uit van een integrale aanpak waarbij preventie en normaliseren voorop staan. We streven naar één vaste contactpersoon per huishouden. We kijken nadrukkelijk naar zelfredzaamheid. Wat kan iemand zelf en waar is hulp of ondersteuning nodig?

Wat gaan we daarvoor doen?

We borgen de meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling door middel van een protocol.

Daarbij werken we volgens het verbeterplan 'Werken aan veiligheid voor de lokale (wijk)teams'. We evalueren deze werkwijze en passen deze aan als dat nodig is.

We herijken het huidige beleidsplan jeugd.

Het huidige beleidsplan jeugd is in 2026 aan herijking toe vanwege een aantal ontwikkelingen, zoals de Hervormingsagenda Jeugd. Het doel van deze herijking is een toekomstbestendig, breed gedragen adaptief beleidsplan voor de komende jaren.

We werken toe naar een integrale benadering en een verbreding van de toegang binnen het CMD

De toegang tot zorg, waaronder het CMD, speelt zelf een rol in preventie en normaliseren. Het biedt zelf preventieve voorlichting en informatie aan of weet daarvoor de partners te raadplegen.

Vanuit de Taskforce wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van de inrichting van de Toegang.

We verwijzen daar waar mogelijk door naar het voorliggend veld.

Het CMD heeft korte lijnen met de maatschappelijke partners, zoals de huisartsen, politie en het onderwijs. We weten elkaar te vinden; niet alleen bij eenvoudige vraagstukken, maar juist ook bij de complexe vraagstukken.

We streven ernaar om vaste contactpersonen te hebben bij onze vaste partners, die zowel formeel als informeel kunnen verbinden.

We herijken de visie Persoonlijk, Dichtbij en Goed voor Mekaar

In het uitvoeringsprogramma hebben wij opgenomen dat de visie van het sociaal domein 'Persoonlijk en Dichtbij' herijkt zal worden.

In de herijking van de visie houden we rekening met de landelijke maatschappelijke opgave. We maken een vertaalslag naar de schaal van Waalre om te zorgen dat de dienstverlening naar inwoners toekomstbestendig is.

In 2026 gaan we aan de slag met de ambtelijke voorbereiding op de totstandkoming van de herijkte visie. De nieuwe raad en het nieuwe college kunnen hier naar verwachting in najaar 2026 over besluiten.

Wijkcentra

Inleiding Wijkcentra

Dorps- wijk- en buurthuizen spelen een onmisbare rol in het leefbaar houden van dorpen, wijken en buurten. Daarnaast vervullen deze gebouwen en de mensen die erin werken een belangrijke zorgfunctie.

Wat willen we bereiken?

We bieden inwoners de mogelijkheid om deel te nemen aan en/of gebruik te maken van cultureel maatschappelijke activiteiten, wijkzorg en activiteiten buiten de wijk.

We bieden levensloopbestendige en duurzame wijken en buurten en stimuleren deelname aan cultureel maatschappelijke activiteiten, wijkzorg en activiteiten buiten de wijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Accommodaties worden duurzaam en multifunctioneel op- en ingezet.

Door in te zetten op duurzame, multifunctionele accommodaties realiseren we lagere energielasten en een hogere bezettingsgraad. Op deze manier zorgen we voor toegevoegde waarde voor alle betrokken partijen.

De Pracht en Het Huis van Waalre ontvangen subsidie volgens de prestatieovereenkomst.

De sociaal culturele activiteiten ontvangen subsidie volgens het geldende subsidiebeleid voor deze periode.

We voeren de acties uit de uitvoeringsagenda Welzijn Woon Zorgvisie uit

In 2025 is de uitvoeringsagenda voor de welzijn-woon-zorg visie opgesteld. Dit betreft een adaptief document. In 2026 gaan we met enkele doelstellingen uit deze uitvoeringsagenda aan de slag of wordt deze daar waar nodig bijgesteld.

Een van de doelstellingen uit de WWZ-uitvoeringsagenda is het opstellen van een visie op gemeenschapshuizen, in 2026 zal hier een start mee gemaakt worden.

Inburgering

Inleiding Inburgering

We voeren de verplichte onderdelen uit van de [wet Inburgering 2021](#). Het doel van deze wet is dat inburgeraars snel en volwaardig meedoen in de samenleving. De gemeente ondersteunt inburgeraars om te participeren naar vermogen, door het leveren van begeleiding, maatwerk en monitoring.

Wat willen we bereiken?

Inburgeraars participeren naar vermogen en zijn de Nederlandse taal machtig

Binnen het CMD bekijken we de persoonlijke omstandigheden van de inburgeraar op een integrale manier. We bieden daarin passende ondersteuning en maatwerk, zodat de inburgeraar zelfredzaam wordt en naar vermogen kan deelnemen in de maatschappij. Daarnaast stellen we de inburgeraar in staat om de Nederlandse taal te leren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Kwaliteitsslagen en infrastructuur in Waalre evalueren we intern en stellen we waar nodig bij.

De begeleiding van de inburgeraars wordt uitgevoerd door het CMD in Waalre. We zetten in op het versterken van zowel de inhoudelijke ondersteuning als de lokale infrastructuur. We investeren in maatwerktrajecten die aansluiten op de individuele behoeften en ambities van inburgeraars. Met onze samenwerkingspartners streven wij naar een breed en toegankelijk aanbod van inburgeringsvoorzieningen. Zo creëren we een solide basis voor duurzame participatie en zelfredzaamheid.

Inburgeraars participeren in de maatschappij naar hun vermogen en worden daarin gefaciliteerd.

De gemeente ondersteunt inburgeraars actief bij hun integratieproces. De klantmanager inburgering vervult een centrale rol door alle statushouders een brede intake af te nemen. Daarmee worden hun behoeften en leerdoelen in kaart gebracht. We stimuleren actief de ontwikkeling van financiële zelfredzaamheid en taalvaardigheid, waarbij inburgeraars werken aan het beheersen van de Nederlandse taal. Daarnaast moedigen we hen aan om deel te nemen aan culturele en sportieve activiteiten in en rondom Waalre, zodat zij zich verbonden voelen met de lokale gemeenschap. Voor inburgeraars die nog onder de oude wetgeving vallen, biedt het CMD passende ondersteuning, om ook hen een stevige basis te bieden voor maatschappelijke participatie.

6.3 Inkomensregelingen

Inleiding Inkomensregelingen

De gemeente vervult een belangrijke rol in het waarborgen van bestaanszekerheid voor haar inwoners. Een deel van de voorzieningen is vastgelegd in de Participatiewet, terwijl andere ondersteuningsmaatregelen aanvullend zijn opgesteld. Ondersteuning door de gemeente stelt inwoners niet alleen in staat om in hun levensonderhoud te voorzien, maar biedt hen ook kansen om actief deel te nemen aan de samenleving. Door deelname aan werk of door werk-gerelateerde activiteiten te stimuleren, afgestemd op persoonlijke omstandigheden, bevordert de gemeente sociale en economische participatie.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor verschillende inkomensregelingen, met name binnen de Participatiewet. Deze wet omvat de uitvoering van de bijstandsuitkering, het bieden van inkomensondersteuning en het stimuleren van re-integratie naar werk. Daarnaast zijn gemeenten verantwoordelijk voor het uitvoeren van minimaregelingen, bijzondere bijstand, individuele inkomenstoeslag en schuldhelpverlening.

In paragraaf 6.3.1 lichten we de doelstellingen van het minimabeleid toe en beschrijven we onze ondersteuning aan inwoners met geldzorgen. In paragraaf 6.4 gaan we nader in op de begeleide participatie binnen onze gemeente.

6.3.1 Minimabeleid

Inleiding Minimabeleid

Het belangrijkste doel van het minimabeleid is het borgen van bestaanszekerheid voor inwoners met een laag inkomen. Daarbij ligt de nadruk op het bevorderen van participatie in de samenleving en het toegankelijk maken van essentiële voorzieningen, zodat iedereen volwaardig mee kan doen.

Wat willen we bereiken?

Garanderen van bestaansminimum

De uitvoering van het minimabeleid is vastgelegd in verschillende gemeentelijke regelingen. In het normenoverzicht minimabeleid kunnen inwoners zien of zij in aanmerking komen voor deze regelingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Integrale benadering van personen en gezinnen bij vraagstukken op het gebied van het sociaal domein.

We stellen de hulpvraag centraal, bekijken wat nodig is en passen maatwerk toe waar nodig. Het CMD bekijkt wat een inwoner nodig heeft op alle levensdomeinen. We werken hierin nauw samen met lokale ketenpartners.

We bieden ondersteuning aan inwoners met geldzorgen.

We voeren het geldzorgenbeleid uit. Daarnaast zet de gemeente extra in op proactieve schulddienstverlening, met een nadruk op het voorkomen van problematische schulden. Door vroegsignalering sporen we risicovolle schuldensituaties tijdig op en bieden we passende ondersteuning om verdere financiële achterstanden te voorkomen. Deze aanpak draagt bij aan het terugdringen van schulden, voorkomt uithuiszettingen en versterkt het bestaansminimum van onze inwoners.

We bieden tijdelijke financiële ondersteuning aan inwoners die dat vanwege bijzondere omstandigheden nodig hebben.

De gemeente keert leefgeld uit aan Oekraïense vluchtelingen die daarvoor in aanmerking komen, zodat zij in hun levensonderhoud kunnen voorzien. We hebben speciale aandacht voor huishoudens die door een ongelukkige samenloop van fiscale en sociale regelgeving onder het bestaansminimum uitkomen.

We gaan aan de slag met de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport 'een zorg minder'

In 2025 is het onderzoek van de Rekenkamer Waalre naar de uitvoering van het Geldzorgenbeleid in Waalre afgerond. In het rapport 'Een zorg minder' zijn onder andere de aanbevelingen beschreven. Wij gaan daarmee aan de slag.

6.4 Begeleide participatie

Inleiding Begeleide participatie

Begeleide participatie is een essentieel onderdeel van ons sociaal beleid. Het draagt bij aan een inclusieve samenleving, waarin iedereen naar vermogen kan meedoen. Inwoners die (nog) niet zelfstandig kunnen participeren op de arbeidsmarkt of in de maatschappij, bieden we ondersteuning via trajecten die zijn afgestemd op hun persoonlijke situatie. De begeleiding richten wij op het versterken van vaardigheden, het opbouwen van zelfvertrouwen en het creëren van passende ontwikkelkansen. Dit is een belangrijk onderdeel van de inclusiviteitsagenda die in 2026 opgesteld wordt.

Wat willen we bereiken?

Doel van de Participatiewet is dat inwoners zeker kunnen zijn van een bestaansminimum door hen een bijstandsuitkering te geven en/of inwoners die kunnen werken, kansen op werk te geven

De gemeente ondersteunt inwoners met arbeidsvermogen ('kunnen werken') bij hun deelname aan de arbeidsmarkt. Wij werken binnen het kader van de Participatiewet aan het creëren van gelijke kansen voor deze groep op regulier werk. Aan uitkeringsgerechtigde inwoners die (tijdelijk) niet zelfstandig kunnen voorzien in hun levensonderhoud, verstrekt de gemeente een passende uitkering. Daarnaast draagt de gemeente bij aan de geleidelijke afbouw van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), waarvan de toegang sinds 1 januari 2015 is afgesloten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een studietoelage is beschikbaar voor inwoners die studeren en een arbeidshandicap hebben.

De individuele studietoelage is bedoeld voor inwoners die een opleiding volgen en door een medische of psychische beperking niet in staat zijn om naast hun studie bij te verdienen.

Inwoners worden begeleid naar werk door het aanbieden van participatievoorzieningen.

De gemeente Waalre neemt samen met vier regiogemeenten (Eindhoven, Veldhoven, Valkenswaard en Heeze-Leende) deel in de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (GRWRE). De uitvoeringsorganisatie hiervan is Ergon en het Participatiebedrijf. Via Ergon bieden we diverse re-integratiemogelijkheden, waaronder loonkostensubsidie, en zetten we gericht in op het realiseren van onze taakstelling rondom beschut werk.

We participeren in regionale overlegtafels, die gericht zijn op de arbeidsmarkt en arbeidsmarkttoeleiding. Door deze structurele samenwerking dragen we bij aan een sluitend netwerk van ondersteuning en werkgelegenheid in onze regio.

We borgen de uitvoering van de participatiewet voor onze inwoners in een dienstverleningsovereenkomst

Met ingang van 1 januari 2026 werken we op basis van een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Veldhoven samen op het gebied van Participatiewet, Inkomen en Schulddienstverlening.

6.6 WMO-beleid

Inleiding WMO-beleid

Het doel van de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning 2015) is: zorgen dat inwoners zo lang en zo volwaardig mogelijk zelfstandig kunnen blijven functioneren en deelnemen aan de samenleving. Gemeenten zijn hierbij verantwoordelijk voor het bieden van de juiste ondersteuning aan inwoners. Zo ondersteunt de gemeente bij langer thuis wonen en zorgt ze dat mensen zoveel mogelijk zelfstandig hun dagelijks leven kunnen leiden. Ook het voorkómen van isolement en het zorgen dat mensen kunnen participeren horen tot de taken van de gemeente. Ten slotte biedt de gemeente ondersteuning aan diegenen die zorgen voor anderen (mantelzorgers).

Wat willen we bereiken?

Inwoners in staat stellen op een zo volwaardig en gelijkwaardig mogelijke manier deel te nemen aan de samenleving.

Dit geldt in het bijzonder voor inwoners die zich in een kwetsbare positie bevinden, beperkingen hebben of problemen ondervinden. De inwoner moet eerst zelf naar oplossingen zoeken, bij voorkeur binnen het eigen sociale netwerk. De gemeente kan hierbij ondersteunen en vangt op wanneer er binnen het eigen sociale netwerk geen oplossing wordt gevonden.

We zorgen voor een passend zorgaanbod (of ondersteunen bij het vinden van een passend zorgaanbod) voor inwoners die zich met een (hulp-)vraag bij de gemeente Waalre melden.

Wat gaan we daarvoor doen?

We hebben inzicht en grip op de dienstverlening en kosten van de WMO.

Op basis van de Wmo en de Jeugdwet is de gemeente verplicht jaarlijks een cliëntervaringsonderzoek te houden. Ook worden de ervaringen vanuit de Participatiewet gemeten. Daarmee hebben we een compleet beeld van deze wetten in het sociaal domein, én van de kwaliteit van onze dienstverlening.

De uitvoering van de Wmo is een open-einde regeling, waar we als gemeente toe verplicht zijn. We proberen, waar mogelijk, met maatregelen van de Taskforce Sociaal Domein grip te krijgen op de kosten van de Wmo, inclusief de maatwerkvoorzieningen.

We ontwikkelen aanvullende protocollen gericht op het toezicht op de kwaliteit en de rechtmatigheid van de Wmo.

We geven samen met onze partners inhoud en uitvoering aan de WMO.

We werken op het gebied van Wmo samen op verschillende vlakken, onder andere:

- In samenwerking met de regio Eindhoven wordt het [Actieplan dakloosheid 2024-2030](#) uitgevoerd.
- Bij een conflict tussen burens of buurtgenoten wordt buurtbemiddeling vroegtijdig betrokken. Deze dienstverlening draagt bij aan een leefbare en veilige woonomgeving.
- We werken samen met de GGD als het gaat om personen met verward gedrag en geestelijke gezondheid ([Wvggz](#)).
- We werken in samenwerking met de BOV-Kempengemeenten en de regio Dommelvallei+ aan doorontwikkeling van de producten Begeleiding Wmo, om de best passende zorg en ondersteuning te kunnen bieden.
- Sociaal Raadsliedenwerk biedt onafhankelijke cliëntondersteuning op sociaal juridisch gebied.
- Samen met de omliggende gemeenten hebben we een [meldpunt voor discriminatie](#).
- De [Welzijn-Wonen-Zorg visie](#) geven we handen en voeten, samen met onze lokale partners.
- Met de regio Eindhoven wordt een herijking van het [uitvoeringsprogramma beschermd wonen](#) opgesteld.
- Het CMD en het PlusTeam werken goed samen, ook met de huisartsen en de wijkverpleegkundigen in Waalre, om de processen rond de zorg van inwoners goed te organiseren en ervoor te zorgen dat er korte lijnen zijn tussen de verschillende partijen.
- Maatschappelijke partners worden vroegtijdig betrokken bij relevante ontwikkelingen.

6.7 Maatwerkdienstverlening 18-

Maatwerkdienstverlening 18-

Inleiding Maatwerkdienstverlening 18-

Kinderen en jongeren verdienen een omgeving waarin zij veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien. De gemeente ondersteunt daarbij waar nodig, maar vertrekt altijd vanuit de kracht van het gewone leven. Dat betekent dat we niet te snel problematiseren, maar eerst kijken wat jongeren, ouders en hun netwerk zelf kunnen, eventueel met lichte ondersteuning. Pas wanneer dat niet voldoende is, zetten we zwaardere vormen van hulp in.

Maatwerkdienstverlening voor jeugdigen tot 18 jaar vraagt om een zorgvuldige balans: nabij en laagdrempelig waar het kan, specialistisch waar het moet. Door in te zetten op preventie, vroegsignalering, samenwerking met onderwijs en jeugdgezondheidszorg, en het versterken van de eigen regie van gezinnen, zorgen we voor passende ondersteuning die aansluit bij de leefwereld van jongeren. Zo bouwen we samen aan een stevige, veerkrachtige basis voor de toekomst.

We streven naar een structurele ombuiging op jeugdhulp. Dat gaan we doen op basis van de eerder voorgestelde maatregelen uit het programmaplan Taskforce. De raming is niet rechtstreeks afgeleid van harde indicatoren, omdat dit type besparingen zich lastig laat voorspellen. Wél sluiten de ramingen aan bij de ervaringen van de afgelopen jaren en de landelijke trend van gemeenten die sturen op een duurzamer zorggebruik.

Een aantal maatregelen is genomen om te sturen op afschaling. Met andere maatregelen is een start gemaakt, of deze zijn nog niet ingezet. Dit betreft met name het anders organiseren van de toegang (incl. het inzichtelijk en toegankelijker maken van het voorliggend veld), groepsbegeleiding in plaats van individuele begeleiding en stevigere casusregie op specialistische jeugdzorg.

Wat willen we bereiken?

We gaan uit van eigen kracht en ondersteunen onze jeugdigen waar het nodig is.

Uitgangspunt in ons beleid is dat het eigen sociale netwerk van jeugd en hun opvoeders wordt gebruikt. We richten ons sterk op preventief jeugdbeleid, omdat daardoor ouders en hun kinderen minder specialistische hulpverlening nodig hebben. Er zijn middelen vrijgemaakt (binnen bestaande budgetten) voor preventieve maatregelen.

Wanneer ondersteuning nodig is, moeten professionals van verschillende disciplines elkaar goed weten te vinden. Het motto daarbij is: één gezin, één plan, één coördinator. We zorgen ervoor dat het passend onderwijs en de ondersteuning op grond van de Jeugdwet en Wmo op elkaar aansluiten.

Wat gaan we daarvoor doen?

We maken deel uit van de GR een 10 voor de jeugd en het samenwerkingsverband 21 voor de jeugd, waarbinnen we de inkoop van geïndiceerde jeugdhulp blijvend ontwikkelen

We werken verder aan de afbouw van gesloten plaatsingen binnen jeugdzorg plus naar meer kleinschalige woonvormen.

We nemen maatregelen om de kosten voor jeugdhulp zowel lokaal als regionaal beheersbaar te maken.

We onderzoeken wat de Hervormingsagenda Jeugd betekent voor Waalre en we werken zowel lokaal als regionaal aan de verschillende thema's van deze hervormingsagenda.

We zetten in op een afname van jeugdhulp die is verstrekt via een maatwerkovereenkomst. Jeugdhulp zetten we zoveel mogelijk in via het gecontracteerde aanbod binnen Een 10 voor de jeugd.

We versterken het voorliggend veld en stimuleren het gebruik hiervan.

Binnen de maatwerkdienstverlening voor jeugdigen onder de 18 jaar zetten we stevig in op preventie en het versterken van het voorliggend veld. Dit doen we in lijn met de landelijke hervormingsagenda jeugd, waarin preventie, samenwerking en het verminderen van zware jeugdhulp centraal staan. Door (vanuit bestaande budgetten) te investeren in preventie kunnen we het lokale netwerk van ondersteuning beter toerusten en toegankelijker maken voor gezinnen.

Een voorbeeld van ontwikkeling in het voorliggend veld is het opzetten van een echtscheidingsloket, waar ouders en kinderen laagdrempelig terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning bij scheiding. Zo voorkomen we dat problemen escaleren en kunnen we eerder passende hulp bieden. Samen met onze partners bouwen we aan een stevig fundament van preventieve voorzieningen, zodat inwoners laagdrempelig ondersteund kunnen worden.

Jeugd- en jongerenwerk

Inleiding Jeugd- en jongerenwerk

Jeugdigen in Waalre groeien op tot volwassenen met positieve vormen van vrijetijdsbesteding, een sociaal netwerk en actieve participatie in de samenleving.

Het jeugd- en jongerenwerk in de gemeente Waalre speelt een cruciale rol in het ondersteunen van jongeren bij hun ontwikkeling en het voorkomen van maatschappelijke problemen. Jongerenwerkers organiseren activiteiten, bieden begeleiding en stimuleren jongeren in het opbouwen van hun zelfvertrouwen. Dat gebeurt in een laagdrempelige setting die aansluit bij jongeren. Het jongerenwerk is actief en zichtbaar op plekken waar jongeren zich bevinden, onder andere in het jongerencentrum en op straat.

Wat willen we bereiken?

Jeugdigen in Waalre die steun nodig hebben bij het volwassen worden ontvangen in eerste instantie ondersteuning van hun eigen ouders.

Ouders voelen zich beter toegerust in hun rol, waardoor jeugdigen in eerste instantie binnen hun eigen gezin de ondersteuning vinden die zij nodig hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

We versterken de opvoedrol van ouders.

De gemeente Waalre zet in op het versterken van de eigen kracht van gezinnen, zodat ouders beter in staat zijn hun kinderen te begeleiden bij de overgang naar volwassenheid. Dit doen we met toegankelijke vormen van ondersteuning, kennisdeling en samenwerking met lokale partners zoals scholen, huisartsen en jeugdprofessionals.

Een belangrijke lokale partner is het jongerenwerk. Zij hebben een prominente rol in het voorkomen van problemen, overlast, uitsluiting en radicalisering. Het contract voor het jongerenwerk loopt 31-12-2026 af en dient voor die tijd opnieuw aanbesteed te worden. Omdat er meerdere welzijnsdiensten tegelijk aflopen, kiezen we voor een brede aanbesteding voor al deze diensten samen. Voor de integraliteit nemen we hier ook de uren van het jongerencentrum in mee.

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

Bedragen x1000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.334	1.801	1.850	1.838	1.813	1.813
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.460	0	0	0	0	0
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	573	605	611	617	622
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	969	955	979	1.001	1.023
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	865	700	700	700	700
6.3 Inkomensregelingen	4.473	5.085	5.133	5.133	5.133	5.133
6.4 WSW en beschut werk	1.627	1.249	1.214	1.125	1.130	1.071
6.5 Arbeidsparticipatie	10	368	395	415	438	456
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	817	0	0	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	491	466	466	466	466
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	1.806	0	0	0	0	0
6.71b Begeleiding (WMO)	1.197	0	0	0	0	0
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	1.500	1.750	1.750	1.750	1.750
6.712 Begeleiding (WMO)	0	1.090	1.000	1.000	1.000	1.000
6.71c Dagbesteding (WMO)	184	0	0	0	0	0
6.713 Dagbesteding (WMO)	0	0	165	165	165	165
6.72a Jeugdhulp begeleiding	2.713	0	0	0	0	0
6.72b Jeugdhulp behandeling	600	0	0	0	0	0
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	276	0	0	0	0	0
6.73a Pleegzorg	82	0	0	0	0	0
6.73b Gezinsgericht	159	0	0	0	0	0
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	159	0	0	0	0	0
6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	103	0	0	0	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	75	0	0	0	0	0
6.74c Gesloten plaatsing	41	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	3.860	3.425	3.365	3.315	3.265

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01- 07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	85	85	85	85	85
6.791 PGB WMO	0	260	260	263	266	269
6.792 PGB Jeugd	0	100	100	100	100	100
6.82a Jeugdbescherming	150	0	0	0	0	0
6.82b Jeugdreclassering	49	0	0	0	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	153	109	109	109	109
6.822 Jeugdreclassering	0	48	88	88	88	88
6.91 Coördinatie en beleid WMO	0	114	109	109	109	109
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	184	508	508	508	508
Totaal Lasten	20.316	18.793	18.917	18.810	18.792	18.732
Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.367	425	343	343	343	323
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	10	0	0	0	0	0
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	8	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	4.569	3.399	3.379	3.379	3.379	3.379
6.5 Arbeidsparticipatie	10	0	0	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	4	0	0	0	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	3	3	3	3	3
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	96	0	0	0	0	0
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	100	100	265	265	265
6.81a Beschermd wonen (WMO)	5	0	0	0	0	0
Totaal Baten	7.060	3.935	3.824	3.989	3.989	3.969
Gerealiseerd resultaat	13.256	14.859	15.092	14.820	14.803	14.763

Toelichting

Vergelijking van de begroting 2026 met de bijgestelde begroting 2025 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (nadeel € 49.000)

- € 7.000 voordeel
 - De subsidie aan het Waalres museum stopt in 2026 en dat leidt tot € 10.000 voordeel. Daarnaast vervalt de advisering over de beperking van reservevorming bij verenigingen. Die uitgave was eenmalig in 2025 gepland.
- € 14.000 voordeel
 - Vluchtelingen, asielzoekers en statushouders: door regionale en landelijke ontwikkelingen is er nog onduidelijkheid over wat de exacte opgave gaat worden. Desondanks kan de gemeente Waalre voldoen aan de nu bekende opgave binnen de bestaande budgetten. In 2025 was € 14.000 geraamd voor opvang statushouders in locatie Buitenjan. Dit budget vervalt.
- € 69.000 voordeel
 - SPUK Wet inburgering 2021: de uitgaven voor de Wet inburgering zijn afgestemd op de inkomsten uit de SPUK middelen. Dit voordeel op lagere uitgaven € 69.000 valt weg tegen de lagere inkomsten zoals te zien bij de baten hieronder.
- € 9.000 nadeel
 - Dit betreft een verhoging van de bijdrage aan de GGD m.b.t. inspectie kinderopvang.
- € 10.000 nadeel
 - Voor bewonersparticipatie wordt structureel € 10.000 vrijgemaakt.
- € 25.000 nadeel
 - Binnen de bestaande budgetten maken we structureel € 25.000 vrij om in te zetten op preventie. Daarmee willen we bereiken dat de uitvoeringskosten beheersbaar blijven.
- € 25.000 nadeel
 - De integrale visie gemeenschapshuizen wordt in 2026 en 2027 opgesteld.
- € 75.000 nadeel
 - Dit betreft een verschuiving m.b.t. preventieve maatregelen vanuit taakveld 6.752.
- € 11.000 voordeel
 - De uitgaven voor versterking sociale basis zijn afgestemd op de inkomsten uit de Brede SPUK 2023-2026. Dit voordeel op lagere uitgaven € 11.000 valt weg tegen de lagere inkomsten zoals te zien bij de baten hieronder.
- € 15.000 nadeel
 - Diverse nadelen, grotendeels door reguliere indexeringen.

Toelichting meerjarenramingen:

- De integrale visie gemeenschapshuizen wordt in 2026 en 2027 opgesteld € 25.000 voordeel.
- SB Welzijn op recept loopt na 2026 af omdat de SPUK middelen daarvoor niet meer beschikbaar zijn. Voordeel € 10.000.

6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO (nadeel € 32.000)

- € 23.000 nadeel
 - Hogere salariskosten door de reguliere stijging van de loonkosten CMD.
- € 9.000 nadeel
 - Daarnaast is de bijdrage aan de GR PlusTeam grotendeels vanwege indexering € 9.000 hoger. De nieuwe verdeelsleutel is bijna conform raming gerealiseerd.

Toelichting meerjarenramingen:

- Jaarlijkse aanpassing op basis van de begroting.

6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd (voordeel € 14.000)

- € 38.000 nadeel
 - Toename van de bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling PlusTeam.
- € 51.000 voordeel
 - Door een verschuiving van de salariskosten binnen het programma is hier een voordeel te zien.

Toelichting meerjarenramingen:

- De bijdrage aan de GR plusteam is afgestemd op de meerjarenbegroting van deze partij.

6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal (voordeel € 165.000)

- € 150.000 voordeel
 - In 2025 is er eenmalig budget voor de Taskforce sociaal domein, voordeel in 2026 € 150.000.
- € 9.000 voordeel
 - Dit betreft een verschuiving van de salariskosten binnen het programma.
- € 6.000 voordeel
 - Diverse kleine verschillen.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.3 Inkomensregelingen (nadeel € 48.000)

- € 53.000 voordeel
 - In 2025 is eenmalig € 53.000 budget beschikbaar voor een haalbaarheidsstudie naar de uitbesteding van deze diensten.
- € 130.000 nadeel
 - De nieuwe DVO met Veldhoven wordt geactualiseerd na evaluatie van de werkzaamheden.
- € 18.000 nadeel
 - Hogere lasten uitkeringen Participatiewet.
- € 36.000 nadeel
 - Participatie naar werk, budget is € 36.000 hoger dan in 2025.
- € 76.000 voordeel
 - Minder uitkeringen IOAW.

- € 7.000 voordeel
 - Diverse kleine bijstellingen op budgetten op basis van realisatie in het verleden.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.4 Begeleide participatie (voordeel € 35.000)

- De bijdrage aan de GR Ergon is afgestemd op de ontvangen middelen uit het gemeentefonds.

Toelichting meerjarenramingen:

- Bijdrage aan werkvoorzieningsschappen is afgestemd op de middelen die we hiervoor ontvangen uit het gemeentefonds.

6.5 Arbeidsparticipatie (nadeel € 27.000)

- De bijdrage aan de GR Ergon is hoger door indexering.

Toelichting meerjarenramingen:

- De bijdrage aan de GR Ergon voor participatievoorzieningen is afgestemd op de meerjarenbegroting van de Ergon.

6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO) (voordeel € 25.000)

- Voordeel € 25.000
 - De budgetten zijn verlaagd op basis van de actuele situatie.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.711 Huishoudelijke hulp (WMO) (nadeel € 250.000)

- € 250.000 nadeel
 - De huidige ontwikkelingen geven aan dat het aantal inwoners dat gebruik gaat maken van huishoudelijke hulp flink zal stijgen. In de begroting 2026 zijn de uitgaven voor huishoudelijke hulp realistisch geraamd.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.712 Begeleiding (WMO) (voordeel € 90.000)

- Het budget is bijgesteld op basis van de realisatie. Daarnaast maken we € 25.000 uit dit budget vrij om in te zetten op preventieve maatregelen.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.713 Dagbesteding (WMO) (nadeel € 165.000)

- Door herschikking van budgetten was dit buiten beeld gevallen, dit wordt nu hersteld.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal (voordeel € 435.000)

- € 260.000 voordeel
 - Dit betreffen de beleidsmaatregelen vanuit de hervormingsagenda jeugd.
- € 100.000 voordeel
 - Oplopende besparende maatregelen Taskforce Sociaal Domein (voor 2025 €100.000, voor 2026 € 200.000 naar in 2029 €350.000).
- € 75.000 voordeel
 - Verschuiving naar preventieve maatregelen, (zie taakveld 6.1).

Toelichting meerjarenramingen:

- Oplopende besparende maatregelen Taskforce Sociaal Domein.

6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk (neutraal)

- Geen verschil van betekenis.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.791 PGB WMO (neutraal)

- Geen verschil van betekenis.

Toelichting meerjarenramingen:

- Toename aantal gebruikers.

6.792 PGB Jeugd (neutraal)

- Geen verschil van betekenis.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.821 en 6.822 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (voordeel € 4.000)

- € 4.000 voordeel
 - Dit betreft een verschuiving binnen de genoemde taakvelden, geen verschil van betekenis.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.91 Coördinatie en beleid WMO (voordeel € 5.000)

- Lagere salariskosten: € 5.000 voordeel.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.92 Coördinatie en beleid Jeugd (nadeel € 324.000)

- € 80.000 nadeel
 - Op basis van de ontwerpbegroting 2026 stijgt de bijdrage voor Waalre aan de GR Jeugdhulpregio Een 10 voor de Jeugd met € 80.000. Daar tegenover staat een dekking door de daling van de bijdrage aan Bizob met € 67.000, omdat de inzet van Bizob vanaf 2026 niet meer rechtstreeks wordt betaald aan Bizob, maar via de bijdrage aan de GR (zie hiervoor het voordeel in de lasten van taakveld 0.1 Bestuur).
- € 244.000 nadeel
 - Dit betreffen de kosten van kleinschalig verblijf. Dit vraagt om hogere reële en passende tarieven dan de tarieven die nu voor verblijf met behandeling betaald worden.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

Toelichting verschillen baten:

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (nadeel € 82.000)

- € 69.000 nadeel
 - De middelen van de SPUK Wet inburgering 2021 zijn in 2026 € 69.000 lager dan in 2025.
- € 13.000 nadeel
 - De brede SPUK middelen zijn € 13.000 lager in 2026. De uitgavenbudgetten zijn hierop afgestemd, zoals hierboven is toegelicht.

Toelichting meerjarenramingen:

- T/m 2028 ontvangen wij nog een jaarlijkse bijdrage vanuit het Klooster conform overeenkomst, vanaf 2029 niet meer (€ 20.000).

6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal (nadeel € 8.000)

- € 8.000 nadeel
 - In 2025 is € 8.000 ontvangen vanuit de SPUK middelen.

6.3 Inkomensregelingen (nadeel € 20.000)

- € 10.000 nadeel
 - Lagere BUIG gelden.
- € 10.000 nadeel
 - In 2025 is € 10.000 geraamd als terug te ontvangen sociale uitkeringen. Deze post is vervallen op basis van ervaringscijfers.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO) (neutraal)

- Geen verschil van betekenis.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

6.711 Huishoudelijke hulp (WMO) (neutraal)

- Geen verschil van betekenis.

Toelichting meerjarenramingen:

- De verwachte inkomensafhankelijke bijdrage in de WMO voor o.a. hulp in de huishouding, woon- en vervoersvoorzieningen is in de meerjarenraming met een jaar doorgeschoven naar 2027, voor 2026 worden we hiervoor gecompenseerd door het Rijk.

BBV indicatoren Sociaal domein

Indicator	Omschrijving	Gemeente / referentie	2023	2024	2025	Ambitie
Banen per 1.000 inw 15-74jr	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar	Waalre	550	-	-	-
Banen per 1.000 inw 15-74jr	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	1026,3	-	-	-
Banen per 1.000 inw 15-74jr	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar	Gemeenten < 25.000 inwoners	708,1	-	-	-
Jongeren met delict voor rechter	Het % jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter verscheen	Waalre	1%	-	-	-
Jongeren met delict voor rechter	Het % jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter verscheen	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	1%	-	-	-
Jongeren met delict voor rechter	Het % jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter verscheen	Gemeenten < 25.000 inwoners	1%	-	-	-
% kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen	Waalre	3%	-	-	-
% kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	2,80%	-	-	-
% kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen	Gemeenten < 25.000 inwoners	3%	-	-	-
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Waalre	74,50 %	74,2%	-	75,2%
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	75,04 %	75,2%	-	-
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Gemeenten < 25.000 inwoners	73,70 %	73,80 %	-	-
% werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)	Waalre	-	-	-	-
% werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	1,20%	-	-	-
% werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)	Gemeenten < 25.000 inwoners	1%	-	-	-
Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering (18 jaar en ouder), per 10.000 inwoners	Waalre	180,7	167	-	164

Indicator	Omschrijving	Gemeente / referentie	2023	2024	2025	Ambitie
Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering (18 jaar en ouder), per 10.000 inwoners	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	164,46	163,7	-	-
Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering (18 jaar en ouder), per 10.000 inwoners	Gemeenten < 25.000 inwoners	173,7	176	-	-
Lopende reïntegratievoorzieningen	Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Waalre	93,9	94,3	-	94,3
Lopende reïntegratievoorzieningen	Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	144,42	151,08	-	-
Lopende reïntegratievoorzieningen	Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Gemeenten < 25.000 inwoners	146,7	156,6	-	-
Jongeren met jeugdhulp tot 18 jaar	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Waalre	14,6%	14,8%	-	13,22%
Jongeren met jeugdhulp tot 18 jaar	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	12,8%	13,2%	-	-
Jongeren met jeugdhulp tot 18 jaar	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Gemeenten < 25.000 inwoners	12,9%	13,1%	-	-
Jongeren (tot 18 jaar) met jeugdbescherming	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Waalre	0,6%	0,4%	-	0,40%
Jongeren (tot 18 jaar) met jeugdbescherming	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	0,5%	0,5%	-	-
Jongeren (tot 18 jaar) met jeugdbescherming	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Gemeenten < 25.000 inwoners	0,9%	0,9%	-	-
Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren (12-23 jaar)	Waalre	-	-	-	-
Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren (12-23 jaar)	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	0,3%	0,3%	-	-
Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren (12-23 jaar)	Gemeenten < 25.000 inwoners	0,3%	0,4%	-	-
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Het aantal verstrekkingen specialistische ondersteuning in kader	Waalre	660	660	-	642,5

Indicator	Omschrijving	Gemeente / referentie	2023	2024	2025	Ambitie
	van Wmo v.a. 2018 per 10.000 inwoners					
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Het aantal verstrekkingen specialistische ondersteuning in kader van Wmo v.a. 2018 per 10.000 inwoners	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	627,5	642,5		
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Het aantal verstrekkingen specialistische ondersteuning in kader van Wmo v.a. 2018 per 10.000 inwoners	Gemeenten < 25.000 inwoners	653	669	-	-

De ambities opgenomen in de tabel zijn een pilot. Deze zijn nu nog niet verwerkt in de teksten van de begroting, noch is er een specifieke streefdatum aangekoppeld. In het komende jaar, 2026, wordt de werkwijze met de ambities verder vormgegeven en gekeken hoe dit in de begroting 2027 verder uitgewerkt kan worden.

Legenda kleuren indicaties: Wanneer we binnen de bandbreedte van 10% onder en 10% boven het gemiddelde van de Amigo gemeenten zitten is de indicator licht groen, wanneer we onder de bandbreedte zitten is de indicator rood, en wanneer we boven de bandbreedte zitten is de indicator hard groen.

Aanvullende indicatoren Sociaal domein

Indicator	Omschrijving	Gemeente / referentie	2022	2023	2024	2025
% mantelzorgers	Percentage personen dat mantelzorg geeft. De mantelzorg moet daarbij al minimaal 3 maanden duren, of het moet gaan om minimaal 8 uur zorg per week.	Waalre	16,0%	-	14,0%	-
% mantelzorgers	Percentage personen dat mantelzorg geeft. De mantelzorg moet daarbij al minimaal 3 maanden duren, of het moet gaan om minimaal 8 uur zorg per week.	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	15,4%	-	12,4%	-
% mantelzorgers	Percentage personen dat mantelzorg geeft. De mantelzorg moet daarbij al minimaal 3 maanden duren, of het moet gaan om minimaal 8 uur zorg per week.	Gemeenten < 25.000 inwoners	14,7%	-	15,8%	-
% mantelzorgers overbelast	Het percentage mantelzorgers van 18 jaar en ouder dat zich door het geven van mantelzorg 'tamelijk zwaar belast', 'zeer zwaar belast' of 'overbelast' voelt. Dit betreft het percentage binnen de groep mantelzorgers.	Waalre	16,8%	-	17,4%	-
% mantelzorgers overbelast	Het percentage mantelzorgers van 18 jaar en ouder dat zich door het geven van mantelzorg 'tamelijk zwaar belast', 'zeer zwaar belast' of 'overbelast' voelt. Dit betreft het percentage binnen de groep mantelzorgers.	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	18,4%	-	17,4%	-
% mantelzorgers overbelast	Het percentage mantelzorgers van 18 jaar en ouder dat zich door het geven van mantelzorg 'tamelijk zwaar belast', 'zeer zwaar belast' of 'overbelast' voelt. Dit betreft het percentage binnen de groep mantelzorgers.	Gemeenten < 25.000 inwoners	16,7%	-	21,2%	-

De bovenstaande cijfers zijn afkomstig van [waarse.nl](https://www.waarse.nl) en komen voort uit de data van de Gezondheidsmonitor van de GGD. Dit is een onderzoek waar inwoners op vrijwillige basis aan mee kunnen doen. De enquête wordt sinds 2012 elke 4 jaar uitgevoerd in de periode tussen september en november. In 2022, tijdens de COVID-19 crisis, is een extra Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen uitgevoerd.

07 Volksgezondheid en milieu

7.1 Volksgezondheid

Inleiding Volksgezondheid

Met beleid op het gebied van volksgezondheid werken wij aan de gezondheid en het welzijn van alle inwoners, door een gezonde leefstijl te stimuleren, gezondheidsverschillen te verkleinen en preventie te versterken. Zodat inwoners langer gezond, actief en zelfstandig kunnen leven.

Vanaf 2027 vervalt de specifieke uitkering van het Rijk voor dit doel. In 2026 heeft de gemeente eenmalig extra middelen opgenomen ter versterking van preventieve maatregelen. In 2026 herijken we de visie op preventieve maatregelen en besluiten we welke maatregelen vanaf 2027 worden vervolgd.

Wat willen we bereiken?

Een gezond Waalre

We streven naar een gemeente waarin gezondheid, welzijn en leefkwaliteit centraal staan. We investeren in een toekomst waarin inwoners zich fysiek, mentaal en sociaal gezond voelen, en waarin de leefomgeving uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en meedoen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We geven uitvoering aan het plan van aanpak van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA/SPUK) 2024 – 2026.

Er is geen afzonderlijk lokaal gezondheidsbeleid. De lokale aanpak van het gezondheidsbeleid maakt onderdeel uit van het plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord Waalre (GALA)

Het plan van aanpak GALA/SPUK geeft uitvoering aan de volgende thema's:

- Terugdringen gezondheidsachterstanden
- Kansrijke start
- Mentale gezondheid
- Aanpak overgewicht en obesitas
- Valpreventie
- Leefomgeving
- Opgroeien in een Kanrijke Omgeving & vroegsignalering van alcoholproblematiek
- Wijkaanpak sociale basis
- Mantelzorg
- Een tegen eenzaamheid
- Welzijn op recept.

We streven er naar om de ingezette koers voort te zetten de komende jaren, ondanks dat we een financiële uitdaging hebben. Dat heeft te maken met het stoppen van de SPUK-gelden.

We stimuleren inwoners om gebruik te maken van de diensten van Goed voor Mekaar Waalre.

[Goed voor Mekaar Waalre](#) is de plek voor vrijwilligerswerk en informele hulp in de gemeente Waalre. De bestaande diensten omvatten het online matchingsplatform/vacaturebank, de vrijwillige hulpdienst (ANWB AutoMaatje, klussen en boodschappen), maatjesproject, Steunpunt Mantelzorg, adviserende huisbezoeken 75+ en Neffe 't Veld.

We stimuleren inwoners om kennis te nemen van de sociale kaart van Waalre.

De [Sociale Gids Waalre](#) wijst inwoners de weg naar organisaties en initiatieven in de buurt. Met deze gids willen we het makkelijker maken om zelf hulp of ondersteuning te vinden. Deze gids is er voor inwoners, vrijwilligers en professionals.

7.2 Riolering (riool/water/klimaat)

Inleiding Riolering

Een goed rioolstelsel is nodig voor de bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Naast inzamelen van afvalwater en het afvoeren van hemelwater in stedelijk gebied, is er de zorg voor klimaatadaptatie. Door de klimaatverandering moeten we ons op watergebied voorbereiden op extreem veel neerslag in korte tijd, langdurige neerslag en tijden van droogte.

Wat willen we bereiken?

Een goed functionerend watersysteem (rioolstelsel en watergangen) dat zorgt voor bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van (grond)wateroverlast en -tekort (droogte).

De aanleg en het instandhouden van het rioolstelsel is een gemeentelijke taak die voortkomt uit de Omgevingswet. In het Programma Water Riolering en Klimaat 2023-2027 (PWRK) hebben wij vastgelegd hoe de gemeente de zorgplichten invult. Het PWRK is hét middel om de gemeentelijke watertaken doelmatig vast te leggen.

Riolering maakt deel uit van de openbare ruimte, met alle dynamiek van dien. Goed waterbeheer gaat ook over grondwater onder woningen, overstromingen in hogere gebieden en afkoppelen waar en wanneer het kan. In stedelijk openbaar gebied zorgt de gemeente voor de infiltratie van het hemelwater (bij voorkeur in het groen) en voor voldoende berging, zodat er geen wateroverlast optreedt. Om droogte te bestrijden wordt zoveel mogelijk water geïnfiltreerd. Bij hoge grondwaterstanden wordt het grondwater afgevoerd door middel van drainage.

Riolering maakt ook deel uit van het watersysteem dat zich uitstrekt tot buiten de gemeentegrenzen. Dit betekent dat we in een vroegtijdig stadium moeten samenwerken, zowel intern als met andere gemeenten en het waterschap. Samen willen we goed omgaan met de gevolgen van klimaatverandering, zoals langdurige neerslag.

Bij dit beleid houden wij rekening gehouden met wetgeving en beleidsvoornemens op diverse niveaus: Europees (Kaderrichtlijn Water), landelijk (Waterwet), provinciaal (waterhuishoudingsplan), het waterschapsbeleid en natuurlijk ook het eigen lokaal beleid, het Programma Water, Riolering en Klimaat (PWRK).

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering geven aan het programma Water, Riolering en Klimaat 2023-2027.

In 2026 voeren we het regulier onderhoud conform het maatregelenplan uit. Denk aan reinigen, inspectie en reparatie, kolken zuigen etc. Daarnaast werken we aan een toekomstgericht en klimaatbestendig watersysteem met projecten als de reconstructie van de Heikantstraat en de Gestelsestraat-Zuid.

In 2026 starten we met de actualisatie van het Programma Water, Riolering en Klimaat en het kostendekkingsplan. In dit kostendekkingsplan is berekend welke investeringen nodig zijn om het riool over een periode van 60 jaar in stand te houden. In de exploitatielasten houden we ook rekening met toenemende beheermaatregelen, door de overmatige aanwezigheid van boomwortels in de oude rioleringen.

Door het klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte krijgen wadi's en sloten steeds vaker een belangrijke functie in het watersysteem. In de toekomst zullen extra ingrepen nodig zijn om deze voorzieningen schoon en functioneel te houden.

Ook in 2026 stimuleren we het waterbewustzijn onder inwoners door de inzet van afkoppelcoaches, communicatie en subsidie.

De gemeentelijke watergangen met een belangrijke waterafvoerende functie worden hersteld en in de onderhoudsplanning opgenomen.

De langdurige neerslag in de herfst en winter 2023/2024 heeft problemen in de waterafvoer aan het licht gebracht. In 2025 hebben wij de meeste sloten op profiel gebracht en zijn duikers hersteld. In 2026 wordt dit afgerond en in het periodiek beheerprogramma meegenomen. Naast de kritieke watergangen is ook de bestaande drainage toegankelijk gemaakt en voor 2026 opgenomen in het beheerprogramma.

Het waterbewustzijn in Waalre wordt vergroot op basis van een communicatieplan gericht op het vergroten van water- en klimaatbewustzijn en het afkoppelen van hemelwater.

Wij hebben het communicatieplan opgesteld, dat ten doel heeft om inwoners actief te betrekken om zelf klimaatadaptief aan de slag te gaan. Om inwoners te helpen bij het afkoppelen is er een stimuleringsregeling. Er zijn watercoaches beschikbaar om gerichte tips en adviezen geven. Het beschikbare budget is ruim voldoende. In 2026 wordt bekeken hoe budget nog efficiënter ingezet kan worden, om de klimaatdoelen te halen.

7.3 Afval

Inleiding Afval

De gemeente is volgens de [Wet milieubeheer](#) verplicht om huishoudelijk afval in te zamelen. De manier waarop dit gebeurt, is vastgelegd in de Afvalstoffenverordening van de gemeente. Daarnaast streeft de gemeente ernaar om te voldoen aan de landelijke VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof). Eén van deze doelstellingen is dat in 2030 minimaal 60% van het huishoudelijk afval wordt gerecycled. Door de invoering van Diftar (gedifferentieerde tarieven) willen wij onze inwoners stimuleren om afval gescheiden aan te bieden. Dat verlaagt de hoeveelheid restafval en verhoogt het recyclepercentage. Hiermee werken wij samen aan een duurzame en circulaire samenleving.

Wat willen we bereiken?

Het verder verduurzamen van de afvalinzameling

Het verder verduurzamen van de afvalinzameling (service, kosten en milieu) in de hele gemeente conform de landelijke VANG-recycledoelstelling (minimaal 55% van het afval wordt gerecycled in 2025 en minimaal 60% in 2030). Daarbij richten wij ons naar de wensen van onze inwoners, met een servicegerichte aanpak.

Wat gaan we daarvoor doen?

We gaan onderzoeken hoe we aanvullend op de diftar-methode ons restafval nog verder kunnen reduceren.

Mede op basis van continue monitoring en evaluatie van het inmiddels geïmplementeerde Diftar-inzamelingssysteem (voor zowel laag- als hoogbouw) bekijken we welke verbeterlagen er mogelijk zijn. Uiteindelijk willen we in 2030 komen tot een betere recycledoelstelling, waarbij minimaal 60% van het afval wordt gerecycled.

7.4 Duurzaamheid en Milieu

Inleiding Duurzaamheid en Milieu

In het Klimaatakkoord van Parijs staan afspraken om de stijgende temperatuur tegen te gaan. Het Klimaatakkoord is in 2016 door 195 landen ondertekend. Om te voldoen aan dit akkoord, hebben alle EU-lidstaten afgesproken dat de EU in 2050 klimaatneutraal is. Het tussentijdse doel is om in 2030 55% minder broeikasgassen uit te stoten.

De Nederlandse overheid heeft in 2019 het [nationale Klimaatakkoord](#) vastgesteld. Het maakt onderdeel uit van het Nederlandse klimaatbeleid. Het is een overeenkomst tussen veel organisaties en bedrijven in Nederland om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Het doel is om de CO₂-uitstoot in 2030 met 49% te verminderen.

In 2021 heeft de gemeenteraad de Transitievisie Warmte vastgesteld. Deze visie vormt het kader voor onze aanpak richting een aardgasvrije gebouwde omgeving in 2050, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord. Om de visie te vertalen naar concrete acties, stelden wij in 2022 het [Programma Warmtetransitie](#) op. Dit programma beschrijft de aanpak, maatregelen en planning waarmee we de transitievisie uitvoeren.

In 2021 is de [Regionale Energiestrategie \(RES\) 1.0](#) vastgesteld door de 21 MRE gemeenten, provincie en beide waterschappen. Deze RES is de strategie voor de lange termijn, waarin de volgende ambities zijn opgenomen:

- Vol inzetten op het besparen van energie
- 2 TWh aan duurzame energie opwekken met wind en zon op land en op daken
- Optimaal gebruikmaken van de beschikbare duurzame warmtebronnen
- Werken aan een robuust en betrouwbaar energiesysteem.

Wat willen we bereiken?

Een bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelen uit het nationale Klimaatakkoord, binnen de schaal en maat van de gemeente Waalre.

Met dit beleid willen wij een bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelen uit het nationale Klimaatakkoord, binnen de schaal en maat van de gemeente Waalre.

- Uitvoering geven aan de Regionale Energiestrategie (RES)
- Het aardgasvrij maken van woningen en gebouwen voor 2050
- Verduurzamen van gebouwen, waarbij minimaal 75% van de gebouwen in 2030 energielabel A of B heeft.

Wat gaan we daarvoor doen?

We geven vorm en uitvoering aan de Regionale Energie Strategie.

Binnen de MRE werken wij aan een vernieuwing van de Regionale Energiestrategie (RES 2.0). We verwachten de vaststelling van de RES 2.0 in 2027.

Wij geven ook uitvoering aan de RES:

- Voortdurende inzet op grootschalige opwek binnen de zoekgebieden van de RES, tenzij dit niet mogelijk is
- Start van het nieuwe project De Groene Zone Zonnepanelen
- Samenwerking met Tennet en Enexis, waar het gaat om extra netwerkcapaciteit in de regio
- Wij participeren in de bovenregionale warmtestructuur.

We geven uitvoering aan het Programma Warmtetransitie

Het Programma Warmtetransitie bestaat uit twee programmalijnen, waarin diverse acties worden ondernomen om de doelen van het programma te bereiken. Wij voeren onder meer de volgende acties uit:

- De Groene Zone Isoleren
- Samenwerking met Duurzaam Waalre
- Tegengaan van energiearmoede
- Vereniging van Eigenaren (VVE) -aanpak Waalre
- Greendeal Zorg
- Opstellen SMP ten behoeve van natuurvriendelijk isoleren (Soorten Management Plan, ter bescherming van bepaalde diersoorten).

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
7.1 Volksgezondheid	1.036	1.022	1.006	973	973	973
7.2 Riolering	1.533	1.397	1.359	1.438	1.511	1.588
7.3 Afval	1.611	1.759	1.788	1.787	1.786	1.786
7.4 Milieubeheer	824	1.475	575	575	575	575
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	133	122	118	118	118	118
Totaal Lasten	5.138	5.776	4.845	4.891	4.962	5.039
Baten						
7.1 Volksgezondheid	212	245	171	155	155	155
7.2 Riolering	1.748	1.777	1.819	1.888	1.969	2.059
7.3 Afval	2.180	2.214	2.244	2.243	2.243	2.242
7.4 Milieubeheer	472	902	1	1	1	1
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	51	70	75	80	85	90
Totaal Baten	4.663	5.209	4.310	4.368	4.453	4.547
Gerealiseerd resultaat	475	568	535	523	509	492

Toelichting

Vergelijking van de bijgestelde begroting 2025 met 2026 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

7.1 Volksgezondheid (voordeel € 16.000)

- € 16.000 voordeel
 - Lagere salariskosten.
- € 6.000 nadeel
 - Verlaging diverse budgetten gezondheid vanwege taken die onder de Brede SPUK worden uitgevoerd. Eenmalig is in 2026 budget beschikbaar, daarna vervalt dit budget. Zie toelichting meerjarenraming.
- € 23.000 voordeel
 - Het budget voor de combinatiefunctionaris wordt verlaagd, afgestemd op de SPUK middelen.
- € 17.000 nadeel
 - De GR GGD valt duurder uit.

Toelichting meerjarenramingen:

- € 33.000 voordeel vanaf 2027
 - Diverse budgetten gezondheid worden verlaagd omdat een deel van de Brede SPUK middelen komen te vervallen. Eenmalig is dit budget nog beschikbaar in 2026, daarna vervallen deze budgetten.

7.2 Riolering (voordeel € 38.000)

- € 6.000 nadeel
 - Hogere salariskosten door indexering.
- € 38.000 nadeel
 - Het percentage overhead dat wordt toegerekend aan riolering is structureel gestegen.
- € 113.000 nadeel
 - Stijging kapitaallasten door nieuwe investeringen en toerekening rente.
- € 40.000 nadeel
 - Door structurele inhuur voor extra ondersteuning en advies verhoogd.
- € 69.000 nadeel
 - De kosten voor energie en beheer en onderhoud zijn structureel verhoogd.
- € 15.000 voordeel
 - De bijdrage aan regionale partijen is structureel verlaagd.
- € 289.000 voordeel
 - Betreft onttrekking uit de voorziening riolering. Voordeel ontstaat omdat alle kosten worden verrekend door de rioolheffing en via de voorziening riolering. Zie hiervoor ook paragraaf A lokale heffingen.

Toelichting meerjarenramingen:

- Jaarlijkse stijging kapitaallasten (incl. toerekening rente) door indexering.

7.3 Afval (nadeel €29.000)

- € 7.000 nadeel
 - Hogere salariskosten door indexering.
- € 20.000 nadeel
 - Het percentage overhead dat wordt toegerekend aan afval is structureel gestegen.
- € 34.000 nadeel
 - Stijging kapitaallasten door nieuwe investeringen en toerekening rente.
- € 58.000 voordeel
 - Daling van de lasten voor ophalen huisvuil en stortkosten € 55.000.
 - Daling van de kosten voor inzameling plastic € 3.000.
- € 51.000 nadeel
 - Betreft verhoging van het budget voor gebruiksmaterialen en overige kosten aan goederen en diensten.
- € 25.000 voordeel
 - Betreft verlaging van het budget voor externe advieskosten welke samenhangt met de inkomsten.

Toelichting meerjarenramingen:

Geen noemenswaardige verschillen.

7.4 Milieubeheer (voordeel € 900.000)

- € 6.000 nadeel
 - Hogere salariskosten door indexering.
- € 5.000 nadeel
 - Verhoging bijdrage aan de ODZOB conform hun begroting.
- € 25.000 voordeel
 - De inzet van externe adviseurs voor geluid, bodem, lucht en milieu is structureel lager waardoor het budget structureel is afgeramd.
- € 3.000 nadeel
 - Overige kleine verschillen.
- € 217.000 voordeel
 - Er zijn in 2026 geen extra middelen meer beschikbaar voor energiearmoede. Zie ook de inkomsten.
- € 682.000 voordeel
 - In 2025 zijn er verschillende eenmalige kredieten en budgetten ten laste van deze functie die in 2026 niet of voor een ander bedrag voorkomen. Zie ook de inkomsten. Het betreft de volgende kredieten:
 - Krediet uitvoeringsmiddelen klimaat, voordeel € 39.000
 - Krediet uitvoeringskosten klimaatakkoord, voordeel € 643.000

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen noemenswaardige verschillen.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria (voordeel € 4.000)

- € 8.000 voordeel
 - Lagere kapitaallasten door afschrijvingen.
- € 4.000 nadeel
 - Overige kleine verschillen.

Toelichting meerjarenramingen:

Geen noemenswaardige verschillen.

Toelichting verschillen baten:

7.1 Volksgezondheid (nadeel € 74.000)

- € 74.000 nadeel
 - De brede SPUK 2023-2026 loopt af, daarom zijn er minder middelen beschikbaar.

Toelichting meerjarenramingen:

- € 16.000 nadeel
 - De brede SPUK 2023-2026 loopt verder af vanaf 2027.

7.2 Riolering (voordeel € 42.000)

- € 42.000 voordeel
 - Hogere inkomsten rioolheffing begroot door stijging van het tarief en aantal huisaansluitingen.

7.3 Afval (voordeel €30.000)

- €30.000 voordeel
 - Stijging van de opbrengsten voor inzameling plastic € 32.000
 - Daling van de opbrengsten inzameling oud papier € 12.000
 - Daling van de opbrengsten uit het afvalfonds € 25.000
 - Daling van de opbrengsten voor ophalen grof vuil € 3.000
 - Stijging van de opbrengsten van de afvalstoffenheffing van € 37.000, uitgaande van een geschat gemiddeld aantal ledigingen onder de Diftar systematiek (kostendekkende tarieven).

Een inhoudelijke toelichting op de kostendekkendheid en de berekening van tarieven afval kunt u terugvinden in de paragraaf A Lokale heffingen.

7.4 Milieubeheer (nadeel € 901.000)

- € 217.000 nadeel
 - Er zijn in 2026 geen extra middelen meer beschikbaar voor energiearmoede. Zie ook de uitgaven.
- € 682.000 nadeel
 - In 2025 zijn er verschillende eenmalige kredieten en budgetten ten laste van deze functie die in 2026 niet of voor een ander bedrag voorkomen. Zie ook de uitgaven. Het betreft de volgende kredieten:
Krediet uitvoeringsmiddelen klimaat, voordeel € 39.000
Krediet uitvoeringskosten klimaatakkoord, voordeel € 643.000.
- € 2.000 nadeel
 - Overige restverschillen.

Toelichting meerjarenramingen:

Geen noemenswaardige verschillen.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria (voordeel € 5.000)

- € 5.000 voordeel.
 - Door hogere baten voor begraafplaatsrechten.

Toelichting meerjarenramingen:

Geen noemenswaardige verschillen.

BBV indicatoren Volksgezondheid en milieu

Indicator	Omschrijving	Gemeente / referentie	2022	2023	2024	2025
Huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner per jaar (kg per inwoner)	Waalre	121	96	-	-
Huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner per jaar (kg per inwoner)	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	102,5	94	-	-
Huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner per jaar (kg per inwoner)	Gemeenten < 25.000 inwoners	109	106	-	-
Hernieuwbare elektriciteit	Het % elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa t.o.v. totale verbruik	Waalre	31,9%	-	-	-
Hernieuwbare elektriciteit	Het % elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa t.o.v. totale verbruik	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	21,76%	-	-	-
Hernieuwbare elektriciteit	Het % elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa t.o.v. totale verbruik	Gemeenten < 25.000 inwoners	45,70%	-	-	-

08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

8.1 Ruimtelijke ordening

Opstellen van een integrale ruimtelijke Visie Noordrand gemeente Waalre

Inleiding Opstellen van een integrale ruimtelijke Visie Noordrand gemeente Waalre

Aan de noordrand van de gemeente vragen een aantal samenhangende gebiedsontwikkelingen op het gebied van wonen en werken om een integrale, samenhangende visie. Deze gebiedsontwikkelingen hebben wij op hoofdlijnen al vastgelegd en ingekaderd in de Omgevingsvisie Waalre 2040. Nu komen we in de fase van verdere uitwerking en dat vraagt om een meer integrale benadering. Concreet heeft de visievorming betrekking op:

- Ontwikkeling Ekenrooi-Noord (werken)
- Transformatie bedrijventerrein Voldijn (wonen/werken)
- Uitbreiding HighTechCampus-zuid (werken/wonen)
- Het gebied ten noorden van bedrijventerrein t Broek in Waalre-dorp (werken/wonen).

Wat willen we bereiken?

Vanuit Waalre komen tot een goed antwoord op onze rol in de regionale schaa sprong welke kan bijdragen aan extra en versnelde woningbouw alsook aan de economisch doorontwikkeling van Waalre en de Regio.

Wij vinden integrale visievorming noodzakelijk, om als gemeente Waalre bij te dragen aan de regionale schaa sprong. Het kan leiden tot extra en versnelde woningbouw en bijdragen aan de verdere economische ontwikkeling van Waalre en de regio.

Wat gaan we daarvoor doen?

We stellen vanuit een projectmatige aanpak en aan de hand van een aantal scenario's een integrale, samenhangende ruimtelijke visie op.

We stellen een integrale, samenhangende ruimtelijke visie op, die betrekking heeft op de genoemde gebiedsontwikkelingen. Dit doen we vanuit een projectmatige aanpak en aan de hand van een aantal scenario's. De keuze voor gebied A heeft immers gevolgen voor de keuze voor gebied B. In dit visieproces is ruimte voor participatie van inwoners en diverse stakeholders (zowel lokaal als regionaal).

Onze insteek is om de visie najaar 2026 ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor te leggen. Daarna werken we de afzonderlijke gebiedsontwikkelingen verder uit, ieder met zijn eigen aanpak en tijdspad.

Samenwerking binnen het Stedelijke gebied Eindhoven en Metropoolregio Eindhoven (Brainport)

Inleiding Samenwerking binnen het Stedelijk gebied Eindhoven en Metropoolregio

Ondernemers en inwoners profiteren in de Brainport-regio van een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving met een hoog voorzieningenniveau. We hebben een stabiele sociale basis en economie waarbij we welzijn en kwaliteit van de fysieke leefomgeving in het oog houden.

Wat willen we bereiken?

De regio Zuidoost-Brabant wil haar positie als één van de best presterende regio's van Nederland en één van de meest technologisch innovatieve regio's van Europa behouden en versterken.

Lokaal en regionaal werken we aan het verder verstevigen van deze positie van ons bedrijfsleven en het bieden van een aantrekkelijke leefomgeving voor werknemers in de gehele Brainport-regio. De schaa sprong zorgt voor een groei van het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) met meer dan 100.000 inwoners. Dit legt een grote druk op de ruimte (wonen, werken, voorzieningen, mobiliteit, recreatie, klimaatadaptatie, ecologie, energietransitie en milieu). Vanuit het thema Ruimte bepalen en monitoren wij de integrale strategie voor het SGE.

Wat gaan we daarvoor doen?

We nemen actief deel aan diverse regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van Ruimte.

Op het gebied van Ruimte werken wij intensief samen in het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) en de Metropoolregio Eindhoven (MRE). Zo geven wij uitvoering aan het programma Ruimte uit de Samenwerkingsagenda Stedelijk Gebied Eindhoven 2023-2026.

Daarnaast werken we regionaal samen op meerdere ruimtelijke-strategische opgaven en thema's van het Rijk, de provincie en de regio. Voorbeelden zijn het Ruimtelijk Arrangement Brabant, Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant (Novex), Ontwikkelstrategie Zuidoost Brabant (MRE), aanpak Landelijk Gebied, Provinciaal Meerjaren Investeringsplan Energie en Klimaat (PMIEK), Gezonde verstedelijking, de regionale Schaa sprong, Brede Welvaart.

Dit is een structureel proces. Gezien de capaciteit is het voor onze gemeente echter wel een uitdaging om alle ontwikkelingen te volgen en voor Waalre relevante overleggen bij te wonen.

Tweemaal per jaar organiseert de provincie een omgevingsdag, voor het bespreken van (en besluitvorming over) diverse ruimtelijke ontwikkelingen.

Ontwikkeling van gemeentebreed Omgevingsplan

Inleiding ontwikkeling van gemeentebreed Omgevingsplan

De Omgevingswet verplicht gemeenten om één omgevingsplan op te stellen. De gemeente Waalre wil zo snel mogelijk haar regelgeving zoveel mogelijk op orde hebben. Daarom kiezen we voor een snelle overgang naar het nieuwe omgevingsplan, met alle regelgeving op één plek. Dat is handig voor inwoners, initiatiefnemers en de behandelend ambtenaren.

Wat willen we bereiken?

We maken één omgevingsplan voor de gehele gemeente.

We stellen één gemeentebreed omgevingsplan op. De ambitie is om dit document in 2027 gereed te hebben.

Wat gaan we daarvoor doen?

Lokaal beleid en verordeningen worden geïnventariseerd en zo nodig aangepast aan de Omgevingswet en/of vertaald naar het omgevingsplan.

We werken de komende jaren verder aan de aanpassing van de lokale regels aan de Omgevingswet. Hierbij dienen zo'n 50 verordeningen en beleidsregels in overeenstemming gebracht te worden met de nieuwe grondslagen uit de Omgevingswet. Ook nemen we enkele verordeningen en bruidsschatregels op in het omgevingsplan. Met een koninklijk besluit is bepaald dat deze omzetting voor 2032 klaar moet zijn.

Uitvoering geven aan het project omgevingsplan om te komen tot een definitief omgevingsplan voor de gehele gemeente in 2027.

We houden het volgende tijdspad aan:

- Al vastgesteld in 2025: 1e plandeel: Centrum Wonen
- Vaststelling 2e, 3e en 4e plandeel 2026: plandelen Woonwijken, Bosvillagegebied en werklocaties
- Vaststelling 5e plandeel 2027: plandeel Buitengebied.

Ontwikkeling Buitengebied

Inleiding Ontwikkeling buitengebied

In het buitengebied van Waalre spelen heel diverse ontwikkelingen.

- Het buitengebied van de gemeente Waalre is aantrekkelijker geworden. Niet alleen zijn de natuur- en landschapswaarden toegenomen, ook de beleving is verbeterd.
- Te voet en per fiets is de bereikbaarheid verbeterd.
- De trend in de landbouw is duurzamer en lokaler. Boodschappen kunnen straks rechtstreeks bij de boer worden gedaan.
- De beekdalen Dommel en Tongelreep spelen een grote rol in de water- en klimaatopgave.

- We werken ook in het buitengebied aan de energieopgave, in de brede zin van het woord. Van energie opwek tot het uitbreiden van het energienetwerk. Dit doen we als gemeente niet alleen maar samen met onze partners binnen het samenwerkingsverband Gebiedsgerichte Aanpak Grenscorridor.

Wat willen we bereiken?

Transitie van het landelijk gebied.

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk buitengebied voor de eigen inwoners, de regio en de (agrarische en recreatieve) ondernemers in het gebied met innovatieve gebiedsontwikkeling.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnen de Gebiedsgerichte aanpak Grenscorridor werken we samen aan de transitie van het landelijk gebied.

De klimaat-, natuur- en wateropgaven, maar ook de opgaven op het gebied van energie, woningbouw en sociale samenhang, maken dat het Brabantse landelijk gebied en de landbouw flink gaan veranderen. We willen dat het in de toekomst een buitengebied is waar mensen gezond en veilig kunnen wonen, werken en leven. Daarom werken we aan een transformatie naar een Brabants buitengebied waar bodem, water en lucht op orde zijn.

Omdat het ene gebied het andere niet is en de opgaven of accenten daarmee kunnen verschillen, heeft de provincie de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) in het leven geroepen. Vanuit de historie van de N69 bestond er zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau een samenwerking. Om die reden heeft de provincie het gebied Grenscorridor als een gebied binnen de Gebiedsgerichte Aanpak benoemd.

Samen met onze partners (ZLTO, Natuurmonumenten, provincie, waterschap De Dommel, omliggende gemeenten, etc.) werken we in de GGA samen aan de omvangrijke transitie van het landelijk gebied. We werken onder meer aan natuurherstel, verbetering van de waterkwaliteit, ontwikkeling van toekomstbestendige landbouw, stikstofvermindering, voldoende woningen, balans tussen natuur en recreatie, opwek van duurzame energie en mobiliteit.

We werken in diverse samenwerkingsverbanden met onze partners samen aan verbetering van het buitengebied en maken hierin keuzes .

Het buitengebied kent door diverse regionale samenwerkingsverbanden. De Gebiedsgerichte Aanpak is het meest integrale samenwerkingsverband. Dat is organisatorisch het meest ontwikkeld en hier zijn ook financieringsstromen vanuit Rijk en provincie op gericht. Daarnaast nemen we deel aan de samenwerking Metropoolregio (MRE)-Vitaal Landelijk Gebied en aan Van Gogh Nationaal Park. Wegens onze beperkte ambtelijke capaciteit en beschikbare middelen nemen we niet deel aan het samenwerkingsverband Natuurgrenspark Groote Heide.

De ambitie van de MRE Vitaal Landelijk Gebied is het creëren van een leefbaar, toekomstbestendig en economisch vitaal landelijk gebied. Dat kan bijdragen aan een concurrerend vestigingsklimaat en aan de regionale brede welvaart. De 'startnotitie herijking thema vitaal landelijk gebied' is daarin een eerste stap. In MRE-verband wordt nadrukkelijk de verbinding gemaakt met de andere MRE-programma's zoals, ruimte en wonen, economie, mobiliteit en de energietransitie.

Van Gogh Nationaal Park (VGNP) draait om natuurbeleving en toerisme en is gericht op zowel bewoners als bezoekers uit binnen- en buitenland. VGNP is een beweging waar samen wordt gewerkt aan een mooi en vitaal landschap, met groen tot in het hart van de steden en dorpen. Waalre neemt deel via het Stedelijk Gebied Eindhoven.

Buiten de samenwerkingsverbanden voeren wij jaarlijks zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau diverse afstemmingsoverleggen met partners als IVN, Natuurmonumenten, Brabants Landschap en ZLTO.

We initiëren, stimuleren en faciliteren (o.a. procedureel) op lokaal niveau projecten en particulieren initiatieven die passen in de actuele visies op het buitengebied van Waalre

Inwoners, ondernemers en grondeigenaren benaderen de gemeente regelmatig met plannen, ideeën en initiatieven in het buitengebied. Het betreft hier vaak kleinschalige particuliere initiatieven die niet rechtstreeks passen binnen de bepalingen van het bestemmingplan maar wel denkbaar/wenselijk zijn op basis van de actuele gemeentelijke visies (o.a. [omgevingsvisie](#), [ontwikkelperspectief Aalst](#), [visie Westrand Waalre](#), [gebiedsvisie Waalre Noord](#)) in het buitengebied. Hier wordt ook onder gerekend adressen die in beeld zijn gekomen via toezicht/handhaving om hetgeen in de praktijk gebeurt in overeenstemming te brengen met de regels. Met name door gebiedsprocessen zoals de Gebiedsgerichte Aanpak wordt hier voor de komende jaren een toename in verwacht.

Projecten / initiatieven waar momenteel aan wordt gewerkt;

- Landgoed Gildebosch;
- Het digitaliseren van fysieke informatieborden in het buitengebied;
- Camping de Volmolen;
- Natuurbelevingscentrum Buiten Waalre;
- Uitbreiding en onderhoud recreatieve fietspaden;
- Bioboeren Waalre;
- Agrarisch bedrijf OVL Dijk 49;

8.3 Wonen en Bouwen

Wonen

Inleiding Wonen

De gemeente Waalre streeft ernaar om te voorzien in woningen voor iedereen, in elke levensfase. Dit willen we bereiken door het toevoegen van woningen en een beter gebruik van de al aanwezige woningen. Mede door de samenwerking in het Stedelijk Gebied Eindhoven is het mogelijk om meer woningen te bouwen. Daardoor vergroten we de keuzemogelijkheden voor inwoners op het gebied van wonen. De hoeveelheid betaalbare woningen neemt toe, waardoor inwoners een bredere keuze hebben en doorstroming op de woningmarkt kan ontstaan.

Wat willen we bereiken?

Waalre is groen, fijn en goed om te wonen, werken en verblijven. Dat willen we in de toekomst zo houden.

De bouw van nieuwe woningen sluit aan op de behoefte en wensen van onze inwoners én die van de regio. Hierbij ligt de nadruk in de komende periode op het realiseren van betaalbare woonruimte. De afspraken die we hebben gemaakt met het Rijk en de provincie in de [Woondeal Zuidoost Brabant](#) zijn leidend. We realiseren die samen met woningcorporaties en andere partijen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Er worden woningen in elk segment gerealiseerd conform de gewenste differentiatie in het woningbouwprogramma.

Het woningbouwprogramma met bijhorende woningdifferentiatie is in 2023 door raad vastgesteld. Dat vormt het uitgangspunt voor elk woningbouwproject. Er is een continue monitoring van de woningbouw, met Juno. Projectleiders houden deze monitor actueel.

De woningbouw wordt afgestemd in de regio; in het Stedelijk Gebied Eindhoven en op strategisch niveau binnen het MRE. Waar mogelijk worden aanvragen voor subsidie ingediend. Het gaat onder meer om ondersteuningsmaatregelen vanuit het Rijk, de provincie of MRE voor versnelling van de woningbouw. Dat budget helpt ons bijvoorbeeld om extra projectcapaciteit in te huren. Waalre krijgt ook subsidie voor betaalbare woningbouw.

De voorgenomen woningbouw op diverse locaties wordt volgens planning opgestart, in aanbouw genomen of opgeleverd. In de Grondparagraaf gaan we nader in op concrete projecten binnen de eigen grondexploitatie. Op basis van de inzichten medio 2025 verwachten wij dat in 2026 de versnelling van woningbouw zichtbaar wordt. Onze inschatting is dat er circa 145 woningen kunnen worden opgeleverd (waarvan 84 sociale huurwoningen). Voor 300 woningen zal een bouwvergunning worden verleend.

Voortzetten van de intensieve regionale samenwerking binnen zowel het Stedelijk Gebied Eindhoven als de Metropoolregio Eindhoven op het thema 'Wonen'.

In het SGE werken we op het gebied van Wonen samen 'als ware we 1 gemeente'. Ontwikkelingen worden samen gevolgd en er wordt gebruik gemaakt van elkaars expertise. Dit is een continu proces.

In het MRE is de samenwerking abstracter en vooral gericht op uitvoering van de Woondeal en de financiële mogelijkheden volgend uit 'Beethoven'. In het MRE wordt onder meer de 'Regionale Begrippenlijst Wonen' vernieuwd en vastgesteld. Hiermee hanteren alle 21 gemeenten in het MRE dezelfde definities voor woningen en woningbouw. De prijsklassen (huur en koop) worden jaarlijks geactualiseerd. In 2025 is de Woondeal Zuidoost Brabant herijkt en opnieuw vastgesteld. Actiepunten hieruit worden (in regionale samenwerking) uitgewerkt. Bij stagnatie in ontwikkeling van een woningbouwplan wordt het probleem voorgelegd aan externe adviseurs via de regionale versnellingstafels.

Er wordt uitvoering gegeven aan het in de actualisatie Woonnotitie opgenomen beleidskader wonen.

In de Actualisatie Woonnotitie uit 2023 is een actueel beleidskader Wonen vastgelegd. In 2026 wordt uitvoering gegeven aan nog openstaande actiepunten. Zo wordt onderzocht hoe we de mogelijkheden voor het krijgen van woonruimte voor starters kunnen vergroten. De actiepunten voor senioren zijn ook opgenomen in de Visie op Welzijn, Wonen en Zorg, de uitwerking hiervan gebeurt op basis van de Uitvoeringsagenda.

Gemeente werkt samen met de woningcorporaties en Vluchtelingenwerk om de taakstelling voor huisvesting statushouders in te vullen. Gemeente krijg elk half jaar een taakstelling voor huisvesting van toegelaten vluchtelingen (statushouders). In overleg met woningcorporaties wordt woonruimte gevonden. Na huisvesting worden statushouders begeleid door vrijwilligers van Vluchtelingenwerk.

Op basis van de [Actualisatie Woonnotitie](#) worden actuele prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties en huurdersverenigingen.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Inleiding Vergunningsverlening, toezicht en handhaving

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de werkzaamheden op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Dit staat in de Omgevingswet en de Algemene Plaatselijke Verordening.

Wat willen we bereiken?

We leveren een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening aan inwoners, verenigingen en bedrijven op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving.

De wettelijke taken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving zijn mede bepalend voor het beeld van onze dienstverlening aan onze inwoners. Wij vervullen die taken in samenwerking met de Omgevingsdienst, buurgemeenten en andere partners.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het jaarverslag VTH evalueren we de voortgang van de beleidsdoelen.

Met het vaststellen van het jaarverslag voldoen we aan het Omgevingsbesluit. Het jaarverslag versturen we naar de gemeenteraad en gaat daarnaast ter beoordeling naar de provincie.

We maken een kwaliteitsslag bij het ophalen en invoeren van data zodat we die vervolgens gericht in kunnen zetten bij het opstellen van toekomstige VTH-documenten.

De VTH-documenten zijn het jaarlijkse uitvoeringsprogramma, het jaarverslag en de uitvoerings- en handhavingsstrategie.

We voeren het uitvoeringsprogramma uit dat wordt opgesteld op basis van de uitvoerings- en handhavingsstrategie.

Het uitvoeringsprogramma geeft invulling aan de doelen, die worden bepaald in de uitvoerings- en handhavingsstrategie. In het programma staan de werkzaamheden die we op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving uitvoeren. Daarmee voldoen we aan het Omgevingsbesluit. Het uitvoeringsprogramma versturen we naar de gemeenteraad en gaat daarnaast ter beoordeling naar de provincie.

We herzien volledig de uitvoerings- en handhavingsstrategie

In de uitvoerings- en handhavingsstrategie gaan we in op de doelen voor de uitvoering en handhaving, en welke werkzaamheden we daarvoor uitvoeren. Hiermee voldoen we aan het Omgevingsbesluit.

Wat willen we bereiken?

Het op een adequate, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige wijze uitvoeren van taken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH).

In de verordening uitvoering en handhaving omgevingsrecht gemeente Waalre geven we aan hoe we zorgen voor een goede kwaliteit van de uitvoering, op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Op basis van de actuele kwaliteitscriteria voeren we een jaarlijkse kwaliteitsmeting uit.

We streven ernaar om de kwaliteit en doorlooptijd van onze diensten op het juiste niveau te houden.

Diverse ontwikkelingen leggen druk op de kwaliteit en doorlooptijd van onze diensten. Het gaat dan met name om de krappe arbeidsmarkt, de moeilijk vervulbare vacatures, de verwachte piek in aanvragen in 2025 vanwege de woningbouwprojecten en de recent ingevoerde Omgevingswet. Komend jaar blijven we dit monitoren en zo nodig ondernemen we passende vervolgacties.

Wat mag het kosten? (bedragen x €1.000)

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01- 07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.133	1.320	1.086	1.086	1.036	1.036
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.347	2.209	686	686	686	686
8.3 Wonen en bouwen	1.454	2.281	1.322	1.322	1.322	1.322
Totaal Lasten	3.935	5.810	3.094	3.094	3.044	3.044
Baten						
8.1 Ruimte en leefomgeving	843	235	110	110	110	110
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.625	2.209	686	686	686	686
8.3 Wonen en bouwen	1.295	1.831	884	884	884	884
Totaal Baten	3.763	4.274	1.680	1.680	1.680	1.680
Gerealiseerd resultaat	172	1.536	1.414	1.414	1.364	1.364

Toelichting

Vergelijking van de begroting 2026 met de bijgestelde begroting 2025 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

8.1 Ruimte en leefomgeving (voordeel € 234.000)

- € 11.000 nadeel
 - Hogere salariskosten door indexering en wijzigingen van taken.
- € 50.000 nadeel
 - Incidenteel budget voor 2026 en 2027 beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van de visie Noordrand.
- € 73.000 Voordeel
 - In 2025 is eenmalig een budget voor herinrichting van openbaar groen bij de Pracht Zuid beschikbaar gesteld. Dit is gefinancierd uit de verkoop van gronden.
- € 220.000 voordeel
 - In 2025 zijn er verschillende eenmalige kredieten ten laste van deze functie die in 2026 niet voorkomen. Dit zijn:
 - Krediet implementatie nieuwe omgevingswet € 58.000
 - Krediet regionaal ontwikkelingsfonds werklocaties € 37.000
 - Krediet aanleg kunstroute netwerk € 12.000
 - Krediet tijdelijke eenheden Mr Slootsweg € 109.000
 - Krediet Hoevenakkers € 4.000.
- € 2.000 Voordeel
 - Diverse overige verschillen, o.a. lagere kosten algemeen kadaster.

Toelichting meerjarenramingen:

Vanaf 2028 nemen de lasten af met € 50.000 vanwege het aflopen van het incidentele budget van € 50.000 voor de ontwikkeling van de visie Noordrand.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

- De grondexploitatie wordt budgettair neutraal in de begroting opgenomen. Zie voor toelichting op de grondexploitaties de paragraaf Grondbeleid.

8.3 Wonen en bouwen (€ 959.000 voordeel)

- € 20.000 voordeel
 - Dit betreft een verschuiving van de salariskosten met andere taakvelden.
- € 8.000 nadeel
 - In de begroting 2026 van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) is o.a. een indexering van 4% toegepast. Voor de gemeente Waalre betekent dit een nadeel t.o.v. de bijgestelde begroting 2025.
- € 947.000 voordeel
 - Dit betreft het eenmalige krediet lokale aanpak isolatie, dat we enkel in 2025 hebben begroot. Hierdoor ontstaat een voordeel op de lasten, maar een nadeel in de baten, dus budgettair neutraal.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

Toelichting verschillen baten:

8.1 Ruimte en leefomgeving (€ 125.000 nadeel)

- € 125.000 Nadeel
 - In 2025 zijn er verschillende eenmalige kredieten ten gunste van deze functie, die in 2026 niet voorkomen. Dit zijn:
 - Krediet aanleg kunstroute netwerk € 12.000
 - Krediet tijdelijke eenheden Mr Slootweg € 109.000
 - Krediet Hoevenakkers € 4.000.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

- De grondexploitatie wordt budgettair neutraal in de begroting opgenomen. Zie voor toelichting op de grondexploitaties de paragraaf Grondbeleid.

8.3 Wonen en bouwen (€ 947.000 nadeel)

- € 947.000 nadeel
 - Dit betreft het eenmalige krediet lokale aanpak isolatie, dat we enkel in 2025 hebben begroot. Hierdoor ontstaat een nadeel in de baten te zien, maar een voordeel in de lasten, dus budgettair neutraal.

Toelichting meerjarenramingen:

- Geen bijzonderheden.

BBV indicatoren Volkshuisvesting

Indicator	Omschrijving	Gemeente /referentie	2023	2024	2025
WOZ-waarde woningen (€ x 1.000)	De gemiddelde WOZ-waarde	Waalre	491	510	531
WOZ-waarde woningen (€ x 1.000)	De gemiddelde WOZ-waarde	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	468,4	492,2	519,6
WOZ-waarde woningen (€ x 1.000)	De gemiddelde WOZ-waarde	Gemeenten < 25.000 inwoners	393	408	428
Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouw woningen per 1.000 woningen	Waalre	4,3	5,1	-
Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouw woningen per 1.000 woningen	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	8,3	7,28	-
Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouw woningen per 1.000 woningen	Gemeenten < 25.000 inwoners	7,5	8,6	-
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0-20 en van 65 jaar en ouder i.r.t. aantal personen van 20 – 65 jaar (%)	Waalre	86,6%	87,4%	88,0%
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0-20 en van 65 jaar en ouder i.r.t. aantal personen van 20 – 65 jaar (%)	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	81,8%	82,3%	83,5%
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0-20 en van 65 jaar en ouder i.r.t. aantal personen van 20 – 65 jaar (%)	Gemeenten < 25.000 inwoners	80,50%	81,10%	82%
Woonlasten (€) 1-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor 1-persoons huishouden	Waalre	902	945	1045
Woonlasten (€) 1-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor 1-persoons huishouden	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	876,20	925,80	984,60
Woonlasten (€) 1-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor 1-persoons huishouden	Gemeenten < 25.000 inwoners	897	947	996
Woonlasten (€) meer-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor meer-persoons huishouden	Waalre	1.034	1.038	1.160
Woonlasten (€) meer-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor meer-persoons huishouden	Amigo gemeenten (5 gemeenten)	975,00	1027,60	1091,40
Woonlasten (€) meer-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor meer-persoons huishouden	Gemeenten < 25.000 inwoners	985	1.037	1091

Paragrafen

Paragraaf A Lokale heffingen

Waar gaat de paragraaf over?

In deze paragraaf wordt het beleid van de belangrijkste gemeentelijke belastingen beschreven. De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte en de besteding van de opbrengst van de gemeentelijke belastingen. In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt welke van de toegestane heffingen we als gemeente ook daadwerkelijk heffen. Alle gemeenten heffen de onroerende zaakbelastingen (OZB). Bij de verdeling van het Gemeentefonds wordt er namelijk van uitgegaan dat een deel van de gemeentelijke uitgaven wordt bekostigd uit de OZB.

Belastingbeleid gemeente Waalre

Gemeente Waalre heeft gekozen voor een duidelijk, plaatselijk belastingpakket dat in hoofdzaak bestaat uit de algemene bijdragebelasting OZB en de retributies afvalstoffenheffing en rioolheffing. Dit pakket bevordert een evenwichtige belastingdruk in de gemeente en beperkt de uitvoeringslasten. Door het voeren van een stringent begrotingsbeleid probeert gemeente Waalre de verhoging van de OZB zoveel mogelijk te beperken. Gemeente Waalre kent een aantal in de Gemeentewet toegestane belastingen en heffingen. Deze belastingen zijn gelegitimeerd in belastingverordeningen, die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Een onderscheid kan worden gemaakt tussen belastingen en retributies.

Belastingen

Belastingen zijn heffingen waarvan het gebruik van de opbrengst vrij is, de zogenaamde algemene bijdragebelastingen. De gemeente hoeft geen direct aanwijsbare tegenprestatie te leveren. Tot deze groep behoren de onroerende zaakbelastingen, de precariobelasting en de toeristenbelasting. De gemeenteraad is vrij om de hoogte van de tarieven te bepalen.

Retributies

Retributies zijn heffingen waarbij de opbrengst niet boven de uitgaven van een specifieke dienst mag uitkomen. Tot de retributies behoren de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de leges, het marktgeld en grafrechten.

Vanaf de begroting 2017 is het volgens de BBV verplicht om in deze paragraaf uiteen te zetten hoe er bij de berekening van tarieven van heffingen voor wordt gezorgd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

Jaarlijks worden WOZ-beschikkingen met een nieuwe waarde naar de inwoners verstuurd. De waardering voor het belastingjaar 2026 vindt plaats op basis van de waardepeildatum 1 januari 2025. De Wet WOZ schrijft namelijk voor dat gemeenten een waarde vaststellen, zoals die gold op 1 januari van één jaar eerder. De gemeente heeft zodoende de tijd om marktcijfers (verkopen, huurprijzen enzovoorts) die in de loop van het jaar gerealiseerd worden te analyseren en een reële schatting te doen van de marktsituatie op de waarde-peildatum. De Wet WOZ wordt voor de inwoner steeds belangrijker. De door de gemeente vastgestelde WOZ-waarde wordt voor steeds meer belastingen gebruikt (bijvoorbeeld waterschapslasten en erfbelasting). Inwoners en bedrijven kunnen tegen de WOZ-waarde bezwaar maken en/of beroep instellen bij de rechter.

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Onder de naam 'onroerende zaakbelastingen' worden directe belastingen geheven over binnen de gemeente gelegen onroerende zaken:

- een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak, zijnde een niet-woning, gebruikt op grond van eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht.
- een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft op grond van eigendom, bezit of beperkt recht.

De heffingsmaatstaf voor de OZB is de vastgestelde waarde van een onroerende zaak. Deze waarde wordt vastgesteld op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ). In de raming van de opbrengst OZB is rekening gehouden met een indexering van 4,2 %. Naast deze indexering is enkel voor 2026 gerekend met een extra verhoging van de OZB opbrengst van 7,5% (bovenop de indexering). In de raadsvergadering van december 2025 worden enkel de OZB-tarieven voor 2026 vastgesteld.

Geraamde opbrengst OZB

De stijging van de inkomsten is het gevolg van areaaluitbreiding en de verhoging van de tarieven.

Opbrengsten OZB	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Woningen: eigendom	4.139.000	4.633.000	5.197.000	5.490.000	5.826.000	6.199.000
Niet woningen: eigendom	542.000	604.000	673.000	701.000	730.000	761.000
Niet woningen: gebruiker	362.000	411.000	437.000	455.000	474.000	494.000
TOTAAL	5.043.000	5.648.000	6.307.000	6.646.000	7.030.000	7.454.000

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt opgelegd aan degene die feitelijk gebruik maakt van een perceel binnen de gemeente, waarvoor een inzamelplicht voor huishoudelijk afval geldt volgens de Wet milieubeheer. Deze heffing mag wettelijk niet hoger zijn dan de werkelijke kosten (kostendekkendheid). De tarieven kunnen jaarlijks worden aangepast op basis van de kosten voor afvalinzameling, -verwerking en overige afvalgerelateerde uitgaven.

Sinds 2023 betaalt elk huishouden in een laagbouwwoning naast een vast tarief (vastrecht) ook een bedrag per lediging van de restafvalcontainer. Dit bedrag verschilt per formaat container (140 of 240 liter). Dit systeem staat bekend als diftar (gedifferentieerde tarieven). Vanaf 2026 wordt dit systeem ook ingevoerd voor hoogbouwwoningen, waarbij gebruik wordt gemaakt van 60-litercontainers. Alle huishoudens betalen dan hetzelfde bedrag per liter restafval.

Tot en met 2025 werd het vastrecht nog gedifferentieerd naar een- en meerpersoonshuishoudens. Dit is echter ongebruikelijk bij gemeenten die diftar toepassen. Met de volledige invoering van diftar voor alle huishoudens vervalt deze differentiatie. Vanaf 2026 geldt er één uniform vastrecht voor elk huishouden.

In 2026 worden de volgende kosten geraamd voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval, welke toegerekend moeten worden aan de afvalstoffenheffing:

Toegekend aan afvalstoffenheffing	Begroting 2026
Directe personele kosten	119.161
Overhead	149.246
Vuil verwijderen langs wegen	83.000
Kwijtschelding	28.600
Lasten afvalstoffenheffing	1.500
Inzamelen huisvuil	1.497.650
Bestrijding overlast honden	25.000
Niet verrekenbare BTW	337.502
Totale kosten	2.241.659
Opbrengst afvalfonds, papier, kleding en big bags	252.500
Te verrekenen via afvalstoffenheffing	1.989.159

Tegenover deze lasten staan de volgende geraamde opbrengsten voor de afvalstoffenheffing:

Afvalstoffenheffing	Aantal	Tarief	Frequentie	Totaal
2026	aansluitingen			
vastrecht	7.772	€ 153,00		€ 1.189.116
60 liter inworp	1.016	€ 4,50	20	€ 91.440
140 liter ledigen	1.986	€ 10,50	6	€ 125.118
240 liter ledigen	4.633	€ 18,00	7	€ 583.758
Totaal				€ 1.989.432

Vergelijking tarieven ten opzichte van 2025

In onderstaande tabel wordt het gemiddelde tarief per huishouden vermeld, dit betekent dat de totale verwachte kosten gedeeld worden door het aantal huishoudens. De hoogte is uiteindelijk afhankelijk van het aantal keren dat men restafval aanbiedt.

Tarief	2025	2026	Stijging
Afvalstoffenheffing	€ 244	€ 256	5%

Tarifiering

Een (te) laag tarief leidt tot minder scheiding van fijn restafval dan bij het toepassen van hogere tarieven. De gemeente Waalre streeft naar zo min mogelijk fijn restafval per inwoner per jaar. Om dit voor elkaar te krijgen, zal het ledigingstarief voor een 240 liter container tussen de € 10 en € 20 moeten liggen. Voor de bepaling van de tarieven is uitgegaan van een gemiddeld aantal ledigingen per huishouden in 2026.

De opbrengsten afvalstoffenheffing ontwikkelen zich als volgt:

Afvalstoffenheffing	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal kosten	1.807.471	1.951.900	1.989.159	1.988.476	1.987.794	1.987.111
Totaal opbrengsten	1.903.923	1.951.900	1.989.159	1.988.476	1.987.794	1.987.111
Kostendekkendheid	105,34%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Kwijtschelding

Wanneer aan een minder draagkrachtig belastingplichtige kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing wordt verleend, dan is dat in principe voor de volledig verschuldigde heffing. Echter, bij laagbouwoningen geldt dat de kwijtschelding voor maximaal 8 ledigingen is.

Bij excessieve hoeveelheden afval vanwege medische redenen (incontinentie/stoma) worden de eerste 12 ledigingen vrij gesteld. Er geldt dan geen vrijstelling voor vastrecht.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar van een object, dat op 1 januari is aangesloten op de riolering. De rioolheffing is gebaseerd op het Programma Water, Riolering en Klimaat (programma WRK) van 2022. De gemeente mag maximaal kostendekkende tarieven in rekening brengen.

Rioolheffing	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal kosten	2.187.000	2.540.000	2.871.000	2.820.000	2.866.000	2.992.000
Totaal opbrengsten	1.741.000	1.777.000	1.819.000	1.888.000	1.969.000	2.059.000
Storting / onttrekking voorziening riolering	-446.000	-763.000	-1.052.000	-932.000	-897.000	-933.000
Storting in reserve riolering	-	-	-	-	-	-
Kostendekkendheid	100%	100%	100%	100%	100%	100%

In 2026 worden de volgende kosten toegerekend:

Het tarief voor rioolheffing is in deze begroting voor het jaar 2026 opgenomen, zoals vastgelegd in het programma Water, Riolering en Klimaat van 2022.

Toegerekend aan riolering	Begroting 2026
Directe personele kosten	340.703
Overhead	462.722
Pompen en riolen	1.563.141
Huisaansluitingen	5.000
Rioolontstoppingen *	0
Afkoppelstimulering	75.000
Vegen en veegvuil	91.500
Waterlossingen en sloten	42.000
Niet verrekenbare BTW	290.556
Totale kosten	2.870.622
Opbrengsten huisaansluitingen	5.000
Opbrengsten rioolheffing	1.814.000
Totale opbrengsten	1.819.000
Te verrekenen via voorziening riolering	-1.051.622

* in 2026 onderdeel van post pompen en riolen

Leges

Onder de naam leges wordt een aantal verschillende rechten geheven voor door de gemeente, of uit naam van de gemeente verstrekte diensten. Dit kan bijvoorbeeld het verstrekken van een document zijn zoals een rijbewijs, paspoort of trouwboekje of het verstrekken van een vergunning. Waalre streeft zoveel mogelijk naar kostendekkende tarieven voor administratieve diensten. Elk jaar worden de tarieven opnieuw beoordeeld, aangepast aan wettelijke tarieven en geïndexeerd. De diensten en bijbehorende tarieven voor 2026 worden opgenomen in de door de raad in december 2025 vast te stellen tarieventabel bij de legesverordening 2026.

De lasten zoals deze in de begroting zijn opgenomen zijn niet altijd voor 100% toerekenbaar. Een deel van de kosten kan niet direct in verband gebracht worden met de uitgevoerde dienst.

Bij hoofdstuk 1 is weinig ruimte om de tarieven te verhogen omdat de opbrengsten voornamelijk veroorzaakt worden door paspoorten en rijbewijzen. Deze tarieven zijn momenteel gelijk aan de wettelijk maximaal toegestane hoogte.

Leges	Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Burgerlijke stand	50.751	27.138	53,47%
Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	259.825	251.439	96,77%
Rijbewijzen	94.251	91.957	97,57%
Vertrekkingen in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	17.975	13.800	76,77%
Overige publiekszaken	4.274	3.101	72,55%
Bijzondere wetten	162.285	67.998	41,90%
Totaal	589.361	455.433	77,28%

Bij hoofdstuk 2 zijn 100% kostendekkende tarieven is in de praktijk niet mogelijk omdat de lasten zoals in de begroting zijn opgenomen, niet altijd voor 100% toerekenbaar zijn. Een deel van de kosten kan niet direct in verband gebracht worden met de uitgevoerde dienst. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten voor handhaving of bezwaar en beroep.

Hoofdstuk 2 Omgevingswet	Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Dienst			
Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	1.091.399	880.000	80,63%
Totaal	1.091.399	880.000	80,63%

Hoofdstuk 3 is een klein onderdeel van de legesverordening wat voor een groot deel bestaat uit evenementenvergunningen. Vanwege de maatschappelijke betekenis ervan is dit bij veel gemeenten niet kostendekkend.

Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn	Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Horeca	3.658	2.038	55,71%
Totaal	3.658	2.038	55,71%

Toeristenbelasting

In december 2017 heeft de raad besloten om per 1 januari 2018 een toeristenbelasting in te voeren. De toeristenbelasting wordt betaald door degenen die binnen onze gemeente verblijven in o.a. hotels, pensions en vakantieverblijven en niet als ingezetenen zijn ingeschreven.

N.a.v. een unaniem aangenomen amendement, bij het vaststellen van de programmabegroting 2025-2028 op 7 november 2024, wordt het tarief van de toeristenbelasting verhoogd vanaf 2025 naar € 4,50 per persoon per nacht. Hierdoor stijgen de inkomsten van de toeristenbelasting vanaf 2025 structureel met € 30.000. In 2024 bedroeg de toeristenbelasting € 3,95 per persoon per nacht.

Voor 2026 wordt voorgesteld om het tarief op te hogen naar € 6,- per nacht.

Opbrengst toeristenbelasting	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Opbrengst	251.000	250.000	330.000	330.000	330.000	330.000

Kwijtscheldingbeleid

In de gemeente Waalre kan op verzoek van de minder draagkrachtige belastingplichtige, kwijtschelding van betaling worden verleend voor de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Waalre past hiervoor de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 toe. In 1997 is in afwijking van de Uitvoeringsregeling door de Waalrese Raad besloten, in plaats van 90%, 100% van de genormeerde bijstandsuitkering aan te merken als kosten van bestaan op basis waarvan de draagkracht van belastingplichtige wordt vastgesteld. Hierdoor komt men eerder in aanmerking voor kwijtschelding.

Belastingdruk per huishouden

In de volgende tabel staat een overzicht van de totale gemiddelde belastingdruk van de drie belangrijkste gemeentelijke belastingen en heffingen. Voor de OZB gaan we in deze cijfers uit van een woning met een gemiddelde WOZ waarde (2025: € 612.000 bron: Coelo).

De 7% stijging van de totale belastingdruk van 2025 naar 2026 betekent voor een gemiddeld gezin in Waalre een stijging van ca. € 6,10 per maand. De tarieven van de OZB zullen wij u in de raadsvergadering van december 2025 aanbieden in de belastingverordening voor 2026, op dat moment is de waardeverandering van de woningen waarop de tarieven worden gebaseerd bekend.

Totale gemiddelde belastingdruk per huishouden	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
OZB	587	652	728	759	791	824
Afvalstoffenheffing	241	244	256	256	256	256
Rioolheffing	203	208	213	218	223	228
Totaal bedrag per huishouden	1.031	1.104	1.197	1.233	1.270	1.308
<i>Stijging in % t.o.v. voorgaande jaar</i>		7,0%	8,4%	3,0%	3,0%	3,0%

Toelichting belastingdruk

Elke gemeente kan in het kader van de gemeentelijke autonomie uitgaven doen voor een hoger voorzieningenniveau en dat kost belastinggeld. De belastingdruk hoeft daarom niet per gemeente gelijk te zijn. Voor de financiële draagkracht voor huishoudens is de gemeentelijke belastingdruk wel belangrijk. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) verzamelt jaarlijks de gegevens voor de belastingdruk van decentrale overheden. Onder belastingdruk verstaan we de jaarlijkse woonlasten per huishouden. Onder de woonlasten wordt het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing gerekend.

Gemiddelde woonlasten bij vergelijking in de regio

Op de website www.coelo.nl zijn de tarieven van de aan Waalre grenzende gemeenten terug te vinden. Deze site bevat een kaart waarop met de muis kan worden geklikt om de tarieven van elke gemeente in beeld te krijgen. De gemeente Waalre heeft in 2025 van de 342 geregistreerde gemeenten op 1 januari de 274e plaats voor wat betreft de belastingdruk (2021: 188e, 2022: 152e, 2023: 273e en 2024: 231e). Regionaal gezien

blijven we op de 10e plaats staan, gelijk aan 2025.

Nb. De gemeente met de laagste lasten voor een meerpersoonshuishouden heeft het laagste rangnummer.

Rangnr regio	Plaats	Éénpers hh	Meerpers hh	Rangnr 2021	Rangnr 2022	Rangnr 2023	Rangnr 2024	Rangnr 2025	WOZ waarde
1	Bladel	635	865	43	25	14	11	26	497.000
2	Eersel	756	926	101	61	47	31	60	546.000
3	Bergeijk	757	904	107	62	44	47	45	526.000
4	Geldrop-Mierlo	838	930	56	71	56	54	62	496.000
5	Eindhoven	865	977	79	135	120	119	104	494.000
6	Cranendonck	941	1.008	284	278	195	152	147	444.000
7	Best	1.004	1.004	90	90	116	156	139	520.000
8	Veldhoven	998	1.096	68	105	155	159	234	557.000
9	Valkenswaard	954	1.057	254	245	246	201	198	482.000
10	Waalre	1.045	1.160	188	152	273	231	274	612.000
11	Nuenen	936	1.128	327	303	304	274	261	587.000
12	Heeze-Leende	1.056	1.211	341	312	306	293	299	560.000

Paragraaf B weerstandsvermogen en risicobeheersing

Waar gaat de paragraaf over?

Waalre is een zelfbewuste, zelfstandige gemeente. Op dit moment staan we echter onder grote financiële druk. Dat beïnvloedt onze financiële positie. In deze paragraaf wordt inzicht verschaft in de financiële positie van Waalre door in te gaan op twee onderdelen:

- Risicomanagement en Weerstandsvermogen;
- Financiële kengetallen.

Het onderdeel risicomanagement en weerstandsvermogen gaat in op ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie die van invloed kunnen zijn op de financiële huishouding, maar nog niet financieel zijn vertaald. Hiervoor wordt ingegaan op de financiële omvang van de aanwezige risico's, de mogelijkheden om deze financieel af te dekken (beschikbare weerstandscapaciteit) en de relatie daartussen: het weerstandsvermogen (uitgedrukt in een ratio).

In het onderdeel financiële kengetallen wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente Waalre op basis van de uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplichte kengetallen.

Risicomanagement en weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van Waalre is het vermogen waarover Waalre beschikt om niet-structurele financiële risico's op te vangen, zonder dat de uitvoering van de gemeentelijke taken en/of beleid in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio (beschikbare weerstandscapaciteit/benodigde weerstandscapaciteit). Voor de objectivering van de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit bestaan geen wettelijke normen. Om de ratio te duiden maken we gebruik van de onderstaande waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit van Twente:

Allereerst wordt de conclusie over Waalres weerstandsvermogen weergegeven. Vervolgens wordt toegelicht hoe deze tot stand is gekomen door in te gaan op het benodigde weerstandsvermogen, de inventarisatie en de beoordeling van de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Conclusie

De ratio voor het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit in 2026 is voor Waalre 6,44 (€ 14.522.023 / €2.253.400).

In 2025 was het beschikbare weerstandsvermogen (op begrotingsbasis) van Waalre 4,87. In 2026 is deze gestegen naar 6,44. De verhoging wordt met name veroorzaakt door het herzien van de geïnventariseerde risico's waardoor het risico bedrag daalt tot € 2.253.400 (reden is dat risico's rondom de budgetten wmo en jeugdzorg zijn verlaagd vanwege realistisch ramen met actuele data). Daarnaast is het jaarrekeningresultaat 2024 toegevoegd aan de reserves. De ratio voor 2026 geeft aan dat de gemeente voor wat betreft het weerstandsvermogen financieel gezond is.

De stille reserves (ad. € 4.952.000) en de fictieve belastingcapaciteit (ad. € 1.500.000) lijken in Waalre niet direct invorderbaar. Als deze buiten beschouwing worden gelaten is het aanwezige weerstandsvermogen nog steeds voldoende met een omvang van € 8,1 miljoen. De ratio laat een stijging zien van 2,47 in de begroting 2025 naar 3,58 in de begroting 2026.

Dit betekent dat ons weerstandsvermogen net financieel gezond is te noemen. Met ons weerstandsvermogen kunnen we (met een zekerheid van 90%) alle geïnventariseerde risico's opvangen.

In de nota reserves en voorzieningen 2023 die op 24 oktober 2023 is vastgesteld in uw raad, is de ondergrens van het bufferdeel van de algemene reserve bepaald op € 5.000.000 ("ijzeren voorraad"). De Gemeente Waalre voldoet hieraan doordat het jaarrekeningresultaat 2024 is gestort in deze reserve.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend door de optelling van de verwachte financiële omvang van mogelijke risico's die nog niet op een andere wijze zijn afgedekt door bijvoorbeeld het afsluiten van een verzekering of het opnemen van een voorziening in de begroting. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gaan we ervan uit dat niet alle risico's, maar hooguit 90% van alle risico's, zich tegelijk in één jaar zullen voordoen. Oftewel, 90% van de totale financiële omvang van alle geïdentificeerde risico's (die niet zijn afgedekt) in dat jaar, dient afgedekt te kunnen worden met onze weerstandscapaciteit.

Inventarisatie en beoordeling van de risico's

Voor het inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit zijn de risico's van de gemeente Waalre geïnventariseerd, de financiële omvang van deze risico's bepaald, evenals de mate waarin deze risico's al zijn afgedekt door voorzieningen, afgesloten verzekeringen of dekking vanuit de begroting.

Voor de berekening van de financiële omvang van de risico's hebben wij de kans dat een bepaalde gebeurtenis zich zal voordoen, vermenigvuldigd met de maximale financiële impact (die niet is afgedekt) wanneer de gebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet.

Ten slotte hebben wij de risico's beoordeeld door ze, een kleur te geven op basis van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en de hoogte van het financiële gevolg van het optreden van de gebeurtenis. Zie Figuur 1. kleurenschema risicobeoordeling. Deze methodiek maakt het mogelijk de risico's onderling te rangschikken naar grootte van het risico.

Gevolg (x € 1.000)	Zeet kleine kans 10%	Kleine kans 25%	Gemiddelde kans 50%	Grote kans 75%	Zeet grote kans 90%
≥ € 1.000					
€ 500 - € 1.000					
€ 250 - € 500					
€ 100 < € 250					
€ 50 < € 100					
< € 50					

Hierna treft u de uitgebreide risico-inventarisatie en –beoordeling aan

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kan s	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Schadeclaims</i>	Verwachte jaarlijkse schadeclaims die niet specifiek zijn gekoppeld aan dossiers. De gemeente kan schadeclaims ontvangen als gevolg van activiteiten die zij verricht, welke niet (volledig) onder de verzekering voor aansprakelijkheidsstelling vallen.	25%	10.000	2.500		Het aantal claims richting Waalre is beperkt. Genoemd bedrag is het maximum bedrag voor lopende schadeclaims.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>paspoortenpiek</i>	Tot en met 2028 geven we een hoog aantal reisdocumenten uit. We lopen risico dat de huidige capaciteit bij Burgerzaken onvoldoende is om deze piek om te vangen, waardoor tijdelijke uitbreiding van de capaciteit noodzakelijk is.	25%	20.000	5.000		Actieve monitoring en proactieve communicatie richting inwoners over de verloopdatum van het reisdocument en de te verwachte drukte in bepaalde periodes. De reisdocumentenpiek vraagt om het stellen van de juiste prioriteiten binnen Burgerzaken.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Informatie veiligheid / Cybercriminalite it</i>	Informatieveiligheid richt zich op het beveiligen van alle organisatiegegevens, zowel die binnen de gemeente Waalre aanwezig zijn, als daarbuiten bij ingehuurd leveranciers en/of andere derde partijen. Het is een continue-proces om (externe) dreigingen en kwetsbaarheden te detecteren, de risico's daarvan te beoordelen en steeds de juiste maatregelen te nemen om de organisatiegegevens blijvend te beschermen. Binnen de organisatiegegevens zijn ook persoonsgegevens aanwezig, het risico hiervan wordt onder punt privacy nader toegelicht.	30%	1.000.000	300.000		Informatiebeveiligingsbeleid is aangepast op de Baseline informatiebeveiliging overheid. Een plan is opgesteld om maatregelen te treffen die zorgen dat de risico's worden beheerst.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Privacy</i>	Het verwerken van persoonsgegevens is integraal verbonden aan	1%	5.000.000	50.000		Het hebben van protocollen en procedures voor de uitvoering van de

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
		nagenoeg alle wettelijke taken, binnen de domeinen en bedrijfsvoering, die de gemeente Waalre heeft. Het is een continue-proces om te zorgdragen voor een zorgvuldige verwerking om alle burgers en medewerkers te beschermen tegen schade en het risico daarop te beheersen. De Autoriteit Persoonsgegevens kan boetes of andere sancties opleggen wanneer de AVG niet voldoende wordt nageleefd. Door de juiste beheersmaatregelen te nemen achten we de kans hierop klein, echter is de impact van een inbreuk wel aanzienlijk door eventuele herstel- en nevenschade.					verplichtingen in het kader van de AVG. Het geven van adviezen over privacyvraagstukken. Blijven inzetten op bewustwording en controle van processen. De aanstelling van een functionaris Gegevensbescherming.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Krapte op de arbeidsmarkt / op peil houden personele bezetting</i>	Alle organisaties in Nederland hebben op dit moment moeite met het vinden van gekwalificeerde medewerkers. Het is niet alleen lastig om nieuwe professionals te werven, maar ook om goed personeel te behouden. Bovendien zorgt een lage bezetting ervoor dat het werk over minder werknemers verdeeld kan worden, waardoor de werkdruk nog hoger oploopt. Hierdoor is het risico op hoge inhuur- en recruitmentkosten evident aanwezig.	50%	250.000	125.000		Wanneer het niet lukt vacatures tijdig ingevuld te krijgen lopen de inhuur- en recruitmentkosten op. Overigens wordt een deel van de vacatures bewust later ingevuld. Dit is dan ook geen risico. Het risico bestaat uit de vacatures die niet bewust later worden ingevuld.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Algemene uitkering gemeentefonds</i>	Via circulaire wordt de gemeente 2 maal per jaar geconfronteerd met aanpassingen vanuit het gemeentefonds. De rijksoverheid is verantwoordelijk voor een nieuw verdeelstelsel. Ook pleit de VNG voor meer geld voor de gemeenten, 'de koek' moet groter. Op basis van de laatste berekeningen is het verdeeleeffect voor gemeente Waalre € 86,- per inwoner nadelig. In de voorjaarsnota van 2025 is aangegeven dat gemeenten rekening moeten houden dat vanaf 2027 de herverdeling weer met stappen van € 15 per inwoner per jaar voortgezet zal worden. Echter, gezien de val van het kabinet lijkt 2027 niet haalbaar en is voor Waalre vanaf 2028 de herverdeling verwerkt. Het risico dat het toch in 2027 wordt verwerkt is afgedekt in deze tabel.	10%	270.000	27.000		In de vorige begroting is al rekening gehouden met een nadeel van € 37,50 per inwoner. In de huidige begroting is rekening gehouden dat we vanaf 2028 aanvullend gekort gaan worden op onze algemene uitkering. Deze aanvullende korting loopt op van € 15,00 per inwoner naar uiteindelijk structureel € 48,50 per inwoner vanaf 2031. Daarmee is de volledige korting van € 86,00 per inwoner verwerkt. Dit risico betreft in dit geval 2027. Er is een minimale kans dat de herijking niet doorgezet wordt.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>Renterisico</i>	Vanwege extra investeringen en herfinanciering op termijn is het risico dat we meer rentekosten krijgen op onze langlopende leningen. Mede door de stijgingen van de rentepercentages.		PM			Zie de paragraaf financiering.
0 Bestuur en ondersteuning	<i>APPA pensioenen</i>	Vanaf 1 januari 2028 worden de pensioenen van de politieke ambtsdragers	25%	460.000	115.000		De voorziening is gebaseerd op actuariële berekeningen waardoor de

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
		ondergebracht in het nieuwe pensioenstelsel. Aanleiding hiervoor is de aangenomen Wet toekomst pensioenen (Wtp). Om de gevolgen van de overgang voor de decentrale overheden in te schatten, is een onderzoek gestart. De uitkomst kan zijn dat er een dekkinggraad van bijvoorbeeld 115% wordt gevraagd voor de overdracht. Het risico is daarom dat 15% van de gereserveerde waarde extra overgedragen moet worden.					dekkinggraad jaarlijks bijgesteld wordt naar 100%.
1 Openbare orde en veiligheid	VRBZO	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost.	25%	88.673	22.168		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. begroting 2026 VRBZO. Benodigde weerstandscapaciteit is € 4.952.500. Het weerstandsvermogen bedraagt €381.205, hierdoor is € 4.570.795 meer weerstandsvermogen nodig. Waalre neemt voor 1,94% deel in deze GR. Daarnaast heeft de VRBZO in de financiële uitwerking van bestuurlijke opdracht deel 1 onttrekking uit de reserves opgenomen in de komende jaren. Dit betekent dat de algemene reserve en het weerstandsvermogen van de VRBZO zullen gaan afnemen, waardoor ook het risico de komende jaren voor de deelnemende gemeente toeneemt.
6 Sociaal domein	Jeugdzorg / Wmo	Jeugdzorg en de Wet maatschappelijke ondersteuning zijn open einde regelingen. Door korting (vanuit het Rijk) op de budgetten loopt Waalre een risico.	25%	500.000	125.000		Monitoring van kosten en verwachtingen d.m.v. monitor Sociaal Domein. Structurele wijzigingen nemen we rechtstreeks op in de begroting. De reserve sociaal domein zorgt voor opvang incidentele uitschieters en wordt jaarlijks gevuld als buffer.
6 Sociaal domein	Jeugdzorg	Continuïteit jeughulpaanbieder borgen om faillissement te voorkomen. Faillissement van deze zorgaanbieder zou leiden tot onmiddellijke discontinuïteit op (het aanbod van) cruciale zorgfuncties op het vlak van opvoeden en opgroeien (pleegzorg, coördinatie crisis en verblijf met dag- en nachtbehandeling).	25%	21.000	5.250	Groen	Tot nu toe heeft de zorgverlener geen gebruik gemaakt van de bevoorschotting. Wel is de organisatie nog steeds financieel kwetsbaar, waardoor de bevoorschotting, op vraag van de zorgaanbieder met een jaar verlengd is tot 01-01-2027. Het risico dat er gebruik gemaakt zal worden van de bevoorschotting is laag, omdat er in de eerdere periode geen gebruik gemaakt is van deze bevoorschotting.
6 Sociaal domein	Plus Team	Het PlusTeam is een Gemeenschappelijke	25%	36.329	9.082	Groen	Risico voor Waalre is opgenomen o.b.v.

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kan s	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
		regeling met Geldrop-Mierlo en heeft geen weerstandsvormogen.					begroting 2026 PlusTeam. Benodigde weerstandscapaciteit is € 59.625. Waalre neemt voor 19% deel in deze GR. Daar bovenop schatten we in dat de continuïteit bedrijfsvoering een verhoogd risico heeft vanwege het aanhoudend hoge ziekteverzuim.
6 Sociaal domein	Ergon	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling WRE (Ergon)	5%	147.000	7.350		Risico voor Waalre is opgenomen o.b.v. begroting 2026 GRWRE. Het weerstandsvormogen is 8,9 miljoen. Het minimaal benodigd weerstandsvormogen is 13,8 miljoen. Er is 4,9 miljoen meer weerstandsvormogen nodig. Waalre neemt voor 3% deel in deze GR.
6 Sociaal domein	DVO Veldhoven	De gemeente Waalre werkt sinds 2018 samen met de gemeente Veldhoven op het gebied van de uitvoering van een aantal wettelijke taken in het sociaal domein. Deze samenwerking is destijds vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst (DVO) tussen Waalre en Veldhoven. Het betreft samenwerking op het gebied van Werk, Inkomen, Schulddienstverlening. Bureau Berenschot heeft in juni 2025 onderzoek gedaan naar de kostentoekening die wordt gehanteerd voor de uitvoering van taken voor de gemeente Waalre door de gemeente Veldhoven. Dat onderzoek is de basis voor een constructief proces met een nieuwe DVO als resultaat.	25%	125.000	31.250		De bestaande DVO is geactualiseerd en gecompleteerd met een Service Level Agreement (SLA). Leerplicht maakt eveneens onderdeel uit van de nieuwe DVO. De SLA is een belangrijke communicatietool om samenwerking in partnerschap tussen beide gemeenten verder te ontwikkelen. Met ingang van 1 januari 2026 werken beide gemeenten op basis van de nieuwe DVO en SLA samen. In de begroting zijn hiervoor budgetten opgenomen. Een aantal kosten wordt op nacalculatiebasis bepaald waarbij we vooral op het onderdeel ziektevervanging en inhuur een risico lopen tot overschrijding van het budget. In de SLA zijn werkafspraken vastgelegd over hoe deze kosten worden beheerd.
7 Volksgezondheid en milieu	Illegale stort	Waalre kan geconfronteerd worden met illegale stort van (chemisch) afval. De laatste jaren is er een sterke stijging in Brabant van dumping van drugsafval. Bij bodemvervuiling kunnen kosten hoog oplopen en veroorzaker is zelden te achterhalen.	75%	100.000	75.000		Het risico is afhankelijk van de gebeurtenis en niet vooraf in te schatten. Er is wel een provinciale regeling betreffende dumping van drugsafval waarbij een gedeelte van de kosten voor het opruimen gedekt zijn.
7 Volksgezondheid en milieu	Bodemsanering	Risico's m.b.t. bodemverontreiniging.	10%	500.000	50.000		Als grondeigenaar kan Waalre aansprakelijk gesteld worden voor (nieuwe) bodemverontreinigingen. Inschatting lastig, want afhankelijk van eigendomssituatie en mate van bodemverontreiniging.
7 Volksgezondheid en milieu	GGD	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling GGD Brabant-Zuidoost.	5%	11.000	550	Groen	Risico voor Waalre is opgenomen o.b.v. begroting 2026 GGD. Het weerstandsvormogen is 4,4 miljoen. Het benodigde weerstandsvormogen is

Thema	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
							4,9 miljoen. Er is 0,5 miljoen meer weerstandsvormogen nodig. Waalre neemt voor ca.2,2% deel in deze GR.
7 Volkshuisvesting en milieu	Afvalinzameling door Diftar	Door de gemeente is een inschatting gemaakt van de kosten voor de inzameling van afval via het Diftar systeem. Na 2 jaar ervaring met diftar in de laagbouw zien we een beperkt risico. Voor de hoogbouw gaan we dit in 2026 invoeren. Daarom is het bedrag en impact gelijk gebleven.	20%	150.000	30.000		De inschatting is gemaakt m.b.v. ervaringscijfers van andere, vergelijkbare gemeenten en 2 jaar ervaring binnen de gemeente Waalre.
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Bouwgrond-exploitatie	Terugverdienen geïnvesteerde boekwaarde per 31-12-2024 is onzeker. Vanaf 2019 wordt de IFLO-methode gebruikt voor het bepalen van het benodigd weerstandsvormogen. Deze methode betekent dat 10% van de boekwaarde + 10% van de nog te maken kosten aangehouden worden als weerstandsvormogen.	10%	14.217.070	1.421.707		Risico's betreffende grotere projecten en bouwgrondexploitatie in het algemeen worden planmatig geactualiseerd en beheerst. Zie verder paragraaf G.
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Gewaarborgde geldleningen	De gemeente staat garant voor geldleningen van woningcorporaties, zorgcentra en enkele plaatselijke verenigingen.	1%	10.187.586	101.876		Er wordt terughoudend omgegaan met garanties. De stand van de gewaarborgde geldleningen is per 1-1-2024 € 20.375.172. De gemeente staat voor 50% garant, oftewel maximaal € 10.187.586. Het bedrag waarvoor de gemeente maximaal aangesproken kan worden is dus € 10.187.586. De afgelopen 5 jaar is er geen aanspraak gedaan op deze voorziening.
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Stikstofbesluit (Programma Aanpak Stikstof)	Bouwprojecten kunnen vertraging oplopen of duurder uitvallen doordat we maatregelen moeten nemen om aan eisen te voldoen. Ook op onze exploitatiebegroting kan dit invloed hebben doordat er bijvoorbeeld tijdelijk minder bouwleges worden ontvangen doordat er minder vergunningen worden verstrekt.		PM			
				Subtotaal	2.503.733		

Totaal 90%

90% totaal = benodigde weerstandscapaciteit
2.253.400

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de gemeente om financiële tegenvallers als gevolg van risico's op te vangen, waarvoor geen andere dekking aanwezig is en zonder het bestaande beleid aan te hoeven passen. We berekenen de beschikbare weerstandscapaciteit als de som van alle elementen uit de gemeentelijke financiën die we daadwerkelijk kunnen inzetten om niet-begrote kosten te dekken. Onderstaande tabel geeft inzicht in de opbouw van Waalres beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening ratio weerstandscapaciteit per 31-12

Excel-tabel

Onderdeel	2025		2026	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
fictieve belastingcapaciteit	-	1.500.000	-	1.500.000
post onvoorzien (regulier)	115.000	100.000	115.000	100.000
Totaal exploitatie	115.000	1.600.000	115.000	1.600.000
algemene buffer reserve	5.000.000	-	5.000.000	-
algemene reserve sociaal domein	56.867	-	45.867	-
algemene reserve vrij besteedbaar	1.386.155	-	2.808.789	-
stille reserves	4.952.367	-	4.952.367	-
Totaal vermogen	11.395.389	-	12.807.023	-
Totale weerstandscapaciteit	11.510.389	1.600.000	12.922.023	1.600.000
Incidenteel en structureel samen		13.110.389		14.522.023

Berekening ratio weerstandsvermogen

Zoals reeds vermeld onder de conclusie, komt de ratio voor het weerstandsvermogen van de gemeente Waalre voor 2025 en 2026 dus uit op:

Berekening	2026	2025
Beschikbare weerstandscapaciteit ÷ Benodigde weerstandscapaciteit	6,44	4,87
Minimale weerstandscapaciteit ÷ Benodigde weerstandscapaciteit	1,11	0,93
Beschikbare weerstandscapaciteit, excl. stille reserves + fictieve belastingcapaciteit ÷ Benodigde weerstandscapaciteit	3,58	2,47

Financiële kengetallen (horizontale verantwoording)

De financiële kengetallen geven inzicht in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Waalre. Door de kengetallen is het makkelijker om Waalre te vergelijken met andere gemeenten. Het biedt ook de mogelijkheid om normen te stellen, net als bij de beoordeling van het weerstandsvermogen gebeurt. De verwachting is dat in de komende jaren normen ontwikkeld worden en er wellicht ook een landelijke normering komt. Vooralsnog hebben de kengetallen voornamelijk een signaleringswaarde. Het oordeel baseren we op de huidige geadviseerde normen van de VNG conform de volgende tabel.

Nummer Kengetal		Voldoende	Matig	Onvoldoende
1(a+b)	Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)	< 90 %	90 – 130 %	> 130 %
2	De solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20 %
3	Kengetal grondexploitatie	< 20 %	20 – 35 %	> 35 %
4	Structurele exploitatieruimte	> 0,6 %	0 < 0,6 %	< 0 %
5	Belastingcapaciteit	< 95 %	95 – 105 %	> 105 %

Totaaloverzicht van de kengetallen voor de gemeente Waalre

In onderstaande tabel worden de kengetallen voor Waalre gepresenteerd. Het oordeel wordt op basis van bovenstaande tabel weergegeven.

Nummer	Kengetal weerstandsv Vermogen	Begroting 2025	Begroting 2026	Oordeel 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1a	Netto schuldquote	78,5%	69,4%	Voldoende	77,0%	80,4%	103,8%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	76,6%	68,1%	Voldoende	75,9%	79,5%	103,0%
2	Solvabiliteitsratio	13,8%	17,0%	Onvoldoende	16,8%	17,5%	15,7%
3	Kengetal grondexploitatie	12,1%	10,9%	Voldoende	11,0%	11,1%	11,0%
4	Structurele exploitatieruimte	0,16%	0,82%	Voldoende	0,03%	-0,15%	0,05%
5	Belastingcapaciteit	102,9%	113,7%	Onvoldoende	117,1%	120,6%	124,2%

Toelichting op de kengetallen

1a en 1b. Netto schuldquote (ook gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) gecorrigeerd met de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug) met de totale baten van de rekening. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' door rente en aflossing. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

In 2026 verwachten we geen vaste geldleningen aan te moeten trekken. We volgen dit nauwlettend. In de basis is de schuldquote voor Waalre nog gezond.

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen) en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

De solvabiliteitsratio van Waalre is onvoldoende. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat de voorziening riolering veel middelen bevat (voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen). Daarnaast verwachten we dat dit kengetal de komende jaren onvoldoende blijft doordat het investeringsvolume hoog is door de bouw van nieuwe scholen en de wijkaanpak in de komende jaren. We blijven de solvabiliteitspositie van de gemeente nauwlettend monitoren en de reservepositie waar mogelijk verstevigen.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden zich verhoudt tot de geraamde baten. De paragraaf grondbeleid biedt hierin meer inzicht. Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. Tweemaal per jaar wordt beoordeeld in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden kan worden terugverdiend.

De accountant toetst dit jaarlijks. Door het lage kengetal is het risico van het niet terugverdienen van kosten voor de grondexploitatie zeer beperkt in Waalre.

4. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Een percentage van 0% betekent dat de structurele baten exact toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

De structurele exploitatieruimte van Waalre is in 2026 voldoende en toereikend om de structurele lasten te dekken.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het kengetal belastingcapaciteit geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten van het jaar daarvoor. Dat betekent dat de stijging van 2025 naar 2026 nog niet beschikbaar zijn. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de inwoner. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Onder de woonlasten worden verstaan de absolute bedragen voor onroerendezaakbelasting (OZB) en de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit is onvoldoende in 2026 omdat de woonlasten voor de inwoners van Waalre in 2026 verder stijgen. Waalre zal voor dit kengetal nooit een voldoende score kunnen behalen omdat de gemiddelde WOZ-waarde fors hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. Daarnaast wordt de vergelijking gemaakt met het landelijk gemiddelde van het voorgaande jaar. Vandaar dat we in paragraaf A een vergelijking laten zien waarbij we uitgaan van gelijke WOZ-waarden.

Conclusie op basis van de kengetallen

De kengetallen laten een financieel kwetsbare gemeente zien. De basis is kwetsbaar zeker gezien de ambities die Waalre heeft voor de nabije toekomst en de risico's die Waalre boven het hoofd hangen. Vier van de zes kengetallen laten een voldoende oordeel zien en twee kengetallen zijn onvoldoende.

Het kengetal Netto Schuldquote is t.o.v. de begroting 2025 verbeterd. We verwachten voor de komende jaren een verslechtering door het hoge investeringsvolume en het aantrekken van bijbehorende vaste geldleningen.

De solvabiliteitsratio is de laatste jaren gedaald door het hoge investeringsvolume.

De belastingcapaciteit is onvoldoende in 2026 omdat de woonlasten voor de inwoners van Waalre zijn gestegen t.o.v. het landelijk gemiddelde van het jaar daarvoor. Voor de komende jaren zien we een verslechtering van dit kengetal, veroorzaakt door een stijging van de belastingdruk in Waalre.

De kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De openbare ruimte is één van de pijlers van onze samenleving met een groot maatschappelijk rendement. Deze openbare ruimte bestaat uit kapitaalgoederen die zich laten onderscheiden in wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, riolering, water en groen. Een goed functionerende openbare ruimte draagt bij aan actuele thema's zoals sociale samenhang, veiligheid, gezondheid, mobiliteit en bereikbaarheid, leefbaarheid en vastgoedwaarde. Hiervoor is het van groot belang dat de openbare ruimte goed wordt beheerd. De gemeente Waalre beheert ongeveer 195 hectare openbare ruimte, dat is in onderverdeeld in diverse arealen zoals onderstaand weergegeven. Daarnaast beheert de gemeente Waalre nog 414 hectare bos- en natuurterrein en een aantal gebouwen.

Objecten Openbare Ruimte	Onderdeel	Aantal 2025	Eenheid
a. Wegen	Asfalt	446.241	m2
	Elementen	648.126	m2
	Halfverharding/Zandwegen	19.619	m2
	Beton	1.818	m2
b. Openbare Verlichting	Masten	4.602	stuks
	Armaturen	4.726	stuks
	Lampen	4.726	stuks
c. Civiele kunstwerken	Bruggen (hout, staal, beton), duikerbruggen	19	stuks
	Duikers	519	stuks
d. Riolering	Vrijverval riolering	114.203	m1
	Drukriool	22.081	m1
	Drainage	6.229	m1
	Gemalen (groot)	11	stuks
	Gemalen (klein)	94	stuks
	Bergbezinkbassin	2	stuks
e. Water	Watergangen (sloten)	27.398	m1
	Wadi	17.213	m2
f. Groen	Bomen	13.975	stuks
	Beplanting	236.740	m2
	Gras	187.863	m2
	Bermen	374.663	m2
	Ecologische Verbindings Zones (EVZ)	1	stuks
	Bos- en natuurterreinen	415	ha

1. Wegen

Wegen

Met een areaal van 1,1 miljoen m2 wegoppervlak in Waalre en een nieuwwaarde van ca. 105 miljoen euro heeft het wegbeheer een zeer groot aandeel in de beheertaken. Een goed functionerend wegennet is essentieel voor een goede bereikbaarheid en beleving van de gemeente. Het instandhouden van een kwalitatief goed wegennet met verantwoord wegbeheer is daarom uiterst belangrijk. De gemeente Waalre is wettelijk verantwoordelijk voor het onderhoud van het openbare wegennet.

Zo verplicht de Wegenwet de gemeente tot het uitvoeren van regelmatig en duurzaam onderhoud van de openbare wegen. Tevens is de gemeente, conform het Burgerlijk Wetboek, aansprakelijk bij schade van de burger, als de gemeente heeft verzuimd zorg te dragen voor het in een goede staat verkeren van de openbare weg.

Het beleidskader met betrekking tot onderhoud van verhardingen is vastgelegd in het wegenbeheerplan (2019-2028). Het uitgangspunt hierbij is kwaliteitsgestuurd onderhoud op basis van tweejaarlijkse weginspecties. De laatste inspectie is in 2025 uitgevoerd. De algemene kwaliteit van de verhardingen is een verdeling van verschillende kwaliteiten in het totale areaal. Zo is er altijd een deel van de verhardingen aan onderhoud toe en zullen ander delen nog in goede staat zijn. De gemiddelde kwaliteit van de verhardingen wordt bepaald op basis van de zogenaamde 90% regel die is ontworpen door CROW. Hierbij wordt de gemiddelde kwaliteit van de verhardingen gelijkgesteld aan de minimale kwaliteit die door 90% van het areaal wordt gehaald. Wanneer 90% van het areaal kwaliteit B of hoger heeft dan wordt de kwaliteit voor alle verhardingen samen met de kwaliteit B beoordeeld.

Vanaf 2020 zijn er forse extra investeringen in de wegennet gedaan waarbij de focus in beginsel lag op onderhoud van asfaltverhardingen om kapitaalvernietiging te voorkomen. In de begrotingen 2022 en 2023 zijn extra middelen opgenomen om alle wegen minimaal op onderhoudsniveau B (basis) te krijgen. In de periode 2021-2024 is hiermee een flinke inhaalslag gemaakt in het verbeteren van de kwaliteit van het wegennet waarbij in beginsel vooral is geïnvesteerd in de asfaltverhardingen. Het algemene kwaliteitsniveau van de asfaltverhardingen in de gemeente Waalre is inmiddels B. Vanaf 2025 ligt de nadruk op het onderhoud van de elementenverharding omdat ook hier een flinke inhaalslag noodzakelijk is om het gemiddeld kwaliteitsniveau B te verkrijgen.

De gemeente Waalre beheert het volgende wegenareaal:

a. Wegen	Aantal 2025	Eenheid
Asfalt	446.241	m2
Elementen	648.126	m2
Halfverharding/Zandwegen	19.619	m2
Beton	1.818	m2

Civiele Kunstwerken

In 2020 zijn de bruggen in Waalre geïnventariseerd en geïnspecteerd. Van elke brug is een paspoort met een toestandinspectie opgesteld dat is vertaald in een Meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP) voor het complete areaal. Om het benodigd onderhoud uit te kunnen voeren is er een voorziening gevormd. Het MJOP wordt eens per twee jaar geactualiseerd waarbij de laatste actualisatie in 2025 heeft plaatsgevonden. Op basis van deze actualisatie is het planmatig onderhoud in 2025 aanbesteed.

De duikers (verbindingsbuizen tussen waterlopen) worden met het maaien van de waterlopen geïnspecteerd. Indien nodig wordt er curatief onderhoud uitgevoerd op basis van deze inspectie.

De gemeente Waalre beheert het volgende areaal civiele kunstwerken:

c. Civiele kunstwerken	Aantal 2025	Eenheid
Bruggen (hout, staal, beton), duikerbruggen	19	stuks
Duikers	519	stuks

Beschikbaar budget

Voor het reguliere onderhoud is het budget dat in de begroting 2025 evenals in de begroting 2024 een bedrag van € 800.000 opgenomen.

Er is jaarlijks een investeringskrediet van € 1.500.000 beschikbaar op basis van het Wegen Beheer Plan (WBP) en in 2026 is er nog een verhoging van het beschikbare investeringskrediet van € 750.000 per jaar beschikbaar o.b.v. de wensenlijst / kaderbrief 2023. De kapitaallasten van deze kredieten zijn in de begroting opgenomen. Voor 2024 t/m 2028 zijn er met het oog op de huidige financiële situatie ombuigingen gerealiseerd ter hoogte van € 150.000 in 2024 t/m 2026 en € 300.000 in 2027 en 2028.

2. Stedelijk Water & Riolering

Programma Water Riolering en Klimaat

Een goed rioolstelsel is nodig voor de bescherming van volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Het rioolstelsel verwijdert het afvalwater en het overtollige hemelwater uit de woonomgeving zodat niet te vaak en niet te lang wateroverlast voorkomt. De aanleg en instandhouding van het rioolstelsel zijn gemeentelijke taken, die voortkomen uit de Omgevingswet. In het Programma Water Riolering en Klimaat 2023-2027 (PWRK) is vastgelegd hoe de gemeente de zorgplichten invult. Riolering maakt deel uit van de openbare ruimte met alle dynamiek die daarin aanwezig is. Het PWRK is hét middel om de gemeentelijke watertaken doelmatig vast te leggen. Riolering maakt ook deel uit van het watersysteem dat zich uitstrekt tot buiten de gemeentegrenzen en hierom werken we samen met waterschap en andere gemeenten in het "Klimaatportaal". Het functioneren van de riolering beïnvloedt de kwaliteit van het watersysteem.

De wijze waarop we de rioleringszorg uitvoeren is mede van invloed op het beheer van de openbare ruimte. Door die verschillende relaties is er ook een aantal partijen dat mede richting geeft aan het functioneren van de riolering in de gemeente. Intern is er afstemming met de andere disciplines van de openbare ruimte zoals wegen, verkeer, groen en openbare verlichting. Dit resulteert in integrale uitvoeringsplannen voor de openbare ruimte (IBOR en integrale meerjaren projectenplanning).

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'riolering' is het volgende kaderstellend:

- Europese Kader Richtlijn Water (KRW)
- De Omgevingswet
- Waterwet

Alle gemeentelijke zorgplichten die hieruit voortkomen zijn verwoord in het programma Water, Riolering en Klimaat 2023-2027 dat eind 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad.

Onderdeel van dit programma is een kostendekkingsplan met betrekking tot de investeringen en exploitatielasten van het riool- en waterstelsel. Daarin is berekend welke investeringen nodig zijn om het riool over een periode van 60 jaar in stand te houden. In de exploitatielasten is voorzien in toenemende beheermaatregelen door overmatige aanwezigheid van boomwortels in de oude rioleringen. Door klimaatverandering met als gevolg klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte, krijgen wadi's en sloten steeds vaker een belangrijke functie in het watersysteem. Extra ingrepen voor het schoon en functioneel houden van deze voorzieningen om een goede waterafvoer en infiltratie te garanderen vraagt extra beheerkosten. Dit alles maakt onderdeel uit van het kostendekkingsplan.

Afvalwater

Afgelopen jaren is een inhaalslag gemaakt met rioolinspecties om een beeld te krijgen van de kwaliteit en eventuele gebreken van alle riolen. Nagenoeg het gehele stelsel is in beeld gebracht. Aan de hand van deze inspecties wordt een maatregelplan opgesteld, waarin los van de overige beheerdisciplines, reparaties uitgevoerd moeten worden om het functioneren van het riool te borgen.

Voor informatie over de inkomsten door de rioolheffing en de uitgaven aan het riool, zie paragraaf A Lokale heffingen.

De gemeente Waalre beheert het volgende areaal aan riolen:

d. Riolering	Aantal 2025	Eenheid
Vrijverval riolering	114.203	m1
Drukriool	22.081	m1
Drianage	6.229	m1
Gemalen (groot)	11	stuks
Gemalen (klein)	94	stuks
Bergbezinkbassin	2	stuks

Hemelwater

Het onderdeel hemelwater bestaat uit de vier onderdelen: sloten, wadi's, regenwaterriolering en infiltratievoorzieningen:

Sloten

De gemeente onderhoudt ruim 27 kilometer sloot. Dit onderhoud bestaat uit één keer per jaar maaien. Vanwege de efficiency is dit onderhoud in hetzelfde bestek ondergebracht als het maaien van de bermen. In deze sloten liggen 519 duikers ten behoeve van de waterafvoer. De kosten voor het onderhoud worden betaald uit de rioolheffing. Verder zijn er sloten die in onderhoud zijn bij het Waterschap De Dommel (ca. 5. km). Dit zijn met name de grotere sloten of sloten waar een riooloverstort op uit komt.

Wadi's

Het onderscheid tussen sloten en wadi's is dat de sloten het water afvoeren naar een ander oppervlaktewater, en dat wadi's vooral bedoeld zijn voor bergen en ter plekke infiltreren van hemelwater. Het aantal wadi's is de laatste jaren sterk gestegen. Afhankelijk van de ligging wordt een wadi 1 tot 6 keer per jaar gemaaid. De kosten voor het onderhoud worden betaald uit de rioolheffing.

Regenwaterriolering

Om het hemelwater gescheiden in te zamelen leggen we regenwaterriolering aan bij nieuwbouw. Bij het vervangen van riool in bestaand gebied wordt waar mogelijk een regenwaterriool met infiltratievoorziening aangelegd. In 2025 bedraagt de lengte aan infiltratieriool / regenwaterriool 16,4 kilometer.

Infiltratievoorzieningen

Binnen de gemeente wordt via een gescheiden rioolstelsel hemelwater getransporteerd en geïnfiltrerd. Om de infiltratiecapaciteit te behouden dient er door middel van inspecties gemonitord te worden of de voorzieningen voldoende functioneren. De komende jaren blijven we investeren in het toepassen van infiltratievoorzieningen t.b.v. de klimaatveranderingen.

Bovenstaande vier onderdelen maken onderdeel uit van het regenwater afvoer- en bergingssysteem van de gemeente Waalre.

Om te anticiperen op langdurige neerslagsituaties zoals in 2023 en 2024, verbeteren we de waterberging en afvoer van de bovenstaande voorzieningen.

De gemeente Waalre beheert het volgende areaal aan watergangen en stedelijk water:

e. Water	Aantal 2025	Eenheid
Watergangen (sloten)	27.398	m1
Wadi	17.213	m2

Grondwater

In de bebouwde kom van gemeente is een grondwatermeetnet en de meetdata zijn beschikbaar via de landelijke voorziening BRO (Basis Registratie Ondergrond). Buiten de bebouwde kom meten andere partijen en deze data is ook te raadplegen via de BRO (Basis Registratie Ondergrond).

In de lagere gebieden ligt ruim 6,2 kilometer aan drainageleidingen om hoge grondwaterstanden te verlagen. Deze drainage wordt gedeeltelijk bemalen en met telecommunicatie aangestuurd. Waar mogelijk zorgt de zwaartekracht voor de afvoer. In de hogere delen aan de rand van het stedelijk gebied met aansluitend hogere bospercelen is nieuwe drainage aangelegd of wordt de situatie gemonitord. In deze gebieden zijn de bewoners geïnformeerd over maatregelen die ze op hun eigen perceel kunnen nemen. Buiten het stedelijk gebied wordt het grondwater niet gereguleerd.

Projecten

De rioolvervangingsprojecten maken onderdeel uit van de infrastructurele projecten. Voor de periode 2025 - 2027 worden enkele grote projecten uitgevoerd:

- Heikantstraat
- Gestelsestraat-Zuid

Daarnaast zijn er specifieke wateroverlastlocaties waar verbetermaatregelen getroffen worden aan afvoer van grond- en regenwater via de sloten en beken.

3. Openbaar Groen

Groen beleid

Het beleid voor het openbaar groen is vastgelegd in het Beleid- en beheerplan Groen en Bomen (2020-2030). Het groen binnen de bebouwde kom draagt substantieel bij aan de uitstraling en kwaliteit van de leefomgeving en de kwaliteit moet passen bij de ambitie "een weelderige groene ruimte als excellente woonomgeving". Het groenbeleid is aan de hand van de thema's Mooi groen Waalre, Doen in het groen, Groen in een veranderend klimaat en Divers en natuurlijk groen nader uitgewerkt.

Groenbeheer

Groenbeheer gaat over het heel, netjes en veilig houden van het groen in de openbare ruimte, ofwel het in stand houden van de kwaliteit van het groen binnen de bebouwde kom.

Omdat er veel waarde wordt gehecht aan het groen is het beheer gericht op een verzorgde uitstraling en goede (technische) kwaliteit. De dorpsgroenstructuur, de wijkgroenstructuur en bijzondere gebieden zoals centra en begraafplaatsen worden op een hoger niveau (A) beheerd dan de verblijfsgebieden (B). Het beheer wordt integraal uitgevoerd voor meer samenhang tussen de verschillende disciplines (groen, water, wegen) waardoor het beheer zo efficiënt mogelijk kan worden uitgevoerd.

Boombeleid

Het bomenbestand wordt duurzaam in stand gehouden. Randvoorwaarde van een duurzaam bomenbestand is een hoge vitaliteit en lange levensduur. Daarom wordt niet gestreefd naar een zo groot mogelijk aantal bomen, maar naar een zo gezond mogelijk bomenbestand met veel bladmassa.

Bij nieuwe aanplant worden klimaatbestendige soorten toegepast, binnen een boomstructuur worden meerdere soorten toegepast om de kwetsbaarheid te beperken en de biodiversiteit te vergroten, we streven naar minder overlast door voldoende boven- en ondergrondse groei ruimte voor bomen.

Boombeheer

Het bomenbestand wordt beheerd aan de hand van een efficiënt beheersysteem. Er wordt planmatig beheerd, om ervoor te zorgen dat het bomenbestand zich optimaal kan ontwikkelen en waarmee problemen worden voorkomen of snel opgelost. Iedere 4 jaar wordt een boomveiligheidscontrole uitgevoerd om de vitaliteit en de onderhoudstoestand te controleren. Aan de hand van de resultaten wordt het beheer indien nodig aangepast of extra (onderhoud)maatregelen uitgevoerd.

Betrokkenheid inwoners

Bewonersinitiatieven, zowel aanleg als onderhoud van groen, worden daar waar mogelijk actief opgepakt en ondersteund.

De gemeente Waalre beheert het volgende groenareaal:

f. Groen	Aantal 2025	Eenheid
Bomen	13.975	stuks
Beplanting	236.740	m2
Gras	187.863	m2
Bermen	374.663	m2
Ecologische Verbindings Zones (EVZ)	1	stuks
Bos- en natuurterreinen	415	ha

In de Begroting 2026 -2029 is investeringsruimte voor zowel groenvervanging als voor structureel beheer en onderhoud opgenomen.

Voor het onderhoud is onderstaand budget in de begroting opgenomen:

Onderdeel	2025	2026	2027	2028	2029
Regulier beheer en onderhoud	1.187.000	1.187.000	1.187.000	1.187.000	1.187.000
Investering 2024 t/m 2026; 600.000 (lasten vanaf 2025)		40.000	40.000	40.000	40.000
Investering 2026 t/m 2029; 600.000 (lasten vanaf 2029)					40.000
Totaal	1.187.000	1.227.000	1.227.000	1.227.000	1.267.000

4. Openbare verlichting

Openbare Verlichting

De Openbare Verlichting (OVL) bestaat uit ruim 4650 lichtmasten. Om ervoor te zorgen dat de verlichting goed blijft functioneren, moet er regelmatig onderhoud worden uitgevoerd en materialen worden vervangen. In de begroting is budget beschikbaar voor het verhelpen van storingen, schades en preventief onderhoud zoals lampvervanging en schilderwerk. Daarnaast is er budget voor het vervangen van materiaal dat het einde van haar levensduur heeft bereikt. Voor lichtmasten is dat standaard na 40 jaar en voor armaturen is dat 20 jaar.

Gemeente Waalre heeft inmiddels ongeveer 55% van haar OVL-areaal verduurzaamd door armaturen met conventionele lichtbronnen te vervangen door LED armaturen. Deze operatie gaat de komende jaren door waarbij het uitgangspunt is dat we zoveel mogelijk werk met werk willen maken. Hierom combineren we de verduurzaming voornamelijk met grote infrastructurele projecten en de integrale wijkaanpak. Hiermee wordt een verdere besparing op de energie- en exploitatielasten gerealiseerd en wordt er tevens een verbetering van de sociale veiligheid tot stand gebracht.

De gemeente Waalre beheert het volgende OVL areaal:

b. Openbare Verlichting	Aantal 2025	Eenheid
Masten	4.650	stuks
Armaturen	4.726	stuks
Lampen	4.726	stuks

Beschikbare budget regulier onderhoud openbare verlichting: € 70.000

Beschikbare budget periodieke vervanging armaturen en lichtmasten: € 63.000

5. Gemeentelijke gebouwen

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Waalre heeft een aantal panden in eigendom. Om een goed beeld voor het (bouwkundig) meerjarenonderhoud te krijgen en houden worden deze panden elk jaar geïnspecteerd.

Het betreft de volgende panden:

- Huis van Waalre
- Gemeentewerf
- Sporthallen
- Wijkgebouw de Pracht
- Brandweerkazerne (+ stalling Waalre-dorp)
- Kleedgebouwen buitensportaccommodaties

Gedurende de jaren worden in het MJOP de verschillende duurzaamheidsmaatregelen uitgevoerd. Variërend van LED-verlichting en het isoleren van spouwmuren tot het aanbrengen van duurzame warmteopwekkingssystemen.

Bij de verschillende panden worden de werkzaamheden volgens de meerjarenplanning uitgevoerd. In de begroting 2025-2028 zijn de stortingen in de voorziening onderhoud gemeentegebouwen opgenomen. Deze voorziening voorziet in de uitgaven voor groot onderhoud van genoemde gebouwen voor de jaren 2025 - 2034. De jaarlijkse uitgaven voor onderhoud zijn opgenomen in de exploitatie.

Meer specifiek staat op het meerjarenprogramma om de verwarmings- en warmwaterinstallatie bij sporthal Hoeveland te vervangen. Deze installatie zou conform de planning door een conventionele gasinstallatie worden vervangen. De ambitie in Waalre is om zoveel mogelijk panden aardgasloos te krijgen. Gezien de netcongestie is het niet mogelijk om sporthal Hoeveland gasloos te maken. De benodigde energieaansluiting is niet voorhanden en komt pas medio 2029-2030 beschikbaar. Vooralsnog is besloten om een HR ketel te plaatsen voor de warmteopwekking.

Paragraaf D Financiering

De paragraaf financiering gaat in op het beheer en beleid van financiële middelen (geleende en uitgezette gelden) en de aan deze posities verbonden kosten en risico's voor de gemeente Waalre (treasuryfunctie). De treasuryfunctie ondersteunt, door middel van beschikbaarheid van financiële middelen, de uitvoering van de thema's. Het regelt de financiering van beleid en het uitzetten van gelden die niet direct nodig zijn.

1. Landelijke wet- en regelgeving

Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido)

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal moeten beheren. Die regels staan in de Wet Fido. Het renterisico brengen we volgens de wet Fido in beeld met behulp van de kasgeldlimiet en de rente risiconorm.

Renterisico op kortlopende schuld: kasgeldlimiet

De kredietlimiet voor de gemeente is bepaald op € 2,5 miljoen voor een periode van maximaal 1 jaar. De gemeente kan € 2,5 miljoen per dag als financiering inzetten van de schatkist. De kredietlimiet kan tussentijds gewijzigd worden. Ten opzichte van voorgaande jaren is het renterisico weer aanwezig, omdat kasgeldleningen nu een positieve rente hebben. De rente is teruggelopen naar bijna 3% sinds medio 2025. Rentedalingen in 2026 leiden tot een meevaller, rentestijgingen tot een tegenvaller. De verwachting is dat rente in 2026 geleidelijk gaat dalen. Dit betekent ook dat geldleningen goedkoper worden.

Renterisico op vaste schuld: renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico van lange termijnfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen (kapitaallasten) niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningenportefeuille wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over meerdere jaren.

De bedragen aan langlopende leningen waarover gemeente Waalre de komende jaren een renterisico loopt, blijven ruimschoots binnen de wettelijke norm (wet FIDO).

De Wet Fido schrijft ook regels voor over het gebruik van het risicovolle beleggingsinstrument derivaten. Waalre maakt geen gebruik van derivaten.

In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven:

Nr.	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
1	Begrotingstotaal	49.782	49.665	49.929	50.677
2	Wettelijk percentage	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (1 * 2)	9.956	9.933	9.986	10.135
4	Renteherzieningen	-	-	-	-
5	Aflossingen	261	264	268	272
6	Bedrag waarover renterisico gelopen wordt (4+5)	261	264	268	272
7	Ruimte onder renterisiconorm (3-6)	9.695	9.669	9.718	9.863

Renterisiconorm bedragen * €
1.000

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)

Deze wet beoogt dat EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat gemeenten hanteren. Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investerings in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Het EMU-saldo van de gemeente Waalre voor 2026 is negatief € 8,871 miljoen, wat betekent dat in EMU-termen de uitgaven groter zijn dan de inkomsten.

Nr.	Omschrijving	2025 Volgens realisatie tot en met juli 2025, aangevuld met raming resterende periode	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-406	384	799	479	509
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	6.497	7.825	3.086	1.402	12.117
3.	Mutatie voorzieningen	600	-1.376	-1.098	-970	-1.095
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	332	54	55	55	55
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	-6.635	-8.871	-3.440	-1.948	-12.758

bedragen
* € 1.000

Schatkistbankieren

Sinds de invoering van het schatkistbankieren moeten gemeenten hun overtollige middelen bij het ministerie van Financiën onderbrengen. Op het moment dat het girale saldo per bank, boven het drempelbedrag uitkomt, zal het meerdere overgeboekt worden naar de Schatkist van het Rijk (Schatkistbankieren). Het huidige rentepercentage dat het Rijk biedt is ongeveer 2% per jaar (datum: 27-6-2025). De omvang van de ontvangen rente is afhankelijk van de omvang van de schatkistrekening. Momenteel wordt er nieuw rijksbeleid gemaakt, om de rentevergoeding te verlagen en dat de mogelijkheid wordt gecreëerd voor negatieve rentes bij schatkistbankieren.

In 2024 is het drempelbedrag ingesteld op € 350.000. Dit voorkomt administratieve handelingen.

Een paar jaar geleden is er een wijziging geweest voor de berekening van het drempelbedrag. Het drempelbedrag wordt bepaald op 2% van de begroting. Dit betekent bij een begroting van € 50 miljoen, dat het grensbedrag voor de gemeente Waalre € 1 miljoen is. De gemeente Waalre hanteert een drempelbedrag van € 350.000 om het aantal administratieve boekingen te beperken.

2. Lokale regelgeving

Financiële verordening

Gemeenten zijn volgens de gemeentewet verplicht een financiële verordening op te stellen. De financiële spelregels waaraan de ambtenaren en het Bestuur zich moet houden, oftewel de uitgangspunten voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie zijn geregeld in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. In de verordening zijn onder andere de algemene doelstellingen voor de financiering (in- en uitgaande geldstroom) en de richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie en het risicobeheer opgenomen. De raad heeft op 10 december 2024 een geactualiseerde Financiële Verordening 2024 voor de financiële organisatie vastgesteld.

Treasurystatuut

Het Treasurystatuut regelt de sturing, de beheersing, de verantwoording en het toezicht op de contante en girale geldstromen en de hieraan verbonden risico's.

In het Treasurystatuut zijn de volgende onderdelen voor gemeente Waalre geregeld:

- treasurybeleid;
- uitvoering treasuryactiviteiten;
- planning- en control cyclus;
- interne en externe controle.

Het Treasurystatuut Waalre is door de Raad vastgesteld.

Uitgangspunten treasuryactiviteiten

Voor de meerjarenramingen 2026-2029 hanteert de gemeente Waalre de volgende uitgangspunten voor treasuryactiviteiten:

- Waalre gaat behoedzaam om met haar financiële middelen. In overeenstemming met de Wet Fido en het Treasurystatuut vindt het uitzetten van geldmiddelen en het aangaan en verstrekken van leningen en garanties alleen plaats voor de uitoefening van de publieke taak. De financiële risico's voor Waalre zijn daarbij minimaal.

- Op basis van de liquiditeitsbegroting wordt de financieringsbehoefte bepaald. De uitvoering van de financieringsbehoefte dient plaats te vinden binnen de geldende wet- en regelgeving.

Financieringsbehoefte

De afgelopen jaren zijn er verschillende langlopende leningen afgesloten om in de financieringsbehoefte te voorzien.

- In 2017 en 2018 zijn 2 langlopende geldleningen afgesloten voor de aankoop van de Brede School Aalst.
- In april 2018 is een langlopende geldlening afgesloten bij de provincie voor het financieren van een zonnepanelen project.
- In december 2022 is een 10 jarige lening afgesloten van € 10 miljoen aflossingsvrij met een rentepercentage van 0,298%. De lening is afgesloten om de komende jaren aan onze financiële verplichtingen te voldoen.
- In december 2023 is een 10 jarige lening afgesloten van € 5 miljoen aflossingsvrij met een rentepercentage van 3,402%. De rente wordt voor de tweede keer betaald op 30 november 2025. De lening is afgesloten om de komende jaren aan onze financiële verplichtingen te voldoen.
- In Februari 2025 is een 2 jarige lening afgesloten van € 6 miljoen aflossingsvrij met een rentepercentage van 2,595%. De lening heeft een korte looptijd omdat in 2025 en 2026 in totaal 13 miljoen wordt ontvangen van verkopen van onroerend goed. De aflossingsdatum is 26 februari 2027.

Bij een financieringstekort geldt op dit moment een rentepercentage voor kortlopende leningen (< 1 jaar) van ca. 3,15% (maandelijkse kasgeldlening) en voor langlopende leningen (> 1 jaar) van ca. 3,5%. Deze percentages zullen fluctueren als gevolg van het rentebeleid van de ECB en FED. De verwachting is dat de rente de komende jaren geleidelijk zal dalen.

Onderdeel	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
financieringssaldo	3.104	7.451	9.383	22.251	33.634
tekort of overschot	tekort	tekort	tekort	tekort	tekort
mutatie	3.104	4.347	1.932	12.868	11.383

(Bedragen x €1.000)

Renteoverzicht

In overeenstemming met het BBV wordt sinds de begroting 2017 binnen Waalre alleen nog gerekend met werkelijke rentelasten. In onderstaand rekenschema staat de prognose voor 2026 voor Waalre opgenomen.

Rente schema			
a.	De externe rente over de korte en lange financiering		
	- leningen tbv aankoop Brede School Ekenrooi	85.964	
	- lening tbv zonnepanelenproject	7.721	
	- lening O/G nr 40.115285 10.000.000	29.800	
	- lening O/G nr 40.116861 5.000.000		170.100
	- lening O/G nr 40.117.953 6.000.000		155.700
	- nieuwe lening nog aan te trekken		175.000
b.	De externe rente baten	-11.307	
	Totaal door te rekenen externe rente		612.978
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	-	
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-85.964	
			-85.964
	Saldo door te rekenen externe rente		527.014
d1.	rente over eigen vermogen	0	
d2.	rente over voorzieningen* (gewaardeerd op contante waarde)	103.498	
			103.498
	De aan taakvelden toe te rekenen rente		630.512
	toegerekend rente voorzieningen		-
			103.498
e	De werkelijke aan taakvelden toegerekende rente		-
			631.014
f	Renteresultaat op treasury		-
			104.000

Rente toerekening (toelichting schema)

In de begroting 2026 wordt rente toegerekend aan de investeringen, deels o.b.v. werkelijke rente (projectfinanciering), voorgeschreven rente door het Rijk (bij voorziening personele verplichtingen) en op basis van de verwachte boekwaarde 01-01-2026 (omslagrente). De werkelijke rente ligt iets lager dan de toegerekende rente van 1% (omslagrente). Hierdoor is het renteresultaat voor 2026 begroot op € 104.000 (positief).

Paragraaf E Bedrijfsvoering

Waar gaat de paragraaf over?

De bedrijfsvoering omvat zaken als personeel en organisatie, informatie(voorziening), financiën, communicatie, juridische zaken en dienstverlening. Waalre streeft naar een efficiënte, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige bedrijfsvoering.

Op basis van wettelijke voorschriften geeft de paragraaf Bedrijfsvoering inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens.

1. Organisatie (algemeen)

Wat willen we bereiken?

We zijn een zelfstandige gemeente met een daadkrachtige ambtelijke organisatie die direct in contact staat met de samenleving

Onze missie is het organiseren van excellente dienstverlening en lokale democratie. We willen onze inwoners betrekken bij het lokale bestuur. We halen buiten naar binnen. Om goede ambtelijke ondersteuning voor het college en de raad in te richten, investeren we in onze eigen organisatie.

Vanuit een helder gezamenlijk perspectief en eigenaarschap worden programmering en prioritering bepaald. In nauwe afstemming wordt bekeken wat haalbaar is qua planning en capaciteit. We hebben onze visie De Kracht van Waalre, een raadsprogramma, een Uitvoeringsprogramma en onze eigen (in ontwikkeling zijnde) P&C cyclus. Onze werkwijze wordt tenslotte ondersteund door hybride werken, zaakgericht werken en projectmatig werken.

Wat gaan we daarvoor doen?

De inwoner staat centraal. In Waalre is werken vanuit de bedoeling het uitgangspunt in de dienstverlening.

Dit uitgangspunt betekent dat de behoeften en leefwereld van de inwoner leidend zijn, waarbij medewerkers handelen vanuit maatschappelijke waarde en niet alleen vanuit regels of procedures.

We blijven aandacht besteden aan leiderschap en eigenaarschap bij het management en de medewerkers.

Bewustwording en aandacht hiervoor houden zijn vaste onderdelen in de personeelsgesprekken.

We herijken ons organisatieplan in lijn met de herijking van de Kracht van Waalre.

Door het organisatieplan te herijken zorgen we voor een betere aansluiting op de vernieuwde visie De Kracht van Waalre. Daarbij kijken we vanuit het inwonersperspectief naar onze dienstverlening en wat we daarvoor als organisatie moeten doen, maar ook vanuit onze rol in het organiseren van de lokale democratie.

2. Personeel

Wat willen we bereiken?

De gemeente Waalre wil een goede werkgever zijn die investeert op duurzame inzetbaarheid, vitaliteit en persoonlijke ontwikkeling

De gemeente Waalre streeft ernaar een moderne en aantrekkelijke werkgever te zijn, waar medewerkers gezond, gemotiveerd en vakbekwaam hun werk kunnen doen. Dit doet de organisatie door actief te investeren in duurzame inzetbaarheid, vitaliteit en persoonlijke ontwikkeling. Het doel is een inclusieve werkomgeving te creëren waarin mensen met plezier werken, zich blijven ontwikkelen en in elke levensfase kunnen bijdragen op een manier die past bij hun talenten en energie. In onze organisatie worden verschillen gewaardeerd en benut. In 2026 wordt een inclusiviteitsagenda opgesteld waarin inclusiviteit en tegengaan van discriminatie binnen de organisatie wordt opgenomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We stellen meer HR informatie beschikbaar. Er is inzicht in interne ontwikkelingen.

Met de komst van het nieuwe E-HRM systeem komt er meer informatie beschikbaar en krijgen we meer inzicht in ontwikkelingen.

Het strategisch personeelsplan is opgesteld en er is gestart met de uitvoering.

Het strategisch personeelsplan is de basis voor de ontwikkeling van de organisatie.

We investeren in leiderschap.

We zorgen ervoor dat onze managers in staat zijn en blijven om sturing te geven aan het team en de individuele medewerkers. Daarmee sluiten we aan op het eerder gelopen traject voor teammanagers.

We investeren in de ontwikkeling en on-boarding van onze medewerkers.

Deze investering draagt bij aan het versterken van kennis, vaardigheden en een fijne landing van nieuwe medewerkers binnen de organisatie.

We investeren in vitaliteit en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.

We geven uitvoering aan het verzuim- en vitaliteitsbeleid.

3. Financiën & Control

Wat willen we bereiken?

De gemeente Waalre is/blijft een financieel gezonde gemeente.

Gemeente Waalre is en blijft ook in de toekomst een structureel financieel gezonde gemeente. Er is een blijvende noodzaak voor een bestuurlijk antwoord op voorzienbare grote ontwikkelingen die op de gemeente afkomen. Denk aan dubbele vergrijzing, de noodzakelijke investeringen in onderwijshuisvesting, het klimaat bestendig maken van de openbare ruimte, de woningbouw en de schaa sprong. Daarbij komt de onduidelijkheid over de (te lage) vergoeding van de indexeringen. Dit vraagt voor de middellange en lange termijn een structureel financieel gezonde gemeente en dat is op dit moment nog niet voldoende het geval. Onze structurele financiële gezondheid vraagt om een verstandig en duurzaam financieel beleid. Onze uitgaven moeten in lijn gebracht worden met onze inkomsten.

Informatieverstrekking aan college en raad is steeds adequaat. We zijn en blijven in control en we verschaffen inzicht in (toekomstige) verplichtingen en risico's. Keuzes en slimme besparingen maken we in samenspraak met onze inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Het verhogen van de lokale lasten zetten we terughoudend in. Voor een gezond financieel beleid bouwen we voldoende weerstandvermogen op zodat we eventuele calamiteiten financieel op kunnen vangen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De begroting is meerjarig sluitend

De gemeente streeft ernaar een sluitende begroting 2026 en meerjarenraming 2027 – 2029 vast te stellen. Een meerjarig sluitende begroting hoort bij een gemeente die een duurzaam financieel gezond beleid wil voeren.

Inkomsten en uitgaven zijn reëel ingeschat

Het uitgangspunt voor het opstellen van deze begroting is dat zowel de uitgaven als de inkomsten realistisch zijn ingeschat. Dit betekent dat geen automatische indexeringen zijn toegepast, maar dat per budget beoordeeld is of een indexering nodig of contractueel afgesproken is. Daarnaast zijn inschattingen zoveel als mogelijk gebaseerd op de realisatie 2024, met (indien nodig) een indexering naar 2026.

Bovenstaande werkwijze betekent ook dat er in 2026 wellicht meer risico is op overschrijdingen van uitgavenbudgetten. Hiermee is bij het opstellen van de risicoparagraaf rekening gehouden en daarvoor wordt dekking aangehouden in de algemene reserves van de gemeente.

Daarnaast vereist dit uitgangspunt ook een realistische inschatting van de budgethouders. De budgethouders worden daarvoor opgeleid en begeleid om deze taak professioneel op te pakken.

We werken aan het verder door ontwikkelen van het instrumentarium en werkwijze van de planning en control cyclus.

Hiervoor maken we o.a. gebruik van de mogelijkheden en functionaliteiten van het programma Pepperflow. Daarnaast zijn en blijven we in gesprek met de Auditcommissie over de te nemen stappen in de verdere ontwikkeling van de P&C-cyclus.

Binnen de ambtelijke organisatie wordt gewerkt aan het door ontwikkelen van de Plan-Do-Check-Act cyclus en het door ontwikkelen van de sturingsinformatie voor het management.

Voor het opvangen van risico's bedraagt de hoogte van de vrije reserves minimaal 110% van de totale risico's en de bufferreserve bedraagt minimaal € 5.000.000

De vrije reserves bestaan uit de Algemene bufferreserve en de Algemene reserve vrij besteedbaar. Mocht het totaal van beide reserves hoger zijn dan 110% van de totaal gecalculeerde risico's, dan kan dit surplus pas op dat moment worden ingezet voor éénmalige uitgaven. Indien het totaal van deze reserves niet voldoende is, zorgen we ervoor dat dit uitgangspunt uiterlijk na één jaar weer volledig voldoet.

De reservepositie van de gemeente Waalre is op dit moment voldoende om de op dit moment bekende risico's af te dekken, maar in verhouding tot het vreemd vermogen is de reservepositie te laag. Voor de financiering van investeringen moet de gemeente geld lenen. Dit heeft een negatieve impact op het weerstandsvermogen en de solvabiliteit van onze gemeente. Het is noodzakelijk om het eigen vermogen te laten toenemen en het vreemd vermogen niet veel verder te laten stijgen en op termijn zelfs te laten dalen. De raad heeft de [nota reserves en voorzieningen](#) vastgesteld om een grotere reservepositie ('ijzeren voorraad') van minimaal € 5.000.0000 te creëren.

Solvabiliteitsratio bedraagt minimaal 20% en in 2029 minimaal 25%

Doordat de gemeente langlopende geldleningen heeft aangetrokken vanwege grote investeringen in de openbare ruimte, staat dit kengetal al enige tijd onder druk. Sinds de jaarrekening 2023 is zichtbaar dat de solvabiliteit onder de 20% is gedaald. Het is noodzakelijk de reservepositie van de gemeente te verbeteren en investeringen zodanig te plannen en/of te faseren dat de solvabiliteitspositie van de gemeente op orde komt en blijft.

4. Communicatie

Wat willen we bereiken?

Verbinding en ontmoeting

Inwoners weten wat er speelt en wie hierbij betrokken zijn. Een communicatieve organisatie en een communicatief bestuur zorgen voor verbinding en een voortdurende dialoog met wederzijds respect en begrip voor elkaars standpunten. Om dit te bereiken participeren we met inwoners, verzorgen we projectcommunicatie, sturen we nieuwsberichten en communiceren we via social media .

Wat gaan we daarvoor doen?

We ontwikkelen de gemeentelijke website door.

De gemeentelijke website www.waalre.nl vormt de basis van alle communicatie.

We werken voortdurend aan alle digitale toegankelijkheidseisen voor onze gemeentelijke website en voldoen aan de relevante wetgeving.

De datagerichte aanpak is als onderdeel van de contentstrategie intern en daarmee ook extern toegepast. Deze aanpak heeft bijgedragen aan een doelgroep gerichtere informatievoorziening.

We hebben aandacht voor arbeidsmarktcommunicatie.

We hebben verder gebouwd aan arbeidsmarktcommunicatie: onder andere hebben we laten zien wie we zijn als gemeente Waalre en hoe we hebben samengewerkt mét en vóór onze inwoners.

We maken een strategisch communicatieplan gericht op verbinding en ontmoeting.

Op basis van data analyses hebben we goed zicht op uit te voeren communicatieacties en wat deze kunnen bijdragen aan campagnes.

5. ICT en informatievoorziening

Wat willen we bereiken?

Een betrouwbare, flexibele en toekomstbestendige ICT infrastructuur en informatievoorziening

We zorgen voor een moderne, stabiele en schaalbare ICT-omgeving die meebeweegt met de veranderende behoeften van de organisatie en burgers. De digitalisering van onze samenleving en dus ook van ons werk en dienstverlening neemt onvermijdelijk alleen maar toe. Door te investeren in moderne technologieën en het versterken van onze informatievoorziening, ondersteunen we efficiënte samenwerking, digitale dienstverlening en een wendbare organisatie. We nemen maatregelen met het oog op bedreigingen die bestaan, denk aan cybersecurity, maar we pakken kansen waar die zich voordoen, denk aan de vlucht die de ontwikkeling van Artificial Intelligence (AI) neemt. Het jaar 2026 gebruiken we nog om onze informatiehuishouding te verstevigen en te zorgen dat onze data op orde zijn. Dan gaan we in 2027 AI met externe expertise gestructureerd uitrollen in de organisatie. We zitten echter niet stil tot die tijd. Een ambtelijk kernteam AI is aan de slag met AI en betreft daar de hele organisatie bij. Zo worden laagdrempelig werkprocessen, brieven en klantreizen (website) verbeterd. Toegankelijkheid is hierbij steeds een belangrijk aandachtspunt.

Wat gaan we daarvoor doen?

De kwaliteit van basisgegevens wordt verbeterd door het structureel controleren op levering en gebruik van gegevens

Dit is een voortdurend punt van aandacht en doordat er steeds meer data wordt gekoppeld dient de basis goed te zijn.

Doorontwikkeling I-organisatie door optimalisatie gegevenskwaliteit (datagedreven werken en werken onder architectuur)

Datagedreven werken: in 2026 gaan we door met de doorontwikkeling van de monitors Sociaal Domein en Financiën. Daarnaast gaan we door met datagedreven werken in de rest van de organisatie uitrollen aan de hand van het verstevigen van het fundament van de informatiehuishouding en het optimaliseren van de rapportage mogelijkheden in bestaande applicaties.

Werken onder architectuur: in 2025 is het proces gestart om het applicatielandschap periodiek te controleren en actueel te houden. Dit wordt in 2026 doorgezet. Daarnaast wordt er een structuur in het programma BlueDolphin opgezet om de processen in de toekomst hierin in te voeren.

Er wordt ten behoeve van informatieveiligheid gebruik gemaakt van een SIEM-SOC dienstverlening.

Met de SIEM-SOC dienstverlening wordt de ICT-omgeving van de gemeente Waalre continu gemonitord op potentiële veiligheidsrisico's. Bij afwijkingen of dreigingen wordt direct actie ondernomen om de informatieveiligheid en continuïteit te waarborgen.

Indien mogelijk en gewenst krijgt het beleidsplan en het uitvoeringsplan Informatisering & Automatisering een update. Los van de update, wordt aangesloten bij nieuwe ontwikkelingen en bij de raads- en collegeprogramma's.

Realiseren van een toekomstbestendig applicatielandschap waarbij applicaties doelmatig en efficiënt ingezet kunnen worden

We werken aan een toekomstbestendig applicatielandschap dat doelmatig en efficiënt bijdraagt aan onze bedrijfsvoering. Waar mogelijk zetten we in op verSaaSing van applicaties (Software as a Service), zodat we flexibeler kunnen inspelen op technologische ontwikkelingen, de beheerlast verlagen en de continuïteit van onze dienstverlening versterken.

WOO en WMEBV

Voor de Woo gaan we verder met gefaseerd actief openbaar maken van informatiecategorieën. De initiële planning is hierbij steeds leidend. Daarnaast gaan we verder met het optimaliseren en duurzaam toegankelijk maken van onze digitale informatie huishouding.

Zaakgericht en digitaal werken.

Doorontwikkelen zaakgericht werken 2026. Dit doen we door processen verder te digitaliseren en standaardiseren volgens een activiteitenoverzicht. Hierin is prioriteit vastgesteld per onderwerp. Bij deze prioritering spelen zaken als wetswijzigingen, maar ook Interne Controle of Dpia's een belangrijke rol.

Het behouden van een moderne en veilige ICT infrastructuur

We onderhouden en vernieuwen onze ICT-infrastructuur gericht op betrouwbaarheid, veiligheid en toekomstbestendigheid. Door proactief beheer en regelmatige updates zorgen we ervoor dat onze systemen voldoen aan actuele eisen en optimaal blijven functioneren binnen een veranderende digitale omgeving.

Actief bijdragen aan landelijke digitaliseringsinitiatieven

We versterken onze positie binnen de digitale overheid door actief deel te nemen aan landelijke samenwerkingsverbanden, zoals Common Ground. Deze initiatieven helpen ons om regie te voeren op digitalisering, schaalvoordelen te benutten en onze dienstverlening toekomstbestendig te maken.

6. Informatiebeveiliging

Wat willen we bereiken?

Een veilige digitale en analoge dienstverlening staat centraal. Hiervoor volgen we een informatiebeveiligingsbeleid dat voldoet aan het wettelijk normenkader, de landelijke BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid)

We zijn ons bewust van de risico's die spelen op het gebied van informatiebeveiliging. Deze risico's moeten zoveel mogelijk worden verkleind. De organisatie investeert in digitale veiligheid door onze systemen up-to-date te houden. We trainen op digitale aanvallen. Cybersecurity en beveiligingschecks maken deel uit van ons dagelijks werk. We zorgen ervoor dat onze medewerkers getraind en voorbereid zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Cybersecurity en beveiligingschecks maken deel uit van ons dagelijks werk

De IT-omgeving wordt pro-actief bewaakt. Deze pro-actieve bewaker (SIEM/SOC) is in staat kleine verdachte veranderingen, met mogelijk grote gevolgen, al in een vroeg stadium te herkennen en de kop in te drukken.

De concrete maatregelen van het beleid zijn uitgewerkt in het Jaarplan Informatiebeveiliging en Privacy

Elk jaar stellen we een jaarplan op. Hierin worden taken en doelen opgenomen voor het komende jaar. Deze taken en doelen voeren we vervolgens uit.

De informatiebeveiliging wordt jaarlijks getoetst met de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Informatieaudit)

We leggen verantwoording af over onze informatiebeveiliging. Hiervoor worden we jaarlijks getoetst met de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA).

De wettelijke normenkaders op het gebied van informatiebeveiliging worden gevolgd en waar nodig geïmplementeerd

De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is het normenkader voor de gehele overheid. We werken hierbij gericht op risico-management. Er worden daarbij keuzes gemaakt meer of minder risico's te nemen ten aanzien van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid, afhankelijk van de inzet van capaciteit en middelen.

Het bewustwordingsniveau is verhoogd binnen de gehele organisatie. De medewerkers zijn zich bewust van de risico's die het werken met gemeentelijke informatie met zich meebrengt

Het doel van bewustwording is een verandering van ongewenst, risicovol gedrag naar gewenst gedrag en bestendiging hiervan. In 2024 is het Bewustwordingsbeleid en -plan 2024-2027 vastgesteld. Dit beleid voorziet in een moderne aanpak die past bij de gemeente Waalre. Het traject bewustwording is een organisatiebreed doorlopend proces.

Er is een handreiking cybergevolgbestrijding opgesteld waarin is opgenomen hoe de gemeente zich voor kan bereiden op het bestrijden van effecten van een mogelijke cybercrisis

De handreikingen cybergevolgbestrijding bieden handvatten om de gevolgen van een cyber-gerelateerd incident zoveel als mogelijk te bestrijden. De volgende fase is het opleidingstraject cybergevolgbestrijding. In dit traject worden medewerkers die een rol hebben bij een cybersecurity-incident getraind in crisisbeheersing. Ook wordt een cybersecurity-incident nagespeeld door een realistische oefening.

7. Privacy

Wat willen we bereiken?

De Europese Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is ons belangrijkste toetsingskader op het gebied van privacy

Wij zijn gebonden aan de [Algemene Verordening Gegevensbescherming \(AVG\)](#). Transparantie voor burgers en medewerkers over welke gegevens we voor welke doeleinden verwerken staat hierin centraal. Wij dienen daarbij de rechten van burgers en medewerkers te borgen. Hierbij is het van groot belang dat de organisatie bewust omgaat met de veelheid aan privacygevoelige informatie van burgers en medewerkers.

Wat gaan we daarvoor doen?

We houden ons aan verplichtingen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De AVG brengt verschillende verplichtingen mee voor ons als overheidsorganisatie en wij zorgen dat we daaraan voldoen. Hiervoor doen we o.a. het volgen de:

- Voorkomende datalekken lossen we op en indien nodig melden we dit aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en betrokkene(n).
- We hebben een procedure voor de afhandeling van AVG verzoeken en voeren deze uit.
- We voeren DPIA's (Data Protection Impact Assessments, in het Nederlands: gegevensbeschermingseffectbeoordeling) uit bij nieuwe, risicovolle verwerkingen.
- We hebben een actueel verwerkingsregister.
- We sluiten verwerkersovereenkomsten met nieuwe verwerkers.

We beleggen de rollen, taken en verantwoordelijkheden in het kader van privacy bij privacybeheerders

De gesprekken over de invulling van de rol van privacybeheerders lopen. Er moet zorgvuldig in kaart worden gebracht hoe deze rol kan worden vormgegeven op de schaal van Waalre.

We nemen privacy mee bij ontwikkelingen binnen de organisatie die te maken hebben met wetswijzigingen of nieuwe regelingen

Wanneer er wijzigingen nodig zijn in het kader van een wetswijziging of nieuwe regeling, houden we hierbij altijd rekening met privacy.

We besteden continu aandacht aan bewustwording op het gebied van privacy

Er is blijvende aandacht voor het onderwerp privacy en daarmee wordt het bewustwordingsniveau binnen de organisatie steeds verhoogd.

We voeren het jaarplan Informatiebeveiliging- en Privacy uit

Elk jaar stellen we een jaarplan op met daarin taken en doelen voor het komende jaar en dit voeren we vervolgens uit.

Wat willen we bereiken?

Wij houden ons aan de voor ons relevante bepalingen uit de Wet politiegegevens (Wpg)

Als gemeente hebben wij boa's in dienst. Op verwerkingen van persoonsgegevens die deze boa's doen in het kader van hun opsporingstaak is de [Wet politiegegevens \(Wpg\)](#) van toepassing. Ook met deze gegevens dient zorgvuldig te worden omgegaan. De collega's van team Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) dienen zich hiervan bewust te zijn. Daarnaast voeren wij de verplichte controles – zowel interne als externe audits – uit.

Wat gaan we daarvoor doen?

We houden ons aan de auditverplichtingen met betrekking tot de Wet Politiegegevens (Wpg)

We houden ons aan de [auditverplichtingen](#) met betrekking tot de Wpg. Dit houdt in dat we elk jaar een interne audit (laten) uitvoeren en eens in de vier jaar een externe audit. We ontvangen hierover auditrapporten en de uitkomsten hiervan verwerken we in verbeterplannen.

8. Juridische kwaliteitszorg

Wat willen we bereiken?

Het behouden en waar nodig verbeteren van de juridische kwaliteit en leesbaarheid van voorstellen en besluiten

Het is van belang dat de juridisch kwaliteit binnen de gemeente op orde is. Juridische zaken speelt hierbij een belangrijke signalerende en faciliterende rol. Ook het faciliteren van kennis binnen de gemeente hoort daarbij. Juridische zaken is sparringpartner voor de medewerkers. Het kan daarbij gaan om het meedenken over beleidsmatige keuzes, het zoeken naar oplossingen bij lastige zaken of nieuwe wetgeving of jurisprudentie

Wat gaan we daarvoor doen?

Wij ontwikkelen de juridische kwaliteitszorg verder

Wij zorgen voor het behouden of verbeteren van de juridische kwaliteit en de vertaling naar leesbare documenten. Wij ontwikkelen hiervoor hulpmiddelen voor de organisatie.

Wij voldoen aan nieuwe wet- en regelgeving, ook starten wij met de voorbereiding van nieuwe wetgeving waar nodig.

Juridische zaken signaleert of er wetgeving komt waarbij er gevolgen zullen zijn voor de gemeente. De regelgeving en uitvoering van de gemeente moet altijd passen bij deze hogere regelgeving.

9. Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Publieke dienstverlening is aan de voorkant van de gemeentelijke organisatie

Het omvat het verstrekken van diverse producten en diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen zoals reisdocumenten, rijbewijzen en vergunningen. Aan de voorkant van de gemeentelijke organisatie kunnen inwoners ook terecht met een melding over het openbaar gebied. Onze dienstverlening richt zich op het meedenken met de wensen van onze inwoners, voor zover dit kan. We communiceren daar open over, ook als zaken niet kunnen. Voor de inwoners die niet mee kunnen met de digitalisering is het van belang dat we elkaar persoonlijk blijven ontmoeten.

Wat gaan we daarvoor doen?

De organisatie werkt volgens de uitgangspunten en beloften uit de nieuwe visie op dienstverlening.

De gemeente Waalre wil haar dienstverlening verbeteren door meer maatwerk, digitalisering en klantgerichtheid, zonder grote investeringen. De focus ligt op slimmer werken, professioneel gedrag en betere afstemming op de behoeften van inwoners. Belangrijke onderdelen daarin zijn: klant kiest kanaal, verleiden naar click-call-face, ruime openingstijden & bereikbaarheid en het streven om zoveel mogelijk vragen en verzoeken direct bij het eerste contactmoment af te kunnen handelen.

De visie op dienstverlening is de stip op de horizon. Het betreft een continu proces waarin we toewerken naar de uitgangspunten en beloften uit deze visie.

De privacy garanderen we zo goed mogelijk; (zorg-gerelateerde) persoonsgegevens zijn veilig bij de gemeente.

Gemeente Waalre zorgt ervoor dat privacy zo goed mogelijk wordt gewaarborgd. Vooral zorg-gerelateerde persoonsgegevens worden veilig verwerkt en opgeslagen, zodat inwoners erop kunnen vertrouwen dat hun gegevens in betrouwbare handen zijn.

We werken vanuit de bedoeling

De gemeente Waalre werkt vanuit de bedoeling: de vraag van de inwoner staat centraal. Ook wanneer wet- en regelgeving grenzen stelt, zoeken we actief naar wat wél mogelijk is om zo goed mogelijk aan de behoefte van de inwoner tegemoet te komen.

10. Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf de jaarrekening 2023 is het college verantwoordelijk voor het opstellen van de financiële rechtmatigheids- verantwoording en het verantwoordingsgesprek met de raad. Het college legt daarmee verantwoording af over de naleving van wet- en regelgeving die relevant is voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. De raad bepaalt, binnen de wettelijke mogelijkheden, de normen voor de verantwoording.

Vanaf 2023 controleert de accountant de jaarrekening, inclusief de financiële rechtmatigheidsverantwoording, alleen nog op getrouwheid en niet meer op rechtmatigheid. De wetswijziging benadrukt de kaderstellende en controlerende rol van de raad en de politieke aanspreekbaarheid van het college. De wetswijziging kan een positieve bijdrage leveren aan het debat over de verbetermaatregelen en de kwaliteit van de financiële bedrijfsvoering.

De rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de jaarrekening. Een uitgebreide toelichting nemen we op in de paragraaf Bedrijfsvoering van de jaarrekening.

11. Frauderisico analyse

Het college van burgemeester en wethouders van gemeente Waalre is zich bewust van inherente risico's van fraude die, zowel intern als extern, worden gelopen bij het uitvoeren van de gemeentelijke taken. Er is een frauderisicoanalyse en deze maakt deel uit van de verbijzonderde interne controle (VIC). Hiermee is een belangrijke stap gezet in het opzetten en uitvoeren van de frauderisicoanalyse. Vanuit de bedrijfsvoering is er verhoogde aandacht voor de inrichting van onze administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) ten aanzien van de geïdentificeerde risicogebieden en tevens worden de relevante geldstromen/processen betrokken in de interne controles die gedurende het jaar worden uitgevoerd.

Stakeholders van de gemeente moeten er op kunnen vertrouwen dat wij op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zaken doen. De gemeente beschikt over een uitgebreid scala aan zogenaamde soft controls. Iedere medewerker van de gemeente Waalre legt bij indiensttreding een ambtseed of ambtsbelofte af en overlegt een verklaring omtrent gedrag. Daarnaast beschikt gemeente Waalre over een vastgestelde regeling en gedragscodes, onder andere op het gebied van nevenwerkzaamheden en financiële belangen, welke openbaar beschikbaar zijn.

De gemeente Waalre beschikt daarnaast over een regeling melden vermoeden misstanden en in de organisatie is een vertrouwenspersoon en meldpunt ingesteld waarbij eventuele misstanden vertrouwelijk kunnen worden gemeld.

Onze (financiële) processen en systemen kenmerken zich door de aanwezigheid van functiescheidingen, zogenaamd hard controls. Hiermee voorkomen we dat slechts één persoon ongecontroleerd transacties of verplichtingen kan aangaan, autoriseren, verwerken en afwickelen en/of zelfstandig toegang heeft tot activa.

Ondanks alle beheersingsmaatregelen resteert het risico dat management of directie maatregelen doorbreekt en het risico van samenspanning tussen medewerkers. Transparante besluitvorming, de governance structuur, een open cultuur waarbij we elkaar durven aan te spreken, de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon om niet-integer handelen (anoniem) te melden, periodieke interne en externe audits op de naleving van beheersingsmaatregelen dragen er toe bij dat onregelmatigheden wordenesignaleerd.

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Informatiebeveiliging vanuit de perspectieven continuïteit, fraude en privacy heeft een hoge prioriteit.

Tijdens de dagelijkse bedrijfsvoering vinden controles plaats om vast te stellen of gewerkt wordt volgens de daarover gemaakte afspraken, waaronder de diverse protocollen voor informatiebeveiliging. Daarnaast beoordelen de security en privacy officer de kwaliteit en naleving van de getroffen beheersingsmaatregelen. Periodiek wordt de beheersing van informatiebeveiliging getoetst, zowel intern, maar ook extern vanuit de sector. Eventuele verbeterpunten vormen de input voor verdere aanscherping en/of naleving van het informatiebeveiligingsproces.

Paragraaf F Verbonden partijen

Inleiding

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en risico's van de gemeente als gevolg van banden met verbonden partijen, waarin de gemeente zowel financieel deelneemt als zeggenschap heeft.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee de gemeente een bestuurlijke én financiële band heeft. Van een bestuurlijke band is sprake indien de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij. Een financieel belang is aan de orde als de gemeente financieel kan worden aangesproken wegens het functioneren van de verbonden partij of wanneer de gemeente geld kan kwijtraken bij een faillissement van een verbonden partij. Op basis van het BBV moet jaarlijks inzicht worden geboden in:

- het doel (het openbaar belang);
- het bestuurlijk en het financieel belang en
- de ontwikkelingen (beëindiging, wijzigingen of problemen bij bestaande verbonden partijen)

Er wordt onderscheid gemaakt in de volgende typen verbonden partijen:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen;
- overige verbonden partijen.

Visie op verbonden partijen

In de herijkte toekomstvisie De Kracht van Waalre 2025 heeft het gemeentebestuur van Waalre uitgesproken zich via samenwerking in de regio en met onze inwoners verder te ontwikkelen als een krachtige zelfstandige gemeente.

Waalre heeft een positieve grondhouding ten opzichte van samenwerking: regionaal of nog breder. Als de gelegenheid zich voordoet om door een samenwerkingsverband of andere verbondenheid, op een meer doelmatige en doeltreffende wijze doelstellingen te realiseren, dan worden de deelname mogelijkheden altijd onderzocht. Samenwerking kan de kwaliteit en continuïteit beter waarborgen. Er zijn drie redenen waarom gemeenten met elkaar samenwerken in de vorm van een verbonden partij:

- Vanwege het grensoverschrijdend karakter van de problematiek.
- Om efficiëncy voordelen te behalen.
- Vanwege een wettelijke plicht tot samenwerking.

Kaderstellende en controlerende rol raad

De verbonden partijen ontwikkelen beleid of voeren beleid uit voor de gemeente. Beleidsmatig blijft de gemeente uiteraard verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De verbonden partijen zijn onderverdeeld in publiekrechtelijke en privaatrechtelijke partijen. Monitoren en toezicht houden doen we enerzijds door bestuurlijke vertegenwoordiging in diverse overlegstructuren, anderzijds door de raad jaarstukken aan te bieden waarop zij haar zienswijze kan baseren. Partijen met een publiekrechtelijk karakter hebben hun eigen P&C cyclus. Bij de behandeling van de begrotingen en jaarrekeningen van de verbonden partijen neemt de gemeenteraad haar kaderstellende en controlerende taak.

In onze regio (21 gemeenten) hebben we voor de gemeenschappelijke regelingen dezelfde kaders afgesproken ten aanzien van financiële onderwerpen, zodat colleges en gemeenteraden hier eenduidiger regie op kunnen voeren. De vier grote gemeenschappelijke regelingen (MRE, ODZOB, GGD en VRBZO) hebben hier afspraken over gemaakt. Het betreft indexerings-uitgangspunten en bestuurlijke planning. Met deze vier GR'en is onlangs afgesproken om de bestaande indexatiemethodiek te evalueren. Deze evaluatie omvat ook het onderzoeken van alternatieve indexatiemethodieken zoals die ook voor de gemeenten wordt toegepast bij de algemene uitkering.

Metropoolregio Eindhoven (MRE)

Gevestigd in Eindhoven

Relatie met taakveld(en)

Bestuur, volkshuisvesting, Verkeer en Vervoer, Duurzaamheid, Economie en recreatie.

Openbaar belang

De regio moet voorzien in de behoefte aan werken, wonen, recreëren, maatschappelijke participatie en een veilige leefomgeving zonder dat daarmee kansen voor toekomstige generaties verloren gaan. De MRE wil een organisatie zijn die op een flexibele wijze kan inspelen op de behoeften van de gemeenten en op doelmatige wijze mede inhoud geven aan de regionale vraagstukken en de groei van onze regio.

Bestuurlijk belang

De gemeente is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur, de portefeuille-overleggen en de Raadstafel²¹. In het kader van de kadernota, begroting en jaarstukken is de raad drie maal aan zet om te sturen op de GR. Eén keer per vier jaar stellen we in de raad de samenwerkingsafspraken en ambities in deze regionale samenwerking vast. Incidenteel bij het aangaan van nieuwe financiële verplichtingen of het herzien van regelingen in de GR heeft de raad beslisbevoegdheid.

Financieel belang	31-12-2023	31-12-2024
Eigen Vermogen	13.902.613	20.596.792
Vreemd Vermogen	21.146.523	21.827.448
Resultaat	833.753	628.743

Ontwikkelingen

De ambitie van de MRE is: een sterke regio met behoud van het kenmerkende innovatieve Brainportprofiel en een stabiele sociale basis en vitale leefomgeving voor al onze inwoners. De grote achterliggende opgave is het verbinden van de duurzame verstedelijking en de opgave voor een vitaal landelijk gebied in onze regio. Op basis van de ambities uit het samenwerkingsakkoord en de regiodeals wordt de organisatie verder uitgebreid om alle taken te kunnen uitvoeren.

Risico's

De belangrijkste risico's die op dit moment op concernniveau worden onderkend zijn:

- Doelvermogen eeuwigdurende nazorg Gulbergen is ontoereikend;
- Voldoende gekwalificeerd personeel om taken en programma's in kader van Samenwerkingsakkoord 2023-2026 uit te voeren op basis van extra financiering vanuit Rijk;
- Bezuinigingen bij gemeenten met als gevolg lagere gemeentelijke bijdragen en cofinanciering.

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

Gevestigd in Eindhoven

Relatie taakveld(en)

Bestuur, volksgezondheid en milieu, ruimtelijke ordening, veiligheid.

Openbaar belang

De ODZOB draagt zorg voor een veilige, gezonde en duurzame (fysieke) leefomgeving. Dit doen ze door taken uit te voeren op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Ook activiteiten die verwant zijn aan deze VTH-taken voert de ODZOB uit indien Waalre daarom verzoekt.

Bestuurlijk belang

We werken samen met gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en de provincie Noord-Brabant. De gemeente is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder).

Financieel belang

Financieel belang	31-12-2023	31-12-2024
Eigen Vermogen	2.480.854	4.182.954
Vreemd Vermogen	7.805.774	4.907.362
Resultaat	532.056	522.317

Ontwikkelingen

In juli 2022 is het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH-stelsel (IBP VTH) gestart om het VTH-stelsel in Nederland te versterken. Het doel van het programma is het merkbaar verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en het verminderen van schade aan het milieu die vermeden had kunnen worden. Om de verbeteringen door te voeren zijn er zes pijlers binnen het programma. Alle Nederlandse omgevingsdiensten moeten voldoen aan deze pijlers voor een robuuste organisatie. De ODZOB onderneemt diverse acties om in april 2026 robuust te zijn.

Risico's

De geactualiseerde risico-inventarisatie van de ODZOB toont dat de risico's met de grootste potentiële impact een verwachtingswaarde kennen van € 1,594 miljoen.

De streefwaarde van de algemene reserve vanuit de 4 grote GR-en is tussen de € 1,2 en 1,5 miljoen, afhankelijk van het begrotingstotaal. De algemene reserve van de ODZOB bedraagt per ultimo 2024 € 1,5 miljoen. Dat is minder dan bovenstaande verwachtingswaarde van de risico's, wat zeker een aandachtspunt is.

Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

Gevestigd in Eindhoven

Relatie taakveld(en)

Volksgezondheid (Gezondheid en Preventie), Jeugdgezondheidszorg.

Openbaar belang

De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).

Bestuurlijk belang

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur van de GGD, door een lid van het college van B&W (de portefeuillehouder). Het Algemeen Bestuur stelt de hoofdlijnen vast van het GGD beleid, evenals de begroting en de jaarrekening. Het Dagelijks bestuur ziet toe op de dagelijkse gang van zaken, bereidt samen met de directeur van de GGD de AB-vergaderingen voor en draagt zorg voor het uitvoeren van de besluiten van het Algemeen Bestuur. Zowel het AB als het DB vergadert zes keer per jaar.

Financieel belang

Deelnemende gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling van de GGD, betalen jaarlijks een bijdrage aan de GGD. Deze bijdrage is gebaseerd op het inwonersaantal van de gemeente voor collectieve taken.

Financieel belang	31-12-2023	31-12-2024
Eigen Vermogen	6.956.535	7.746.082
Vreemd Vermogen	35.036.749	29.551.111
Resultaat	1.263.307	1.464.210

Ontwikkelingen

De Gemeenschappelijke regeling van de GGD Brabant-Zuidoost is per 1 juni 2024 gewijzigd. De gewijzigde regeling is van te voren voor akkoord voorgelegd aan college en aan gemeenteraad. De gewijzigde gemeenschappelijke regeling is inmiddels in werking getreden.

Risico's

De GGD is als het ware een verlengstuk van de gemeente. Dat betekent dat als de GGD in financiële problemen komt, dit direct consequenties heeft voor de financiële positie van de deelnemende gemeenten. Vandaar dat het van groot belang is dat de gemeente goed op de hoogte is van de financiële situatie van haar GGD.

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Gevestigd in Eindhoven

Relatie taakveld(en)

Bestuur, Veiligheid, Openbare ruimte, Verkeer en Vervoer

Openbaar belang

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer, de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) en de regionale ambulancevoorziening (RAV) samenwerken om incidenten en rampen en crises te voorkomen, te beperken en te bestrijden. Naast de primaire processen (incidentbestrijding en ramp en crisisbeheersing) wordt de VRBZO ook ingezet op actuele en urgente veiligheidsvraagstukken, zoals de (nood) opvang van asielzoekers en vluchtelingen. VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.

Bestuurlijk belang

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio bestaat uit de burgemeesters van de 21 gemeenten binnen de Veiligheidsregio. De burgemeester vertegenwoordigt zijn gemeente in de veiligheidsregio en legt verantwoording af aan zijn eigen gemeenteraad. Daarnaast is de burgemeester vertegenwoordigd in het portefeuilleoverleg commissie Crisisbeheersing.

Financieel belang	31-12-2023	31-12-2024
Eigen Vermogen	2.251.205	3.261.747
Vreemd Vermogen	29.828.654	30.214.670
Resultaat	1.010.542	-705.000

Ontwikkelingen

In een wereld die voortdurend verandert waarin nieuwe crises en uitdagingen zich aandienen, vraagt een continu doorontwikkeling van de VRBZO. Hierbij ligt de focus op de versterking van de brandweezorg, crisisbeheersing en ondersteunde processen. Drie relevante ontwikkelingen die grote impact hebben op de taakuitvoering van de VRBZO zijn:

1. Klimaatverandering: waardoor we te maken hebben met extreme droogte en daardoor een groter risico op natuurbranden;
2. Geopolitieke dreigingen waardoor het belang van weerbaarheid actueler dan ooit is. Enerzijds met het beschermen van vitale en andere belangrijke processen in de maatschappij, maar ook met de opgave te werken naar een parate en veerkrachtige samenleving;
3. Schaa sprong: de grootschalige strategische ontwikkeling in de regio Zuidoost-Brabant brengen risico's met zich mee rond de (fysieke)veiligheid. Zo neemt het aantal mensen dat hier komt wonen en werken enorm toe, maar ook het aantal gebouwen.

Risico's

De belangrijkste risico's die op dit moment worden onderkend zijn:

1. De VRBZO heeft de uitvraag gedaan naar extra structurele middelen om als organisatie weer te kunnen voldoen aan wet- en regelgeving. Hiertoe is er sprake van een bestuurlijke opdracht waarbij de basis op orde moet komen, voldaan moet worden aan wet- en regelgeving en een Regionaal Beleidsplan opgesteld moet worden. Voor deze bestuurlijke opdracht zullen de algemene reserves worden aangewend.
2. Ondanks dat de VRBZO voor 2025 geen extra middelen vraagt kan er onder voorbehoud van besluitvorming in het Algemeen Bestuur sprake zijn van aanvullende begrotingsvoorstellen voor het begrotingsjaar 2025. Tevens was er sprake van een negatief resultaat in 2024 welke niet ten laste van de algemene reserves konden worden gebracht (gelet op de bestuurlijke opdracht). Hierdoor werd het negatieve resultaat alsnog in rekening gebracht bij de gemeenten. Dit betekent voor de gemeente Waalre een bedrag van € 22.390.
3. De benodigde weerstandscapaciteit van de VRBZO ligt boven het weerstandsvermogen. Het is niet reëel dat alle beschreven risico's zich gelijktijdig voordoen. In het uiterste geval, indien risico's zich daadwerkelijk voordoen en het beschikbare vermogen wordt overschreden, zal VRBZO terugvallen op de gemeenten in de gemeenschappelijke regeling om de kosten te dekken.

Gemeenschappelijke regeling Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen

Openbaar belang

Samen met dertien andere gemeenten draagt Waalre in deze gemeenschappelijke regeling zorg voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden die volgens artikel 17 van de Wet op het Primair onderwijs aan de gemeenteraden zijn opgedragen.

Bestuurlijk belang

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder).

Risico's

Verbonden partij in bestuurlijke zin. Er bestaat geen financiële verbondenheid. Waalre loopt geen financieel risico.

Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (ERGON)

Gevestigd in Eindhoven

Relatie taakveld(en)

Sociaal Domein.

Openbaar belang

Ergon is het uitvoeringsorgaan van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (GRWRE). Voor deze gemeenten voert Ergon een deel van de Participatiewet uit, inclusief de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw). Ruim 2.300 medewerkers met een beperking werken bij Ergon of via Ergon bij een reguliere werkgever. Daarnaast worden zo'n 2.000 werkzoekenden vanuit de Participatiewet naar werk geholpen door Ergon. Ergon ziet het als haar missie werkzoekenden aan betaald werk te helpen. Ergon stimuleert mensen om het uiterste uit zichzelf te halen, door inzicht te geven in de eigen mogelijkheden, door te groeien in werk- en vakvaardigheden en door te helpen passend werk te vinden. Als mensen aan het werk zijn, begeleidt Ergon ze op inhoudelijk en sociaal vlak. Samen met haar partners helpt Ergon mensen naar, aan en in werk.

Bestuurlijk belang

Het college is met de wethouders Sociale Ontwikkeling en Financiën vertegenwoordigd in het algemeen van Ergon. De wethouder Sociale Ontwikkeling maakt tevens deel uit van het dagelijks bestuur.

Financieel belang

De middelen die de gemeente Waalre van het rijk ontvangt voor de uitvoering van WSW-taken worden doorbetaald naar Ergon. Hiernaast wordt een jaarlijkse vergoeding betaald voor de begeleiding van inwoners die werken met een loonkostensubsidie. Ook draagt Waalre bij aan de kosten van het Participatiebedrijf, dat zich richt op het begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar betaald werk.

Financieel belang	31-12-2023	31-12-2024
Eigen Vermogen	12.022.000	10.415.000
Vreemd Vermogen	7.434.000	7.057.000
Resultaat	1.536.000	10.000

Ontwikkelingen

Ook Ergon merkt de effecten van de toegenomen schaarste op de arbeidsmarkt, zowel in het aanbod van doelgroepmedewerkers als bij het kaderpersoneel. Ergon ziet het als haar missie om 80% van de werkzoekenden die bij Ergon starten, binnen zes maanden aan betaald werk te helpen en werkt vanuit de visie dat iedereen waardevol werk kan doen en vinden. Ook met een belemmering. Vanuit die missie en visie reageert Ergon voortdurend op ontwikkelingen. Ook zijn er plannen in werking gezet voor nieuwe huisvesting.

Risico's

Wanneer Ergon verlies maakt, moeten deelnemende gemeenten dit opvangen. In 2021 is een meerjarige strategische koers ontwikkeld voor de vijf deelnemende gemeenten. De organisatie spant zich in om de implementatie van deze strategische koers te bewaken. De deelnemende gemeenten en Ergon werken samen aan de ontwikkeling van een nieuwe strategische koers, die in 2027 ingaat.

Gemeenschappelijke regeling PlusTeam

Gevestigd in Geldrop

Relatie taakveld(en)

Bestuur, Sociaal Domein

Openbaar belang

Het PlusTeam heeft als opdracht om voor de gemeenten Waalre en Geldrop-Mierlo de ondersteuning te verzorgen van huishoudens met multiproblematiek op basis van de Wmo en Jeugdwet. In het PlusTeam werken gespecialiseerde professionals samen om (preventief) het netwerk rondom een cliënt te activeren en te versterken. Daarnaast organiseert het PlusTeam de professionele zorg rondom de cliënt.

Bestuurlijk belang

De gemeente is vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur.

Financieel belang	31-12-2023	31-12-2024
Eigen Vermogen	102.000	0
Vreemd Vermogen	342.000	321.000
Resultaat	- 72.000	307.000

Ontwikkelingen

De bijdrage per gemeente voor de lasten zijn gebaseerd op een verdeelsleutel per 01-01-2025 van 81% (gemeente Waalre) en 19% (gemeente Geldrop-Mierlo). Volgens de Herijkte Opdracht 2022 wordt de verdeelsleutel tweejaarlijks herzien op basis van de vier voorgaande jaren. De verdeelsleutel is middels een eerste begrotingswijziging 2025 GR PlusTeam vastgesteld door de gemeenteraad.

Risico's

Omdat het PlusTeam geen weerstandscapaciteit heeft, worden risicobedragen behorend bij de risico-inventarisatie van het PlusTeam in de jaarrekening en begroting van de gemeente opgenomen. Voor de gemeente Waalre is het risico PlusTeam ingeschat op € 43.900.

Gemeenschappelijke regeling Een 10 voor de Jeugd

Gevestigd in Helmond

Relatie taakveld(en)
Sociaal Domein

Openbaar belang

Bij de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdregio Een 10 voor de Jeugd zijn de volgende gemeenten aangesloten: Helmond, Peelgemeenten (Deurne, Someren, Laarbeek, Gemert-Bakel en Asten), Veldhoven, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel en Waalre. De GR Jeugdregio Een 10 voor de Jeugd heeft als opdracht zorg te dragen voor een regionaal aanbod van passende, tijdige, kwalitatieve en betaalbare specialistische jeugdhulp, met uitzondering van Jeugdbescherming, Jeugdreclassering, Veilig Thuis en Jeugdzorg+. Deze segmenten vallen onder de dienstverleningsovereenkomst met de inkoopstrategie Eindhoven.

Bestuurlijk belang

De gemeente is vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur.

Financieel belang

Deelnemende gemeenten aan de GR betalen jaarlijks een bijdrage. Voor Waalre is deze bijdrage in 2026 geraamd op € 44.600.

Ontwikkelingen

De landelijke Hervormingsagenda Jeugd is een van de belangrijkste punten van aandacht voor GR Jeugdregio Een 10 voor de Jeugd. Deze Hervormingsagenda bevat een groot pakket aan afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel gezond te houden. Daarnaast bevat het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming grote opgaven voor gemeentelijke toegangen en veiligheidsnetwerken in de regio.

Risico's

Het belangrijkste risico dat op dit moment gezien wordt is schaarste in zowel middelen als personeel. Schaarste van middelen wordt zichtbaar in de gemeentelijke begrotingen en schaarste in personeel betreft zowel schaarste bij gemeenten als jeugdhulpaanbieders.

Deelneming Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Gevestigd in Den Haag

Relatie taakveld(en)
Bestuur, Financien

Openbaar belang

De BNG verzorgt de financiering voor de publieke organen zoals de gemeente Waalre. De financieringsmiddelen worden opgehaald door de BNG via de geld- en kapitaalmarkt. De gemeenten en de provincies bezitten de aandelen waardoor zij zeggenschap hebben over de BNG.

Bestuurlijk belang

De Burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Aandeelhoudersvergaderingen. Verder heeft de gemeente zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel).

Financieel beheer	31-12-2023	31-12-2024
Eigen Vermogen (x € 1.000)	4.721.000	4.777.000
Vreemd Vermogen (x € 1.000)	110.819.000	123.164.000
Resultaat (x € 1.000)	254.000	294.000
Netto dividend Waalre	11.600	15.858

Ontwikkelingen

De BNG zorgt voor een effectieve en efficiënt financieringsvoorzieningen. Ook nieuwe ontwikkelingen zoals energietransitie en duurzaamheid worden de door BNG ondersteund. Voor meer informatie, zie het jaarverslag 2024 van de BNG.

Risico's

De financiële positie van de BNG is uitstekend en de BNG krijgt ook de hoogste kredietwaardering. Dit betekent dat de aandelen bijna risicolos zijn en een dividend genereren. De aandelen worden ook niet verkocht. Het dividend is opgenomen in de meerjarenbegroting en dient als dekking voor de reguliere kosten. De omvang van het dividend varieert per jaar, en dit geldt als een laag risico. De verschillen tussen de dividenden per jaar, zijn marginaal.

Samenwerkingsovereenkomst Werk en Inkomen Veldhoven

Gevestigd in Veldhoven

Relatie taakveld(en)

De taken op het terrein van Werk en Inkomen zijn ondergebracht bij de gemeente Veldhoven. Veldhoven streeft ernaar te werken 'volgens de bedoeling', wat goed aansluit bij de visie van Waalre. Hiermee wordt een betrokken samenwerking beoogd, welke leidt tot een goede en op maat geleverde dienstverlening aan onze inwoners. Zo kan de visie van "Persoonlijk en Dichtbij" door de samenwerking met Veldhoven in de dagelijkse praktijk vormgegeven worden. Om dit in goede banen te leiden, is er doorlopend sprake van afstemming op diverse niveaus.

Openbaar belang

Veldhoven voert de Participatiewet, BBZ, IOAW en IOAZ voor de gemeente Waalre uit vanuit deze samenwerkingsovereenkomst. Dit zijn regelingen op basis waarvan inkomensondersteuning wordt geboden en het sociaal minimum wordt gegarandeerd. Daarnaast voert Veldhoven de schuldregelingsfase van de schuldhulpverlening uit voor Waalre.

Bestuurlijk belang

De gemeente Waalre is opdrachtgever met betrekking tot de bovenstaande taken.

Financieel belang

Aan de gemeente Veldhoven wordt een vergoeding betaald voor de uitvoering van de bovengenoemde taken.

Ontwikkelingen

De samenwerkingsovereenkomst met Veldhoven loopt af op 1 januari 2026. We verkennen de mogelijkheden om vanaf 1 januari 2026 wederom met een partner de Participatiewet uit te voeren.

Risico's

De uitvoering van bovenstaande regelingen betreft open einde regelingen. De hoogte van de uitkering vanuit het rijk voor de Participatiewet (zogenaamde BUIG-gelden) wordt gebaseerd op het aantal uitkeringen dat de gemeente twee jaar voor het begrotingsjaar moest uitkeren. Indien minder uitkeringen door de gemeente hoeven te worden uitgekeerd in het begrotingsjaar, betekent dit een voordeel voor de gemeente. Indien meer uitkeringen door de gemeente worden uitgekeerd, betekent dit een nadeel voor de gemeente. Waalre loopt hierdoor financieel risico. De vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote tekorten op het budget van de Participatiewet. Ze kunnen de compensatie aanvragen als het tekort groter is dan 7,5%. Daarbij geldt een getrapte opbouw: is het tekort tussen 7,5% en 12,5%, dan is de compensatie de helft. Boven de 12,5% wordt alles volledig gecompenseerd.

Samenwerkingsovereenkomst Veldhoven

Gevestigd in Veldhoven

Relatie taakveld(en)

Bestuur, veiligheid

Openbaar belang

De afgelopen periode is op het terrein van toezicht en handhaving de samenwerking met de gemeente Veldhoven gezocht en gevonden. Deze samenwerking zorgt voor een versterking van onze dienstverlening.

Bestuurlijk belang

De samenwerking draagt bij aan het behoud van onze zelfstandigheid. Het beoogt onder andere een meerwaarde te creëren op het vlak van efficiëntie, minder méérkosten en het benutten van elkaars talenten.

Financieel belang

Indien de samenwerking tot gevolg heeft dat er onderling of naar derden verplichtingen worden aangegaan, dan worden hierover nadere afspraken gemaakt waartoe in beide colleges wordt besloten. Afhankelijk van de mate van samenwerking en daarmee samenhangende kosten/risico's wordt hierbij een (juridische) vorm gekozen, bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst. De kosten en risico's worden daarmee per samenwerkingsthema vastgesteld.

Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost-Brabant (BIZOB)

Gevestigd in Oirschot

Relatie taakveld(en)

Inkoop heeft een relatie met alle taakvelden waarvoor werken, diensten of leveringen worden ingekocht.

Openbaar belang

Inkoopuitgaven maken een zeer groot deel uit van de jaarlijkse begroting. Door samenwerking kunnen gemeenten hun inkoop professionaliseren. Daarnaast vertaalt de kwaliteit van inkoop zich direct in de kwaliteit van producten, diensten en werken. Integer, rechtmatig en efficiënt inkopen heeft een positieve uitstraling naar burgers, het bedrijfsleven en de eigen medewerkers. Goed ingerichte inkoopprocessen vergroten het vertrouwen van de samenleving in de manier waarop gemeenschapsgeld wordt besteed.

Bestuurlijk belang

Overheden zijn verplicht om leveringen, diensten en werken conform de aanbestedingswet in te kopen. Het niet voldoen aan de wetgeving kan leiden tot onrechtmatig handelen.

Financieel belang

De jaarlijks kosten door aansluiting bij BIZOB zijn aanzienlijk maar daar staat tegenover dat er minder interne inkoopexpertise aanwezig hoeft te zijn en er geput kan worden uit een pool van inkopers en juristen die ondersteunen bij inkoop- en mogelijke bezwaarprocedures.

Financieel belang	31-12-2023	31-12-2024
Eigen Vermogen	358.695	600.123
Vreemd Vermogen	1.973.314	1.831.769
Resultaat	943.507	1.343.604

Ontwikkelingen

In 2023 is door BIZOB een nieuw format voor het inkoopbeleid opgesteld. Dit format is in 2024 "op maat gesneden" voor de gemeente Waalre en vastgesteld door het college van B&W.

Risico's

Door deel te nemen aan BIZOB wordt het risico op juridische procedures door onjuiste inkoop- en aanbestedingstrajecten verkleind.

Convenant Stedelijk Gebied Eindhoven

Gevestigd in Eindhoven

Relatie taakveld(en)

Bestuur, Ruimtelijke ontwikkeling, Volkshuisvesting, Economie en recreatie, Cultuur en Sport

Openbaar belang

Het SGE heeft als belangrijkste opdracht om de ambities van Brainport en de doorontwikkeling daarvan te faciliteren, middels hoogwaardige werkgebieden, een gevarieerd wervend woonmilieu en een aansprekend pakket aan voorzieningen op terreinen als kunst, cultuur, sport en recreatie.

Bestuurlijk belang

We werken samen met de gemeenten Best, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Helmond, Nuenen, Oirschot, Son en Breugel en Veldhoven aan de thema's Ruimte, Economie, Wonen en Voorzieningen & Evenementen.

De burgemeester is afgevaardigd naar het Bestuurlijk Platform, de wethouders naar de portefeuille-overleggen van de thema's uit hun portefeuille.

Financieel belang

Er is sprake van een beperkte formatie (2,3 fte) ter ondersteuning/secretariaat van de gemeenten. Alle gemeenten dragen daaraan bij op basis van het aantal inwoners. Ook is er sprake van een beperkt jaarlijks werkbudget wat gemeenten jaarlijks aanvullen op basis van inwoneraantal tot € 100.000.

Jaarlijkse kosten	Bedrag
Secretariaat	25.000
Werkbudget en andere bijdragen	25.000

Ontwikkelingen

De doorontwikkeling van de Metropoolregio Eindhoven en de focus daarop zijn in 2025 in SGE verband met elkaar besproken. De toegevoegde waarde van SGE als subregio en de samenwerking daarin is onderkend en heeft een doorstart gemaakt. Vanuit verschillende rollen (strategisch, ondersteunend, afstemming en initiator) blijven we in de samenwerking in SGE deelnemen.

Risico's

Er is geen sprake van langlopende verplichtingen, eigen of vreemd vermogen. Het financiële risico voor Waalre is zeer beperkt.

Inkoopsamenwerking Wmo Dommelvallei+ /BOV/Kempen

Gevestigd in - (gemeenten afzonderlijk)

Relatie taakvelden

Sociaal Domein

Openbaar belang

De inkoop van de diverse producten binnen de Wmo is in verschillende samenwerkingsverbanden verdeeld;

Vervoersvoorzieningen, woonvoorzieningen en hulpmiddelen: A2-Gemeenten, Peelgemeenten, BOV, Kempengemeenten, Dommelvallei+

Huishoudelijke hulp: Dommelvallei +

Sociaal medische advisering: BOV-Kempengemeenten, Dommelvallei +, Peelgemeenten en Maashorst

Begeleiding: Dommelvallei+ en BOV-Kempengemeenten

Bestuurlijk belang

Er is geen overkoepelend bestuur; de diverse gemeenten nemen afzonderlijk deel in de inkoopsamenwerking, in samenwerking met Bizob. Besluitvorming over inkoop wordt in de afzonderlijke colleges voorgelegd.

Financieel belang

Door gezamenlijk de producten binnen de Wmo in te kopen, kunnen betere afspraken met zorgaanbieders gemaakt worden en kan een dekkend zorglandschap gecreëerd worden.

Ontwikkelingen

Per 2025 zal het product begeleiding ook regionaal ingekocht worden.

Risico's

Geen

Dienstverleningsovereenkomst Beschermd Wonen

Gevestigd in Eindhoven

Relatie taakveld(en)
Sociaal Domein

Openbaar belang

Er zijn Beschermd Wonen plaats beschikbaar voor inwoners die hier afhankelijk van zijn.

Bestuurlijk belang

De gemeente is vertegenwoordigd in het bestuurlijk overleg.

Financieel belang

De gemeente heeft niet direct een financieel belang waar het gaat om Beschermd Wonen; de financiële middelen gaan vooralsnog direct naar centrumgemeente Eindhoven. Er staat wel een decentralisatie op stapel, waarbij de middelen direct voor Waalre beschikbaar worden. Deze decentralisatie is echter al een aantal keren uitgesteld.

Ontwikkelingen

De decentralisatie van het Beschermd Wonen naar de individuele gemeenten is uitgesteld naar op zijn vroegst 01-01-2026.

Risico's

Geen.

Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)

Gevestigd in Veldhoven

Relatie taakveld(en)
Bestuur, Veiligheid

Openbaar belang

Het RIEC Oost-Brabant werkt onder aansturing van een zelfstandige regionale stuurgroep. De RIEC's vormen voor onder andere gemeenten, maar ook andere partners een informatieknoppunt voor casuïstiek. Het RIEC ondersteunt bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit en ontwikkelt producten op verschillende ondermijningsthema's. Met het hoofddoel om de overheid en de samenleving weerbaarder te maken tegen ondermijning. Het stelt hiervoor onder andere integrale handhavingsadviezen op en stemt projectmatig bestuursrechtelijke, strafrechtelijke en fiscale interventies af met betrokken partners.

Bestuurlijk belang

Bestuurlijk is er een periodiek afstemmingsoverleg dat 5 keer per jaar plaatsvindt, genaamd het Bestuurlijk Overleg Ondermijning (BOO). Alle burgemeesters van de gemeenten behorende tot basisteam de Kempen sluiten in het BOO aan, waarbij er onder andere afgestemd wordt met de RIEC Oost-Brabant, belastingdienst, politie en het openbaar ministerie over de ondermijningsaanpak in de aangesloten gemeenten. De kosten hiervan worden gedragen door de het Ministerie van JenV, provincie en de gemeenten. De bijdrage vanuit gemeenten zijn gebaseerd op het inwoneraantal.

Financieel belang
n.v.t.

Ontwikkelingen

Doordat de wereld van ondermijnende criminaliteit voortdurend verandert waarin nieuwe uitdagingen zich aandienen, vraagt dit om een continu doorontwikkeling van het RIEC. Dit vraagt om een focus die gericht is op awareness en (bestuurlijke) weerbaarheid van gemeenten. Om hierop te kunnen reageren ontwikkelt het RIEC producten en diensten die de gemeenten ondersteunen in de gezamenlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Risico's

Er is geen sprake van financieel risico.

Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost

Gevestigd in Helmond

Relatie taakveld(en)

Bestuur, Veiligheid, Sociaal domein, Centrum Maatschappelijke Deelname

Openbaar belang

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost (voorheen Veiligheidshuis) richt zich op ketensamenwerking binnen thema's radicalisering, huiselijk geweld, jeugd en personen met onbegrepen gedrag. Het is er voor complexe probleemsituaties waar dwang, vaak gecombineerd met zorg, gewenst is. Het Zorg- en Veiligheidshuis adviseert, regisseert en coördineert regionaal om tot een doorbraak te komen bij complexe problemen. Onder andere gemeenten, politie, Openbaar Ministerie, GGD, GGZE, Raad voor de kinderbescherming, Reclassering, Dienst Justitiële inlichtingen en welzijnsorganisaties zijn aangesloten bij het Zorg- en Veiligheidshuis.

Bestuurlijk belang

De gemeente (burgemeester) is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en de Regiegroep van het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost. Daarnaast heeft de gemeente het samenwerkingsconvenant Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost ondertekend.

Financieel belang
n.v.t.

Ontwikkelingen

De focus van het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost voor 2026 ligt op het verder verbeteren en borgen van de kwaliteit van de kerntaken en het professionaliseren van de organisatie met daarbij de geboden kaders van de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS). In 2025 heeft het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost onder meer onderzoek laten verrichten naar de Jeugdaanpak (binnen de toenmalige PGA) en hoe de nazorg voor ex-gedetineerden is ingericht en welke behoeften de 21 regiogemeenten hebben om de uitvoering te versterken. Voor de nazorg van ex-gedetineerden zal het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost een faciliterende rol oppakken met kennis en het netwerk.

Risico's

Er is geen sprake van financieel risico.

Vereniging van kleine gemeenten K80

Gevestigd in Beesel

Relatie taakveld(en)

Bestuur, financiën, ruimtelijke ordening, sociaal domein, wonen en volkshuisvesting

Openbaar belang

Brengt kleine gemeenten onder de 25.000 inwoners bij elkaar en ondersteunt haar leden bij specifieke problemen en uitdagingen in kleine gemeenten. Is belangenbehartiger bij de VNG en het Rijk en wijst hen op de specifieke zaken waar kleine gemeenten tegen aan lopen bij de uitvoering van rijksbeleid.

Bestuurlijk belang

Door de vereniging komen we aan tafel bij het Rijk en de VNG. Als kleine gemeente alleen, lukt ons dat niet. Onze specifieke belangen en noden komen daarmee op tafel in onderhandelingen en gesprekken.

Financieel belang

Het lidmaatschap bedraagt € 6.000 per jaar.

Ontwikkelingen

Er is een professionaliseringsslag gemaakt in 2025, waardoor de contributie met ingang van 2026 is verhoogd.

Risico's

Er is geen sprake van langlopende verplichtingen, eigen of vreemd vermogen. Het financiële risico voor Waalre is zeer beperkt.

Coöperatie Bosgroep Zuid Nederland U.A.

Gevestigd in Heeze

Relatie taakveld(en)

Sport, Cultuur en Recreatie

Openbaar belang

De Bosgroep ondersteunt haar leden op diverse manieren bij de doelmatige ontwikkeling, inrichting en beheer van hun bos- en natuurterreinen.

Bestuurlijk belang

De gemeente is vertegenwoordigd in de algemene ledenvergadering.

De coöperatie hebben een collectief doel met een zakelijke basis. De leden, bijvoorbeeld ondernemers, consumenten en overheden, bundelen hun krachten in de coöperatie om hun individuele doelen te bereiken. Het uiteindelijke doel van een coöperatie is waardecreatie voor de leden. Een coöperatie is geen gewoon bedrijf. Het is een vereniging mét een bedrijf. De activiteiten van dat bedrijf voorzien in 'bepaalde stoffelijke behoeften' van de leden. Welke dat zijn, dat is vastgelegd in de statuten van de coöperatie.

Samenwerkingsovereenkomst gladheidsbestrijding Eindhoven

Gevestigd in Eindhoven

Relatie taakveld(en)

Wegbeheer, veiligheid, mobiliteit

Openbaar belang

De gemeente is verantwoordelijk voor een veilige openbare omgeving en veiligheid bij het gebruik van de openbare ruimte.

Bestuurlijk belang

De gemeente is verantwoordelijk voor een veilige openbare omgeving en veiligheid bij het gebruik van de openbare ruimte.

Financieel belang

Gemeente Waalre is verantwoordelijk voor het materieel. Onderhoudskosten worden doorberekend aan gemeente Waalre.

Ontwikkelingen

Geen bijzonderheden

Risico's

Gladheid en dan met name de frequentie hiervan is niet te voorspellen. Dit maakt dat het uiteindelijke resultaat sterk kan afwijken van de raming. Als het vriest en er ontstaan gevaarlijke situatie wordt er gestrooid, ongeacht het beschikbare budget. Hierdoor kunnen we met forse budgetoverschrijdingen te maken krijgen.

Samenwerkingsovereenkomst beheer sportparken Eindhoven

Gevestigd in Eindhoven

Relatie taakveld(en)

Sport, Cultuur en Recreatie.

Openbaar belang

De gemeente faciliteert de basissporten voetbal, hockey en tennis.

Bestuurlijk belang

Door de samenwerking met de gemeente Eindhoven wordt schaalvergroting worden gerealiseerd, waardoor het sporttechnisch onderhoud efficiënter, effectiever en tegen lagere maatschappelijke kosten kan worden uitgevoerd.

Financieel belang

De jaarlijkse kosten voor het onderhoud van de buitensportaccommodaties zijn opgenomen in de begroting.

Ontwikkelingen

De gemeente Eindhoven kijkt in verband met het verder uitbesteden van taken van de sporttechnische buitendienst naar alternatieven voor het huidige onderhoudscontract. De gemeente Waalre zal daar waar nodig in participeren.

Risico's

Als de samenwerking wordt beëindigd vervalt het voordeel van de schaalvergroting en nemen de jaarlijkse kosten voor het onderhoud van de buitensportaccommodaties toe.

Overzicht bijdragen verbonden partijen in Euro's

Letter/nr	Verbonden partijen gemeente Waalre:	2024	Raming 2025	Raming 2026
A.	Metropool regio Eindhoven (MRE)	€ 259.915	€ 311.792	€ 299.384
B.	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	€ 228.688	€ 263.694	€ 270.789
C.	GGD Brabant-Zuidoost te Eindhoven	€ 784.361	€ 828.279	€ 800.384
D.	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	€ 999.364	€ 1.048.948	€ 1.131.685
E.	Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs de Kempen	€ -	€ -	€ -
F.	Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (ERGON)	€ 2.034.000	€ 1.869.000	€ 1.919.000
G.	Plus Team	€ 768.954	€ 630.390	€ 677.164
H.	10 voor de Jeugd	€ 33.490	€ 34.600	€ 44.600
I.	Samenwerkingsovereenkomst Werk en Inkomen Veldhoven	€ 548.339	€ 760.000	€ 870.000
II.	Convenant Veldhoven	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk
III.	Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost Brabant (BIZOB)	€ 245.210	€ 258.850	€ 263.810
IV.	Convenant Stedelijk Gebied te Eindhoven	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk
V.	Inkoop samenwerking Jeugdhulp en WMO	Dienstaafhankelijk	Dienstaafhankelijk	Dienstaafhankelijk
VI.	Regionaal Informatie- en Expertise Centrum te Eindhoven	€ 15.195	€ 15.500	€ 15.500
VII.	Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost te Helmond	€ 5.971	€ 6.000	€ 6.600
VIII.	Vereniging van kleine gemeenten K80	€ 2.200	€ 2.200	€ 2.200
Totaal		€ 5.925.687	€ 6.029.253	€ 6.256.516

Paragraaf G Grondbeleid

Waar gaat de paragraaf over

Grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, natuur en recreatie. De gemeente geeft in deze paragraaf een overzicht van de lopende en toekomstige projecten, de control en beheersing, alsmede de kaders van het grondbeleid.

Voor de begroting 2026 maakt de paragraaf Grondbeleid gebruik van de cijfers die begin 2025 bekend waren en wordt eveneens een doorkijk gegeven naar de aankomende jaren.

De woningmarkt staat onder druk. De regio Eindhoven groeit enorm en dit vertaalt zich onder andere in investeringen in extra woningen, werklocaties, mobiliteit en energievoorzieningen. In de Woondeal 2023 is de woningbouwopgave voor de regio en per individuele gemeente vastgesteld. Nadien zijn er nieuwe woningbehoefteprognoses uitgekomen. Hieruit blijkt dat de opgave voor nieuw te realiseren woningen groter is dan eerder geraamd. De regio zet zich, in samenwerking met woningcorporaties en marktpartijen, in voor de realisatie van deze verhoogde opgave. Elke gemeente neemt een evenwichtig aandeel ('fair share') op basis van aantal inwoners van de regionale opgave. Daarnaast is in het Convenant Beethoven afgesproken de bouw van woningen te versnellen, d.w.z. plannen voor de periode 2030-2040 naar voren te halen (start bouw uiterlijk in 2030). Voor Waalre betekent dit dat in de jaren 2025 tot en met 2030 nog 840 woningen moeten worden gerealiseerd en daarna nog eens 600 woningen tot 2040. Er is met name grote behoefte aan betaalbare woningen. In de Woondeal zijn afspraken gemaakt over de programmering van de woningbouw. Ten minste 30% van de nieuw te bouwen woningen valt in de categorie sociale huur, 16% middeldure huur en 20% betaalbare koop.

De prijsontwikkeling van woningen in de regio is in 2024 en 2025 nog steeds gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Landelijk en regionaal zien we nog altijd dat projecten soms moeilijk van de grond komen. Door toenemende kosten, hoge rentekosten en onzekerheid over de stijging van materiaalkosten en onzekerheid met betrekking tot netwerkcongestie en de stikstofproblematiek zien we dat planvorming kan vertragen. Deze factoren hebben een directe invloed op de waarde van de grond en de verdien capaciteit van gebiedsontwikkelingen. Toch zien we dat in Waalre nog altijd nieuwe ontwikkelingen doorgang vinden.

De economische groei in Nederland wordt geremd door handels- en geopolitieke spanningen op het wereldtoneel. Dit zorgt voor economische onzekerheid waardoor we zien dat in het algemeen minder wordt geïnvesteerd in bedrijvigheid, waardoor de uitvoer wordt geremd. De economische groei heeft hier last van, waar in 2024 de economische groei nog versnelde, zien we dat deze in 2025 wordt geremd tot een verwachte stijging van 1,1%. Voor 2026 en 2027 is de voorspelling dat deze eveneens blijft steken op 1% (conform cijfers DNB).

In 2022 was nog een recordinflatie van 11,6% gemeten, deze was in 2024 gedaald naar 3,2% en De Nederlandsche Bank (DNB) voorspelt dat deze in 2025 daalt onder de 3,0%. Deze cijfers liggen hoger dan wat het DNB voorspelde aan begin van 2024, toen voorspelde ze nog een inflatie van 2,2% voor 2025. De verwachte inflatiecijfers liggen hiermee hoger dan het streefcijfer van de Europese Centrale Bank (ECB) van 2,0%.

Tegelijkertijd zien we dat het reëel beschikbare inkomen van Nederland nog altijd iets toeneemt. Wel zien we dat de nominale loongroei geleidelijk aan het dalen is. Het aanbod van werknemers blijft eveneens stijgen, maar de vraag naar werknemers stijgt eveneens, hoewel deze stijging minder toeneemt. Als gevolg hiervan zien we dat de werkloosheid in Nederland langzaam begint op te lopen tot (naar verwachting) 4,4% in 2027. Op moment van schrijven (augustus 2025) betreft de algehele werkloosheid in Nederland 3,9%. Conform de laatst bekende gegevens (juli 2025) ligt de werkloosheid binnen de gemeente Waalre met 2,0 nog altijd ruim onder het landelijk niveau.

Waar in 2024 nog een stijging van het consumentenvertrouwen is waargenomen, wordt geconstateerd dat deze gedurende 2025 is afgenomen. Met een registratie van -37 lag het consumentenvertrouwen in april 2025 onder het gemiddelde over de afgelopen 20 jaar (-10). Consumenten waren de laatste maanden negatiever over de economie dan voorgaande jaren.

Eveneens hebben meerdere Europese landen aangekondigd mogelijk een hogere schuldenlast aan te wenden, wegens onder meer de opgelopen geopolitieke spanningen. Hoewel de ECB haar rente pas geleden (juni 2025) nog heeft verlaagd van 2,25% naar 2,0%. De hypotheekrente heeft eveneens direct gereageerd op deze berichten, waardoor in het eerste kwartaal van 2025 nog een sterke stijging van meerdere procentpunten is waargenomen, zien we dat deze ondertussen weer iets aan dalen is.

1. Visie en beleid

Grondbeleid

Op 16 april 2019 is de Nota Grondbeleid door de raad vastgesteld, met als uitgangspunt het concept 'sturend grondbeleid', waarbij de gemeente per project bekijkt welke grondpolitiek wordt toegepast. De gemeente heeft vooral een faciliterende rol, maar waar meer directe invloed van de gemeente nodig is, voert zij een actief grondbeleid. Bij elke gebiedsontwikkeling is sprake van onderhandeling en een overeenkomst tussen de gemeente en een of meerdere marktpartij(en). In de Nota Grondbeleid is uitgesproken dat de gemeentelijke voorkeur uitgaat naar het overeenkomen van een anterieure overeenkomst met de marktpartijen. Dit in tegenstelling tot het opstellen van een exploitatieplan. De gemeente hanteert met betrekking tot gronduitgifte marktconforme grondprijzen en bepaalt per plan de meest geschikte grondprijsmethode.

Bij behandeling van de Kadernota 2025 op 2 juli 2024 heeft de raad besloten om af te zien van actualisering van de nota Grondbeleid. Hiermee blijft de huidige nota Grondbeleid van kracht.

Op 15 oktober 2024 is het "Programma Kostenverhaal en financiële bijdragen" door de gemeenteraad vastgesteld waarmee meer concrete sturing is wat betreft de vigerende nota Grondbeleid.

Op 21 januari 2025 zijn de uitgifteprijzen voor restgroen door het college van B&W geactualiseerd en zijn de plankosten voor kleine bouwactiviteiten (tot 4 woningen) vastgesteld. De gemeenteraad is hierover per brief geïnformeerd.

Nota Grondbeleid: Nota waarin het gemeentelijk grondbeleid is verwoord. Deze wordt periodiek herzien en heeft onder andere betrekking op verwervingen, uitgifteprijsvorming, samenwerking, weerstandsvermogen en kostenverhaal.

Grondpolitiek: Synoniem voor grondbeleid. Beleid dat de handelswijze van de gemeente beschrijft met betrekking tot het verwerven en verkopen van grondposities.

Passieve grondpolitiek: Een door gemeente te voeren grondbeleid dat zich beperkt tot het faciliteren, toetsen en verhalen van kosten van ruimtelijke ontwikkelingen van derden/private partijen.

Actieve grondpolitiek: Het actief verwerven van gronden (hier: door de gemeente), om invulling te geven aan het ruimtelijk beleid. De gemeente is grondeigenaar en ondernemer; de gemeente draagt alle kosten en risico's, en incasseert de opbrengsten.

Anterieure overeenkomst: Overeenkomst met marktpartijen voorafgaand aan een gebiedsontwikkeling, waarin afspraken worden gemaakt over onder meer woningbouwprogramma en kostenverhaal. Dit gebeurt privaatrechtelijk, via een overeenkomst.

Exploitatieplan: wettelijke mogelijkheid om kosten te verhalen op de particuliere initiatiefnemer. Dit is de publiekrechtelijke weg.

Kostenverhaal

Op 15 oktober 2024 is het Programma "Kostenverhaal en financiële bijdragen" vastgesteld. Met de vaststelling van dit programma beschikt de gemeente Waalre over transparante en eenduidige beleidskaders rondom kostenverhaal, financiële bijdragen en verevening sociale woningbouw welke in lijn is met de Omgevingswet. Op 21 januari 2025 zijn de plankosten voor kleine bouwactiviteiten (tot 4 woningen) door het college van b&w vastgesteld, waarover de gemeenteraad is geïnformeerd. Daarnaast blijft de beleidsnota "Rood-met-groen" en beleidsnotitie "Uitwerking Rood-met-groeninstrumentarium" van kracht.

De gemeente Waalre heeft op basis van dit programma en beleidsnota/notitie de volgende bestemmingsreserves:

- *Bestemmingsreserve fysieke leefomgeving*
- *Bestemmingsreserve Sociale Woningbouw*
- *Bestemmingsreserve Landschappelijke kwaliteiten*

De rol van het Fonds Landschappelijke kwaliteit wordt nu vervuld door deelname aan de Landschapsinvesteringsregeling vanuit de Provincie, waarin o.a. de Beleidsnota Rood-met-groen in de nieuwe vorm wordt opgenomen.

In voorgenoemde beleidsnota's zijn tarieven opgenomen die worden gevraagd bij zowel particuliere als gemeentelijke bouwplannen. Het kostenverhaal bij particuliere plannen vindt bij voorkeur plaats via privaatrechtelijke / anterieure overeenkomsten.

Beleidsmatig dient aan een andere ontwikkeling in de regio vormgegeven te worden; er is een regionale afspraak om 8 m² groen per woning toe te voegen. Dit heeft uiteraard effect op de grondexploitatie in bredere zin. De praktische uitwerking wordt momenteel onderzocht.

Programma kostenverhaal en financiële bijdrage: Programma waarin het gemeentelijk beleid is verwoord met betrekking tot het verplichte kostenverhaal en de afdwingbare financiële bijdragen. De financiële bijdragen is (in tegenstelling tot het kostenverhaal) geen wettelijke verplichting, maar een gemeentelijke keuze. In het programma is geïnventariseerd over welke investeringen kosten verhaald kunnen worden en welke ontwikkelingslocaties een bijdrage in de kosten moeten leveren.

Bestemmingsreserve fysieke leefomgeving: Dit betreft investeringen waar het bestaande en nieuwe gebied profijt van hebben. Er is een functionele samenhang tussen verbeteringen en de groei van de gemeente. De financiële bijdragen fysieke leefomgeving van initiatiefnemers en van de gemeentelijke grondexploitaties worden gestort in de bestemmingsreserve fysieke leefomgeving. Uit de reserve betaalt de gemeente naar rato een deel van de investeringen (cofinanciering). Het overige deel betaalt de gemeente uit de eigen (algemene) middelen. De bestemmingsreserve fysieke leefomgeving kan enkel ingezet worden voor investeringen voor de verbetering van de fysieke leefomgeving van de gemeente Waalre.

Bestemmingsreserve Sociale Woningbouw: Dit is een vereveningsfonds. In de Woondeal Metropoolregio Eindhoven en Woonnotitie 2023 is vastgelegd dat in iedere woningbouwontwikkeling tenminste 30% sociale huurwoningen gerealiseerd moet worden. Wanneer dat niet mogelijk is kan verevening plaatsvinden door een bijdrage of onttrekking te doen aan de reserve sociale woningbouw.

Bestemmingsreserve Landschappelijke kwaliteiten: Dit is een bijdrage ruimtelijke ontwikkeling die voortkomt uit de landschapsinvesteringsregeling vanuit de provinciale regeling. Alle ontwikkelingen gelegen in het buitengebied moeten op een goede manier ruimtelijk worden ingepast. Wanneer dat niet fysiek door de initiatiefnemer kan op de ontwikkellocatie, is een bijdrage aan dit fonds aan de orde.

Pachtbeleid

De gemeente Waalre hanteert pachtbeleid dat in september 2017 door de raad is vastgesteld en vanaf 1-1-2018 is geïmplementeerd. Het areaal pachtgronden is nog maar heel beperkt.

Woningbouwprogramma en woningmarkt

Het woningbouwprogramma is gebaseerd op de door de raad vastgestelde programmering in de Actualisatie Woonnotitie (2023). Onderlegger hiervan zijn de afspraken in het Stedelijk Gebied Eindhoven en de Regionale Woondeal Zuidoost-Brabant (MRE). Het gewenste woningbouwprogramma is ook gebaseerd op de prognose van bevolking en woningbehoefte, zoals die door de provincie Noord-Brabant periodiek wordt opgesteld. Gezien de druk op de woningmarkt en de regionale schaa sprong wordt gewerkt aan versnelling van het programma. Eind 2025 wordt gewerkt aan actualisatie van de Woondeal zonder te verwachten effecten op het woningbouwprogramma.

De gemaakte afspraken over woningbouw in de regio geeft ook een grote woningbouwtaakstelling voor Waalre. Doelstelling is om deze groei in principe te realiseren op de beschikbare inbreidingslocaties (o.a., Brabantia terein, winkelcentrum De Voldijn, diverse ontwikkelingen aan de Eindhovenseweg, verbouw 't Laar, Malvalaan etc.). De woningbouwplannen op de uitbreidingslocaties Waalre-noord en Ekenrooi-zuid zullen ook moeten gaan voldoen aan de regio-afspraken.

Mede in het kader van versnelling is fase 3 van Waalre-noord in ontwikkeling genomen. In 2025 is de planvoorbereiding van Ekenrooi-zuid gestart.

Het woningbouwprogramma wordt voor een deel gerealiseerd op locaties die de gemeente zelf in exploitatie heeft. Een groot deel wordt gerealiseerd via particuliere ontwikkelingen. Het programma voor de periode 2025-2034 is opgenomen in de tabel.

Bouwprogramma 2025-2034

Voor de korte en middellange termijn (tot 2034) zijn concrete locaties in ontwikkeling, zowel op grond van de gemeente als particuliere ontwikkelingen. Voor de langere termijn moeten nog extra locaties in ontwikkeling worden genomen. Hiervoor zijn meerdere mogelijkheden in beeld, vooral op inbreidingslocaties. Keuzes hierin worden pas later genomen om flexibel te zijn, zodat goed kan worden gereageerd op mogelijk nieuwe ontwikkelingen op de woningmarkt. Op dit moment is vooral de vraag naar betaalbare woningen groot. Het vraagt extra aandacht om in dit segment woningen toe te voegen.

Bouwprogramma	Oplevering 2025	Oplevering 2026	Oplevering 2027	Oplevering 2028	Oplevering 2029	Oplevering 2030	Oplevering 2031	Oplevering 2032	Oplevering 2033	Oplevering 2034	Totaal
Gemeente projecten	6	90	62	100	300	150	75	0	0	0	783
Particuliere projecten (groot)	32	81	138	239	54	180	0	80	22	0	826
Particuliere projecten (klein)	9	20	8	7	0	0	10	13	12	10	89
Projecten nog niet in ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	25	25	25	25	100
TOTAAL	47	191	208	346	354	330	110	118	59	35	1798
<i>Procentueel</i>	3%	11%	12%	19%	20%	18%	6%	7%	3%	2%	100%

Bouwgronden in exploitatie (BIE)

In 2025 zijn nog 3 grondexploitaties actief, namelijk Waalre-noord, De Bleek en Trolliuslaan e.o.. In 2026 zal alleen Waalre-noord (complex 54) nog een gemeentelijke grondexploitatie zijn.

Grondexploitatie: De productie en verkoop van bouwrijpe grond en het inrichten van het openbare gebied.

Bouwgrond in exploitatie (BIE): Officiële benaming in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), om gronden waarvoor een ontwikkelingsplan is opgesteld en een grondexploitatie is vastgesteld door de raad, te duiden. In financiële zin kunnen kosten en opbrengsten worden geboekt (geactiveerd). Voorheen werd de term 'In Exploitatie Genomen Gronden' gebruikt.

Rente- en inflatieparameters in grondexploitatie

Bij het doorrekenen van de grondexploitaties hanteren we de volgende parameters. Naast de standaard parameters zoals in de tabel hieronder aangegeven, kunnen bij projecten project specifieke afwijkingen op basis van contracten voorkomen.

Parameters grondexploitaties	2025	2026	2027	2028	2029 e.v.
Kosteninflatie (GWW)	4,0%	3,0%	3,0%	2,0%	2,0%
Overige kosteninflatie	3,0%	3,0%	3,0%	2,0%	2,0%
Opbrengsteninflatie uitgifte	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	1,0%
Opbrengsteninflatie overig	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	1,0%
Disconteringsvoet (conform BBV)	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Rekenrente	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%

Renteparameter

Op basis van de BBV-regelgeving moet de gemeente de werkelijke betaalde rente voor de grondexploitatieprojecten toerekenen. De benodigde investeringen die in huidige grondexploitatie zijn geraamd, worden gefinancierd door eigen gemeentelijke middelen. De te hanteren rekenrente is dit jaar aangepast naar 1,0% (omslagrente). In de toekomst wordt waarschijnlijk externe financiering aangetrokken waardoor een wijziging van het rentepercentage onvermijdelijk zal zijn. Wanneer het rentepercentage wijzigt, zal dit eveneens effect hebben op lopende grondexploitaties. Het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille zal in dat geval naar verhouding van vreemd vermogen/ totaal vermogen (gedeeltelijk) worden toegerekend aan de lopende grondexploitatie. De renteberekening vindt in dit geval plaats op basis van de bruto-boekwaarden (per 1 januari – jaar) van de grondexploitaties. Tevens geldt dit voor grondexploitaties waarbij in het kasstromenoverzicht de verantwoorde baten hoger zijn dan de lasten. In dit geval wordt de rente als een baat toegerekend.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet wordt gebruikt in het berekenen van de contante waarde van de kasstromen als gevolg van geprognosticeerde lasten en baten. Omdat gemeenten de enige partijen zijn die grondexploitaties voeren zijn er vanuit de markt geen gegevens beschikbaar betreffende de disconteringsvoet. Daarom wordt aangesloten bij de aanbevelingen van de Commissie BBV, zijnde 2,0%.

Kosteninflatie

Betreffende kosten- en opbrengstenstijging is er het afgelopen jaar veel gewijzigd. Wordt deze op basis van de huidige marktomstandigheden en inschattingen van Metafoor (Outlook Grondexploitaties 2025) en Stadkwadraat BV (Prognose parameters gebiedsontwikkeling 2025) aangepast.

De oorlog in Oekraïne, de daarop volgende sancties tegen Rusland en de langdurige lockdown in China hebben ervoor gezorgd dat de productieketens van veel bouwmaterialen verstoord is, met schaarste van bouwmaterialen tot gevolg.

Tevens heeft de stijging van energieprijzen voor een toename in productiekosten. Hierdoor hebben we het afgelopen jaar de productiekosten van bijvoorbeeld staal, cement, beton, hout en isolatiemateriaal stevig zien toenemen (bouwbedrijven leggen de stijging in kosten door naar de consument). Afhankelijk van de verdere loop van internationale spanningen is het verloop naar de toekomst nog erg onzeker. De afgelopen 2 jaar zijn de kosten dan ook flink gestegen, doch is momenteel een afvlakking van de kostenstijging zichtbaar. Dit blijkt eveneens uit de inschatting van Metafoor en Stadkwadraat BV. Naar verwachting loopt deze terug naar 2,0%.

Omwille van het zekerheidsprincipe, wordt betreffende de kostenstijging voor grond- weg en waterbouw (GWW) een ander percentage aangehouden dan de reguliere kostenstijging. Tevens wordt zekerheidshalve vanuit het veiligheidsprincipe gedifferentieerd/onderscheid gemaakt per jaar. (GWW) hanteren we 4% voor 2025, 3% voor 2026 en 2027 en 2,0% voor 2028 e.v.

Opbrengsteninflatie

Voor het merendeel van de lopende grondexploitaties zijn reeds uitgifteprijzen met de kopende partij overeengekomen, tegen een marktconforme prijs op moment van verkoop. Rekening houden met een opbrengststijging is in die situatie niet opportuun. Op dit moment is de ontwikkeling van de woningprijzen en bouwkosten nog altijd onzeker. Zoals gedacht zijn de bouwkosten iets wat aan het afvlakken en zien we dat woningen nog altijd stijgen in waarde. Naar verwachting zal in de toekomst opnieuw waardevermeerdering op de grond plaatsvinden, daarom wordt vanuit het voorzichtigheidsprincipe opnieuw een waardestijging van 1,0% gehanteerd betreffende het jaar 2027 e.v.

Daarnaast geldt dat met de begroting de kosten en opbrengsten waar nog geen overeenkomsten voor zijn gesloten, worden geactualiseerd aan de hand van het nieuwe prijspeil (in overleg met vakdisciplines zoals civiel techniek), de GWW index betreft van januari 2025 tot juni 2025 (laatst gepubliceerde indexcijfer); 0,51%. Betreffende de overige jaren baseren we ons voor de kostenindexen op de Outlook 2025 van Metafoor, Stadkwadraat, de cijfers van het CBS, CBB en DNB. Betreffende de kostenindex (GWW) hanteren we 4% voor 2025, 3,0% voor 2026 en 2027 en 2,0% voor 2028 e.v. (deze blijven dus ongewijzigd t.o.v. de jaarrekening 2024)

BBV: Afkorting voor Besluit Begroting en Verantwoording. In dit besluit zijn eisen en regels opgenomen met betrekking tot de jaarverslaggeving van de gemeente. Ook de wijze waarop verslag gedaan moet worden over de gemeentelijke grondexploitaties zijn hierin opgenomen.

Tussentijdse (verwachte) winstnemering grondexploitaties

In maart 2018 heeft het BBV de berekeningsmethode voor de tussentijdse winst nader omschreven. Hiermee is niet langer ruimte voor verschil in interpretatie. Deze methode wordt opgelegd, mede om de resultaten van gemeenten onderling vergelijkbaar te maken. De methode staat bekend als de 'percentage of completion' (POC)-methode. De tussentijdse winst wordt berekend door: gerealiseerde kosten/totale kosten te vermenigvuldigen met gerealiseerde opbrengsten/totale opbrengsten en deze fractie (%) te vermenigvuldigen met de geprognostiseerde eindwaarde (resultaat), voor zover sprake is van een winstgevend project. Volgens de BBV voldoet ook deze methode aan het 'voorzichtigheidsprincipe'.

Eindwaarde: Het saldo (resultaat van opbrengsten minus kosten) van een grondexploitatie aan het eind van de geprognostiseerde looptijd, bij afsluiten.

Tussentijdse winstneming: een (vereenvoudigd) getallenvoorbeeld

Stel het voorziene resultaat van de grondexploitatie (zijnde de som van alle opbrengsten minus de som van alle kosten gedurende de gehele looptijd) is €100.000.

én

na het jaar is 60% van de geraamde kosten gerealiseerd en is 10% van de opbrengsten gerealiseerd dan wordt de tussentijdse winst berekend volgens $60\% \cdot 10\% \cdot €100.000 = €6.000$

Door toepassing van bovengeschetste methode is de verwachting dat circa € 182.600 tussentijdse winst kan worden genomen in 2025 uit één actieve grondexploitatie(s).

In onderstaande tabel is de verwachte tussentijdse winstneming voor 2025 weergegeven. In de volgende paragrafen wordt inzichtelijk gemaakt hoe groot de totale winstprognose per grondexploitatie is.

Actieve grondexploitatie in 2025	Verwachte winstprognose bij opening 2025 (A)	Verwachte (Tussentijdse) winstneming in 2025 (B)	Verwachte correctie winstneming (C)	Verwachte mutatie actualiseren Grex (D)	Verwachte winstprognose nieuw jaarrekening 2025 E (=A-B-C+D)
Waalre Noord Fase 1 & 2	497.504	182.633	-	-22.566	292.305
De Bleek	-162.977	-	-	-266	-163.243
Trolliuslaan e.o.	-175.745	-	-	-553	-176.298
Totaal	158.782	182.633	-	-23.385	-47.236

Mutaties actieve grondexploitaties

Bovenstaande tabel geeft de financiële effecten weer van de actualisatieslag van de actieve grondexploitaties medio 2025. De nieuwe resultaten (eindwaarde, kolom E) zijn gecorrigeerd met tussentijdse winstnemingen (kolom B/C) en het actualiseren van de grondexploitatie (m.b.t. gehanteerde uitgangspunten en houdbaarheid ramingen, kolom D). Naar verwachting worden de grondexploitaties De Bleek en Trolliuslaan e.o. per 31 december 2025 gesloten.

Eindwaarde: Het saldo (resultaat van opbrengsten minus kosten) van een grondexploitatie aan het eind van de geprognostiseerde looptijd, bij afsluiten.

Onderstaande tabel toont de geraamde nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten in de resterende exploitatieperiode (de periode vanaf 1 januari 2025).

In de volgende alinea's worden per project de mutaties van het eindresultaat toegelicht. In de raming van de nog te maken kosten wordt eveneens rekening gehouden met de verwachte inflatie (kostenstijging) en de door wijziging van de renteparameter rentelasten/renteopbrengsten. In de nog te maken kosten wordt eveneens rekening gehouden met de te verwachte kostenstijging en rentebaten/ -lasten, zoals deze conform BBV-richtlijnen aan de grondexploitaties dienen te worden toegerekend.

Actieve grondexploitatie	Nog te maken kosten	Nog te realiseren opbrengsten
in 2025	na 1-1-2025	na 1-1-2025
Waalre Noord Fase 1 & 2	7.651.932	13.442.060
De Bleek	110.125	-
Trolliuslaan e.o.	65.810	-
Totaal	7.827.867	13.442.060

Waalre Noord fase 1 & 2 (complex 54)

Na oplevering van het appartementengebouw De Meers is in 2019 de vuilstort heringericht als park. De definitieve inrichting en afronding van het park vindt pas plaats, nadat het horecapunt is gerealiseerd. Het gerepareerde bestemmingsplan voor het horecapunt is vastgesteld. Tegen het vastgestelde plan is beroep aangetekend. De Raad van State heeft alle bezwaren afgewezen en het bestemmingsplan is nu onherroepelijk. De omgevingsvergunning is verleend en daar was ook bezwaar tegen aangetekend. Na de uitspraak van de Raad van State is dit bezwaar ook komen te vervallen. Dit betekent dat de bouw kan worden gestart.

De omgevingsvergunning voor het bijzondere woontorentje Waderlo met 5 appartementen op locatie Heistraat-noord fase 2 is verleend. Start bouw is gepland in april 2025 De oplevering wordt in 2026 verwacht.

Voor fase 2 van de locatie Heistraat zuid is door de raad het stedenbouwkundig plan Heijde Park vastgesteld. Op basis van het stedenbouwkundig plan is de grondexploitatie geactualiseerd. In 2023 zijn het Beeldkwaliteitsplan (BKP) en het Bestemmingsplan ten inzage gelegd en zijn tevens de afspraken met ontwikkelaars vastgelegd. Vaststelling van het bestemmingsplan en het BKP heeft plaatsgevonden in 2024 en er is geen bezwaar ingediend. Voor de eerste 50 woningen is de omgevingsvergunning verleend en alle woningen zijn verkocht. In maart 2025 is gestart met het bouwrijp maken van de locatie. In 2026 zullen de eerste woningen in Heijde park worden opgeleverd; 38 sociale huurwoningen van 'thuis en naar verwachting circa 50 koopwoningen. Hierna volgt de overige nieuwbouw tot in totaal 150 woningen.

De Bleek 1 (complex 70)

Op deze locatie worden 6 patiowoningen voor senioren gebouwd in CPO verband. In 2023 is het bestemmingsplan vastgesteld en onherroepelijk geworden en is de omgevingsvergunning verleend en onherroepelijk geworden. Start bouw is in het eerste kwartaal van 2024, oplevering van de woningen is in 2025.

Trolliuslaan (complex 71)

De (her)inrichting van het bestaande en toekomstige openbaar gebied rond 't Hazzo is in 2023 afgerond. De ontwikkeling op de, deels particuliere, gronden aan de zuidzijde van 't Hazzo is gestart. Het bestemmingsplan en de omgevingsvergunningen zijn in 2023 onherroepelijk geworden. De particuliere woning aan de Klaprooslaan is gestart en de 18 appartementen zijn in 2024 opgeleverd. In 2025 vinden nog de laatste werkzaamheden aan de openbare ruimte plaats

Boekwaardeverloop

Onderstaande tabel presenteert de prognose van de ontwikkeling van de verwachte boekwaarde voor het lopende boekjaar 2025 (de periode van 1-1-2025 tot en met 31-12-2025) voor de actieve grondexploitaties. De verwachting is dat in 2025 voor zo'n € 3,2 mln aan kosten worden gemaakt en circa € 2,3 mln. aan (grond)opbrengsten en exploitatiebijdragen worden gerealiseerd. De gemeente heeft per 31-12-2025 dan nog een saldo van € 6,4 mln. aan netto-investeringen terug te verdienen.

Projectnaam	Boekwaarde opening 2025 (A)	(Verwachte) Mutaties kosten '25 (B)	(Verwachte) Mutaties opbrengsten '25 (C)	(Verwachte) Boekwaarde jaarrekening 2025 (D = A+B-C)
Waalre Noord Fase 1 & 2	5.309.020	3.032.670	2.292.023	6.049.665
De Bleek	53.118	110.125	-	163.243
Trolliuslaan e.o.	110.488	65.810	-	176.298
Totaal	5.472.626	3.208.605	2.292.023	6.389.206

De investeringen in 2025 betreffen vooral Waalre Noord fase 1 & 2, namelijk de kosten voor het bouwrijpmaken en (gemeentelijke) apparaatskosten binnen deelplan Heistraat Zuid fase 2. Ook voor het complex Trolliuslaan en de Bleek zijn de kosten voor een groot deel toe te wijzen aan de herinrichting/ realisatie van de openbare ruimte en (gemeentelijke) apparaatskosten. In 2025 zijn de gronden voor het "woontorentje" geleverd is een deel een deel van de gronden geleverd aan ontwikkelende partij en wordt nog een kostenverhaalsbijdrage voor het bouwrijp maken van het gebied betreffende Heijstraat Zuid fase 2 verwacht.

Boekwaarde: Het saldo van geboekte (gerealiseerde) kosten en opbrengsten op een, in dit geval, grondcomplex.

Grondcomplex: Een boekhoudkundige eenheid van kosten en opbrengsten die verband houdt met werken en werkzaamheden binnen een ruimtelijk en/of functioneel samenhangend gebied.

Plankosten: Verzamelterm voor werkzaamheden die betrekking hebben op gemeentelijke apparaatskosten, ontwikkelingskosten, waaronder onderzoeken en VTA (Vorbereiding, Toezicht en Administratie).

Winstprognose

Van de per 1-1-2025 actief zijnde grondexploitaties zijn de volgende verwachte eindresultaten (zie kolom C in onderstaande tabel) berekend:

Projectnaam	Resultaat (A= B+C)	Tussentijdse winstneming t/m 2024 (B)	(Tussentijdse) winstneming in 2025 (C)	NCW per 1-1- 2025	2025	2026	2027	2028	2029 e.v.
Waalre Noord Fase 1 & 2	1.198.325	745.647	182.633	270.044	-	-	-	292.305	-
De Bleek	-160.042	-	-	-160.042	- 163.243				
Trolliuslaan e.o.	-172.841	-	-	-172.841	- 176.298				
Totaal	865.442	745.647	182.633	-62.839	- 339.541	-	-	292.305	-

Als alle nog lopende grondexploitaties gerealiseerd zijn, dan verwacht de gemeente € 1,20 mln. winst (enkel de positieve grondexploitaties), waarvan tot en met 31-12-2024 reeds € 0,745 mln. winst genomen. De nog te realiseren winst na 1-1-2025 betreft naar verwachting € 0,453 mln. Op de negatieve cijfers in de kolom 'NCW' bij De Bleek en Trolliuslaan wordt nader ingegaan verderop in deze paragraaf bij het onderdeel verliesvoorziening.

NB: Om geprognostiseerde eindwaarden van de diverse grondexploitaties, met verschillende looptijden, te kunnen vergelijken worden deze teruggerekend naar het huidige prijspeil 1-1-2025. Dit wordt de netto contante waarde genoemd. Het BBV schrijft voor om het meerjarige streefpercentage voor de inflatie in de eurozone hiervoor toe te passen: 2% (disconteringsvoet).

Verschil tussen boekwaarde, netto contante waarde en eindwaarde

Als voorbeeld rekenen we met grondexploitatie de Bleek:

Boekwaarde

De boekwaarde is het saldo van alle gerealiseerde uitgaven en ontvangsten op een bepaald moment. Per 1-1-2025 is de boekwaarde van project de Bleek € 53.118. In 2025 worden in totaal voor de Bleek € 110.125 aan uitgaven verwacht en voor € 0 ontvangsten. Daarmee wordt de (verwachte) boekwaarde per 31-12-2025 € 53.118 + € 110.125 (verwachte uitgaven 2025) = € 163.243 -/- € 0 (verwachte ontvangsten 2025) = € 163.243

Een positieve boekwaarde betekent dat er meer uitgaven dan ontvangsten zijn gerealiseerd.

Eindwaarde

Voor project de Bleek verwachten we nog na 31-12-2025 geen uitgaven of inkomsten meer. De eindwaarde van project de Bleek wordt berekend op:

€ 0 (verwachte inkomsten na 31-12-2025) -/- € 163.243 (verwachte boekwaarde) -/- € 0 (verwachte uitgaven na 31-12-2025) = € -/- 163.243.

Netto contante waarde (NCW)

De NCW is de eindwaarde van een project welke is teruggerekend naar het huidige prijspeil 1-1-2025. Voor de Bleek is de (verwachte) eindwaarde van het project berekend op -/- € 162.243 per 31-12-2025. Om de eindwaarde terug te kunnen rekenen naar het huidige prijspeil per 1-1-2025 heeft de commissie BBV voorgeschreven dat daarvoor met een disconteringsvoet van 2% moet worden gerekend:

NCW = Eindwaarde / (1 + percentage disconteringsvoet)^t (aantal jaren wat terug gerekend moet worden naar prijspeil)
 -/- € 162.243 / (1+0.02)¹ = -/- € 160.042

Effecten Vennootschapsbelasting (Vpb)

De gemeente is per 1 januari 2016 voor haar ondernemersactiviteiten Vpb-plichtig. Een van die activiteiten (met de grootste financiële impact) is "het voeren van grondexploitaties". De afgelopen jaren zijn door gemeente Waalre onderstaande bedragen betaald / terugontvangen inzake Vpb:

Aangiftejaar	Bedrag	Betalen/ontvangen	Voorlopig / definitief
2016	30.223	Te betalen	Definitief
2017	-		Definitief
2018	117.782	Te betalen	Definitief
2019	-		Definitief
2020	-		Definitief
2021	-		Definitief
2022	-		Definitief
2023	-		Definitief
2024	71.772	Te betalen	Voorlopig
2025	71.540	Te betalen	Voorlopig

De voorlopige aanslag 2025 is door de Belastingdienst opgelegd op basis van een inschatting uit het verleden. Na afloop van boekjaar 2025 wordt door de gemeente een voorlopige aangifte berekend voor 2025 en de uitkomst daarvan wordt uiteindelijk in de jaarstukken 2025 opgenomen.

Nieuwe grondexploitaties

Er worden in boekjaar 2025 geen nieuwe grondexploitaties geopend. Naar verwachting zal vanaf 2027 de grondexploitatie voor complex Waalre Noord fase 3 worden geopend. In 2023 heeft de raad ingestemd met een voorbereidingskrediet, zie tevens hieronder het stuk m.b.t. Waalre Noord fase 3.

Overige grondstoffen

De gemeente heeft een aantal percelen in bezit die in aanmerking komen voor woningbouwontwikkeling. Dit zijn echter eigendommen die pas op de (middel)lange termijn zullen worden opgepakt en waarvoor nog geen grondexploitatie is opengesteld. Dit betreft de locaties Waalre Noord fase 3, percelen in Ekenrooi Zuid en Boerenbondterrein. Momenteel worden deze eigendommen tijdelijk beheerd zoals in de vorm van verpachte landbouwgrond, paardenweide of tijdelijk evenemententerrein.

Waalre Noord fase 3

De gemeente heeft in het verleden enkele grondposities in dit toekomstig ontwikkelgebied strategisch aangekocht voor de realisatie van een woonwijk Waalre Noord fase 3 (conform Gebiedsvisie Waalre Noord). Opzet is om eerst Waalre Noord fase 1 en 2 te realiseren en vervolgens de overstap te maken naar fase 3. In 2023-2025 is een Omgevingsdialoog met alle belanghebbenden gevoerd. Het resultaat, de stedenbouwkundige opzet voor de locatie, heeft uw raad in april 2024 vastgesteld. In 2025 wordt het stedenbouwkundig plan met verkaveling vastgesteld. Hierna worden de benodigde RO-procedures doorlopen.

Ekenrooi Zuid

In de Omgevingsvisie is dit gebied aangewezen als mogelijke ontwikkelingslocatie voor woningbouw. In het Afsprakenkader en Woondeal is ook aangegeven dat dit gebied (versneld) kan worden ontwikkeld. In 2025 is gestart met verkenningen en in september is een inloopavond georganiseerd.

Boerenbondterrein

Het schakelpunt tussen de bosvillagegebieden in Waalre-dorp en Aalst is het 'Groene hart' van de gemeente. In dit gebied tussen de beide kernen ligt een voormalig transportbedrijf, voormalig Boerenbondterrein en het Stationskoffiehuis. Op de locatie van het voormalig transportbedrijf is een woningbouwontwikkeling voorzien.

Waardering grondposities

De gemeente moet elk jaar bijhouden of de grondposities in deze strategische grondvoorraad een lagere boekwaarde hebben dan de marktwaarde van de grondpositie bij de huidige bestemming. *Op dit moment heeft de gemeente voor € 1,3 mln aan grondposities geïnvesteerd* die voor gebiedsontwikkelingen in aanmerking komen. Uit de strategische grondvoorraad zijn geen directe financiële effecten voor de begroting 2026.

Grond-voorraad	Kern	Sectie-nummer	Opp. m2	Boekwaarde per 31-12-2024	Boekwaarde per m2	Verwachte marktwaarde per 1-1-2025	Markt-waarde per m2	Onderbouwing
Waalre Noord fase 3	Waalre	A1754/ A1755/ A4894	8.050	644.000	80,00	646.000	80,25	WOZ taxatie
Waalre Noord fase 3	Waalre	A4018	4.220	28.585	6,77	31.443	7,45	referentie transacties
Waalre Noord fase 3	Waalre	A4308	3.520	23.843	6,77	26.227	7,45	referentie transacties
Waalre Noord fase 3	Waalre	A4485	2.250	89.663	39,85	89.663	39,85	aangekocht in 2020
Ekenrooi Zuid	Aalst	A3364	4.227	28.632	6,77	31.495	7,45	referentie transacties
Ekenrooi Zuid	Aalst	A2905	19.585	132.662	6,77	145.925	7,45	referentie transacties
Ekenrooi Zuid	Aalst	A3611	1.942	13.154	6,77	14.470	7,45	referentie transacties
Ekenrooi Zuid	Aalst	A3704	18.380	124.500	6,77	136.947	7,45	referentie transacties
Boerenbondterrein	Waalre	A4705	9.825	218.068	22,20	982.500	100,00	taxatiewaarde
Totaal			71.999	1.303.107		2.104.670		

Pachtgronden

De gemeente heeft een beperkt areaal aan landbouwgronden in bezit. Dit is het gevolg van strategische grondaankopen uit het verleden, met als doel deze in te kunnen zetten bij grondruil, woningbouwontwikkelingen en natuurcompensatie. Totdat deze gronden kunnen worden ingezet, wordt een deel daarvan verpacht. Gemeente Waalre hanteert eenjarige contracten om volledige beschikking te houden over haar gronden. Gemeente Waalre heeft 9 percelen in pacht uit te geven, in totaal ruim 15 ha.

De regionale pachtnorm is in 2025 vastgesteld op € 1.102/ ha, een lichte stijging van € 71,-/ha t.o.v. het voorgaande jaar. In totaal wordt er ca € 15.700 aan pachtinkomsten verwacht in 2026.

Verhuur gronden

Een deel van de verspreid liggende gronden wordt verhuurd voor verschillende doeleinden. Een deel hiervan zijn gronden die wachten op een mogelijke ontwikkeling. Deze gronden worden verhuurd voor verschillende doeleinden zoals paardenwei, bijenkasten of volkstuin.

Daarnaast worden de zogenaamde reststroken verhuurd. Deze gronden worden verhuurd aan de bewoners van naastgelegen percelen en gebruikt als tuingrond.

De huuropbrengsten van deze gronden in zijn in 2026 geraamd op circa € 10.000. Een aantal zendmasten leveren ook in de vorm van overeenkomsten van gebruik-opstal voor langere tijd opbrengsten op. De opbrengsten in deze vorm zijn jaarlijks ca. € 13.000,-

Verkoop restgronden

Voor restgronden wordt een passief grondbeleid gevoerd. Er is geen actieve verkoopstrategie. In de regel is de gemeente terughoudend bij de verkoop van gronden omdat de gemeente de gronden als strategisch bezit in eigendom wil behouden voor klimaatadaptieve maatregelen. Er worden niet veel opbrengsten uit gegenereerd. De gemeente verkoopt reststroken op basis van incidentele verzoeken, indien voldaan wordt aan beleidsregels. Dit levert dan ook incidenteel grondopbrengsten op. Een hogere grondvraag vanuit Enexis voor de plaatsing van trafostations wordt bij voorkeur middels de vestiging van een opstalrecht in plaats van verkoop geregeld. Jaarlijks wordt, op grond van ervaringen uit het verleden, een gemiddelde opbrengst van € 10.000 begroot voor 2026.

2. Particuliere initiatieven

Inleiding

De gemeente faciliteert een toekomstig woningbouwprogramma (vanuit volkshuisvestelijke en economische beleidsdoelstellingen) niet alleen via haar eigen bouwprojecten, maar ook via particuliere initiatieven. Hieronder volgt een korte toelichting over de grotere particuliere projecten, die de gemeente op dit moment faciliteert.

Zelfrealisatie: Grondexploitatie die door private partijen zelf wordt uitgevoerd. De rol van de gemeente is beperkt tot het faciliteren (planologisch besluit), toetsen en het (verplicht) kostenverhaal. Gemeente mag niet meer kosten verhalen dan de werkelijke kosten. Deze worden voorafgaand aan het project ingeschat.

Brabantiaterein

De eerste en tweede fase van de ontwikkeling op het voormalig Brabantiaterein zijn reeds langer geleden gerealiseerd. De plannen op het plandeel langs de Tongelreep (de derde en laatste fase) zijn meermaals gewijzigd. Hiervoor is een nieuw plan ontwikkeld: het Brabantiapark. Het plan bestaat uit 112 woningen, waarvan 34 sociale huur, 11 middeldure huurwoningen en 34 betaalbare koop. Op 16 november 2023 is de anterieure overeenkomst getekend en in 2024 is de procedure voor het bestemmingsplan "Brabantiapark" afgerond. Het addendum op de anterieure overeenkomst (waarmee het programma voor ontwikkeling is gewijzigd) is op 10-6-2025 vastgesteld. Het plan is onherroepelijk. De vergunningen voor de bouw worden in 2025 aangevraagd. De planning is dat in Q1 2026 wordt gestart met het bouwrijp maken van het plangebied.

Molenstraat/Dreefstraat

Het gebied is volledig bouwrijp en een groot deel zijn woningen opgeleverd en bewoond. De bouw van 6 goedkopere koopwoningen is nog niet gestart.

Winkelcentrum De Voldijn

De eigenaar van het winkelcentrum Voldijn wil circa 50 appartementen boven het winkelcentrum realiseren. Hiertoe is eerst de openbare ruimte rondom het winkelcentrum aangepakt. De bodemsanering heeft plaatsgevonden. De door de raad vastgestelde uitgangspunten zijn uitgewerkt in een inrichtingsplan en bouwplan. Medio 2024 is gestart met de omgevingsdialoog en de milieutechnische onderzoeken. Een BOPA kan dan naar verwachting eind 2025 in procedure worden gebracht.

Frederik Hendrikstraat/Gebiedsvisie de Pracht en omgeving.

Op het zuidelijk deel van de locatie gaat woningstichting 'Thuis 26 sociale huurappartementen (WoonST) realiseren. De vergunning is verleend en de bouw is gestart. Oplevering is voorzien in mei 2026.

Zorgcentrum Eeckenrhode

De exploitatiemaatschappij Eeckenrhode voegt 36 appartementen toe aan de serviceflat Eeckenrhode. Het bestemmingsplan is door de raad goedgekeurd in juni 2024, inmiddels onherroepelijk en kosten worden via een Anterieure Overeenkomst verhaald. Start bouw is voorzien voor eind 2026.

Molenstraat 9-11

Het bestemmingsplan is vastgesteld en de omgevingsvergunning is verleend en de realisatie is gestart. Beoogde oplevering is eind 2025.

Raadhuisstraat 28

Op het achterterrein van de Aalstermolen is de bouw van 16 kleine woningen (ca 50m²) voorzien. Aan de voorzijde van de Raadhuisstraat is de bouw van 2 grondgebonden woningen gepland op de plaats van het inmiddels gesloopte winkelpand. De omgevingsvergunning is verleend en de 16 kleine woningen zijn in 2025 opgeleverd.

Willibrorduslaan 133-137B

Op de locatie Willibrorduslaan 133-137b is het terrein van het voormalige transportbedrijf Verhoeven gelegen, het Stationskoffiehuis en een tweekapper. Het plan is om 17 grondgebonden woningen te realiseren en 6 boven-benedenwoningen. Het Stationskoffiehuis blijft behouden. Het bestemmingsplan is begin februari 2025 vastgesteld door de gemeenteraad. Naar verwachting wordt de vergunningaanvraag in 2025 afgerond waarna in 2026 gestart kan worden met de bouw.

De Keizer

In 2023 is, na de oplevering van de woningen, de openbare ruimte van het plan De Keizer ingericht en overgedragen naar de gemeente. Wel zal er nog een kleine (her)inrichting van de openbare ruimte tussen de plannen De Keizer en Locatie Ligtfoot plaatsvinden.

3. Risico's van grondeigendom

De risicobuffer voor actieve grondexploitaties

Bij de actualisatie van de grondexploitaties wordt rekening gehouden met de voorzienbare risico's en deze worden verwerkt in de grondexploitatie. Naast de voorzienbare risico's kan er ook sprake zijn van niet-voorzienbare (onbenoemde en onbekende) risico's. Bij het bepalen van een saldo van een grondexploitatie is hiermee nog geen rekening gehouden. Om de onvoorziene risico's af te dekken maakt de gemeente gebruik van haar algemene reserves (zie ook paragraaf B Weerstandsvermogen).

Weerstandsvermogen: Het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit effect heeft op (andere delen van) de bedrijfsvoering. Bij het bepalen van het beschikbare weerstandsvermogen wordt gekeken naar de aanwezigheid van vrij besteedbare middelen.

Recent is de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen voor het afdekken van de onvoorziene risico's die gemoeid zijn met de grondportefeuille via de IFLO-methode geactualiseerd en vastgesteld op € 1.421.707. Dit bedrag is dan ook opgenomen in het benodigd weerstandsvermogen.

IFLO-methode: de IFLO-norm is een snelle en eenvoudige manier om het minimaal noodzakelijke weerstandsvermogen te bepalen. Bij deze methode wordt 10% van de boekwaarde, met 10% van de nog te realiseren kosten samengenomen om het benodigde weerstandsvermogen te bepalen.

Verliesvoorzieningen

Verliesvoorziening: Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat voor het verwachte verlies van een grondexploitatie direct een verliesvoorziening moet worden getroffen. De getroffen verliesvoorziening moet toereikend zijn om het verwachte tekort van de grondexploitatie af te dekken.

De stand van de voorziening verliezen bouwgrondexploitatie was per 1 januari 2025 € 332.081. De verliesvoorziening wordt eenmaal per jaar gemuteerd bij de jaarrekening op basis van de geactualiseerde grondexploitaties per 31 december van dat betreffende jaar. Dit betekent dat de geraamde verliezen voor Trolliuslaan en de Bleeck per 31 december 2025 worden gemuteerd in de voorziening.

De grondexploitatie Trolliuslaan is geactualiseerd naar een geraamd (verwacht) negatief berekend resultaat van € 172.841 op eindwaarde (31-12-2025). De verliesvoorziening voor dit project bedraagt per 1-1-2025 € 172.299 en wordt bij de jaarrekening 2025 dus naar verwachting licht verhoogd.

De grondexploitatie De Bleeck is geactualiseerd naar een geraamd negatief berekend resultaat van € 160.042 op eindwaarde (31-12-2025). De verliesvoorziening voor dit project bedraagt per 1-1-2025 € 159.782 en wordt bij de jaarrekening 2025 dus naar verwachting licht verhoogd.

Paragraaf H. Horizontale verantwoording

Waar gaat de paragraaf over?

Met de komst van de Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt, 2016) werd deze paragraaf aan de begroting en jaarrekening toegevoegd. Uitgangspunt van de wet is dat de horizontale verantwoording tussen college en gemeenteraad verstevigd wordt. Hierdoor kan de raad steeds beter zijn controlerende en sturende rol vervullen. In de praktijk betekent dit dat het college eerst verantwoording aflegt aan de raad. De toezichthouders - Rijk en provincie - zien hierop toe. We informeren u in deze paragraaf voor de belangrijkste thema's over de inhoud van de horizontale verantwoording. En op welke manier het college deze verantwoording aan de raad aflegt.

Verantwoording uitvoering wettelijke taken namens de provincie Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant houdt toezicht op de uitvoering van de wettelijke taken die de gemeente Waalre namens de provincie uitvoert. Inwoners en bedrijven moeten erop kunnen vertrouwen dat die uitvoering goed gebeurt. Voor dit interbestuurlijk toezicht (IBT) maakt de provincie gebruik van een [digitaal dashboard](#). De provincie geeft per toezichtgebied een oordeel: voldoet, voldoet gedeeltelijk en voldoet niet. De toezichtgebieden van de provincie zijn:

1. Financieel toezicht: Beoordelen van de begroting en jaarrekening. De provincie beoordeelt of de terugkerende inkomsten van de gemeente voldoende zijn om de terugkerende kosten te kunnen betalen.
2. Omgevingsrecht: Beoordelen van het beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht en handhaving (VTH), het jaarlijks uitvoeringsprogramma VHT en het jaarlijks evaluatieverslag. Daarnaast voert de provincie themaonderzoeken en steekproeven uit.
3. Informatie- en archiefbeheer: Beoordelen van het verslag dat het college ieder jaar uitbrengt aan de raad. Het ene jaar is dit een jaarverslag met verbeterplan, het andere jaar een rapportage over de voortgang van de verbeteringen.
4. Huisvesting vergunninghouders: Beoordelen van de huisvesting van vergunninghouder met gegevens van het Centraal orgaan opvang Asielzoekers (COA) ten aanzien van de halfjaarlijkse opdracht/taakstelling van de rijksoverheid en de Huisvestingswet.

De horizontale verantwoording van het college aan de raad bestaat uit het delen van de resultaten van het interbestuurlijk toezicht. Dat zijn de uitkomsten van het terugkerende (systematisch) toezicht, waarmee de provincie controleert of de gemeente aan de wettelijke eisen voldoet. En de uitkomsten van themaonderzoeken en reality checks, waarmee de provincie vaststelt of de informatie die we geven overeenkomt met de praktijk. Bij de jaarrekening worden het [dashboard](#) - met het oordeel per toezichtgebied - en het archiefverslag van de gemeente als bijlagen opgenomen. Gedurende het jaar worden de individuele toezichtresultaten met de raad gedeeld.

Verantwoording Sociaal domein

Vanuit de Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt) wordt voor de horizontale verantwoording kinderopvang, informatie samengebracht op de website waarstaatjegemeente.nl. Jaarlijks wordt voor 1 juli het jaarverslag kinderopvang door het college vastgesteld. En ter verantwoording naar de raad gestuurd.

Ook over de leerplicht legt het college ieder jaar voor 1 oktober in een jaarverslag verantwoording af over het afgesloten schooljaar.

Op basis van de Wmo en de Jeugdwet is de gemeente verplicht jaarlijks een cliëntervaringsonderzoek te houden. Vanaf 2018 wordt de cliëntervaring ieder kwartaal gemeten en jaarlijks - gebundeld in een rapport - aan de raad aangeboden. Hoewel vanuit de Participatiewet een jaarlijks cliëntervaringsonderzoek niet verplicht is, maakt het ook onderdeel uit van het rapport.

Het Rijk ziet toe op de uitvoering van de wettelijke taken in het sociaal domein.

Verantwoording informatieveiligheid (ENSIA, Eenduidige Normatiek Single Information Audit)

De ENSIA heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatiebeveiliging verder te professionaliseren. Dit gebeurt door het toezicht te bundelen en aan te sluiten bij de gemeentelijke Planning & Control-cyclus. Het college krijgt hiermee meer overzicht in de stand van zaken van informatiebeveiliging en kan er beter op worden gestuurd.

De horizontale verantwoording bestaat uit:

- een zelfevaluatie aan de hand van vragenlijsten (op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid voor diverse basisregistraties, DigiD en Suwinet);
- een externe audit (DigiD-aansluitingen en Suwinet);
- een verklaring van het college en een toelichting over de informatiebeveiliging in de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarrekening;
- de Raad ontvangt jaarlijks een raadsinformatiebrief Informatiebeveiliging;
- publicatie op de website waarstaatjegemeente.nl.

Tevens vindt er over de ENSIA een verticale verantwoording plaats aan de verschillende toezichthouders van het Rijk.

Verantwoording Wet politiegegevens

Als werkgever van boa's met opsporingstaken is de gemeente volgens de Wet politiegegevens (Wpg) verplicht om iedere vier jaar een externe audit uit te laten voeren. De volgende externe audit vindt in 2025 plaats en de resultaten hiervan delen we met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) in een Wpg-auditrapport. Daarnaast vindt verplicht ieder jaar een interne audit plaats.

De resultaten van de externe en interne audit nemen we op in het jaarverslag informatieveiligheid en privacy dat het college jaarlijks aan de raad aanbiedt.

Verantwoording toezichtindicatoren BBV

Vanaf 2016 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. Gemeenten zijn vanaf die datum verplicht om in de begroting en jaarrekening de beoogde of gerealiseerde maatschappelijke effecten toe te lichten aan de hand van een set verplichte en facultatieve beleidsindicatoren. Dit stelt de raad in staat op maatschappelijke effecten te kunnen sturen.

Periodiek leveren landelijke bronhouders van deze indicatoren de meest recente informatie aan via waarstaatjegemeente.nl. In deze begroting 2026 zijn de cijfers van voorjaar 2025 gebruikt.

We merken op dat veel bronhouders de indicatoren niet jaarlijks aanpassen waardoor veel indicatoren verouderd of zelfs niet ingevuld zijn. Indicatoren zijn vaak pas interessant wanneer je de ontwikkeling over meerdere jaren bekijkt. Daarom zijn - als ze beschikbaar waren - ook de gegevens uit voorgaande jaren opgenomen. De beleidsindicatoren worden ook opgenomen in het jaarverslag.

Verantwoording rechtmatigheid

Met ingang van de jaarrekening 2023 (in 2024 vastgesteld door de raad) is het college verantwoordelijk voor het opstellen van de financiële rechtmatigheidsverantwoording en het verantwoordingsgesprek met de raad. Het college legt daarmee verantwoording af over de naleving van wet- en regelgeving die relevant is voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. De raad bepaalt - binnen de wettelijke mogelijkheden - de normen voor de verantwoording.

Vanaf 2023 controleert de accountant de jaarrekening - inclusief de financiële rechtmatigheidsverantwoording - alleen nog op getrouwheid en niet meer op rechtmatigheid. De wetwijziging benadrukt de kaderstellende en controlerende rol van de raad en de politieke aanspreekbaarheid van het college. De wetwijziging kan een positieve bijdrage leveren aan het debat over de verbetermaatregelen en de kwaliteit van de financiële bedrijfsvoering.

De rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de jaarrekening. Een uitgebreide toelichting nemen we op in de paragraaf Bedrijfsvoering van de jaarrekening.

Digitale toegankelijkheid

Gemeenten zijn volgens de wet '[Besluit digitale toegankelijkheid overheid](#)' verplicht hun digitale kanalen te laten voldoen aan de digitale toegankelijkheid eisen. Iedereen moet informatie en diensten van de overheid kunnen bereiken en gebruiken. Digitale toegankelijkheid wordt getoetst aan de hand van de WCAG 2.2 richtlijnen. Deze richtlijnen gaan over techniek en content. Onze gemeente is verantwoordelijk voor de digitale toegankelijkheid van al onze digitale kanalen en moet de status van de toegankelijkheid aantonen met een toegankelijkheidsverklaring.

Wat vraagt de wet:

1. Een toegankelijkheidsverklaring opstellen en publiceren per digitaal kanaal.
2. De verklaring onderbouwen met een onderzoeksrapport (audit) over de toegankelijkheid van de website of applicatie.
3. In de verklaring aangeven welke maatregelen de organisatie neemt om de toegankelijkheid te verbeteren.

Op basis van deze verklaring, onderbouwing en benoemde maatregelen krijgt het digitale communicatiekanaal een status (A: Voldoet volledig, B: Voldoet gedeeltelijk, C: Eerste maatregelen getroffen, D: Voldoet niet, of E: Geen verklaring).

In het nieuwe Dashboard [DigiToegankelijk](#) worden alle websites, cloudapplicaties en apps van de gemeente beoordeeld op digitale toegankelijkheid. Het is de bedoeling dat ze na verloop van tijd allemaal de status A (voldoet volledig) krijgen. De gemeente werkt hier iedere dag aan, dit is een continu proces. We streven ernaar om voor al onze websites en apps de status 'voldoet volledig' of 'voldoet gedeeltelijk' te krijgen.

In het dashboard is in één oogopslag te zien [hoe digitaal toegankelijk de gemeente Waalre](#) is. Het dashboard is een hulpmiddel voor de gemeente om meer inzicht te krijgen hoe het er met de digitale communicatie voor staat, maar het dashboard kan ook door toezichthouders (gemeenteraad en provincie) en inwoners gebruikt worden.

Paragraaf I. Specificatie baten en lasten gemeenteraad en griffie

Waar gaat de paragraaf over?

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de geraamde en werkelijke uitgaven en inkomsten van uw gemeenteraad en de raadsgriffie.

Specificatie gemeenteraad en griffie	Realisatie 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
Salarissen en sociale lasten	323.214	352.069	352.069	352.069	352.069	352.069
Vergoeding ziektekosten	2.209	2.300	2.300	2.300	2.300	2.300
Opleidingskosten	17.831	19.500	19.500	19.500	19.500	19.500
Reis- en verblijfkosten	2.526	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Presentiegelden fractievertegenwoordigers	11.698	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
Tegemoetkoming in kosten fracties	21.750	21.750	21.750	21.750	21.750	21.750
Kosten BIS	40.219	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000
Diverse kosten gemeenteraad	17.564	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Advertentiekosten	6.706	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Kosten collegevorming	-	-	10.000	-	-	-
Totaal lasten gemeenteraad	443.717	463.619	473.619	463.619	463.619	463.619
Salarissen en sociale lasten	321.532	326.005	326.005	326.005	326.005	326.005
Reis- en verblijfkosten	3.174	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Diverse kosten griffie	743	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Opleidingskosten	1.541	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Totaal lasten griffie	326.990	332.505	332.505	332.505	332.505	332.505
Periodieke controle accountant	25.062	62.000	62.000	62.000	62.000	62.000
Totaal lasten jaarverslag	25.062	62.000	62.000	62.000	62.000	62.000
Lasten lokale rekenkamer	29.244	31.000	31.000	31.000	31.000	31.000
Totaal lasten rekenkamerfunctie	29.244	31.000	31.000	31.000	31.000	31.000
Totaal lasten	825.012	889.124	899.124	889.124	889.124	889.124
Terugbetaling vergoeding fractieondersteuning	7.049	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal baten	7.049	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Saldo (baten - lasten)	-817.963	-881.624	-891.624	-881.624	-881.624	-881.624

Paragraaf J Wet Open Overheid (WOO)

Waar gaat de paragraaf over?

De Woo regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo betreft passieve en actieve openbaarmaking van informatie door de overheid en is op 1 mei 2022 van kracht geworden voor het passieve gedeelte (lees Woo-verzoeken).

In 2024 is de verplichte actieve openbaarmaking op grond van de Woo in werking getreden. Sinds 2023 maken we al documenten uit meerdere informatiecategorieën openbaar en vanaf 2024 maken we gebruik van verwijzing op een landelijk platform voor centrale vindbaarheid van deze informatie, de zg. verwijsindex. De Woo gaat grote impact hebben op onze werkprocessen en werkwijzen en daarom hebben overheden meerdere jaren de tijd om de wet te implementeren. Voor de implementatie heeft Waalre een duidelijke planning voor ogen.

Voor het jaar 2026 hebben we ten aanzien van de Woo de volgende doelen:

- Actieve openbaarmaking. We bereiden ons voor op verdergaande inwerkingtreding van de actieve openbaarmaking. We inventariseren de impact die de wet op de verschillende onderdelen van onze organisatie heeft en welke aanpassingen er nodig zijn in processen, werkwijzen en systemen. We leggen daarbij steeds de relatie met andere wetgeving (o.a. de Wet elektronische publicaties (WEP) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv)).
- Passieve openbaarmaking. De organisatie is uitgebreid met een Woo-contactfunctionaris. Hiermee verbeteren we de regie, het overzicht en doorlooptijden van Woo-verzoeken en daarmee onze dienstverlening. Met de opgedane ervaringen gaan we het proces van passieve openbaarmaking verder optimaliseren.
- Verbetering van de informatiehuishouding. De Woo zegt dat we de digitale informatiehuishouding verder moeten optimaliseren. De centrale opslag van informatie in ons digitale zaakstelsel is hiervoor van groot belang, waardoor de vindbaarheid van informatie geoptimaliseerd wordt. De komende jaren zullen gericht zijn op het aanpassen van de werkwijzen hierop en het gebruik van andere opslagmedia verder terugdringen. Daarnaast willen we een automatiseringsslag maken vanuit deze informatiehuishouding, via anonimiseren naar publiceren.

Bij de jaarrekening van 2026 zullen we verantwoording afleggen over de doelen van 2026.

Financiële begroting

1. Overzicht van baten en lasten per taakveld

1.1 Totaaloverzicht van baten en lasten per taakveld

Uitgaven/inkomsten	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Uitgaven bestuur & ondersteuning	3.485	3.122	3.164	3.085	3.036
Uitgaven veiligheid	1.619	1.670	1.719	1.744	1.752
Uitgaven verkeer, vervoer en waterstaat	2.866	2.950	3.126	3.179	3.337
Uitgaven economie	204	199	198	198	197
Uitgaven onderwijs	1.377	1.444	1.398	1.349	1.597
Uitgaven sport, cultuur en recreatie	4.854	4.937	4.730	4.747	4.712
Uitgaven sociaal domein	18.793	18.917	18.810	18.792	18.732
Uitgaven volksgezondheid en milieu	5.776	4.845	4.891	4.962	5.039
Uitgaven ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	5.810	3.094	3.094	3.044	3.044
Totaal uitgaven exclusief mutaties reserves	44.784	41.178	41.130	41.100	41.446
Inkomsten bestuur & ondersteuning	800	471	515	476	340
Inkomsten veiligheid	77	79	79	79	79
Inkomsten verkeer, vervoer en waterstaat	55	102	83	83	83
Inkomsten economie	298	374	374	374	374
Inkomsten onderwijs	392	398	398	398	398
Inkomsten sport, cultuur en recreatie	1.266	1.202	1.177	1.177	1.166
Inkomsten sociaal domein	3.935	3.824	3.989	3.989	3.969
Inkomsten volksgezondheid en milieu	5.209	4.310	4.368	4.453	4.547
Inkomsten ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.274	1.680	1.680	1.680	1.680
Totaal inkomsten exclusief mutaties reserves	16.306	12.440	12.663	12.709	12.636
Totaal geraamd resultaat voor bestemming	-28.478	-28.738	-28.467	-28.391	-28.810
Totaal toevoegingen aan reserves	205	742	1.095	935	907
Totaal onttrekkingen uit reserves	611	398	296	456	398
Totaal resultaat na bestemming	-28.072	-29.082	-29.266	-28.870	-29.319
Algemene dekking lasten	463	348	417	646	947
Algemene dekking baten	35.616	37.571	37.690	37.589	38.439
Overhead lasten	7.297	8.041	7.803	7.768	7.769
Overhead baten	125	114	110	110	110
Onvoorzien lasten	-92	215	315	415	515
Afrondingsverschil	-1	1	1	-	1
Totaal resultaat na Algemene dekking	-	-	-	-	-

1.2 Algemene dekking

Algemene dekking

Vergelijking van de bijgestelde begroting 2025 met 2026 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

0.5 Treasury (voordeel € 93.000)

- € 27.000 voordeel
 - De te betalen rente voor aangegane geldleningen is lager.
- € 66.000
 - In 2026 wordt er voor € 66.000 meer rentelasten toegerekend aan investeringen.

Toelichting meerjarenramingen:

- Als gevolg van het aantrekken van leningen voor de (grote) investeringen die de komende jaren op het programma staan stijgen de rentelasten.

0.64 belastingen overige (voordeel € 23.000)

- € 23.000 voordeel
 - Lagere kosten voor de uitvoering Wet WOZ doordat minder bezwaarschriften worden verwacht.

Toelichting verschillen baten:

0.5 Treasury (nadeel € 3.000)

- Geen verschil van betekenis.

0.61 OZB woningen (voordeel € 564.000)

- € 564.000 voordeel
 - Als gevolg van meer woningen en het verhogen van het tarief stijgen de opbrengsten.

0.62 OZB niet woningen (voordeel € 95.000)

- € 95.000 voordeel
 - Als gevolg van meer bedrijven en het verhogen van het tarief stijgen de opbrengsten.

0.7 Algemene uitkering

Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaires. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september van de vertaling van de Miljoenennota, december is op basis van de Najaarsnota en rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af.

Tijdens het opmaken van deze begroting waren de gevolgen van de septembercirculaire nog niet bekend. Indien meer bekend is over de uitkomsten van de septembercirculaire gemeentefonds ontvangt u hierover een raadsinformatiebrief, voorafgaand aan de oordeelsvormende raadsvergadering van deze begroting. De gevolgen van deze septembercirculaire zullen wij als besispunt meenemen als 1e begrotingswijziging 2026 van de vaststelling van deze begroting op 4 november 2025.

Algemene uitkering	2025	2026	2027	2028	2029
meicirculaire gemeentefonds 2025	30.429	30.888	31.020	30.806	31.504
Nabetaling van Ark gelden		350			
Hereiking gemeentefonds				--/ 270	-/- 540
Totaal	30.429	31.238	31.002	30.536	30.964
aanvulling meicirculaire nog op te nemen in tabel begroting 2025 (2e turap 2025)	490				
totaal 2025 volgens tabel	29.940				

0.8 overige baten en lasten

Wat niet op andere taakvelden thuis hoort wordt op dit taakveld verwerkt. Dit zijn hoofdzakelijk administratieve boekingen.

Algemene dekking

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0.5 Treasury	46	0	-93	-21	207	508
0.61 OZB woningen	0	0	0	0	0	0
0.62 OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	516	463	440	438	438	438
0.8 Overige baten en lasten	35	0	0	0	0	0
Totaal Lasten	597	463	348	417	646	947
Baten						
0.5 Treasury	153	25	23	22	20	19
0.61 OZB woningen	4.132	4.633	5.197	5.490	5.826	6.199
0.62 OZB niet-woningen	904	1.015	1.110	1.156	1.204	1.255
0.64 Belastingen overig	2	3	3	3	3	3
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	29.502	29.940	31.238	31.020	30.537	30.964
0.8 Overige baten en lasten	-16	0	0	0	0	0
Totaal Baten	34.678	35.616	37.571	37.690	37.589	38.439
Gerealiseerd resultaat	-34.080	-35.153	-37.223	-37.273	-36.944	-37.492

1.3 Overhead

Overhead

Vergelijking van de bijgestelde begroting 2025 met 2026 en meerjarig levert de volgende verschillen op:

Toelichting verschillen lasten:

0.4 Overhead (nadeel € 744.000)

- Van het inhuurbudget van 2025 is bij de 1e turap 2025 € 207.000 overgeboekt naar andere salarisposten voor inhuur van personen
- In 2026 is het aanvullende inhuurbudget van € 67.000 eenmalig opgehoogd naar € 250.000. Nadeel €183.000
- De personeelskosten stijgen in 2026 met € 71.000
- Wachtgelden staat in 2026 minder op de begroting. Voordeel € 57.000
- Onderhoud, energielasten en verzekering Huis van Waalre stijgen samen met € 52.000

- in 2025 wordt er eenmalig € 10.000 extra uitgegeven voor het aanpassen van het meubilair. Voordeel 2026 € 10.000
- onderhoudscontract systeembeheer en software stijgt o.a. door indexeringen met € 166.000
- Door verschuivingen en indexeringen stijgen de salariskosten overhead met € 137.000
- Diverse kleine aanpassingen in de begroting samen € 5.000

Toelichting meerjarenramingen:

- In 2027 wordt € 100.000 opgenomen voor AI. Structureel wordt hiervoor vanaf 2028 € 36.000 opgenomen
- Vanaf 2027 vervalt het flexbudget voor de inhuur van € 250.000
- de kapitaallasten van automatisering dalen door afschrijvingen en stijgen door investeringen

Toelichting verschillen baten:

0.4 Overhead (nadeel € 10.000)

- Opbrengst WAZO gelden (Wet arbeid en zorg) voor € 40.000 in de begroting opgenomen
- Vergoeding wachtgeld oud-medewerkers van € 50.000 vervalt.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0.4 Overhead	7.445	7.297	8.041	7.803	7.768	7.769
Baten						
0.4 Overhead	193	125	114	110	110	110
Gerealiseerd resultaat	7.252	7.172	7.927	7.693	7.658	7.659

1.4 Vennootschapsbelasting

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	22	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	22	0	0	0	0	0

1.5 Onvoorzien

Onvoorzien

In de begroting wordt jaarlijks een bedrag voor onvoorzien opgenomen. € 100.000 structureel onvoorzien en € 115.000 eenmalig onvoorzien.

Het bedrag in de kolom 2025 van -/- 92 is samen met het nadelige begrotingsresultaat van -/- € 352 en het saldo van de septembercirculaire 2024 (1e wijziging 2025) van -/- 11 het saldo van kolom 2025 in de 1e turap 2025. Nadeel 455.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 per 01-07-2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Lasten						
0.8 Overige baten en lasten	0	-92	215	315	415	515
Gerealiseerd resultaat	0	-92	215	315	415	515

2. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

2.1 Totstandkoming begroting 2026

Deze begroting is tot stand gekomen door (zoveel mogelijk) gebruik te maken van de uitgangspunten die zijn opgesteld door de gemeenteraad van Waalre tijdens de behandeling van de Kadernota 2026. Voor verdere uitwerking van deze uitgangspunten zie 2.2, onderdeel g "Samenvatting uitgangspunten begroting 2026".

2.2 Resultaat van de begroting 2026 e.v.

De begroting (saldo na resultaat bestemming) sluit in evenwicht. Er is een post voor onvoorziene uitgaven van € 215.000, waarvan ca. €115.000 voor eenmalige onvoorziene lasten en € 100.000 voor structurele onvoorziene lasten. Het financiële beeld begroting 2026-2029 laat de onderstaande saldi zien. De begrotingssaldi worden in de vrije reserve gestort.

Jaar	Voor resultaat bestemming	storting in vrije reserve	Na resultaat bestemming
2026	€ 150.000 (voordeel)	€ 150.000	€ 0 (nadeel)
2027	€ 570.000 (voordeel)	€ 570.000	€ 0 (nadeel)
2028	€ 229.000 (voordeel)	€ 229.000	€ 0 (nadeel)
2029	€ 333.000 (voordeel)	€ 333.000	€ 0 (nadeel)

a. Financiële gevolgen nieuw en bestaand beleid

De in de begroting opgenomen baten en lasten van het bestaande beleid zijn geactualiseerd op basis van de laatst bekende ontwikkelingen. Het risico is echter aanwezig dat in de loop van het jaar sommige baten en lasten mogelijk zullen moeten worden bijgesteld omdat de ramingen te krap/te ruim blijken te zijn. Voor het opvangen van eventuele financiële tegenvallers is in eerste instantie de post onvoorzien van € 115.000 voor eenmalige lasten en € 100.000 voor structurele lasten beschikbaar.

b. Financiële gevolgen voor de inwoners

Vanaf 2026 betaalt elk huishouden naast vastrecht een tarief per lediging dat verschillend is per volumemaat (60, 140 of 240 liter) van de restafvalcontainer (diftar). Elk huishouden betaalt per liter hetzelfde. Ook huishoudens in hoogbouwwoonings. Er geldt hetzelfde vastrechtstarief voor alle huishoudens.

De tarieven voor ozb stijgen in 2026 naast de indexering met 7,5%. In alle jaren is uitgegaan van een indexering van 4,2%.

Het tarief voor rioolheffing is in deze begroting voor het jaar 2026 opgenomen op € 213, zoals vastgelegd in het Kostendekkingsplan water, riolering en klimaat.

De gemiddelde gemeentelijke belastingdruk per woonruimte stijgt door genoemde maatregelen met 8,4%.

Voor het overzicht belastingdruk verwijzen wij u naar de paragraaf A

c. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Volgens het BBV mogen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen balansposten worden gevormd. In de begroting is wel een voorziening personele verplichtingen gevormd, voor:

1. uitkeringen en pensioenen aan gewezen wethouders;

Een voorziening voor de verplichtingen is verplicht, omdat er periodiek uitkeringen bijkomen c.q. vervallen en de uitkeringspercentages wijzigen.

Geraamde toekomstige verplichtingen worden jaarlijks geactualiseerd bij het opmaken van de jaarrekening. Er vindt, indien nodig, een herberekening plaats van het te storten bedrag om de voorziening op voldoende peil te houden.

d. Investerings in materiële vaste activa

De boekwaarde van de bestaande materiële vaste activa in de begroting 2026 bedraagt volgens de staat van investeringen per 1-1-2026 € 61.310.000.

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (wegen, bruggen etc.) gaat de komende jaren toenemen. Deze categorie investeringen mocht in het verleden volgens het BBV ineens ten laste van de reserves worden bekostigd. Vanaf 2017 is het echter verplicht om de investeringen met maatschappelijk nut te activeren en jaarlijks af te schrijven.

De investeringen met maatschappelijk nut zijn vanaf 2017 daarom niet meer ineens, maar in jaarlijkse afschrijvingstermijnen (plus eventuele rentelasten) ten laste van een (daarvoor te vormen) bestemmingsreserve of vanuit de exploitatie bekostigd.

In de investeringsplannen 2026 – 2029 zijn de volgende investeringen opgenomen:

jaar	Materiële vaste activa	Waarvan met economisch nut	Waarvan met maatschappelijk nut
2026	€ 2.745.690	€ 793.916	€ 1.951.774
2027	€ 3.205.679	€ 855.679	€ 2.350.000
2028	€ 13.584.191	€ 12.160.191	€ 1.424.000
2029	€ 13.832.091	€ 12.570.091	€ 1.262.000

e. Vrij besteedbare reserve

Van de reserve vrij besteedbaar is het volgende bedrag vrij besteedbaar per 1 januari 2026 volgens overzicht reserves en voorzieningen: € 2.809.000. Bij de raming van deze stand is geen rekening gehouden met mogelijke winstnemingen uit de bouwgrondexploitatie of overschotten/tekorten bij de jaarrekening 2025. Naast de vrij besteedbare reserve beschikt de gemeente ook over een algemene bufferreserve. Het geraamde saldo van deze reserve per 1 januari 2026 is € 5.000.000.

f. Inzet reserves voor structurele dekking exploitatielasten

Het is volgens het BBV niet toegestaan om reserves rechtstreeks in te zetten voor de dekking van investeringen en structurele exploitatielasten. Wel is het mogelijk om voor dit doel specifieke reserves (investerings- en egaliseringsreserves) te vormen en hieruit een jaarlijkse beschikking ten gunste van de exploitatie te doen. Dit is bijvoorbeeld van toepassing bij grote investeringswerken, waarbij de jaarlijkse afschrijvingslasten ten laste van de betreffende reserve komen. In Waalre betreft dit specifiek gevormde reserves voor de dekking van structurele kapitaallasten van bepaalde investeringen in de volgende tabel.

In 2025 wordt een nieuw te vormen kapitaaldeckingsreserve bruggen ingesteld ter dekking van de afschrijvingslasten voor het krediet onderhoud bruggen 2025.

Geraamde onttrekking vanaf 2026 : € 167.424

De onttrekkingen zijn gelijk aan de afschrijvingsbedragen.

Behalve de hiervoor genoemde structurele inzet van de reserves, worden soms reserves ingezet voor eenmalige zaken.

Onttrekking uit investeringsreserves	Bedrag 2026	Laatste jaar
kapitaaldeckingsreserve huisvesting gemeentewerf (vanaf 1999)	12.640	2038
kapitaaldeckingsreserve renovatie sporthallen (vanaf 2007)	68.837	2031
kapitaaldeckingsreserve renovatie brandweerkazerne (vanaf 2007)	24.234	2047
kapitaaldeckingsreserve buitensport Waalre (vanaf 2008)	50.220	2032/2057
kapitaaldeckingsreserve 't Hazzo (vanaf 2022)	9.593	2061
kapitaaldeckingsreserve bruggen	1.900	2055
Totaal	167.424	

g. Samenvatting voornaamste uitgangspunten

De gemeenteraad van Waalre heeft vanuit haar verantwoordelijkheid voor het budgetrecht tijdens de behandeling van de Kaderbief 2026 richting gegeven voor het opstellen van de begroting 2026 en de meerjarenraming 2027 -2029. Naar aanleiding van deze behandeling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd voor het opstellen van de begroting 2026 en de meerjarenraming 2027 – 2029 :

1. De begroting 2026 is opgesteld op basis van lopende (geïndexeerde) prijzen. De meerjarenraming 2027 - 2029 in constante prijzen. Dat houdt in dat alleen voor het eerst komende jaar (2026) de uitgaven en inkomsten zijn geïndexeerd voor prijsontwikkeling. Vervolgens zijn de volgende jaren (2027 – 2029) (bij voorkeur) op het zelfde prijsniveau geraamd. Omdat de meerjarenbegroting in constante prijzen is geraamd, wordt de meerjarige loon- en prijsstijging bij de raming van de algemene uitkering buiten beschouwing gelaten.
2. Bij indexering van een post in de begroting is altijd eerst nagegaan of verhoging mogelijk is binnen de bestaande budgetten van de begroting.
3. Het uitgangspunt in het raadsprogramma is een sluitende begroting 2026 en meerjarenraming 2027 – 2029. In het raadsbesluit bij de kadernota 2026 is ook aangegeven dat een meerjarig sluitende begroting het uitgangspunt is.
4. Het kengetal 'Solvabiliteitsratio' wordt gemonitord en verantwoord in deze begroting en er wordt gestreefd naar minimaal 20%. Zie voor de verdere toelichting op dit kengetal 'paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.
5. Het kengetal 'Structurele exploitatieruimte' wordt gemonitord en verantwoord in deze begroting en mag niet negatief zijn. (structurele baten zijn hoger dan de structurele lasten)
6. De hoogte van de vrije reserves wordt gemonitord en verantwoord in deze begroting, waarbij de bufferreserve minimaal € 5.000.000 bedraagt. Zie voor de verdere toelichting op dit uitgangspunt 'Overzicht reserves'.
7. In het najaar van 2022 is het nieuwe programma "Water, Klimaat en Riolerings" vastgesteld en daarmee wordt ook duidelijk wat het tarief voor de jaren 2025 tot en met 2028 zal zijn. In de begroting 2026 wordt uitgegaan van een tarief van € 213. In de meerjarenbegroting wordt dit tarief jaarlijks opgehoogd met € 5,-.
8. Verhogen van tarieven voor afvalstoffenheffing zodat kostendekkende tarieven in rekening worden gebracht. Zie 'paragraaf A Lokale heffingen'.
9. Andere tarieven voor dienstverlening zoveel mogelijk kostendekkend maken. Zie 'paragraaf A Lokale heffingen'.
10. Het rentepercentage voor zowel de berekening van de kapitaallasten als de berekening van de rente over de reserves en voorzieningen wordt vanaf 2017 gelijkgesteld aan de werkelijke rentelast. Deze was t/m de begroting 2023 0%. Vanaf de begroting 2024 wordt vanwege het aantrekken van verschillende geldleningen rekening gehouden met een rentelast van gemiddeld 1% op al onze investeringen. Zie 'paragraaf D Financiering'.
11. Bij de ramingen voor salariskosten in de begroting 2026 is rekening gehouden met de CAO Rijk (voor Burgemeester, wethouders, Raadsleden en Gepensioneerden), en met de nieuwe CAO gemeente.

h. Meerjarenramingen/meerjarenperspectief

Uitkomsten meerjarenramingen

De begrotingen 2026, 2027, 2028 en 2029 sluiten met een € 0 saldo (zie hieronder)

Resultaatbestemming nadeel = er wordt meer gestort in de reserves t.l.v. de exploitatie dan er aan de reserves wordt onttrokken.

Resultaatbestemming voordeel = er wordt meer onttrokken aan de reserves t.g.v. de exploitatie dan er in de reserves wordt gestort.

Uitgangspunten meerjarenramingen

De meerjarenramingen zijn samengesteld op basis van de voorstellen zoals benoemd onder punt g.

Jaar	Voor resultaat bestemming	storting in vrije reserve	Na resultaat bestemming
2026	€ 150.000 (voordeel)	€ 150.000	€ 0 (nadeel)
2027	€ 570.000 (voordeel)	€ 570.000	€ 0 (nadeel)
2028	€ 229.000 (voordeel)	€ 229.000	€ 0 (nadeel)
2029	€ 333.000 (voordeel)	€ 333.000	€ 0 (nadeel)

i. Investeringslasten meerjarenramingen waarop wordt afgeschreven

Voor het investeringsplan wordt verwezen naar het overzicht investeringsplannen

j. Structureel begrotingssaldo

De gemeenteraad heeft de taak (op grond van artikel 189, lid 2 van de Gemeentewet) om erop toe te zien dat de gemeentebegroting structureel en reëel in evenwicht is. Indien structurele lasten gedekt worden door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Onderstaand overzicht geeft inzicht in het structureel begrotingssaldo wat verplicht moet worden aangeleverd aan de toezichthouder. Dit saldo kan bepaald worden door het begrotingssaldo te zuiveren van incidentele baten en lasten.

Het positief structureel begrotingssaldo laat zien dat gemeente Waalre structureel hogere baten heeft dan lasten. Uit dit overzicht blijkt dat de begroting van gemeente Waalre structureel en reëel in evenwicht is.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo 2026 (x € 1.000)			
Onderdeel	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur en ondersteuning	3.122	471	-2.651
Veiligheid	1.670	79	-1.591
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.950	102	-2.848
Economie	199	374	175
Onderwijs	1.444	398	-1.046
Sport, cultuur en educatie	4.937	1.202	-3.735
Sociaal domein	18.917	3.824	-15.093
Volksgesondheid en milieu	4.845	4.310	-535
Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.094	1.680	-1.414
Totaal van de taakvelden	41.178	12.440	-28.738
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	348	37.571	37.223
Overzicht overhead	8.041	114	-7.927
Bedrag heffing vennootschapsbelasting	0	0	0
Bedrag voor onvoorzien	215	0	-215
Subtotaal taakvelden (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	49.782	50.125	343
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	742	398	-344
afrondingsverschil		1	1
Geraamd resultaat	50.524	50.523	0
Incidentele baten en lasten	-676	177	853
Structureel begrotingssaldo (positief saldo)			853

Overzicht incidentele baten en lasten per programma

Omschrijving	Taakveld 2026	Reserve 2026	Taakveld 2027	Reserve 2027	Taakveld 2028	Reserve 2028	Taakveld 2029	Reserve 2029
Digitaliseren archief burgerzaken			45.000					
Totaal bestuur en ondersteuning	-	-	45.000	-	-	-	-	-
Totaal Veiligheid	-	-	-	-	-	-	-	-
samenwerking bereikbaarheidsagenda ZOB	53.500	53.500	53.500	53.500	33.909	33.909		
samenwerking KTM A2	50.000	41.439	75.000	41.439	92.000	41.439	92.000	149.502
onttrekking reserve bruggen	132.000	132.000	30.000	30.000	194.000	194.000	62.000	62.000
storting in reserve bruggen	150.000		150.000		150.000		150.000	
onttrekking KDR bruggen	5.657	5.657	5.657	5.657	20.824	20.824	20.824	20.824
Totaal verkeer, vervoer en waterstaat	391.157	232.596	314.157	130.596	490.733	290.172	324.824	232.326
regionaal programma Storm	13.310							
Tijdelijke huisvesting nieuwbouw de Meent							210.000	
Totaal Onderwijs	13.310	-	-	-	-	-	210.000	
subsidie bibliotheek	100.000							
nieuwe vangkraal Diepenvoorde	22.000							
Totaal sport, cultuur en recreatie	122.000	-	-	-	-	-	-	-
storting in reserve SD	260.000		270.000		270.000		270.000	
Totaal sociaal domein	260.000	-	270.000	-	270.000	-	270.000	-
Totaal volksgezondheid en milieu	-	-	-	-	-	-	-	-
externe advieskosten visie noordrand Waalre	50.000		50.000					
Totaal RO en stedelijke vernieuwing	50.000	-	50.000	-	-	-	-	-
Totaal algemene dekking	-	-	-	-	-	-	-	-
eenmalig aanvullend budget inhuur	250.000							
AI			100.000					
Totaal overhead	250.000	-	100.000	-	-	-	-	-
Totaal alle programma's	1.086.467	232.596	779.157	130.596	760.733	290.172	804.824	232.326

Toelichting overzicht incidentele baten en lasten per programma

Digitaliseren archief burgerzaken

Om ook voor de langere termijn die akten van de burgerlijke stand zeker te stellen en te beschermen tegen inktvraat dienen deze gedigitaliseerd te worden

Samenwerking bereikbaarheidsagenda ZOB

Tot en met 2028 zijn we verplicht een bijdrage te betalen voor administratieve lasten en projecten. Voor het totaal van deze kosten is de reserve bereikbaarheidsagenda ZOB gevormd. De jaarlijkse kosten worden gedekt uit deze reserve.

Samenwerking KTM A2

Regionaal is afgesproken dat de regiogemeenten bijdragen doen voor regionale projecten

Overboeken reserve bruggen naar KDR bruggen

Voor de dekking van de afschrijvingslasten van de jaarlijkse kosten voor het herstellen van bruggen wordt een deel van de reserve bruggen omgezet in een kapitaaldeckingsreserve bruggen. Uit deze reserve wordt jaarlijks een bedrag onttrokken ter dekking van de afschrijvingslasten

Storting in reserve bruggen

Jaarlijks wordt er een bedrag in de reserve bruggen gestort

Ottrekking KDR bruggen

Dit is de kapitaaldeckingsreserve bruggen waaruit jaarlijks de bijdrage aan de exploitatie wordt geboekt ter dekking van de afschrijvingslasten.

Regionaal programma Storm

In 2026 wordt eenmalig budget beschikbaar gesteld voor het project Storm. In de regio Oost-Brabant is een samenwerking ontwikkeld waarbij scholen, GGD, jeugd-hulpverlening, GGZ en gemeenten signalen van somberheid bij jongeren snel op kunnen pikken en aanpakken. De STORM-aanpak is een gezamenlijk (preventie)programma dat de ontwikkeling van een positief zelfbeeld, weerbaarheid en veerkracht onder jongeren stimuleert.

Tijdelijke huisvesting nieuwbouw de Meent

Ter overbruggen van de vervanging/bouw van de school de Meent is tijdelijke huisvesting nodig.

Subsidie bibliotheek

Via de algemene uitkering gemeentefonds wordt eenmalig een bijdrage gegeven voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. In 2026 wordt eenmalig 100.000 opgenomen als uitgave.

Nieuwe vangkraal Diepenvoorde

In Diepenvoorde dient de vangkraal vervangen te worden.

Storting in reserve Sociaal Domein

Bij de 1e begrotingswijziging 2025 is besloten om jaarlijks de extra middelen uit de uitkering gemeentefonds te storten/reserveren in de reserve sociaal domein.

Externe advieskosten visie noordrand Waalre

Hiervoor is nodig een werkbudget voor noodzakelijke, technische onderzoeken.

Eenmalig aanvullend budget inhuur

In verband met de krapte op de arbeidsmarkt wordt er eenmalig extra budget toegevoegd voor de inhuur op moeilijk in te vullen vacatures.

Artificial Intelligence

Het is onvermijdelijk dat AI de komende periode een grotere rol in de bedrijfsvoering gaat spelen. Er is in 2027 incidenteel geld nodig om de implementatie hiervan goed te laten verlopen.

Overzicht begrotingssaldo vóór en na verrekening incidentele baten en lasten

Een positief saldo is een overschot op de begroting

Onderdeel	2026	2027	2028	2029
Begrotingssaldo	-	-	-	-
Eenmalige lasten t.l.v. reserves	241	164	341	175
storting in de reserves	410	420	420	420
Eenmalige baten (onttrekking reserves)	-233	-131	-290	-232
Eenmalige lasten t.l.v. exploitatie	435	195	-	210
Eenmalige baten t.g.v. exploitatie	-	-	-	-
Saldo zonder incidentele baten en lasten	853	648	471	573

Overzicht structurele onttrekkingen

In 2026 zijn structurele onttrekkingen begroot ter dekking van de afschrijving op activa aan de volgende reserves:

Omschrijving	Taakveld	Reserve	Taakveld	Reserve	Taakveld	Reserve	Taakveld	Reserve
	2026	2026	2027	2027	2028	2028	2029	2029
huisvesting gemeentewerf	overhead	-12.640	overhead	-12.640	overhead	-12.640	overhead	-12.640
renovatie sporthallen	5	-68.837	5	-68.837	5	-68.837	5	-68.837
renovatie brandweerkazerne	1	-24.234	1	-24.234	1	-24.234	1	-24.234
buitensportaccommodatie sportpark Waalre	5	-50.220	5	-50.220	5	-50.220	5	-50.220
t Hazzo	5	-9.593	5	-9.593	5	-9.593	5	-9.593
bruggen	2	-	2	-5.657	2	-9.490	2	-9.500
Totaal structurele onttrekkingen ter dekking van afschrijvingen		-165.524		-171.181		-175.014		-175.024

Overzicht structurele stortingen aan reserves

In 2026 zijn structurele stortingen begroot ter dekking van de afschrijving van toekomstige investeringen aan de volgende reserves:

Omschrijving	Taakveld	Reserve	Taakveld	Reserve	Taakveld	Reserve	Taakveld	Reserve
	2026	2026	2027	2027	2028	2028	2029	2029
storting in reserve bruggen	2	150.000	2	150.000	2	150.000	2	150.000
storting in reserve bereikbaarheidsagenda	0	50.000	0	75.000	0	92.000	0	92.000
storting in reserve buitenonderhoud scholen	4	59.000	4	59.000	4	59.000	4	59.000
storting in reserve Sociaal Domein	6	260.000	6	270.000	6	270.000	6	270.000
Totaal structurele stortingen		519.000		554.000		571.000		571.000

2.3 Geprognosticeerde balans

De (verplichte) geprognosticeerde balans geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de bezittingen en de schulden van de gemeente.

ACTIVA	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	53.485.337	63.309.731	66.395.660	67.797.769	79.914.500	90.467.959
kredieten doorschuiven naar volgend jaar	-	-2.000.000	-2.000.000	-2.000.000	-2.000.000	-2.000.000
Financiële vaste activa	838.529	746.261	658.992	571.723	489.454	407.186
Totaal vaste activa	54.323.866	62.055.992	65.054.652	66.369.492	78.403.954	88.875.145
Onderhanden werk	5.140.544	5.472.626	5.527.362	5.582.079	5.636.805	5.691.531
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	3.060.298	3.060.298	3.060.298	3.060.298	3.060.298	3.060.298
Liquide middelen	65.833	65.833	65.833	65.833	65.833	65.833
Overlopende activa	6.196.524	6.196.524	6.196.524	6.196.524	6.196.524	6.196.524
Totaal vlottende activa	14.463.199	14.795.281	14.850.017	14.904.734	14.959.460	15.014.186
TOTAAL GENERAAL ACTIVA	68.787.066	76.851.274	79.904.670	81.274.227	93.363.415	103.889.332
PASSIVA	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Eigen vermogen (reserves)	13.483.924	13.078.083	13.421.869	14.221.141	14.680.551	15.189.926
onttrekking reserves doorschuiven naar volgend jaar	-	-	-	-	-	-
Voorzieningen	20.031.147	19.665.109	18.289.124	17.191.009	16.221.073	15.126.291
Vaste schulden > 1 jaar	21.768.760	27.500.636	27.239.895	26.975.561	26.707.581	26.435.944
Totaal vaste passiva	55.283.831	60.243.828	58.950.888	58.387.711	57.609.205	56.752.161
kasgeldlening	-	-	-	-	-	-
Netto vlottende schulden < 1 jaar	7.042.440	7.042.440	7.042.440	7.042.440	7.042.440	7.042.440
Overlopende passiva	6.460.795	6.460.795	6.460.795	6.460.795	6.460.795	6.460.795
Totaal vlottende passiva	13.503.236	13.503.236	13.503.236	13.503.236	13.503.236	13.503.236
TOTAAL GENERAAL PASSIVA	68.787.066	73.747.063	72.454.123	71.890.946	71.112.440	70.255.396
raming financieringsbehoefte totaal	0	3.104.211	7.450.547	9.383.281	22.250.975	33.633.936
TOTAAL GENERAAL PASSIVA	68.787.066	76.851.274	79.904.670	81.274.227	93.363.415	103.889.332

2.4 Berekening EMU-saldo

De begroting van de Gemeente Waalre is opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten.

Het EMU saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie. Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel.

Zoals eerder aangegeven werkt de EMU-systematiek op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, er wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Voor het EMU-saldo tellen de investeringen in een jaar echter wel mee. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Nr.	Omschrijving	2025 Volgens realisatie tot en met juli 2025, aangevuld met raming resterende periode	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-406	384	799	479	509
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	6.497	7.825	3.086	1.402	12.117
3.	Mutatie voorzieningen	600	-1.376	-1.098	-970	-1.095
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	332	54	55	55	55
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	-6.635	-8.871	-3.440	-1.948	-12.758

bedragen
* € 1.000

2.5 Investeringsplannen 2026 -2029

Jaar	Prog.	Omschrijving	Investering	Vervangings- investering	Termijn afschrijving	Afschrijving vanaf	Rente	Bedrag afschrijving
2026	0	vervanging website en intranet	100.000	Ja	5 jr	2027	1.000	30.000
2026	0	applicaties software 2026	150.000	Ja	5 jr	2027	1.500	30.000
2026	2	wegenbeheersplan 2026	527.774	Nee	30 jr	2027	5.278	17.592
2026	2	onderhoud bruggen 2026	132.000	Ja	30 jr	2027	1.320	4.400
2026	2	bijdrage Gestelsestraat zuid	542.000	Ja	50 jr	2027	5.420	10.840
2026	4	voorbereiding nieuwbouw de Meent	682.600	Ja	40 jr	2030	6.826	17.065
2026	5	vervangingsprogramma groen en bomen	600.000	Ja	15 jr	2029	6.000	40.000
2026	7	GRP 2026	11.316	Ja	50 jr	2027	113	226
2027	0	applicaties software 2027	150.000	Ja	5 jr	2028	1.500	30.000
2027	2	wegenbeheersplan 2027	1.350.000	Nee	30 jr	2028	13.500	45.000
2027	2	Bijdrage de Bus / Driehoek	1.000.000	Ja	50 jr	2028	10.000	20.000
2027	5	Vervangen hoofdveld RKKV Waalre	90.000	Ja	15 jr	2028	900	6.000
2027	7	GRP 2027	615.679	Ja	50 jr	2028	6.157	12.314
2028	0	applicaties software 2028	150.000	Ja	5 jr	2029	1.500	30.000
2028	0	koffieautomaten 1e verdieping	30.000	Ja	10 jr	2029	300	3.000
2028	2	wegenbeheersplan 2028	1.200.000	Nee	30 jr	2029	12.000	40.000
2028	2	onderhoud bruggen 2028	194.000	Ja	30 jr	2031	1.940	6.467
2028	4	IHP nieuwbouw school Waalre-Noord	6.929.000	Nee	40 jr	2030	69.290	173.225
2028	4	aankoop grond nieuwbouw Waalre-Noord	1.045.000	Nee			10.450	
2028	7	GRP 2028	4.036.191	Ja	50 jr	2029	40.362	80.724
2029	0	vervanging applicaties software 2029	150.000	Ja	5 jr	2030	1.500	30.000
2029	2	wegenbeheersplan 2029	1.200.000	Nee	30 jr	2030	12.000	40.000
2029	2	onderhoud bruggen 2029	62.000	Ja	30 jr	2031	620	2.067
2029	4	nieuwbouw school de Meent	7.171.400	Nee	40 jr	2031	71.714	179.285
2029	4	nieuwbouw Waalre-Noord 1e inrichting	800.000	Nee	15 jr	2030	8.000	53.333
2029	5	Aanleg kunstgrasveld 2029	412.500	Ja	15 jr	2030	4.125	27.500
2029	7	GRP 2029	4.036.191	Ja	50 jr	2030	40.362	80.724

2.6 Overzicht reserves en voorzieningen

Omschrijving reserves	Stand per 1-1-2026	T.l.v. exploitatie	T.g.v. exploitatie	T.g.v. expl. Afschrijving	Stand per 31-12-2026
Bufferreserve	5.000.000	149.906	-	-	5.149.906
Vrij besteedbaar	2.808.789	-	-	-	2.808.789
Grondexploitatie	-	-	-	-	-
Sociaal domein	45.867	260.000	-	-	305.867
Algemene reserves	7.854.656	409.906	-	-	8.264.562
Openbare ruimte en bruggen	667.905	150.000	132.000	-	685.905
Wettelijke bepalingen	-	-	-	-	-
Regionaal fonds	730.475	-	-	-	730.475
Lokaal fonds	650.570	-	-	-	650.570
Sociale woningbouw	146.900	-	-	-	146.900
Landschappelijke kwaliteiten	362.106	-	-	-	362.106
Kapitaaldeckingsreserve huisvesting gemeentewerf	164.320	-	-	12.640	151.680
Kapitaaldeckingsreserve renovatie sporthallen	413.022	-	-	68.837	344.185
Kapitaaldeckingsreserve renovatie brandweerkazerne	533.148	-	-	24.234	508.914
Kapitaaldeckingsreserve buitensportacc.sportpark Waalre	834.340	-	-	50.220	784.120
Kapitaaldeckingsreserve 't Hazzo	345.355	-	-	9.593	335.762
Kapitaaldeckingsreserve bruggen	57.000	132.000	-	5.657	183.343
Buitenonderhoud schoolgebouwen	-	-	-	-	-
Aandelen bouwfonds	-	-	-	-	-
Reserve bereikbaarheidsagenda	318.286	50.000	94.939	-	273.347
Reserve riolering	-	-	-	-	-
Reserve overlopende posten	-	-	-	-	-
Overige bestemmingsreserves	5.223.427	332.000	226.939	171.181	5.157.307
Totaal reserves	13.078.083	741.906	226.939	171.181	13.421.869

Voorzieningen

Omschrijving voorzieningen	Stand per 01-01- 2026	voorziening obv CW	Toevoeging rente	Toevoeging exploitatie en derden	uitgaven	Stand per 31-12- 2026
Voorziening personele verplichtingen (cw)	4.451.526	2,598%	103.498	40.000	320.300	4.274.724
Voorziening verlofsparen	567.169	0%	-	-	-	567.169
Voorziening Attero	-	0%	-	-	-	-
Verliesvoorziening GREX (in balans +/- op voorraden)	332.081	0%	-	-	-	332.081
Totaal voorzieningen verplichtingen en verliezen	5.350.776		103.498	40.000	320.300	5.173.974
Voorziening onderhoud gem. gebouwen	1.035.492	0%	-	260.555	407.116	888.931
Voorziening rationeel wegbeheer	-	0%	-	-	-	-
Totaal voorzieningen gelijkmatige verdeling kosten	1.035.492		-	260.555	407.116	888.931
Voorzieningen middelen derden						
Voorziening vervanging riolering (cw)	13.277.841	0%	-	-	1.051.622	12.226.219
Voorziening afvalstoffenheffing (cw)	-	0%	-	-	-	-
Totaal voorzieningen middelen derden	13.277.841		-	-	1.051.622	12.226.219
Totaal voorzieningen	19.664.109		103.498	300.555	1.779.038	18.289.124
Totaal reserves en voorzieningen	31.357.589		103.498	1.350.096	2.732.497	31.710.993

2.7 Toelichting mutaties reserves en voorzieningen

Reserves:

Algemene bufferreserve

De reserve dient als buffer voor financiële tegenvallers. Er bestaan geen provinciale of landelijke normen voor de minimale hoogte van de algemene reserve.

Stand 31 december 2024			5.000.000
Starting 2024			-
Stand 1 januari 2025			5.000.000
Onttrekkingen 2025		-	
Startingen 2025		-	
			-
Stand 31 december 2025			5.000.000
Onttrekkingen 2026		-	
Startingen 2026	Begrotingsresultaat 2026	149.906	
			149.906
Stand 31 december 2026			5.149.906
Onttrekkingen 2027		-	
Startingen 2027	Begrotingsresultaat 2027	570.392	
			570.392
Stand 31 december 2027			5.720.298
Onttrekkingen 2028		-	
Startingen 2028	Begrotingsresultaat 2028	228.697	
			228.697
Stand 31 december 2028			5.948.995
Onttrekkingen 2029		-	
Startingen 2029	Begrotingsresultaat 2029	333.225	
			333.225
Stand 31 december 2029			6.282.220

Algemene reserve vrij besteedbaar

Deze reserve dient voor de dekking van diverse voorkomende uitgaven, waarvoor geen specifieke afzonderlijke reserves zijn gevormd. Een aanwending vindt onder meer plaats voor exploitatie-uitgaven met een eenmalig karakter.

Stand 31 december 2024			1.444.231
Onttrekking 2024		-	
Starting 2024	resultaat 2024	1.429.633	
			1.429.633
Stand 1 januari 2025			2.873.864
Onttrekkingen 2025			
Overboeking krediet implementatie omgevingswet		58.075	
Advisering beperking reservevorming verenigingen		7.000	
			65.075
Startingen 2025			-
			65.075
Startingen 2026 t/m 2029		-	
Onttrekkingen 2026 t/m 2029		-	
			-
Stand 31 december 2029			65.075

Algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve voor grondexploitatie heeft als functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers in relatie tot de grondexploitatiegebieden.

Stand 1 januari 2025		-
Stortingen 2025 t/m 2029	-	
Onttrekkingen 2025 t/m 2029	-	
Stand 31 december 2029		-

Algemene reserve sociaal domein

Het afdekken van kosten voortvloeiende uit redelijkerwijs niet in te schatten risico's op het brede terrein van het sociaal domein

Stand 1 januari 2025		56.867
Onttrekkingen 2025		
Begroting Veilig Thuis 2025-2026	11.000	-11.000
Stortingen 2025		-
Stand 31 december 2025		45.867
Onttrekkingen 2026	-	
Stortingen 2026		-
Gemeentefonds (september circulaire)	260.000	260.000
Stand 31 december 2026		305.867
Onttrekkingen 2027	-	
Stortingen 2027		-
Gemeentefonds (september circulaire)	270.000	270.000
Stand 31 december 2027		575.867
Onttrekkingen 2028	-	
Stortingen 2028		-
Gemeentefonds (september circulaire)	270.000	270.000
Stand 31 december 2028		845.867
Onttrekkingen 2029	-	
Stortingen 2029		-
Gemeentefonds (september circulaire)	270.000	270.000
Stand 31 december 2029		1.115.867

Reserve openbare ruimte en bruggen

Om de kosten van het beheer openbare ruimte en bruggen te dekken

Stand 1 januari 2025		544.905
Onttrekkingen 2025		
Storting in kapitaaldeckingsreserve (KDR) bruggen	57.000	57.000
Stortingen 2025	180.000	180.000
Stand 31 december 2025		667.905
Onttrekkingen 2026		
Storting in KDR bruggen	132.000	132.000
Stortingen 2026	150.000	150.000

Stand 31 december 2026		685.905
Onttrekkingen 2027		
Storting in KDR bruggen	30.000	-30.000
Storringen 2027	<u>150.000</u>	150.000
Stand 31 december 2027		805.905
Onttrekkingen 2028		
Storting in KDR bruggen	194.000	194.000
storingen 2028	<u>150.000</u>	150.000
Stand 31 december 2028		761.905
Onttrekkingen 2029		
Storting in KDR bruggen	62.000	-62.000
Storringen 2029	<u>150.000</u>	150.000
Stand 31 december 2029		849.905

Kapitaaldeckingsreserve bruggen

Om de afschrijvingskosten van bruggen te dekken

Stand 1 januari 2025		-
Onttrekkingen 2025	-	
Storting vanuit reserve openb.ruimte en bruggen	<u>57.000</u>	57.000
Stand 31 december 2025		57.000
Onttrekkingen 2026		
Afschrijving bruggen	5.657	-5.657
Storringen 2026	<u>132.000</u>	132.000
Stand 31 december 2026		183.343
Onttrekkingen 2027		
Afschrijving bruggen	5.657	-5.657
Storringen 2027	<u>30.000</u>	30.000
Stand 31 december 2027		207.686
Onttrekkingen 2028		
Afschrijving bruggen	20.824	-20.824
Storringen 2028	<u>194.000</u>	194.000

Stand 31 december 2028		380.862
Onttrekkingen 2029		
Afschrijving bruggen	20.824	-20.824
Stortingen 2029		
	62.000	62.000
Stand 31 december 2029		422.038

Reserve wettelijke bepalingen

Om de kosten als gevolg van rijksbeleid te financieren.

Stand 1 januari 2025		15.817
Onttrekkingen 2025		
vrijval		-15.817
Stand 31 december 2025		-

Reserve regionaal fonds

Kwalitatieve investeringen: regiofonds

Stand 1 januari 2025		767.971
Onttrekkingen 2025		
Krediet ontwikkelfonds werklocaties		-37.496
Stand 31 december 2025		730.475
Onttrekkingen 2026 t/m 2029		-
Stand 31 december 2029		730.475

Reserve lokaal fonds

Kwalitatieve investeringen: Lokaal fonds

Stand 1 januari 2025		650.570
Onttrekkingen 2025 t/m 2029		-
Stortingen 2025 t/m 2029		-
Stand 31 december 2029		650.570

Reserve sociale woningbouw

fonds sociale woningbouw

Stand 1 januari 2025		146.900
Onttrekkingen 2025 t/m 2029		-
Stortingen 2025 t/m 2029		-
Stand 31 december 2029		146.900

Reserve landschappelijke kwaliteiten

Stand 1 januari 2025		362.106
Onttrekkingen 2025 t/m 2029		-
Stortingen 2025 t/m 2029		-
Stand 31 december 2029		362.106

Reserve huisvesting gemeentewerf

Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten van de in 1997 gerealiseerde gemeentewerf. Oorspronkelijk niveau van de reserve is gebaseerd op het totaal van de afschrijvingslasten van de investering over de afschrijvingsperiode van 40 jaren (t/m 2038).

Stand 1 januari 2025		176.960
Onttrekkingen 2025		
Afschrijving gemeentewerf		-12.640
Stand 31 december 2025		164.320
Onttrekkingen 2026		
Afschrijving gemeentewerf		-12.640

Stand 31 december 2026	151.680
Onttrekkingen 2027	
Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2027	139.040
Onttrekkingen 2028	
Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2028	126.400
Onttrekkingen 2029	
Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2029	113.760

Reserve renovatie sporthallen

Doel van de reserve is om de kosten voor de renovatie van de sporthallen te financieren.

Stand 1 januari 2025	481.859
Onttrekkingen 2025	
Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2025	413.022
Onttrekkingen 2026	
Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2026	344.185
Onttrekkingen 2027	
Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2027	275.348
Onttrekkingen 2028	
Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2028	206.511
Onttrekkingen 2028	
Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2029	137.674

Reserve renovatie brandweerkazerne

Doel is de financiering van de kapitaallasten t.b.v. de renovatie brandweerkazerne.

Stand 1 januari 2025	557.382
Onttrekkingen 2025	
Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2025	533.148
Onttrekkingen 2026	
Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2026	508.914
Onttrekkingen 2027	
Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2027	484.680
Onttrekkingen 2028	
Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2028	460.446
Onttrekkingen 2029	
Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2029	436.212

Reserve buitensportaccommodatie sportpark Waalre

Doel van de reserve is om de kosten van de buitensportaccommodatie te financieren.

Stand 1 januari 2025	884.560
Onttrekkingen 2025	
Afschrijvingsbedrag	-50.220

Stand 31 december 2025	834.340
Onttrekkingen 2026	
Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2026	784.120
Onttrekkingen 2027	
Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2027	733.900
Onttrekkingen 2028	
Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2028	683.680
Onttrekkingen 2029	
Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2029	633.460

Reserve verduurzaming 't Hazzo

Doel van de reserve is om de kosten van de verduurzaming 't Hazzo te financieren.

Stand 1 januari 2025	354.948
Onttrekkingen 2025	
Afschrijvingsbedrag	-9.593
Stand 31 december 2025	345.355
Onttrekkingen 2026	
Afschrijvingsbedrag	-9.593
Stand 31 december 2026	335.762
Onttrekkingen 2027	
Afschrijvingsbedrag	-9.593
Stand 31 december 2027	326.169
Onttrekkingen 2028	
Afschrijvingsbedrag	-9.593
Stand 31 december 2028	316.576
Onttrekkingen 2029	
Afschrijvingsbedrag	-9.593
Stand 31 december 2029	306.983

Reserve buitenonderhoud schoolgebouwen

Reserve dient ter dekking kosten buitenonderhoud. Betreft overheveling van voorziening naar reserve omdat het onderhoudsplan niet is geactualiseerd i.v.m. huurconstructie nieuwbouw Brede School Ekenrooi en doordecentralisatie onderhoud overige scholen.

Stand 1 januari 2025	-
Storting 2025 t/m 2029	-
Stand 31 december 2029	-

Reserve aandelen bouwfonds

De vordering op de BNG van jaarlijks € 117.521 tot en met 2020 is in 2013 geheel ten gunste van de exploitatie geboekt. Bij de jaarstukken 2013 heeft Waalre dit totaalbedrag 822.646 in de reserve Bouwfonds gestort. De jaarlijkse onttrekking neemt af.

Stand 1 januari 2025	11.604
Onttrekkingen 2025	
beschikking t.g.v. de exploitatie	-11.604
Stand 31 december 2025	-
Onttrekkingen 2025 t/m 2029	-
Stand 31 december 2029	-

Reserve Bereikbaarheidsagenda

De reserve is gevormd t.b.v. de samenwerkingsovereenkomst Bereikbaarheidsagenda Zuidoost Brabant 2017-2030.

Stand 1 januari 2025	374.410
Onttrekkingen 2025	
Dekking programmteam bereikbaarheidsagenda	-81.124
Storting 2025	25.000
Stand 31 december 2025	318.286
Onttrekkingen 2026	
Dekking programmteam bereikbaarheidsagenda	-94.939
Storting 2026	50.000
Stand 31 december 2026	273.347
Onttrekkingen 2027	
Dekking programmteam bereikbaarheidsagenda	-94.939
Storting 2027	75.000
Stand 31 december 2027	253.408
Onttrekkingen 2028	
Dekking programmteam bereikbaarheidsagenda	-94.939
Storting 2028	92.000
Stand 31 december 2028	250.469
Onttrekkingen 2029	
Dekking programmteam bereikbaarheidsagenda	-149.502
Storting 2029	92.000
Stand 31 december 2029	192.967

Reserve riolering

De reserve is gevormd door overschotten in de betreffende dienstjaren t.o.v. het vastgestelde Programma Water, Klimaat en Riolering

Stand 1 januari 2025	-
Stortingen 2025 t/m 2029	
Stand 31 december 2029	-

Reserve overlopende posten

De reserve is gevormd om overschotten in het dienstjaar weaar verplichtingen tegenover te staan over te boeken naar het volgende dienstjaar

Stand 1 januari 2025	223.200
Onttrekkingen 2025	223.200-
Stand 31 december 2025	-
Onttrekkingen 2025 t/m 2029	-
Stortingen 2025 t/m 2029	-
Stand 31 december 2029	-

VOORZIENINGEN

Voorziening personele verplichtingen

De voorziening is gevormd t.b.v. het verrichten van de jaarlijkse uitkeringen aan voormalig personeel i.v.m. wachtgeldverplichtingen en uitkeringen/pensioenen aan gewezen wethouders. Het niveau van de voorziening is gerelateerd aan thans voorkomende aanspraken en is vanaf de jaarrekening 2015 berekend volgens de contante waarde. De bespaarde rente wordt aan de voorziening toegevoegd.

Stand 1 januari 2025	4.404.257
Rentetoevoeging 2024	102.399
Toevoegingen 2024	257.531
onttrekkingen 2024	-312.661
Stand 31 december 2025	4.451.526
RenteToevoeging 2026	103.498
Toevoegingen 2026	40.000
onttrekkingen 2026	-320.300
Stand 31 december 2026	4.274.724

RenteToevoeging 2027	99.387
Toevoegingen 2027	40.000
onttrekkingen 2027	-285.339
Stand 31 december 2027	4.128.772
RenteToevoeging 2028	95.994
Toevoegingen 2028	40.000
onttrekkingen 2028	-219.338
Stand 31 december 2028	4.045.428
RenteToevoeging 2029	94.056
Toevoegingen 2029	40.000
onttrekkingen 2029	-219.338
Stand 31 december 2029	3.960.146

Voorziening verlof sparen

Voorziening dekt spaarverlof medewerkers

Stand 1 januari 2025	567.169
Toevoegingen/onttrekkingen 2025-2029	-
Stand 31 december 2029	567.169

Voorziening Attero

Voorziening dekt geraamde bijdrage Attero kwestie

Stand 1 januari 2025	-
Stand 31 december 2029	-

Voorziening verliezen Bouwgrondexploitatie (BGE)

Voorziening dekt geraamd verlies van complex 't Hazzo Trolliuslaan, Hoeveland en de Bleek

Stand 1 januari 2025	332.081
Toevoegingen/onttrekkingen 2025-2029	-
Stand 31 december 2029	332.081

Voorziening onderhoud gemeentebouwen

Voorziening is gevormd t.b.v. het planmatig onderhoud aan de gemeentebouwen (muv gemeentehuis). O.b.v. het onderhoudsplan worden te verwachten jaarlijkse uitgaven voor groot onderhoud voor de komende 10 jaren begroot. De jaarlijkse storting in de voorziening is berekend op een gemiddeld jaarlijks benodigd bedrag. Het beheersplan voor onderhoud omvat zowel buiten- als binnenonderhoud. Niveau van de voorziening is berekend o.b.v. contante waarde, daarom wordt bespaarde rente aan voorziening toegevoegd.

Stand 1 januari 2025	1.018.933
Uitgaven groot onderhoud 2025	-224.451
Toevoeging:t.l.v. diverse functies exploitatie:	241.010
Stand 31 december 2025	1.035.492
Uitgaven groot onderhoud 2026	-407.116
Toevoeging:t.l.v. diverse functies exploitatie:	260.555
Stand 31 december 2026	888.931
Uitgaven groot onderhoud 2027	-280.321
Toevoeging:t.l.v. diverse functies exploitatie:	260.555
Stand 31 december 2027	869.165
Uitgaven groot onderhoud 2028	-250.403
Toevoeging:t.l.v. diverse functies exploitatie:	260.555
Stand 31 december 2028	879.317
Uitgaven groot onderhoud 2029	-336.984
storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	260.555
Stand 31 december 2029	802.888

Voorziening vervanging riolering

14.323.303

De voorziening dient om jaarlijkse fluctuaties op het tarief rioolrechten tegen te gaan. Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) omvat een 5-jaarlijkse periode en is gebaseerd op een gesloten financiering. Het verschil tussen de baten en lasten van de rioleringsactiviteiten komt tot uitdrukking in deze voorziening. Door deze systematiek kunnen de rioolrechten gedurende de planperiode van het vGRP constant gehouden worden. Deze voorziening is m.i.v. 2014 gevuld ivm verandering (reclassificatie vanuit reserve) in de BBV voorschriften.

Stand januari 2025	14.040.795
Uitgaven	-762.954
Toevoeging: t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Toevoegingen:	-
Stand 31 december 2025	13.277.841
Uitgaven	-1.051.622
Toevoegingen:	-
Toevoeging: t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2026	12.226.219
Uitgaven	-932.397
Toevoeging: t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2027	11.293.822
Uitgaven	-896.744
Toevoeging: t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2028	10.397.078
Uitgaven	-933.071
Toevoeging: t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2029	9.464.007

Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

Deze voorziening dient ter egalisatie van financiële ontwikkelingen m.b.t. de afvalstoffentaak. De afvalstoffenheffing is gebaseerd op kostendeckende tarieven. Evt. voor- en nadelige gevolgen zullen o.b.v. realisatie worden verrekend via het tarief afvalstoffenheffing.

Stand 1 januari 2026	-
Stand 31 december 2029	-

Bijlagen

Kerngegevens

A. Sociale structuur	Realisatie eind 2023	Raming eind 2024	Realisatie eind 2024	Raming eind 2025
Aantal inwoners:	17.977	18.088	17.898	17.964
van 0-17 jaar	3.591	3.613	3.580	3.592
van 18-64 jaar	9.961	10.023	9.881	9.916
van 65 jaar en ouder	4.425	4.452	4.441	4.457
Aantal bijstandsgerechtigden Participatiewet	160	163	161	168

B. Fysieke structuur	Realisatie eind 2023	Raming eind 2024	Realisatie eind 2024	Raming eind 2025
Aantal woonfuncties	8.088	8.162	8.156	8.165
Oppervlakte gemeente in ha	2.240	2.240	2.241	2.241
Oppervlakte binnenwater in ha		25	26	26
Oppervlakte bossen en natuurterreinen in ha	415	415	415	415
Oppervlakte openbaar plantsoen in ha	46	47	47	47
Oppervlakte bermen in ha	39	40	37	37
Lengte van verharde wegen in km	136	136	136	136
Lengte van fiets-, ruiter-, en wandelpaden in km	130	130	130	130

Bedragen x € 1 mln

C. Financiële structuur	Realisatie (eind) 2023	Raming (eind) 2024	Realisatie (eind) 2024	Raming (eind) 2025	Raming (eind) 2026
Niveau reserves en voorzieningen	31,1	30,6	31,7	31,4	31,7
Opbrengst onroerende zaakbelastingen	4,49	5,02	5,04	5,63	6,30
Opbrengst rioolheffing	1,67	1,70	1,71	1,77	1,81
Opbrengst afvalstoffenheffing	1,79	1,87	1,88	1,95	1,98

Algemene uitkering gemeentefonds	Realisatie (eind) 2023	Raming (eind) 2024	Realisatie (eind) 2024	Raming (eind) 2025	Raming (eind) 2026
Reguliere uitkering	26,95	28,70	29,50	30,33	30,90

Bron: CBS, BZK en eigen
administratie